

Година XVI
Уторак, 24. априла 2012. године

Број/Број

32

Година XVI
Уторак, 24. априла/travnja 2012. године

ISSN 1512-7508 - српски језик

ISSN 1512-7486 - босански језик

ISSN 1512-7494 - хрватски језик

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

329

На основу члана IV 4. а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 23. сједници Представничког дома, одржаној 16. фебруара 2012. године, и на 14. сједници Дома народа, одржаној 19. априла 2012. године, усвојила је

ЗАКОН

**О ИЗМЈЕНАМА ЗАКОНА О ИНТЕРНОЈ РЕВИЗИЈИ
ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

У Закону о интерној ревизији институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 27/08) члан 6. мијења се и гласи:

"Члан 6.

Извршавање активности интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине обавља:

- а) јединица интерне ревизије успостављена у оквиру организација из члана 1. овог закона, које испуњавају критеријуме које дефинише ЦЈХ у складу са чланом 7. став (1) овог закона,
- б) јединица интерне ревизије успостављена у једној од организационо или ресорно повезаних организација, које, посматране кумулативно, испуњавају критеријуме које дефинише ЦЈХ у складу са чланом 7. став (1) овог закона,
- ц) Централна јединица за интерну ревизију Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине за организације које нису обухваћене тач. а) и б) овог члана."

Члан 2.

У члану 7. став (1) ријечи: "Свака организација обавезна је да успостави јединицу (одјељење) интерне ревизије, уколико задовољава критеријуме које дефинише ЦЈХ узимајући у обзир следеће факторе" замјењују се ријечима: "Успостављање јединице (одјељења) интерне ревизије из члана 6. овог закона вршиће се на основу критеријума које дефинише ЦЈХ узимајући у обзир следеће факторе".

Члан 3.

У члану 11. став (1) ријечи: "један од критеријума" замјењују се ријечју "критеријуме".

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01,02-02-1-2/12

19. априла 2012. године

Сарајево

Председавајући
Представничког дома
Парламентарне скупштине
Босне и Херцеговине
Др Милорад Живковић, с. р.

Председавајући
Дома народа
Парламентарне скупштине
Босне и Херцеговине
Др Драган Човић, с. р.

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 23. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 16. februara 2012. godine, i na 14. sjednici Doma naroda, održanoj 19. aprila 2012. godine, usvojila je

ZAKON

**O IZMJENAMA ZAKONA O INTERNOJ REVIZIJI
INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE**

Члан 1.

U Zakonu o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 27/08) član 6. mijenja se i glasi:

"Члан 6.

Izvršavanje aktivnosti interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine obavlja:

- a) jedinica interne revizije uspostavljena u okviru organizacija iz člana 1. ovog zakona, koje ispunjavaju kriterije koje definira CJH u skladu s članom 7. stav (1) ovog zakona,
- b) jedinica interne revizije uspostavljena u jednoj od organizaciono ili resorno povezanih organizacija, koje, posmatrane kumulativno, ispunjavaju kriterije koje definira CJH u skladu s članom 7. stav (1) ovog zakona,
- c) Centralna jedinica za internu reviziju Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine za organizacije koje nisu obuhvaćene tač. a) i b) ovog člana."

Члан 2.

U članu 7. stav (1) riječi: "Svaka organizacija je obavezna da uspostavi jedinicu (odjeljenje) interne revizije, ako zadovoljava kriterije koje definira CJH uzimajući u obzir sljedeće faktore" zamjenjuju se riječima: "Uspostavljanje jedinice (odjeljenja) interne revizije iz člana 6. ovog zakona vršit će se na bazi kriterija koje definira CJH uzimajući u obzir sljedeće faktore".

Члан 3.

U članu 11. stav (1) riječi: "jedan od kriterija" zamjenjuju se riječju "kriterije".

Члан 4.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01,02-02-1-2/12
19. aprila 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Dr. Milorad Živković, s. r.

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Dr. Dragan Čović, s. r.

Na temelju članka IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 23. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 16. veljače 2012. godine, i na 14. sjednici Doma naroda, održanoj 19. travnja 2012. godine, usvojila je

ZAKON

**O IZMJENAMA ZAKONA O UNUTARNJOJ REVIZIJI
INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE**

Чланак 1.

U Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 27/08) članak 6. mijenja se i glasi:

"Чланак 6.

Izvršavanje aktivnosti unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine obavlja:

- a) jedinica unutarnje revizije uspostavljena u okviru organizacija iz članka 1. ovoga Zakona koje

ispunjavaju kriterije koje definira SJH sukladno članku 7. stavak (1) ovoga Zakona,

- b) jedinica unutarnje revizije uspostavljena u jednoj od ustrojstveno ili resorno povezanih organizacija koje, promatrane kumulativno, ispunjavaju kriterije koje definira SJH sukladno članku 7. stavak (1) ovoga Zakona,
- c) Središnja jedinica za unutarnju reviziju Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine za organizacije koje nisu obuhvaćene tač. a) i b) ovoga članka."

Чланак 2.

U članku 7. u stavku (1) riječi: "Svaka organizacija je obavezna uspostaviti jedinicu (odjel) unutarnje revizije, ukoliko zadovoljava kriterije koje definira SJH uzimajući u obzir sljedeće faktore" zamjenjuju se riječima: "Uspostava jedinice (odjela) unutarnje revizije iz članka 6. ovoga Zakona vršit će se na bazi kriterija koje definira SJH, uzimajući u obzir sljedeće faktore".

Чланак 3.

U članku 11. u stavku (1) riječi: "jedan od kriterija" zamjenjuju se riječju "kriterije".

Чланак 4.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01,02-02-1-2/12
19. travnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Zastupničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Dr. Milorad Živković, v. r.

Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Dr. Dragan Čović, v. r.

330

На основу члана IV 4 а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 24. сједници Представничког дома, одржаној 15. марта 2012. године, и на 14. сједници Дома народа, одржаној 19. априла 2012. године, усвојила је

ZAKON

**O DOPUHAMA ZAKONA O PLATAMA I
NAKNAĐAMA U INSTITUCIJAMA BOSNE I
HERCEGOVINE**

Члан 1.

У Закону о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09 и 75/09), у члану 25. (Примјена платних разреда за запосленике), иза става (4) додаје се нови став (5) који гласи:

"(5) Изузетно од одредаба ст. (3) и (4) овог члана, на акте о разврставању радних мјеста у платне разреде Ц2, Ц3, Ц4 и Ц5 из члана 24. овог закона за запосленике у Парламентарној скупштини БиХ сагласност даје надлежна комисија Парламентарне скупштине БиХ."

Члан 2.

У члану 39. (Накнада за рад у управним одборима, надзорним и другим радним тијелима) иза става (1) додаје се нови став (2) који гласи:

"(2) Накнада за рад у радним тијелима Парламентарне скупштине БиХ и накнада за рад запосленим у Секретаријату Парламентарне скупштине БиХ који пружају административно-техничку помоћ привременим комисијама домова Парламентарне скупштине БиХ"

утврђују се подзаконским актом који доноси надлежна комисија Парламентарне скупштине БиХ."

Члан 3.

У члану 49. (Остала права) иза става (1) додаје се нови став (2) који гласи:

"(2) Изузетно од одредаба става (1) овог члана, а уважавајући специфичност Парламентарне скупштине БиХ, надлежна комисија Парламентарне скупштине БиХ својим подзаконским актом утврђује право на коришћење службених и приватних возила, трошкове фиксних и мобилних телефона и репрезентације."

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01,02-02-1-27/11

19. априла 2012. године

Сарајево

Председавајући

Представничког дома

Парламентарне скупштине

Босне и Херцеговине

Др **Милорад Живковић**, с. р.

Председавајући

Дома народа

Парламентарне скупштине

Босне и Херцеговине

Др **Драган Човић**, с. р.

На основу члана IV. 4. а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 24. сједници Представничког дома, одржаној 15. марта 2012. године, и на 14. сједници Дома народа, одржаној 19. априла 2012. године, усвојила је

ZAKON

O DOPUNAMA ZAKONA O PLAĆAMA I NAKNADAMA U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE

Члан 1.

У Закону о плаћама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09 и 75/09), у члану 25. (Примјена платних разреда за запосленике), иза става (4) додаје се нови став (5) који гласи:

"(5) Изузетно од одредби ст. (3) и (4) овог члана, на акте о разврстанју радних мјеста у платне разреде C2, C3, C4 и C5 из члана 24. овог закона за запосленике у Парламентарној скупштини БиХ сагласност даје надлежна комисија Парламентарне скупштине БиХ."

Члан 2.

У члану 39. (Накнада за рад у управним одборима, надзорним и другим радним тијелима) иза става (1) додаје се нови став (2) који гласи:

"(2) Накнада за рад у радним тијелима Парламентарне скупштине БиХ и накнада за рад запосленим у Секретаријату Парламентарне скупштине БиХ који пружају административно-техничку помоћ привременим комисијама домова Парламентарне скупштине БиХ утврђују се подзаконским актом који доноси надлежна комисија Парламентарне скупштине БиХ."

Члан 3.

У члану 49. (Остала права) иза става (1) додаје се нови став (2) који гласи:

"(2) Изузетно од одредби става (1) овог члана, а уважавајући специфичност Парламентарне скупштине БиХ, надлежна комисија Парламентарне скупштине БиХ својим подзаконским актом утврђује право на коришћење службених и приватних возила, трошкове фиксних и мобилних телефона и репрезентације."

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01,02-02-1-27/11

19. априла 2012. године

Сарајево

Председавајући

Представничког дома

Парламентарне скупштине БиХ

Др **Милорад Живковић**, с. р.

Председавајући

Дома народа

Парламентарне скупштине БиХ

Др **Драган Човић**, с. р.

Темелјем члана IV. 4. а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на 24. сједници Заступничког дома, одржаној 15. оžјука 2012. године, и на 14. сједници Дома народа, одржаној 19. травња 2012. године, усвојила је

ZAKON

O DOPUNAMA ZAKONA O PLAĆAMA I NAKNADAMA U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE

Чланак 1.

У Закону о плаћама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09 и 75/09), у чланку 25. (Примјена платних разреда за уписанике) иза ставка (4) додаје се нови ставак (5) који гласи:

"(5) Изузетно од одредба ст. (3) и (4) овога члана, на акте о разврстанју радних мјеста у платне разреде C2, C3, C4 и C5 из члана 24. овога Закона за уписанике у Парламентарној скупштини БиХ сагласност даје надлежно повјеренство Парламентарне скупштине БиХ."

Чланак 2.

У чланку 39. (Накнада за рад у управним одборима, надзорним и другим радним тијелима) иза ставка (1) додаје се нови ставак (2) који гласи:

"(2) Накнада за рад у радним тијелима Парламентарне скупштине БиХ и накнада за рад запосленицима Тајништва Парламентарне скупштине БиХ који пружају административно-техничку помоћ привременим повјеренствима домова Парламентарне скупштине БиХ утврђују се подзаконским актом који доноси надлежно повјеренство Парламентарне скупштине БиХ."

Чланак 3.

У чланку 49. (Остала права) иза ставка (1) додаје се нови ставак (2) који гласи:

"(2) Изузетно од одредба ставка (1) овога члана, а уважавајући специфичност Парламентарне скупштине БиХ, надлежно повјеренство Парламентарне скупштине БиХ својим подзаконским актом утврђује право на употребу службених и приватних возила, трошкове фиксних и мобилних телефона и репрезентације."

Чланак 4.

Овај Закон ступа на снагу осмога дана од дана објаве у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01,02-02-1-27/11

19. травња 2012. године

Сарајево

Председатељ

Заступничког дома

Парламентарне скупштине БиХ

Др **Милорад Живковић**, в. р.

Председатељ

Дома народа

Парламентарне скупштине БиХ

Др **Драган Човић**, в. р.

331

На основу члана 51. став (2) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 43/09 и 8/10), а у вези са Главом III тачке 10. Одлуке о организацији Секретаријата Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 92/05 и 63/08), Колегијум Представничког дома, на 27. сједници одржаној 14.03.2012. године, и Колегијум Дома народа, на 14. сједници одржаној 03.04.2012. године, донјели су

**РЈЕШЕЊЕ
О РАЗРЈЕШЕЊУ**

1. Самир Буљина разрјешава се дужности помоћника секретара Заједничке службе у Секретаријату Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине са даном 26.02.2012. године, на лични захтјев, због преласка на друго радно мјесто.
2. Ово рјешење објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01,02-34-1-262/12

3. априла 2012. године

Сарајево

Председавајући

Представничког дома

Др Милорад Живковић, с. р.

Председавајући

Дома народа

Др Драган Човић, с. р.

На основу члана 51. став (2) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 43/09 и 8/10), а у вези с Пoglavlјем III. тачке 10. Одлуке о организацији Секретаријата Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 92/05 и 63/08), Колегиј Представничког дома, на 27. сједници, одржаној 14.03.2012. године, и Колегиј Дома народа, на 14. сједници, одржаној 03.04.2012. године, донјели су

**РЈЕШЕЊЕ
О РАЗРЈЕШЕЊУ**

1. Samir Buljina razrješava se dužnosti pomoćnika sekretara Zajedničke službe u Sekretarijatu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine s danom 26.2.2012. na lični zahtjev, zbog prelaska na drugo radno mjesto.
2. Ovo rješenje objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Број 01,02-34-1-262/12

3. априла 2012. године

Сарајево

Председавајући

Представничког дома

Др Милорад Живковић, с. р.

Председавајући

Дома народа

Др Драган Човић, в. р.

На temelju članka 51. stavak (2) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 43/09 i 8/10), a u vezi s Poglavlјem III. točka 10. Odluke o ustroju Tajništva Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 92/05 i 63/08), Kollegij Zastupničkog doma, na 27. sjednici održanoj 14.03.2012. godine, i Kollegij Doma naroda, na 14. sjednici održanoj 3.4.2012. godine, donijeli su

**RJEŠENJE
O RAZRJEŠENJU**

1. Samir Buljina razrješuje se dužnosti pomoćnika tajnika Zajedničke službe u Tajništvu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine s danom 26.2.2012. godine, na osobni zahtjev, zbog prelaska na drugo radno mjesto.
2. Ovo Rješenje objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Број 01,02-34-1-262/12

3. travnja 2012. godine

Sarajevo

Predsjedatelj

Zastupničkog doma

Dr. Milorad Živković, v. r.

Predsjedatelj

Doma naroda

Dr. Dragan Čović, v. r.

**ДОМ НАРОДА
ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

332

На основу члана IV 3. б) Устава Босне и Херцеговине и члана 157. Пословника Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/06, 41/06, 91/06 и 91/07), Дом народа Парламентарне скупштине БиХ, на 14. сједници одржаној 19. априла 2012. године, усвојио је

**ПОСЛОВНИК
О ДОПУНАМА ПОСЛОВНИКА ДОМА НАРОДА
ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

У Пословнику Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/06, 41/06, 91/06 и 91/07), у члану 101. додаје се нови став (4) који гласи:

"(4) Процес из става (3) може се понављати највише два пута, након чега се законодавни поступак обуставља у случају да мишљење не буде прихваћено."

Члан 2.

У члану 106. додаје се нови став (4) који гласи:

"(4) Процес из става (3) може се понављати највише два пута, након чега се законодавни поступак обуставља у случају да извјештај не буде прихваћен."

Члан 3.

Пословник о допуни Пословника Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-02-4-471/12

19. априла 2012. године

Сарајево

Председавајући

Дома народа

Парламентарне скупштине БиХ

Др Драган Човић, с. р.

На основу члана IV.3.b) Устава Босне и Херцеговине и члана 157. Пословника Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/06, 41/06, 91/06 и 91/07), Дом народа Парламентарне скупштине БиХ на 14. сједници, одржаној 19. априла 2012. године, усвојио је

**POSLOVNIK
O DOPUNAMA POSLOVNIKA DOMA NARODA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I
HERCEGOVINE**

Član 1.

U Poslovniku Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/06, 41/06, 91/06 i 91/07), u članu 101. dodaje se novi stav (4) koji glasi:

"(4) Proces iz stava (3) može se ponavljati najviše dva puta, nakon čega se zakonodavni postupak obustavlja u slučaju da mišljenje ne bude prihvaćeno."

Član 2.

U članu 106. dodaje se novi stav (4) koji glasi:

"(4) Proces iz stava (3) može se ponavljati najviše dva puta, nakon čega se zakonodavni postupak obustavlja u slučaju da izvještaj ne bude prihvaćen."

Član 3.

Poslovnik o dopuni Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine stupa na snagu sljedećeg dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-4-471/12 19. aprila 2012. godine Sarajevo	Predsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH Dr. Dragan Čović , s. r.
--	--

Na temelju članka IV.3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 157. Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/06, 41/06, 91/06 i 91/07), Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH, na 14. sjednici održanoj 19. travnja 2012. godine, usvojio je

**POSLOVNIK
O DOPUNAMA POSLOVNIKA DOMA NARODA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I
HERCEGOVINE**

Članak 1.

U Poslovniku Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/06, 41/06, 91/06 i 91/07), u članku 101. dodaje se novi stavak (4) koji glasi:

"(4) Proces iz stavka (3) može se ponavljati najviše dva puta, nakon čega se zakonodavni postupak obustavlja u slučaju da mišljenje ne bude prihvaćeno."

Članak 2.

U članku 106. dodaje se novi stavak (4) koji glasi:

"(4) Proces iz stavka (3) može se ponavljati najviše dva puta, nakon čega se zakonodavni postupak obustavlja u slučaju da izvješće ne bude prihvaćeno."

Članak 3.

Poslovnik o dopuni Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-4-471/12 19. travnja 2012. godine Sarajevo	Predsjedatelj Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH Dr. Dragan Čović , v. r.
---	--

**САВЈЕТ МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

333

На основу члана 106. став (1) Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 25/06) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 4. сједници одржаној 21. марта 2012. године, донио је

**ОДЛУКУ
О ИЗМЈЕНАМА ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ
ЧЛАНОВА САВЈЕТА ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

У Одлуци о именовању чланова Савјета за заштиту потрошача Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 89/06, 10/08, 24/09 и 63/10) у члану 2. тач. а), д), г) и ј) мијењају се и гласе:

- "а) ДРАГАН МИЛОВИЋ, председавајући
- д) СЕИД УЗУНОВИЋ, члан
- г) ЗИЈАД ЏЕМИЋ, члан
- ј) ДУШАНКА ТЕГЕЛТИЈА, члан".

Члан 2.

Члан 4. брише се.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ"

СМ број 30/12 21. марта 2012. године Сарајево	Председавајући Савјета министара БиХ Вјекослав Беванда , с. р.
---	---

На основу члана 106. став (1) Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 25/06) и члана 17. Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Вјеће министара Босне и Херцеговине, на 4. сједници одржаној 21. марта 2012. године, донјело је

**ОДЛУКУ
О ИЗМЈЕНАМА ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА
ВИЈЕЋА ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА БОСНЕ И
HERCEGOVINE**

Члан 1.

У Одлуци о именованју чланова Вјећа за заштиту потрошача Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 89/06, 10/08, 24/09 и 63/10) у члану 2. тац. а), д), г) и ј) мијењају се и гласе:

- "а) DRAGAN MILOVIĆ, predsjedavajući
- д) SEID UZUNOVIĆ, član
- г) ZIJAD DŽEMIĆ, član
- ј) DUŠANKA TEGELTIJA, član."

Члан 2.

Члан 4. брише се.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 30/12 21. марта 2012. године Сарајево	Председавајући Вјећа министара БиХ Вјекослав Беванда , с. р.
---	---

Na temelju članka 106. stavak (1) Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 4. sjednici održanoj 21. ožujka 2012. godine, donijelo je

**ODLUKU
O IZMJENAMA ODLUKE O IMENOVANJU ČLANOVA
VIJEĆA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA BOSNE I
HERCEGOVINE**

Članak 1.

U Odluci o imenovanju članova Vijeća za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 89/06, 10/08, 24/09 i 63/10) u članku 2. toč. a), d), g) i j) mijenjaju se i glase:

- "a) DRAGAN MILOVIĆ, predsjedatelj
- d) SEID UZUNOVIĆ, član
- g) ZIJAD DŽEMIC, član
- j) DUŠANKA TEGELTIJA, član."

Članak 2.

Članak 4. briše se.

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 30/12
21. ožujka 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

334

Na osnovu člana 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са чланом 2. Закона о примјени одређених привремених мјера ради ефикасног провођења мандата Међународног кривичног суда за бившу Југославију те других међународних рестриктивних мјера ("Службени гласник БиХ", број 25/06), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 3. сједници одржаној 7. марта 2012. године, донио је

**ОДЛУКУ
О ПРОВОЂЕЊУ РЕСТРИКТИВНИХ МЈЕРА ПРОТИВ
ИРАКА УТВРЂЕНИХ РЕЗОЛУЦИЈАМА САВЈЕТА
БЕЗБЈЕДНОСТИ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА 661 (1990),
687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003), 1546 (2004)**

Члан 1.

(Предмет Оdlуке)

- (1) Овом Оdlуком проводе се рестриктивне мјере против Ирака утврђене резолуцијама Савјета безбједности Уједињених нација 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003) и 1546 (2004).
- (2) Резолуцијом 1483 (2003) тачком 19. утврђен је мандат Одбору Савјета безбједности Уједињених нација (у даљем тексту: Одбор СБУН) који је основан Резолуцијом 1518 (2003), да између осталог означава правна и физичка лица на која ће се примјењивати мјере из претходног става.
- (3) Правна и физичка лица означена од стране Одбора СБУН налазе се на Листи у прилогу који чини саставни дио ове Оdlуке.

Члан 2.

(Рестриктивна мјера спречавања снабдијевања наоружањем)

- (1) Свим правним и физичким лицима забрањује се, директно или индиректно снабдијевање, продаја или пренос у Ирак, са територије Босне и Херцеговине или од стране држављана Босне и Херцеговине или кориштењем бродом или авиона под заставом Босне и Херцеговине, свог наоружања и с њим повезаних материјала укључујући војну, робу двојне и посебне намјене. Ова мјера уводи се на основу тачке 10. Резолуције 1483 (2003).
- (2) Изузетно рестриктивна мјера из става (1) овог члана не примјењује се на оружје и с њим повезане материјале за потребе снабдијевања Владе Ирака или мултинационалних снага, а ради остварења циљева Резолуције 1546 (2004).

Члан 3.

(Финансијске рестриктивне мјере)

- (1) Надлежна тијела у Босни и Херцеговини ће, сагласно Резолуцији 1483 (2003), без одлагања и претходног обавјештења, примјенити финансијске рестриктивне мјере замрзавања свих фондова и економских средстава који се налазе на територији Босне и Херцеговине, а припадају бившој Влади Ирака или њеним државним тијелима, корпорацијама или агенцијама основаним ван Ирака на начин како је утврдио Одбор СБУН.
- (2) Мјере из става (1) овога члана примјениће се и према свим фондовима и економским средствима који су изнешени из Ирака или које је стекао Садам Хусеин или неки други високи функционер бившег ирачког режима и блиски чланови њихових породица, а који су означени у Листи у прилогу ове Оdlуке, укључујући правне субјекте у њиховом власништву или под њиховим директним и индиректним надзором или под надзором лица која наступају у њихово име или према њиховим упутствима, на начин како је утврдио Одбор СБУН.
- (3) О свим фондовима и економским средствима из ст. (1) и (2) овог члана који буду замрзнути од стране надлежних тијела у Босни и Херцеговини сагласно Резолуцији 1483 (2003) обавјестиће се Одбор СБУН.
- (4) Надлежна тијела у Босни и Херцеговини су обавезна поступити сагласно накнадно утврђеним процедурама и смјерницама од стране СБУН-а које ће се односити на пренос замрзнутих фондова и економских средстава из претходног става у Фонд за развој Ирака.

Члан 4.

- (Измјене и допуне рестриктивних мјера и пратећих пописа у вези са предметним резолуцијама)
- (1) Министарство безбједности Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство) ће, сагласно одредбама Закона о примјени одређених привремених мјера ради ефикасног провођења мандата Међународног кривичног суда за бившу Југославију, те других међународних рестриктивних мјера ("Службени гласник БиХ", број 25/06) (у даљем тексту: Закон), о свим измјенама и допунама рестриктивних мјера прописаних резолуцијама Савјета безбједности Уједињених нација 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003), 1546 (2004), као и о измјенама и допунама пописа физичких и правних лица, обавјестити сва надлежна тијела у Босни и Херцеговини.

- (2) Измјене и допуне из става (1) овога члана објављиваће се на службеној веб страници Министарства (www.msb.gov.ba).

Члан 5.

(Провођење и обавеза достављања информација)

- (1) Надзор над провођењем рестриктивних мјера из ове Одлуке врши Министарство.
- (2) Информисање о провођењу рестриктивних мјера из ове Одлуке вршиће се сагласно одредбама чл. 6. и 7. Закона.

Члан 6.

(Прилози)

- (1) Саставни дио ове Одлуке чине сљедећи прилози:
- Листа правних и физичких лица означених од стране Одбора СБУН
 - Резолуције Савјета безбједности Уједињених нација 1483 (2003), 1518 (2003) и 1546 (2003)
- (2) Прилози из става (1) овога члана неће се објављивати у "Службеном гласнику БиХ", али ће бити доступни на службеној веб страници Министарства (www.msb.gov.ba) даном ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 7.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 31/12
7. марта 2012. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Вјекослав Беванда, с. р.

Na основу члана 17. Закона о Вijeћу министара Bosne и Hercegovine ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са чланом 2. Закона о примјени одређених привремених мјера ради ефикасне provedбе mandata Међународног кривичног суда за бившу Југославију те других међународних рестриктивних мјера ("Службени гласник БиХ", број 25/06), Вijeће министара Bosne и Hercegovine, на 3. сједници одржаној 7. марта 2012. године, donijelo је

ODLUKU

O PROVEDBI RESTRIKTIVNIH MJERA PROTIV IRAKA UTVRĐENIH REZOLUCIJAMA VIJEĆA SIGURNOSTI UJEDINJENIH NARODA 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003), 1546 (2004)

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

- (1) Овом Одлуком проводе се рестриктивне мјере против Ирака утврђене резолуцијима Вijeћа сигурности Уједињених народа 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003) и 1546 (2004).
- (2) Резолуцијом 1483 (2003) тачком 19. утврђен је mandat Одбору Вijeћа сигурности Уједињених народа (у даљем тексту: Одбор VSUN) који је основан Резолуцијом 1518 (2003), да између осталог означава правне и физичке особе на које ће се примјенјивати мјере из претходног става.
- (3) Правна и физичка лица означена од стране Одбора VSUN налазе се на Listи у прилогу која чини саставни дио ове Одлуке.

Члан 2.

(Рестриктивна мјера спрјечавања снабдијевања наоружањем)

- (1) Свим правним и физичким licима забрањује се, директно или индиректно снабдијевање, продаја или пријенос у Ирак, s територија Bosne и Hercegovine или од стране држављана

Bosne и Hercegovine или коришћењем plovila или zrakoplova под zastavom Bosne и Hercegovine, svog наоружања и s njim povezanih materijala укључујући vojну, robu двојне и посебне namjene. Ова мјера uvodi се у складу са тачком 10. Резолуције 1483 (2003).

- (2) Izuzetno рестриктивна мјера из става (1) овог члана не примјенјује се на оруђе и s njim povezane materijale за потребе снабдијевања Владе Ирака или multinacionalних snaga, а ради ostvarenja ciljeva Резолуције 1546 (2004).

Члан 3.

(Финансијске рестриктивне мјере)

- (1) Nadležna tijela у Bosni и Hercegovini će, у складу са Резолуцијом 1483 (2003), без odlaganja и prethodne obavijesti, примјенити финансијске рестриктивне мјере zamrzavanja свих fondova и ekonomskih sredstava које се налазе на територију Bosne и Hercegovine, а pripadaju бившој Влади Ирака или njezinим државним tijelima, korporacijama или agencijama основаним izvan Ирака на начин како је utvrdio Одбор VSUN.
- (2) Мјере из става (1) овог члана примјенити ће се и према свим fondovima и ekonomским sredstvima који су изнесени из Ирака или које је stekao Saddam Hussein или neki други visoki dužnosnik бившег iračkog режима и блиски чланови њихових породица, а који су означени у Listи у прилогу ове Одлуке, укључујући правне subjekte у њиховом власништву или под њиховим директним или индиректним надзором или под надзором лица која наступају у њихово име или према њиховим упутима, на начин како је utvrdio Одбор VSUN.
- (3) О свим fondovima и ekonomским sredstvima из ст. (1) и (2) овог члана који буду zamrznuti од стране надлежних tijela у Bosni и Hercegovini у складу са Резолуцијом 1483 (2003) obavijestити ће се Одбор VSUN.
- (4) Nadležna tijela у Bosni и Hercegovini су обавезна поступити у складу са naknadно utvrđenим procedurama и smjernicama од стране VSUN-а које ће се односити на пријенос zamrznutih fondova и ekonomских sredstava из претходног става у Фонд за развој Ирака.

Члан 4.

(Измјене и допуне рестриктивних мјера и пратећих popisa у вези са предметним резолуцијима)

- (1) Министарство сигурности Bosne и Hercegovine (у даљем тексту: Министарство) ће, у складу са одредбама Закона о примјени одређених привремених мјера ради ефикасне provedбе mandata Међународног кривичног суда за бившу Југославију, те других међународних рестриктивних мјера ("Службени гласник БиХ", број 25/06) (у даљем тексту: Закон), о свим измјенама и допунaма рестриктивних мјера propisаних резолуцијaма Вijeћа сигурности Уједињених народа 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003), 1546 (2004), као и о измјенама и допунaма popisa физичких и правних лица, obavijестити сва надлежна tijela у Bosni и Hercegovini.
- (2) Измјене и допуне из става (1) овога члана објављиват ће се на службеној веб страници Министарства (www.msb.gov.ba).

Члан 5.

(Проведба и обавеза достављања информација)

- (1) Надзор над provedбом рестриктивних мјера из ове Одлуке врши Министарство.
- (2) Информирање о provedби рестриктивних мјера из ове Одлуке вршити ће се у складу са одредбама чл. 6. и 7. Закона.

Члан 6.

(Прилози)

- (1) Саставни дио ове Одлуке чине сљeдећи прилози:

- a) Lista pravnih i fizičkih lica označenih od strane Odbora VSUN
 - b) Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1483 (2003), 1518 (2003) i 1546 (2003)
- (2) Prilozi iz stava (1) ovog člana neće se objavljivati u "Službenom glasniku BiH", ali će biti dostupni na službenoj web stranici Ministarstva (www.msb.gov.ba) danom stupanja na snagu ove Odluke.

Član 7.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 31/12
7. marta 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi sa člankom 2. Zakona o primjeni određenih privremenih mjera radi učinkovite provedbe mandata Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 3. sjednici održanoj 7. ožujka 2012. godine, donijelo je

ODLUKU

O PROVEDBI RESTRIKTIVNIH MJERA PROTIV IRAKA UTVRĐENIH REZOLUCIJAMA VIJEĆA SIGURNOSTI UJEDINJENIH NARODA 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003), 1546 (2004)

Članak 1.

(Predmet Odluke)

- (1) Ovom Odlukom provode se restriktivne mjere protiv Iraka utvrđene rezolucijama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003) i 1546 (2004).
- (2) Rezolucijom 1483 (2003) točkom 19. utvrđen je mandat Odboru Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda (u daljem tekstu: Odbor VSUN) koji je osnovan Rezolucijom 1518 (2003), da između ostalog označava pravne i fizičke osobe na koje će se primjenjivati mjere iz prethodnog stavka.
- (3) Pravne i fizičke osobe označene od strane Odbora VSUN nalaze se na Listi u privitku koja čini sastavni dio ove Odluke.

Članak 2.

(Restriktivna mjera sprječavanja opskrbe naoružanjem)

- (1) Svim pravnim i fizičkim osobama zabranjuje se, izravna ili neizravna opskrba, prodaja ili prijenos u Irak, s teritorija Bosne i Hercegovine ili od strane državljana Bosne i Hercegovine ili korištenjem plovila ili zrakoplova pod zastavom Bosne i Hercegovine, svog naoružanja i s njim povezanih materijala uključujući vojnu, robu dvojne i posebne namjene. Ova mjera uvodi se temeljem točke 10. Rezolucije 1483 (2003).
- (2) Izuzetno restriktivna mjera iz stavka (1) ovog članka ne primjenjuje se na oružje i s njim povezane materijale za potrebe opskrbe Vlade Iraka ili multinacionalnih snaga, a radi ostvarenja ciljeva Rezolucije 1546 (2004).

Članak 3.

(Financijske restriktivne mjere)

- (1) Mjerodavna tijela u Bosni i Hercegovini će, sukladno Rezoluciji 1483 (2003), bez odlaganja i prethodne obavijesti, primijeniti financijske restriktivne mjere zamrzavanja svih fondova i ekonomskih sredstava koji se

nalaze na teritoriju Bosne i Hercegovine, a pripadaju bivšoj Vladi Iraka ili njezinim državnim tijelima, korporacijama ili agencijama osnovanim izvan Iraka na način kako je utvrdio Odbor VSUN.

- (2) Mjere iz stavka (1) ovoga članka primijenit će se i prema svim fondovima i ekonomskim sredstvima koji su izneseni iz Iraka ili koje je stekao Saddam Hussein ili neki drugi visoki dužnosnik bivšeg iračkog režima i bliski članovi njihovih obitelji, a koji su označeni u Listi u prilogu ove Odluke, uključujući pravne subjekte u njihovom vlasništvu ili pod njihovim izravnim i neizravnim nadzorom ili pod nadzorom osoba koje nastupaju u njihovo ime ili prema njihovim uputama, na način kako je utvrdio Odbor VSUN.
- (3) O svim fondovima i ekonomskim sredstvima iz st. (1) i (2) ovog članka koji budu zamrznuti od strane mjerodavnih tijela u Bosni i Hercegovini sukladno Rezoluciji 1483 (2003) obavijestiti će se Odbor VSUN.
- (4) Mjerodavna tijela u Bosni i Hercegovini su obvezna postupiti sukladno naknadno utvrđenim procedurama i smjernicama od strane VSUN-a koje će se odnositi na prijenos zamrznutih fondova i ekonomskih sredstava iz prethodnog stavka u Fond za razvitak Iraka.

Članak 4.

(Izmjene i dopune restriktivnih mjera i pratećih popisa u svezi sa predmetnim rezolucijama)

- (1) Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo) će, sukladno odredbama Zakona o primjeni određenih privremenih mjera radi učinkovite provedbe mandata Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, te drugih međunarodnih restriktivnih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) (u daljem tekstu: Zakon), o svim izmjenama i dopunama restriktivnih mjera propisanih rezolucijama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003), 1546 (2004), kao i o izmjenama i dopunama popisa fizičkih i pravnih osoba, obavijestiti sva mjerodavna tijela u Bosni i Hercegovini.
- (2) Izmjene i dopune iz stavka (1) ovoga članka objavljivat će se na službenoj web stranici Ministarstva (www.msb.gov.ba).

Članak 5.

(Provedba i obaveza dostavljanja informacija)

- (1) Nadzor nad provedbom restriktivnih mjera iz ove Odluke vrši Ministarstvo.
- (2) Informiranje o provedbi restriktivnih mjera iz ove Odluke vršit će sukladno odredbama čl. 6. i 7. Zakona.

Članak 6.

(Prilozi)

- (1) Sastavni dio ove Odluke čine sljedeći prilozi:
 - a) Lista pravnih i fizičkih osoba označenih od strane Odbora VSUN
 - b) Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1483 (2003), 1518 (2003) i 1546 (2003)
- (2) Prilozi iz stavka (1) ovoga članka neće se objavljivati u "Službenom glasniku BiH", ali će biti dostupni na službenoj web stranici Ministarstva (www.msb.gov.ba) danom stupanja na snagu ove Odluke.

Članak 7.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 31/12
7. ožujka 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. g.

335

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 43/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 4. сједници одржаној 21.03.2012. године, донио је

**ОДЛУКУ
О ФОРМИРАЊУ ИНТЕРРЕСОРНЕ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА
ИЗРАДУ ПРИЈЕДЛОГА НОМЕНКЛАТУРА
СТАТИСТИЧКИХ ТЕРИТОРИЈАЛНИХ ЈЕДИНИЦА У
БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**

Члан 1.

(Опште одредбе)

Овом Одлуком формира се Интерресорна радна група за израду Приједлога номенклатура статистичких територијалних јединица у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Интерресорна радна група), те утврђује задатак, као и друга питања у вези рада Интерресорне радне групе.

Члан 2.

(Састав Интерресорне радне групе)

- (1) Интерресорну радну групу чине именовани представници следећих институција:
 - a) четири представника из Агенције за статистику Босне и Херцеговине,
 - b) један представник Министарства правде Босне и Херцеговине,
 - c) један представник Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине,
 - d) један представник Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине,
 - e) Три представника из ентитета Федерације Босне и Херцеговине:
 - 1) један представник Федералног министарства финансија,
 - 2) два представника Федералног завода за статистику,
 - f) Три представника из ентитета Републике Српске:
 - 1) Министарство финансија Републике Српске,
 - 2) Министарство за економске односе и регионалну сарадњу Републике Српске,
 - 3) Републички завод за статистику Републике Српске,
 - g) Један представник Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.
- (2) Састав радне групе треба да обезбиједи равноправну заступљеност конститутивних народа и осталих.
- (3) У раду Интерресорне радне групе учествује представник EUROSTAT-а у својству експерта, без права одлучивања.
- (4) Административно-техничке послове и именовање секретара за потребе Интерресорне радне групе пружаће Агенција за статистику Босне и Херцеговине.
- (5) Интерресорна радна група редовно ће сарађивати, обављати потребне консултације и размијењивати

информације са свим надлежним институцијама у Босни и Херцеговини.

Члан 3.

(Конституисање Интерресорне радне групе)

- (1) Интерресорна радна група из члана 2. став (1) ове Одлуке ће, на конституирајућој сједници донијети Пословник о свом раду којим ће се детаљније уредити начин рада, права и обавезе, као и друга значајна питања.
- (2) Одлуке Интерресорне радне групе доносе се консензусом. У случају непостизања консензуса, одлуке се доносе већином гласова од укупног броја чланова Интерресорне радне групе, која већина подразумијева најмање два гласа из сваког конститутивног народа од којих бар један преставник из ентитета у Босни и Херцеговини.
- (3) На конституирајућој сједници чланови Интерресорне радне групе изабраће координатора, одлуком у складу са ставом (2) овог члана.
- (4) Интерресорна радна група договором може по потреби укључити и друге експерте из домаћих институција уколико процијени да је потребна додатна експертска помоћ.

Члан 4.

(Задатак Интерресорне радне групе)

- (1) Задатак Интерресорне радне групе је да најкасније у року од 120 дана од дана ступања на снагу ове Одлуке изради Приједлог класификације просторних јединица за статистику у Босни и Херцеговини и исти достави Савјету министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет министара), на разматрање и сагласност.
- (2) Приједлог класификације просторних јединица за статистику у Босни и Херцеговини доставља се на мишљење Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Републике Српске и Влади Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.
- (3) Након добивене сагласности Савјета министара и достављених мишљења ентитетских влада и Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, Агенција за статистику Босне и Херцеговине упутиће Приједлог класификације просторних јединица за статистику у Босни и Херцеговини ка Европској комисији (Eurostat-у) на проверу и потврду. Након што Eurostat потврди да је Приједлог израђен у складу са критеријима из Уредбе бр. 1059/2003 Европског парламента и Савјета о доношењу заједничке класификације територијалних јединица за статистику (NUTS), Агенција за статистику Босне и Херцеговине утврђује и објављује као важећи у "Службеном гласнику БиХ" и на web страници Агенције за статистику Босне и Херцеговине.

Члан 5.

(Мандат Интерресорне радне групе)

Мандат Интерресорне радне групе траје до утврђивања текста Приједлога класификације просторних јединица за статистику.

Члан 6.

(Извјештај о раду)

По обављеном задатку, Интерресорна радна група, подноси извјештај о раду Савјета министара.

Члан 7.

(Накнада за рад)

Накнада за рад чланова Интерресорне радне групе, као и текући трошкови функционисања Интерресорне радне групе финансираће институције које су именовале представнике у њен састав.

Члан 8.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 32/12
21. марта 2012. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Вјекослав Беванда, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 43/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 4. sjednici održanoj 21.03.2012. godine, donijelo je

ODLUKU

**O FORMIRANJU INTERRESORNE RADNE GRUPE ZA
IZRADU PRIJEDLOGA NOMENKLATURA
STATISTIČKIH TERITORIJALNIH JEDINICA U
BOSNI I HERCEGOVINI**

Члан 1.

(Опће одредбе)

Ovom Odlukom formira se Interresorna radna grupa za izradu Prijedloga nomenklatura statističkih teritorijalnih jedinica u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Interresorna radna grupa), te utvrđuje zadatak, kao i druga pitanja u vezi rada Interresorne radne grupe.

Члан 2.

(Sastav Interresorne radne grupe)

- (1) Interresornu radnu grupu čine imenovani predstavnici slijedećih institucija:
 - a) četiri predstavnika iz Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine,
 - b) jedan predstavnik Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine,
 - c) jedan predstavnik Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine,
 - d) jedan predstavnik Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine,
 - e) Tri predstavnika iz entiteta Federacije Bosne i Hercegovine:
 - 1) jedan predstavnik Federalnog ministarstva finansija,
 - 2) dva predstavnika Federalnog zavoda za statistiku
 - f) Tri predstavnika iz entiteta Republike Srpske:
 - 1) Ministarstvo finansija Republike Srpske,
 - 2) Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske,
 - 3) Republički zavod za statistiku Republike Srpske,
 - g) Jedan predstavnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.
- (2) Sastav radne grupe treba da obezbijedi ravnopravnu zastupljenost konstitutivnih naroda i ostalih.
- (3) U radu Interresorne radne grupe učestvuje predstavnik EUROSTAT-a u svojstvu eksperta, bez prava odlučivanja.

- (4) Administrativno-tehničke poslove i imenovanje sekretara za potrebe Interresorne radne grupe pružati će Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.

- (5) Interresorna radna grupa redovno će saradivati, obavljati potrebne konsultacije i razmijenjivati informacije sa svim nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini.

Члан 3.

(Konstituiranje Interresorne radne grupe)

- (1) Interresorna radna grupa iz člana 2. stav (1) ove Odluke će, na konstituirajućoj sjednici donijeti Poslovnik o svom radu kojim će se detaljnije urediti način rada, prava i obaveze, kao i druga značajna pitanja.
- (2) Odluke Interresorne radne grupe donose se konsenzusom. U slučaju nepostizanja konsenzusa, odluke se donose većinom glasova od ukupnog broja članova Interresorne radne grupe, koja većina podrazumijeva najmanje dva glasa iz svakog konstitutivnog naroda od kojih bar jedan predstavnik iz entiteta u Bosni i Hercegovini.
- (3) Na konstituirajućoj sjednici članovi Interresorne radne grupe izabrat će koordinatora, odlukom u skladu sa stavom (2) ovog člana.
- (4) Interresorna radna grupa dogovorom može po potrebi uključiti i druge eksperte iz domaćih institucija ukoliko procijeni da je potrebna dodatna ekspertaska pomoć.

Члан 4.

(Zadatak Interresorne radne grupe)

- (1) Zadatak Interresorne radne grupe je da najkasnije u roku od 120 dana od dana stupanja na snagu ove Odluke izradi Prijedlog klasifikacije prostornih jedinica za statistiku u Bosni i Hercegovini i isti dostavi Vijeću ministara Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vijeće ministara), na razmatranje i saglasnost.
- (2) Prijedlog klasifikacije prostornih jedinica za statistiku u Bosni i Hercegovini dostavlja se na mišljenje Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.
- (3) Nakon dobivene saglasnosti Vijeća ministara i dostavljenih mišljenja entitetskih vlada i Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine uputiti će Prijedlog klasifikacije prostornih jedinica za statistiku u Bosni i Hercegovini ka Evropskoj komisiji (Eurostat-u) na provjeru i potvrdu. Nakon što Eurostat potvrdi da je Prijedlog izrađen u skladu sa kriterijima iz Uredbe br. 1059/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća o donošenju zajedničke klasifikacije teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine utvrđuje i objavljuje kao važeći u "Službenom glasniku BiH" i na web stranici Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine.

Члан 5.

(Mandat Interresorne radne grupe)

Mandat Interresorne radne grupe traje do utvrđivanja teksta Prijedloga klasifikacije prostornih jedinica za statistiku.

Члан 6.

(Izvjешtaj o radu)

Po obavljenom zadatku, Interresorna radna grupa, podnosi izvještaj o radu Vijeću ministara.

Члан 7.

(Накнада за рад)

Накнада за рад чланова Интерресорне радне групе, као и текући трошкови функционисања Интерресорне радне групе финансираће институције које су именовале представнике у њен састав.

Član 8.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 32/12
21. marta 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 43/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 4. sjednici održanoj 21.03.2012. godine, donijelo je

ODLUKU

**O FORMIRANJU INTERRESORNE RADNE SKUPINE
ZA IZRADU PRIJEDLOGA NOMENKLATURA
STATISTIČKIH TERITORIJALNIH JEDINICA U
BOSNI I HERCEGOVINI**

Članak 1.

(Opće odredbe)

Ovom Odlukom formira se Interresorna radna skupina za izradu Prijedloga nomenklatura statističkih teritorijalnih jedinica u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Interresorna radna skupina), te utvrđuje zadatak, kao i druga pitanja u vezi rada Interresorne radne skupine.

Članak 2.

(Sastav Interresorne radne skupine)

- (1) Interresornu radnu skupinu čine imenovani predstavnici slijedećih institucija:
 - a) četiri predstavnika iz Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine,
 - b) jedan predstavnik Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine,
 - c) jedan predstavnik Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine,
 - d) jedan predstavnik Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine,
 - e) Tri predstavnika iz entiteta Federacije Bosne i Hercegovine:
 - 1) jedan predstavnik Federalnog ministarstva financija,
 - 2) dva predstavnika Federalnog zavoda za statistiku,
 - f) Tri predstavnika iz entiteta Republike Srpske:
 - 1) Ministarstvo financija Republike Srpske,
 - 2) Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu suradnju Republike Srpske,
 - 3) Republički zavod za statistiku Republike Srpske,
 - g) Jedan predstavnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.
- (2) Sastav radne skupine treba da osigura ravnopravnu zastupljenost konstitutivnih naroda i ostalih.
- (3) U radu Interresorne radne skupine učestvuje predstavnik EUROSTAT-a u svojstvu eksperta, bez prava odlučivanja.
- (4) Administrativno-tehničke poslove i imenovanje tajnika za potrebe Interresorne radne skupine pružat će Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.
- (5) Interresorna radna skupina će redovito surađivati, obavljati potrebne konsultacije i razmijenjivati informacije sa svim nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini.

Članak 3.

(Konstituiranje Interresorne radne skupine)

- (1) Interresorna radna skupina iz članka 2. stavak (1) ove Odluke će, na konstituirajućoj sjednici donijeti Poslovnik o svom radu kojim će se detaljnije urediti način rada, prava i obveze, kao i druga značajna pitanja.
- (2) Odluke Interresorne radne skupine donose se konsenzusom. U slučaju nepostizanja konsenzusa, odluke se donose većinom glasova od ukupnog broja članova Interresorne radne skupine, koja većina podrazumijeva najmanje dva glasa iz svakog konstitutivnog naroda od kojih bar jedan predstavnik iz entiteta u Bosni i Hercegovini.
- (3) Na konstituirajućoj sjednici članovi Interresorne radne skupine izabrat će koordinatora, odlukom sukladno stavku (2) ovog članka.
- (4) Interresorna radna skupina dogovorom može po potrebi uključiti i druge eksperte iz domaćih institucija ukoliko procijeni da je potrebna dodatna ekspertna pomoć.

Članak 4.

(Zadatak Interresorne radne skupine)

- (1) Zadatak Interresorne radne skupine je da najkasnije u roku od 120 dana od dana stupanja na snagu ove Odluke izradi Prijedlog klasifikacije prostornih jedinica za statistiku u Bosni i Hercegovini i isti dostavi Vijeću ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara), na razmatranje i suglasnost.
- (2) Prijedlog klasifikacije prostornih jedinica za statistiku u Bosni i Hercegovini dostavlja se na mišljenje Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.
- (3) Nakon dobivene suglasnosti Vijeća ministara i dostavljenih mišljenja entitetskih vlada i Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine uputit će Prijedlog klasifikacije prostornih jedinica za statistiku u Bosni i Hercegovini ka Euroskoj komisiji (Eurostat-u) na provjeru i potvrdu. Nakon što Eurostat potvrdi da je prijedlog izrađen sukladno kriterijima iz Uredbe br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća o donošenju zajedničke klasifikacije teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine utvrđuje i objavljuje kao važeći u "Službenom glasniku BiH" i na web stranici Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine.

Članak 5.

(Mandat Interresorne radne skupine)

Mandat Interresorne radne skupine traje do utvrđivanja teksta Prijedloga klasifikacije prostornih jedinica za statistiku.

Članak 6.

(Izvješće o radu)

Po obavljenom zadatku, Interresorna radna skupina, podnosi izvješće o radu Vijeću ministara.

Članak 7.

(Naknada za rad)

Naknada za rad članova Interresorne radne skupine, kao i tekući troškovi funkcioniranja Interresorne radne skupine financirati će institucije koje su imenovale predstavnike u njen sastav.

гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Агенције за безбједност хране Босне и Херцеговине у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, на 4. сједници одржаној 21. марта 2012. године, донио је

**ПРАВИЛНИК
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О
ПРИРОДНИМ МИНЕРАЛНИМ И ПРИРОДНИМ
ИЗВОРСКИМ ВОДАМА**

Члан 1.

У Правилнику о природним минералним и природним изворским водама ("Службени гласник БиХ", број 26/10), у Анексу I тачка 4.7. напомена 11. мијења се и гласи "За природну изворску воду која није газирана, минимална вриједност може бити смањена на 4,5; а за воду која се пакује у боце или контејнере, која је природно богата са угљен диоксидом или је вјештачки обогаћена, минимална вриједност може бити мања".

У тачки 5.2. а) ријеч "осталих" замјењује се ријечју "других".

Члан 2.

Анекс IV мијења се и гласи:

"АНЕКС IV

**УЗИМАЊЕ УЗОРАКА И МЕТОДЕ ИСПИТИВАЊА
I. ПОСТУПАК УЗИМАЊА УЗОРАКА**

- (1) Узимање узорак изводи се по наведеним стандардима за узимање узорак:
 - а) воде за пиће и воде која се употребљава за производњу намирница, BAS ISO 5667-5:2007, Квалитет воде - Узорковање - Дио 5: Смјернице за узорковање питке воде након третмана и из система за дистрибуцију;
 - б) подземне воде BAS ISO 5667-11:2010, Квалитет воде - Узорковање - Дио 11: Смјернице за узорковање подземних вода.
- (2) Паковање, превоз и чување узорак морају се спроводити тако да се очува једнак квалитет узорак од његовог узимања до почетка поступка утврђивања усклађености при чему се поштују следећи стандарди:
 - а) BAS EN ISO 5667-1:2008, Квалитет воде – Узорковање – Дио 1: Упутство за дизајнирање програма узорковања и техника узорковања, са амандманом на тај стандард BAS EN ISO 5657-1/AC:2008;
 - б) BAS EN ISO 5667-3:2005, Квалитет воде – Узорковање – Дио 3: Смјернице за чување и руковање узорцима воде;
 - ц) BAS EN 5667-14:2000, Квалитет воде – Узорковање – Дио 14: Смјернице за обезбјеђење квалитетног узорковања и руковања околишним водама.
- (3) У случају да је више извора увезано у исти систем, узорак за испитивање узима се на сабирном мјесту.

II ФИЗИЧКЕ, ХЕМИЈСКЕ И ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКЕ МЕТОДЕ

<i>Параметар</i>	<i>Јединица</i>	<i>Изразено</i>	<i>Врста методе</i>	<i>Врста стандарда</i>
температура ваздуха	°C		EL	BAS DIN 38404-4:2010
температура воде	°C		EL	BAS DIN 38404-4:2010
електрична проводљивост (25°C)	µS/cm		EL	BAS EN 27888:2002
редокс потенцијал	mV		EL	BAS DIN 38404-6:2010
pH	jed.	pH	EL	BAS ISO 10523:2010
боја	m ⁻¹		SPEK	BAS EN ISO 7887:2002
замућеност	NTU		TUR	BAS EN ISO 7027:2002
суви остатак	mg/l		GR	BAS DIN 38409-1:2010
амонијум (укупни)	mg/l	NH ₄	ISE, SPEK	BAS ISO 7150-1:2002
нитрит	mg/l	NO ₂ ⁻	SPEK	BAS EN 26777:2000
нитрат	mg/l	NO ₃ ⁻	IC; SPEK,	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 7890-3:2002
сулфат	mg/l	SO ₄ ²⁻	IC;SPEK; TUR;GR	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 10304-3:2002
хлорид	mg/l		IC; VOL	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 9297:2002
бромид	mg/l	Br ⁻	ICP/MS, IC	BAS EN ISO 10304-1:2010
јодид	mg/l	I ⁻	ICP/MS, IC	BAS EN ISO 17294-2:2008
флуорид	mg/l	F ⁻	ISE HPLC; SPEK	BAS ISO 10359-1:2002 BAS EN ISO 10304-1:2002 EPA 7000
цијаниди	mg/l	CN ⁻	SPEK	BAS ISO 6703-2:2002 BAS ISO 6703-3:2002
фосфат (укупни)	mg/l	PO ₄ ³⁻	SPEK	BAS EN ISO 6878:2006
ортофосфати	mg/l	PO ₄ ³⁻	SPEK IC	BAS EN ISO 6878:2006 BAS EN ISO 10304-1:2002
силикат	mg/l	SiO ₂	ICP/MS; SPEK	BAS EN ISO 17294-2:2008
калцијум	mg/l	Ca ²⁺	VOL IC	BAS ISO 6059:2002 BAS EN ISO 14911:2002
магнезијум	mg/l	Mg ²⁺	VOL IC	BAS ISO 6059:2000 BAS EN ISO 14911:2002
натријум	mg/l	Na ⁺	AAS IC FAAS	BAS ISO 9964-1:2002 BAS ISO 9964-3:2002 EN ISO 14911:2002 EPA 7000
калијум	mg/l	K ⁺	AAS IC FAAS	BAS ISO 9964-2:2002 BAS EN ISO 14911:2002 EPA 7000

манган	mg/l	Mn ²⁺	ICP/MS ETAAS; SPEK	BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 14911:2002 BAS ISO 6333:2003 EPA 7000
гвожђе	mg/l	Fe ²⁺	ICP/MS ETAAS SPEK	BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
хидрогенкарбонат	mg/l	HCO ₃ ⁻	VOL	BAS EN ISO 9963-1:2000 BAS EN ISO 9963-2:2000
сулфид	mg/l	S ²⁻	SPEK	BAS ISO 10530:2002
карбонати	mg/l	CO ₃ ²⁻	VOL	BAS EN ISO 9963-2:2000
бор	mg/l	B	ICP/MS SPEK	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 9390:2002
алуминијум	mg/l	Al	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 12020:2002 EPA 7000
антимон	mg/l	Sb	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
арсен	mg/l	As	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 11969:2002 EPA 7000
бакар	mg/l	Cu	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
баријум	mg/l	Ba	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 14911:2002 EPA 7000
берилијум	mg/l	Be	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
цинк	mg/l	Zn	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 8288:2002 EPA 7000
кадмијум	mg/l	Cd	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 5961:2000 EPA 7000
кобалт	mg/l	Co	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
калај	mg/l	Sn	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
литијум	mg/l	Li	ICP/MS FAAS IC	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 14911:2002 EPA 7000

хром (укупни)	mg/l	Cr	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN 1233:2008
молибден	mg/l	Mo	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
никл	mg/l	Ni	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
селен	mg/l	Se	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 9965:2002 EPA 7000
сребро	mg/l	Ag	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
стронцијум	mg/l	Sr	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
олово	mg/l	Pb	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
ванадијум	mg/l	Va	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
уран	mg/l	U	ICP/MS	BAS EN ISO 17294-2:2008
жива	mg/l	Hg	AAS-HP ICP/MS <i>Fluores</i> метода обогађења амалгамирањем	BAS ISO 5666:2003 BAS EN 1483:2009 BAS EN ISO 17852:2009 BAS ISO 16590 :2002

Легенда:

EL - електрометријско мјерење

TUR - турбидиметријско мјерење

SPEK - спектрофотометријско мјерење

GR - гравиметријско мјерење

VOL - волуметријско одређивање

IC - јонска хроматографија

FAAS - атомска апсорпцијска спектрометрија, пламена техника

AAS HP - атомска апсорпцијска спектрометрија, техника хладних пара

AAS - атомска апсорпцијска спектрометрија

GC/EC - гасна хроматографија са детектором на захват електрона

ISE - јонско селективна метода

ICP/MS - индуктивно склопљена плазма и масено селективни детектор

HPLC - течна хроматографија

ETAAS-електротермална атомска апсорпцијска спектрофотометрија

GC/EC-гасна хроматографија са ECD детектором

III МИКРОБИОЛОШКЕ МЕТОДЕ

<i>Параметар</i>	<i>Стандард метода</i>
<i>Escherishia coli</i>	BAS EN ISO 9308-1:2003 BAS ISO 9308-2:2004
колиформне бактерије	BAS EN ISO 9308-1:2003 BAS ISO 9308-2:2004
ентерококе	BAS EN ISO 7899-2:2003
<i>Clostridium perfringens</i>	BAS EN 26461-1:2003 BAS EN 26461-2:2003
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	BAS EN ISO 16266:2009
укупан број микроорганизама на 22 °C	BAS EN ISO 6222:2003
укупан број микроорганизама на 37 °C	BAS EN ISO 6222:2003

Преузета су најновија издања BAS стандарда и кориснику су доступни на Институту за стандардизацију Босне и Херцеговине."

Члан 3.

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 26/12
21. марта 2012. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Вјекослав Беванда, с. р

Na osnovu člana 17. stav 2. i člana 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine u saradnji sa nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 4. sjednici održanoj 21. marta 2012. godine, donijelo je

**PRAVILNIK
O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O
PRIRODNIM MINERALNIM I PRIRODNIM
IZVORSKIM VODAMA**

Члан 1.

U Pravilniku o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama ("Službeni glasnik BiH", broj 26/10), u Aneksu I. tačka 4.7. napomena 11. mijenja se i glasi "Za prirodnu izvorsku vodu koja nije gazirana, minimalna vrijednost može biti smanjena na 4,5; a za vodu koja se pakuje u boce ili kontejnere, koja je prirodno bogata sa ugljen dioksidom ili je vještački obogaćena, minimalna vrijednost može biti manja".

U tački 5.2. a) riječ "ostalih" zamjenjuje se riječju "drugih".

Члан 2.

Aneks IV. mijenja se i glasi:

"ANEKS IV.

UZIMANJE UZORAKA I METODE ISPITIVANJA

I. POSTUPAK UZIMANJA UZORAKA

- (1) Uzimanje uzoraka izvodi se po navedenim standardima za uzimanje uzoraka:
 - a) vode za piće i vode koja se upotrebljava za proizvodnju namirnica, BAS ISO 5667-5:2007, Kvalitet vode - Uzorkovanje - Dio 5: Smjernice za uzorkovanje pitke vode nakon tretmana i iz sistema za distribuciju;
 - b) podzemne vode BAS ISO 5667-11:2010, Kvalitet vode - Uzorkovanje - Dio 11: Smjernice za uzorkovanje podzemnih voda.
- (2) Pakovanje, prijevoz i čuvanje uzoraka moraju se provoditi tako da se očuva jednak kvalitet uzoraka od njegovog uzimanja do početka postupka utvrđivanja usklađenosti pri čemu se poštuju sljedeći standardi:
 - a) BAS EN ISO 5667-1:2008, Kvalitet vode – Uzorkovanje – Dio 1: Uputstvo za dizajniranje programa uzorkovanja i tehnika uzorkovanja, sa amandmanom na taj standard BAS EN ISO 5657-1/AC:2008;
 - b) BAS EN ISO 5667-3:2005, Kvalitet vode – Uzorkovanje – Dio 3: Smjernice za čuvanje i rukovanje uzorcima vode;
 - c) BAS EN 5667-14:2000, Kvalitet vode – Uzorkovanje – Dio 14: Smjernice za osiguranje kvalitetnog uzorkovanja i rukovanja okolišnim vodama.
- (3) U slučaju da je više izvora uvezano u isti sistem, uzorak za ispitivanje uzima se na sabirnom mjestu.

II FIZIČKE, HEMIJSKE I FIZIČKO-HEMIJSKE METODE

<i>Parametar</i>	<i>Jedinica</i>	<i>Izraženo</i>	<i>Vrsta metode</i>	<i>Vrsta standarda</i>
temperatura zraka	°C		EL	BAS DIN 38404-4:2010
temperatura vode	°C		EL	BAS DIN 38404-4:2010
električna provodljivost (25°C)	μS/cm		EL	BAS EN 27888:2002
redoks potencijal	mV		EL	BAS DIN 38404-6:2010
pH	jed.	pH	EL	BAS ISO 10523:2010
boja	m ⁻¹		SPEK	BAS EN ISO 7887:2002
zamućenost	NTU		TUR	BAS EN ISO 7027:2002
suhi ostatak	mg/l		GR	BAS DIN 38409-1:2010
amonij (ukupni)	mg/l		ISE, SPEK	BAS ISO 7150-1:2002
		NH ₄		
nitrit	mg/l		SPEK	BAS EN 26777:2000
		NO ₂ ⁻		
nitrat	mg/l		IC; SPEK,	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 7890-3:2002
		NO ₃ ⁻		
sulfat	mg/l		IC;SPEK; TUR;GR	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 10304-3:2002
		SO ₄ ²⁻		
hlorid	mg/l		IC; VOL	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 9297:2002
bromid	mg/l		ICP/MS, IC	BAS EN ISO 10304-1:2010
		Br ⁻		
jodid	mg/l		ICP/MS, IC	BAS EN ISO 17294-2:2008
		I ⁻		
fluorid	mg/l		ISE HPLC; SPEK	BAS ISO 10359-1:2002 BAS EN ISO 10304-1:2002 EPA 7000
		F ⁻		
cijanidi	mg/l		SPEK	BAS ISO 6703-2:2002 BAS ISO 6703-3:2002
		CN ⁻		
fosfat (ukupni)	mg/l		SPEK	BAS EN ISO 6878:2006
		PO ₄ ³⁻		
ortofosfati	mg/l		SPEK IC	BAS EN ISO 6878:2006 BAS EN ISO 10304-1:2002
		PO ₄ ³⁻		
silikat	mg/l		ICP/MS; SPEK	BAS EN ISO 17294-2:2008
		SiO ₂		
kalcij	mg/l		VOL IC	BAS ISO 6059:2002 BAS EN ISO 14911:2002
		Ca ²⁺		
magnezij	mg/l		VOL IC	BAS ISO 6059:2000 BAS EN ISO 14911:2002
		Mg ²⁺		
natrij	mg/l		AAS IC FAAS	BAS ISO 9964-1:2002 BAS ISO 9964-3:2002 EN ISO 14911:2002 EPA 7000
		Na ⁺		
kaliј	mg/l		AAS IC FAAS	BAS ISO 9964-2:2002 BAS EN ISO 14911:2002 EPA 7000
		K ⁺		

mangan	mg/l	Mn ²⁺	ICP/MS ETAAS; SPEK	BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 14911:2002 BAS ISO 6333:2003 EPA 7000
željezo	mg/l	Fe ²⁺	ICP/MS ETAAS SPEK	BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
hidrogenkarbonat	mg/l	HCO ₃ ⁻	VOL	BAS EN ISO 9963-1:2000 BAS EN ISO 9963-2:2000
sulfid	mg/l	S ²⁻	SPEK	BAS ISO 10530:2002
karbonati	mg/l	CO ₃ ²⁻	VOL	BAS EN ISO 9963-2:2000
bor	mg/l	B	ICP/MS SPEK	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 9390:2002
aluminij	mg/l	Al	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 12020:2002 EPA 7000
antimon	mg/l	Sb	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
arsen	mg/l	As	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 11969:2002 EPA 7000
bakar	mg/l	Cu	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
barij	mg/l	Ba	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 14911:2002 EPA 7000
berilij	mg/l	Be	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
cink	mg/l	Zn	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 8288:2002 EPA 7000
kadmij	mg/l	Cd	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 5961:2000 EPA 7000
kobalt	mg/l	Co	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
kalaj	mg/l	Sn	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
litij	mg/l	Li	ICP/MS FAAS IC	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 14911:2002 EPA 7000

hrom (ukupni)	mg/l	Cr	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN 1233:2008
molibden	mg/l	Mo	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
nikl	mg/l	Ni	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
selen	mg/l	Se	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 9965:2002 EPA 7000
srebro	mg/l	Ag	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
stroncij	mg/l	Sr	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
olovo	mg/l	Pb	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
vanadij	mg/l	Va	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
uran	mg/l	U	ICP/MS	BAS EN ISO 17294-2:2008
živa	mg/l	Hg	AAS-HP ICP/MS <i>Fluores</i> metoda obogaćenja amalgamiranjem	BAS ISO 5666:2003 BAS EN 1483:2009 BAS EN ISO 17852:2009 BAS ISO 16590 :2002

Legenda:

EL - elektrometrijsko mjerenje
TUR - turbidimetrijsko mjerenje
SPEK - spektrofotometrijsko mjerenje
GR - gravimetrijsko mjerenje
VOL - volumetrijsko određivanje
IC - jonska hromatografija
FAAS - atomska apsorpcijska spektrometrija, plamena tehnika
AAS HP - atomska apsorpcijska spektrometrija, tehnika hladnih para
AAS - atomska apsorpcijska spektrometrija
GC/EC - gasna hromatografija sa detektorom na zahvat elektrona
ISE - jonsko selektivna metoda
ICP/MS - induktivno sklopljena plazma i maseno selektivni detektor
HPLC - tečna hromatografija
ETAAS-elektrotermalna atomska apsorpcijska spektrofotometrija
GC/EC-gasna hromatografija sa ECD detektorom

III MIKROBIOLOŠKE METODE

<i>Parametar</i>	<i>Standard metoda</i>
<i>Escherishia coli</i>	BAS EN ISO 9308-1:2003 BAS ISO 9308-2:2004
koliformne bakterije	BAS EN ISO 9308-1:2003 BAS ISO 9308-2:2004
enterokoke	BAS EN ISO 7899-2:2003
<i>Clostridium perfringens</i>	BAS EN 26461-1:2003 BAS EN 26461-2:2003
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	BAS EN ISO 16266:2009
ukupan broj mikroorganizama na 22 °C	BAS EN ISO 6222:2003
ukupan broj mikroorganizama na 37 °C	BAS EN ISO 6222:2003

Preuzeta su najnovija izdanja BAS standarda i korisniku su dostupni na Institutu za standardizaciju Bosne i Hercegovine. "

Član 3.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 26/12
21. marta 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na temelju članka 17. stavak 2. i članka 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 4. sjednici održanoj 21. ožujka 2012. godine, donijelo je

PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O PRIRODNIM MINERALNIM I PRIRODNIM IZVORSKIM VODAMA

Članak 1.

U Pravilniku o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama ("Službeni glasnik BiH", broj 26/10), u Aneksu I. točka 4.7. napomena 11. mijenja se i glasi "Za prirodnu izvorsku vodu koja nije gazirana, minimalna vrijednost može biti smanjena na 4,5; a za vodu koja se pakira u boce ili kontejnere, koja je prirodno bogata s ugljikovim dioksidom ili je vještački obogaćena, minimalna vrijednost može biti manja".

U točki 5.2. a) riječ "ostalih" zamjenjuje se riječju "drugih".

Članak 2.

Aneks IV. mijenja se i glasi:

"ANEKS IV.

UZIMANJE UZORAKA I METODE ISPITIVANJA

I. POSTUPAK UZIMANJA UZORAKA

- (1) Uzimanje uzoraka izvodi se po navedenim standardima za uzimanje uzoraka:
 - a) voda za piće i voda koja se upotrebljuje za proizvodnju namirnica, BAS ISO 5667-5:2007, Kvaliteta vode - Uzorkovanje - Dio 5: Smjernice za uzorkovanje pitke vode nakon tretmana i iz sustava za distribuciju;
 - b) podzemne vode BAS ISO 5667-11:2010, Kvaliteta vode - Uzorkovanje - Dio 11: Smjernice za uzorkovanje podzemnih voda.
- (2) Pakiranje, prijevoz i čuvanje uzoraka moraju se provoditi tako da se očuva jednaka kvaliteta uzoraka od njegovog uzimanja do početka postupka utvrđivanja usklađenosti pri čemu se poštuju sljedeći standardi:
 - a) BAS EN ISO 5667-1:2008, Kvaliteta vode – Uzorkovanje – Dio 1: Uputa za dizajniranje programa uzorkovanja i tehnika uzorkovanja, s amandmanom na taj standard BAS EN ISO 5657-1/AC:2008;
 - b) BAS EN ISO 5667-3:2005, Kvaliteta vode – Uzorkovanje – Dio 3: Smjernice za čuvanje i rukovanje uzorcima vode;
 - c) BAS EN 5667-14:2000, Kvaliteta vode – Uzorkovanje – Dio 14: Smjernice za osiguranje kvalitetnog uzorkovanja i rukovanja okolišnim vodama.
- (3) U slučaju da je više izvora uvezano u isti sustav, uzorak za ispitivanje uzima se na sabirnom mjestu.

II FIZIČKE, KEMIJSKE I FIZIČKO-KEMIJSKE METODE

<i>Parametar</i>	<i>Jedinica</i>	<i>Izraženo</i>	<i>Vrsta metode</i>	<i>Vrsta standarda</i>
temperatura zraka	$^{\circ}\text{C}$		EL	BAS DIN 38404-4:2010
temperatura vode	$^{\circ}\text{C}$		EL	BAS DIN 38404-4:2010
električna provodljivost (25 $^{\circ}\text{C}$)	$\mu\text{S/cm}$		EL	BAS EN 27888:2002
redoks potencijal	mV		EL	BAS DIN 38404-6:2010
pH	jed.	pH	EL	BAS ISO 10523:2010
boja	m^{-1}		SPEK	BAS EN ISO 7887:2002
zamućenost	NTU		TUR	BAS EN ISO 7027:2002
suhi ostatak	mg/l		GR	BAS DIN 38409-1:2010
amonij (ukupni)	mg/l		ISE, SPEK	BAS ISO 7150-1:2002
		NH_4		
nitrit	mg/l		SPEK	BAS EN 26777:2000
		NO_2^-		
nitrat	mg/l		IC; SPEK,	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 7890-3:2002
		NO_3^-		
sulfat	mg/l		IC;SPEK; TUR;GR	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 10304-3:2002
		SO_4^{2-}		
klorid	mg/l		IC; VOL	BAS EN ISO 10304-1:2010 BAS EN ISO 9297:2002
bromid	mg/l		ICP/MS, IC	BAS EN ISO 10304-1:2010
		Br^-		
jodid	mg/l		ICP/MS, IC	BAS EN ISO 17294-2:2008
		I^-		
fluorid	mg/l		ISE HPLC; SPEK	BAS ISO 10359-1:2002 BAS EN ISO 10304-1:2002 EPA 7000
		F^-		
cijanidi	mg/l		SPEK	BAS ISO 6703-2:2002 BAS ISO 6703-3:2002
		CN^-		
fosfat (ukupni)	mg/l		SPEK	BAS EN ISO 6878:2006
		PO_4^{3-}		
ortofosfati	mg/l		SPEK IC	BAS EN ISO 6878:2006 BAS EN ISO 10304-1:2002
		PO_4^{3-}		
silikat	mg/l		ICP/MS; SPEK	BAS EN ISO 17294-2:2008
		SiO_2		
kalcij	mg/l		VOL IC	BAS ISO 6059:2002 BAS EN ISO 14911:2002
		Ca^{2+}		
magnezij	mg/l		VOL IC	BAS ISO 6059:2000 BAS EN ISO 14911:2002
		Mg^{2+}		
natrij	mg/l		AAS IC FAAS	BAS ISO 9964-1:2002 BAS ISO 9964-3:2002 EN ISO 14911:2002 EPA 7000
		Na^+		

kalij	mg/l	K ⁺	AAS IC FAAS	BAS ISO 9964-2:2002 BAS EN ISO 14911:2002 EPA 7000
mangan	mg/l	Mn ²⁺	ICP/MS ETAAS; SPEK	BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 14911:2002 BAS ISO 6333:2003 EPA 7000
željezo	mg/l	Fe ²⁺	ICP/MS ETAAS SPEK	BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
hidrogenkarbonat	mg/l	HCO ₃ ⁻	VOL	BAS EN ISO 9963-1:2000 BAS EN ISO 9963-2:2000
sulfid	mg/l	S ²⁻	SPEK	BAS ISO 10530:2002
karbonati	mg/l	CO ₃ ²⁻	VOL	BAS EN ISO 9963-2:2000
bor	mg/l	B	ICP/MS SPEK	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 9390:2002
aluminij	mg/l	Al	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 12020:2002 EPA 7000
antimon	mg/l	Sb	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
arsen	mg/l	As	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 11969:2002 EPA 7000
bakar	mg/l	Cu	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
barij	mg/l	Ba	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 14911:2002 EPA 7000
berilij	mg/l	Be	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
cink	mg/l	Zn	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 8288:2002 EPA 7000
kadmij	mg/l	Cd	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 5961:2000 EPA 7000
kobalt	mg/l	Co	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
kalaj	mg/l	Sn	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
litij	mg/l	Li	ICP/MS FAAS IC	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN ISO 14911:2002

krom (ukupni)	mg/l	Cr	ICP/MS ETAAS	EPA 7000 BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS EN 1233:2008
molibden	mg/l	Mo	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
nikal	mg/l	Ni	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
selen	mg/l	Se	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 9965:2002 EPA 7000
сребро	mg/l	Ag	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
стронциј	mg/l	Sr	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
олово	mg/l	Pb	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 BAS ISO 8288:2002 EPA 7000
vanadiј	mg/l	Va	ICP/MS ETAAS	BAS EN ISO 17294-2:2008 BAS EN ISO 11885:2011 EPA 7000
uran	mg/l	U	ICP/MS	BAS EN ISO 17294-2:2008
жива	mg/l	Hg	AAS-HP ICP/MS <i>Fluores</i> metoda obogaćenja amalgamiranjem	BAS ISO 5666:2003 BAS EN 1483:2009 BAS EN ISO 17852:2009 BAS ISO 16590 :2002

Legenda:

EL - elektrometrijsko mjerenje
TUR - turbidimetrijsko mjerenje
SPEK - spektrofotometrijsko mjerenje
GR - gravimetrijsko mjerenje
VOL - volumetrijsko određivanje
IC - jonska kromatografija
FAAS - atomska apsorpcijska spektrometrija, plamena tehnika
AAS HP - atomska apsorpcijska spektrometrija, tehnika hladnih para
AAS - atomska apsorpcijska spektrometrija
GC/EC - gasna kromatografija sa detektorom na zahvat elektrona
ISE - jonsko selektivna metoda
ICP/MS - induktivno sklopljena plazma i maseno selektivni detektor
HPLC - tečna kromatografija
ETAAS-elektrotermalna atomska apsorpcijska spektrofotometrija
GC/EC-gasna kromatografija sa ECD detektorom

III MIKROBIOLOŠKE METODE

<i>Parametar</i>	<i>Standard metoda</i>
<i>Escherishia coli</i>	BAS EN ISO 9308-1:2003 BAS ISO 9308-2:2004
koliformne bakterije	BAS EN ISO 9308-1:2003 BAS ISO 9308-2:2004
enterokoke	BAS EN ISO 7899-2:2003
<i>Clostridium perfringens</i>	BAS EN 26461-1:2003 BAS EN 26461-2:2003
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	BAS EN ISO 16266:2009
ukupan broj mikroorganizama na 22 °C	BAS EN ISO 6222:2003
ukupan broj mikroorganizama na 37 °C	BAS EN ISO 6222:2003

Preuzeta su najnovija izdanja BAS standarda i korisniku su dostupni na Institutu za standardizaciju Bosne i Hercegovine."

Članak 3.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 26/12
21. ožujka 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

338

На основу члана 15. став 2. Закона о ветеринарству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 34/02) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Канцеларије за ветеринарство Босне и Херцеговине, на 3. сједници, одржаној 7. марта 2012. године, донио је

ПРАВИЛНИК О СПРОВОЂЕЊУ МЈЕРА КОНТРОЛЕ, ПРАЋЕЊА, НАДЗОРА И ОГРАНИЧЕЊА КРЕТАЊА ЖИВОТИЊА ПРИЈЕМЧИВИХ НА БОЛЕСТ ПЛАВОГ ЈЕЗИКА

Члан 1.

(Предмет)

- (1) Овим Правилником прописују се мјере за контролу, праћење, надзор и ограничење кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика у и из зона ограничења.
- (2) Овај Правилник се примјењује на животиње које су одређене чланом 2. тачка ц) Правилника о мјерама за контролу и искорјењивање болести плавог језика ("Службени гласник БиХ", број 38/10).

Члан 2.

(Дефиниције)

За потребе овог Правилника примјењују се дефиниције из члана 2. Правилника о мјерама за контролу и искорјењивање болести плавог језика, као и сљедеће дефиниције:

- а) "случај болести плавог језика" подразумева животињу која испуњава један од услова из ове тачке, с тим да низ епидемиолошких података мора указивати на то да су клинички знаци или налази лабораторијских тестирања који указују на заразу болешћу плавог језика посљедица кружења вируса у објекту у којем се животиња држи, а не посљедица увођења вакцинисаних или серопозитивних животиња из зона ограничења:
 - 1) животиња показује клиничке знакове у складу са присуством болести плавог језика;
 - 2) то је сентинел животиња која је показала негативне серолошке налазе код претходног тестирања и од тог теста се серолошки промијенила од негативне на позитивну на антигјела барем једног серотипа болести плавог језика;
 - 3) животиња из које је изолован вирус болести плавог језика и идентификован као такав;
 - 4) животиња која је показала позитивну реакцију на серолошки тест за болест плавог језика или у којој је идентификован вирусни антиген или вирусна

рибонуклеинска киселина (РНК) специфична за један или више серотипова болести плавог језика.

- б) "избијање болести плавог језика" значи избијање те болести како је дефинисано у члану 2. Одлуке о заразним болестима животиња ("Службени гласник БиХ", број 44/03);
- ц) "примарно избијање болести плавог језика" значи избијање како је дефинисано у члану 2. Одлуке о заразним болестима животиња, узимајући у обзир да је случај болести плавог језика примарно избијање у сљедећим случајевима:
 - 1) уколико није епидемиолошки повезано са претходним избијањем; или
 - 2) подразумева демаркацију зоне ограничења или промјену у постојећој зони ограничења како је наведено у члану 6. овог Правилника;
- д) "зона ограничења" је зона која се састоји од зараженог и од угроженог подручја која су утврђена у складу са чланом 8, став (1) Правилника о мјерама за контролу и искорјењивање болести плавог језика;
- е) "сезонски слободна зона од болести плавог језика" је епидемиолошки значајно географско подручје за које, у одређеном дијелу године, надзор није приказао доказе преноса вируса болести плавог језика или одраслих *Culicoidesa* преносника болести плавог језика;
- ф) "транзит" значи кретање животиња:
 - 1) из или кроз зону ограничења;
 - 2) из зоне ограничења кроз зону која није зона ограничења натраг у исту ту зону ограничења; или
 - 3) из зоне ограничења кроз зону која није зона ограничења у другу зону ограничења.

Члан 3.

(Пријављивање болести плавог језика)

Болест плавог језика се пријављује у складу са Одлуком о заразним болестима животиња.

Члан 4.

(Програми праћења и надзора болести плавог језика)

Програми контроле болести плавог језика спроводе се у складу са минималним захтјевима дефинисаним у Прилогу I овог Правилника и морају се спроводити:

- а) у зонама ограничења;
- б) изван зона ограничења.

Члан 5.

(Епидемиолошки подаци)

- (1) Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Канцеларија) прикупља податке о болести плавог језика сакупљене током спровођења програма праћења и/или надзора болести плавог језика од надлежних органа ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Брчко Дистрикт) који Канцеларији достављају сљедеће:
 - а) мјесечни извјештај најкасније мјесец дана по завршетку мјесеца за који се пише извјештај и који садржи бар:
 - 1) податке о сентинел животињама из програма праћења болести плавог језика успостављених у зонама ограничења;

- 2) ентомолошке податке из програма праћења болести плавог језика успостављеним у зонама ограничења;
- б) привремени извјештај који обухвата првих шест мјесеци календарске године и који се саставља најкасније до 31. јула и који садржи барем:
- 1) податке о програмима надзора болести плавог језика успостављеним изван зона ограничења;
 - 2) податке о вакцинасању из зона ограничења;
- ц) годишњи извјештај који се саставља најкасније до 30. априла сљедеће године и садржи податке који су наведени у тачки б) алинејама 1) и 2) овог става за претходну годину.
- (2) Подаци који се требају навести у извјештају су дефинисани у Прилогу II овог Правилника.

Члан 6.

(Зоне ограничења)

- (1) Канцеларија у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта саставља и ажурира попис зона ограничења и ставља га на располагање свим заинтересованим државама и јавности.
- (2) Канцеларија на својој интернет страници објављује, само у сврху информисања, ажурирани попис зона ограничења.

Члан 7.

(Услови за кретање унутар исте зоне ограничења)

- (1) Надлежни ветеринарски инспектор допушта кретање животиња унутар исте зоне ограничења у којој кружи исти серотип или серотипови вируса болести плавог језика под условом да животиње које се требају премјештати на дан превоза не показују никакве клиничке знакове болести плавог језика.
- (2) Међутим, кретање животиња из зараженог у угрожено подручје може се допустити само уколико:
 - а) животиње испуњавају услове дефинисане у Прилогу III овог Правилника; или
 - б) животиње испуњавају било које друге одговарајуће гаранције у погледу здравља животиња засноване на позитивном исходу процјене ризика мјера против ширења вируса болести плавог језика и заштите од напада преносника, што захтијева надлежни ветеринарски инспектор мјеста поријекла и одобрава надлежни ветеринарски инспектор одредишта, прије премјештања таквих животиња;
 - ц) су животиње намијењене клању.
- (3) Канцеларија у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта може, на основу исхода процјене ризика, који мора узети у обзир довољно епидемиолошких података који се добију након спровођења надзора у складу са тачком 1.1.2.1 или 1.1.2.2 Прилога I овог Правилника, да демаркира дио зараженог подручја као "зона ограничења са вакцинацијом и без кружења вируса болести плавог језика једног одређеног серотипа или серотипова" (ниско-ризична област), те морају да испуне сљедеће услове:
 - а) вакцинација се обавља у том дијелу зараженог подручја за један специфични серотип или серотипове вируса болести плавог језика;
 - б) не постоји кружење вируса болести плавог језика у том дијелу зараженог подручја за тај

специфични серотип или серотипове болести плавог језика.

- (4) Кретање животиња унутар исте зоне ограничења из области гдје исти серотип или серотипови вируса болести плавог језика круже у дио исте зоне ограничења демаркиране као "ниско-ризична област" се може дозволити само ако:
 - а) животиње испуњавају услове дефинисане у Прилогу III овог Правилника; или
 - б) животиње испуњавају било које друге одговарајуће гаранције у погледу здравља животиња засноване на позитивном исходу процјене ризика мјера против ширења вируса болести плавог језика и заштите од напада преносника, што захтијева надлежни ветеринарски инспектор мјеста поријекла и одобрава надлежни ветеринарски инспектор одредишта, прије премјештања таквих животиња; или
 - ц) су животиње намијењене клању.
- (5) За животиње наведене у ст. (1), (2) и (3) овог члана, у одговарајуће ветеринарско - здравствене свједоце дефинисане у Одлуци о ветеринарској свједоци о здравственом стању животиња и пошљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету ("Службени гласник БиХ", бр. 33/03, 14/04, и 35/05) попуњава се сљедећим текстом:

"Животиње у складу са... (чланом 7. став (1) или чланом 7. став (2), тачка а) или чланом 7. став (2) тачка б) или чланом 7. став (2), тачка ц), *назначити одговарајуће*) Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

Члан 8.

(Услови за изузимање од забране изласка)

- (1) Кретање животиња, њиховог сјемена, јајних ћелија и заматака, из објекта или центра за прикупљање сјемена или центра за складиштење сјемена смјештеног у зони ограничења у други објекат или центар за прикупљање сјемена или центар за складиштење сјемена изузима се од забране изласка успостављене у складу са чланом 9, став (2), и чланом 10. Правилника о мјерама за контролу и искорјешивање болести плавог језика под условом да животиње, њихово сјеме, јајне ћелије и замци испуњавају:
 - а) услове дефинисане у Прилогу III овог Правилника; или
 - б) било које друге одговарајуће гаранције у погледу здравља животиња засноване на позитивном исходу процјене ризика мјера против ширења вируса болести плавог језика и заштите од напада преносника, што захтијева надлежни ветеринарски инспектор мјеста поријекла и одобрава надлежни ветеринарски инспектор одредишта, прије премјештања таквих животиња.
- (2) Под надзором надлежног ветеринарског инспектора одредишта се одређује поступак усмјеравања како би се обезбиједило да се животиње, њихово сјеме, јајне ћелије и замци премјештени у складу са условима дефинисаним у ставу (1) тачка б) овог члана након тога не извозе осим уколико животиње не испуњавају услове дефинисане у ставу (1) тачка а) овог члана.
- (3) Кретање животиња из објекта смјештеног у зони ограничења ради непосредног клања изузима се од

- забране изласка успостављене на основу члана 9. став (2) и члана 10. Правилника о мјерама за контролу и искорјењивање болести плавог језика под условом да:
- а) у објекту поријекла барем 30 дана прије датума слања није забиљежен ниједан случај болести плавог језика;
 - б) се животиње превозе:
 - 1) под надзором надлежног ветеринарског инспектора до одредишне клаонице, гдје у року од 24 часа по доласку морају да буду заклане, и
 - 2) директно, осим ако у контролној станици смјештеној у истој зони ограничења није одређено вријеме за одмор предвиђено Правилником о заштити животиња током превоза и са превозом повезаних поступака ("Службени гласник БиХ", број 57/10).
 - ц) надлежни ветеринарски инспектор у мјесту слања, најмање 48 часова прије утовара животиња, извјештава надлежног ветеринарског инспектора у мјесту одредишта о предвиђеном кретању животиња.
- (4) Без обзира на став (3) тачка б) овог члана, надлежни ветеринарски инспектор одредишта може, на основу процјене ризика, тражити да надлежни ветеринарски инспектор поријекла установи поступак усмјеравања за превоз животиња које се у њему спомињу, према именованим клаоницама. Било које именоване клаонице се идентификују на основу процјене ризика која у обзир узима критеријуме наведене у Прилогу IV овог Правилника.
- (5) Кретање животиња које није одобрено у складу са ставом (1) овог члана, из објекта смјештеног директно у зони ограничења до излазног мјеста, за извоз у трећу земљу, се изузима од забране изласка у складу са чланом 9. став (2) и чланом 10. Правилника о мјерама за контролу и искорјењивање болести плавог језика под условом да:
- а) ниједан случај болести плавог језика није забиљежен у објекту поријекла најмање 30 дана прије дана слања;
 - б) се животиње транспортују до излазног мјеста:
 - 1) под надзором надлежног ветеринарског инспектора, и
 - 2) директно, осим ако у контролној станици смјештеној у истој зони ограничења није одређено вријеме за одмор предвиђено Правилником о заштити животиња током превоза и са превозом повезаних поступака.

Члан 9.

(Даљи услови за транзит животиња)

- (1) Надлежни ветеринарски инспектор допушта транзит животиња под условом да:
 - а) животиње из зоне ограничења које се премјештају кроз подручја изван зоне ограничења и средства у којима се превозе буду третирани одобреним инсектицидима и/или репелентима након примјереног чишћења и дезинфекције на мјесту утовара и у сваком случају прије напуштања зоне ограничења;
 - б) животиње које се премјештају из подручја изван зоне ограничења кроз зону ограничења и средства у којима се превозе буду третирани одобреним инсектицидима и/или репелентима након примјереног чишћења и дезинфекције на

мјесту утовара и у сваком случају прије уласка у зону ограничења;

- ц) када је за вријеме кретања животиња кроз зону ограничења у контролној станици предвиђен период за одмор дужи од једног дана, животиње се штите од напада преносника тиме што се смјештају у објекат отпоран на преноснике.
- (2) Став (1) овог члана се не примјењује ако се транзит одвија:
 - а) искључиво из или кроз епидемиолошки значајне географске области зоне ограничења за вријеме периода сезонски слободног од преносника дефинисаног у складу са Прилогом V овог Правилника, или
 - б) из или кроз дијелове зоне ограничења демаркиране као "ниско-ризична област" у складу са чланом 7, став (3) овог Правилника.
 - (3) Тамо гдје животиње испуњавају бар један од услова дефинисаних у тач. 5, 6. и 7. Дијела А, Прилога III овог Правилника, третман животиња наведен у ставу (1) тач. а) и б) овог члана и заштита животиња наведена у ставу (1) тачка ц) овог члана се не примјењују.
 - (4) За животиње наведене у ставу (1) овог члана, у одговарајуће ветеринарско-здравствене свједоџбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свједоџби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету попуњава се сљедећим текстом:
"Третман инсектицидом/репелентом...(навести име производа)...на дан (навести датум) у складу са Правилником о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

Члан 10.

(Прилози)

Прилози I, II, III, IV. и V. су саставни дио овог Правилника.

Члан 11.

(Ступање на снагу)

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 33/12

7. марта 2012. године

Сарајево

Предједавајући

Савјета министара БиХ

Вјеслав Беванда, с. р.

Прилог I

Минимални услови за програме праћења и надзора болести плавог језика (из члана 4. овог Правилника)

1. Минимални услови за програме праћења болести плавог језика који морају да се примјене у зонама ограничења

Програми праћења болести плавог језика усмјерени су ка пружању информација о динамици болести плавог језика у зони ограничења. Циљеви програма праћења болести плавог језика су да се открије појава нових серотипова вируса болести плавог језика и да се докаже одсуство одређених серотипова вируса болести плавог језика. Под другим циљевима се подразумијева доказивање одсуства кружења вируса болести плавог језика, дефинисање периода сезонски слободног од преносника, те идентификовање врста преносника.

Референтна географска јединица у сврху вршења надзора и праћења болести плавог језика дефинише се мрежом од отприлике 45 x 45 км (око 2 000 км²) осим

уколико посебни услови околине не оправдавају другачију величину.

1.1. Програми праћења болести плавог језика састоје се најмање од пасивног клиничког надзора и активног лабораторијског надзора, како су дефинисани у тач. 1.1.1 и 1.1.2 овог Прилога.

1.1.1. Пасивни клинички надзор:

- се састоји се од формалног и правилно документованог актуелног система који је усмјерен на откривање и истраживање било каквих сумњи на болест, укључујући систем за рано упозоравање ради извјештавања о сумњивим случајевима. Власници или узгајивачи животиња, као и ветеринари, морају без одлагања да обавијесте надлежног ветеринарског инспектора о било каквој сумњи на болест плавог језика. Сви случајеви у којима се сумња на присуство серотипова болести плавог језика, а за које се не очекује да буду присутни у епидемиолошко значајној географској области, морају се одмах детаљно истражити од стране надлежног ветеринарског инспектора како би се утврдили серотипови болести плавог језика који круже;
- се мора посебно спроводити током годишњег доба када су преносници активни;
- мора обезбиједити да се формирају кампање упознавања јавности усмјерене посебно на оспособљавање власника или узгајивачи животиња, као и ветеринара, за препознавање клиничких знакова болести плавог језика.

1.1.2. Активни лабораторијски надзор се састоји најмање од једног серолошког праћења са сентинел животињама, серолошко-вирулошких тестирања и циљаног праћења заснованог на ризику, или њихове комбинације, како су дефинисани у тач. 1.1.2.1, 1.1.2.2. и 1.1.2.3 овог Прилога.

1.1.2.1 Праћење са сентинел животињама

- праћење са сентинел животињама се састоји од активног годишњег програма тестирања сентинел животиња које је усмјерено на процјену кружења вируса болести плавог језика унутар зоне ограничења. Уколико је то могуће, сентинел животиње морају да буду говеда. Оне морају да буду смјештене у подручјима зоне ограничења у којој је, након анализе ризика која у обзир узима ентомолошку и еколошку процјену, потврђено присуство преносника или су у њој присутни хабитати погодни за размножавање преносника,
- сентинел животиње се тестирају барем једном мјесечно током периода активности дотичног преносника, ако је тај период познат. У одсуству таквих података, сентинел животиње се тестирају барем једном мјесечно током цијеле године.
- минималан број сентинел животиња по референтној географској јединици у сврхе праћења и надзора болести плавог језика мора да буде репрезентативан и довољан како би се установила мјесечна учесталост од 2% с поузданошћу од 95% у свакој референтној географској јединици.
- лабораторијско тестирање се креира тако се да по добијању позитивних резултата тестирања врше серолошко-вирулошки тестови за посебни серотип, који имају за циљ одговарајући серотип или серотипове болести плавог језика и који су неопходни да би се утврдило кружење тачно одређеног серотипа у свакој епидемиолошко значајној географској области.

1.1.2.2. Серолошко-вирулошка истраживања:

- се састоје, у најмању руку, од једног активног годишњег програма серолошко-вирулошког тестирања популације подложних врста чији је циљ да се, кроз насумична серолошка и/или вирулошка тестирања која се спровode у свим епидемиолошко значајним географским областима и у периоду године када је већа вјероватноћа откривања заразе или сероконверзије, открију докази преноса вируса болести плавог језика;
- се морају осмислити тако да узорци буду репрезентативни и прилагођени структури популације подложних врста од којих ће се узорак узимати у епидемиолошко значајној географској области, те да се величина узорка израчуна како би се открила преваленција од 20% с поузданошћу од 95% код популације подложних врста те епидемиолошко значајне географске области. У сврху демаркирања дијела зоне заштите као "ниско-ризичне области" у складу са чланом 7, став (3) овог Правилника у истраживању се морају користити узорци величине која је израчуната да би се открила мјесечна преваленција од 2% с поузданошћу од 95% код популације подложних врста те епидемиолошко значајне географске области.
- морају обезбиједити да се серопозитивне животиње из популације вакцинисаних и имунизираних не уплићу у серолошка истраживања;
- морају обезбиједити да је лабораторијско тестирање осмишљено на тај начин да се по добијању позитивних резултата тестирања врше серолошко-вирулошки тестови за посебни серотип који имају за циљ одговарајући серотип или серотипове болести плавог језика и који су неопходни да би се утврдило кружење тачно одређеног серотипа у свакој епидемиолошко значајној географској области;
- се морају, такође, осмислити да се прати обухваћеност вакцинацијом и дистрибуција различитих серотипова болести плавог језика у зони ограничења;
- могу обухватити тестирање узорака који су сакупљени у друге сврхе, као што су узорци из клаоница или из збирног млијека.

1.1.2.3 Циљано праћење засновано на ризику:

- се састоји се од формалног и правилно документованог актуелног система који је усмјерен на утврђивање одсуства одређених серотипова болести плавог језика;
- се спроводи на циљаној популацији подложних животиња при значајно великом ризику, на основу њихове локације, географског стања и епидемиологије серотипа или серотипова болести плавог језика за које се очекује да су присутни у епидемиолошко значајној географској области;
- мора имати стратегију узимања узорака која је прилагођена дефинисаној циљној популацији. Величина узорка је израчуната да би се открила осмишљена преваленција (заснована на познатој ризичности циљне популације) с поузданошћу од 95% код популације подложних врста те епидемиолошко значајне географске области. Гдје год узорци не долазе од појединачних животиња, величина узорка се мора прилагодити у зависности од осјетљивости дијагностичких поступака који се примјењују.

1.2. Да би се одредио период који је сезонски слободан од преносника наведен у Прилогу V овог

Правилника, ентомолошки надзор мора да испуњава сљедеће услове:

- да се састоји од бар једног активног годишњег програма хватања преносника трајно постављеним аспирацијским замкама чиме се жели одредити популациона динамика преносника;
- аспирацијске замке опремљене ултраљубичастом свјетлошћу се морају користити у складу са унапријед дефинисаним протоколима. Замке морају да раде током цијеле ноћи и то најмање:
 - једну ноћ седмично у мјесецу прије очекиваног почетка и у мјесецу
 - прије очекиваног краја периода сезонски слободног од преносника;
 - једну ноћ мјесечно у периоду сезонски слободног од преносника;
 - учесталост дјеловања аспирацијских замки се може прилагодити на основу доказа сакупљених током претходне три године њиховог дјеловања.

2. *Минимални услови за програме надзора болести плавог језика који се требају примијенити ван зона ограничења*

Циљ програма надзора болести плавог језика је детекција могућих продора вируса болести плавог језика и доказивање одсуства тог вируса у епидемиолошко значајним географским областима које су слободне од вируса.

Програми надзора болести плавог језика се састоје, у најмању руку, од пасивног клиничког надзора и активног лабораторијског надзора како су дефинисани у тач. 2.1 и 2.2. овог Прилога.

2.1 Пасивни клинички надзор:

- се састоји се од формалног и правилно документованог актуелног система који је усмјерен на откривање и истраживање било каквих сумњи на болест, укључујући систем за рано упозоравање ради извјештавања о сумњивим случајевима. Власници или узгајивачи животиња, као и ветеринари, морају без одлагања да обавијесте надлежног ветеринарског инспектора о било каквој сумњи на болест плавог језика. Сви случајеви у којима се сумња на присуство серотипова болести плавог језика се морају одмах детаљно истражити од стране надлежног ветеринарског инспектора како би се утврдили серотипови плавог језика који круже;
- се мора посебно спроводити током годишњег доба када су преносници активни у областима од нарочито великог ризика, на основу географских и епидемиолошких информација;
- мора обезбиједити да се формирају кампање упознавања јавности усмјерене посебно на оспособљавање власника или узгајивачи животиња, као и ветеринара, за препознавање клиничких знакова болести плавог језика.

2.2. Активни лабораторијски надзор се састоји најмање од једног серолошког праћења са сентинел животињама, серолошко-вирулошких тестирања и циљаног надзора заснованог на ризику, или њихове комбинације, како су дефинисани у тач. 2.2.1, 2.2.2 и 2.2.3 овог Прилога.

2.2.1. Серолошко праћење са сентинел животињама

- серолошко праћење са сентинел животињама се састоји од активног годишњег програма тестирања сентинел животиња које је усмјерено на откривање доказа о преносу вируса плавог језика ван зоне ограничења. Посебну пажњу је потребно посветити

високо-ризичним областима на основу географских и епидемиолошких података.

- сентинел животиње се тестирају барем једном мјесечно током периода активности дотичног преносника, ако је тај период познат. У одсуству таквих података, сентинел животиње се тестирају барем једном мјесечно током цијеле године.
 - минималан број сентинел животиња по референтној географској јединици у сврхе праћења и надзора болести плавог језика мора бити репрезентативан и довољан како би се установила мјесечна учесталост сероконверзије од 2% с поузданошћу од 95% у свакој референтној географској јединици.
- 2.2.2. Серолошко-вирулошка истраживања:
- се састоје, у најмању руку, од једног активног годишњег програма серолошко-вирулошког тестирања популације подложних врста чији је циљ да се, кроз насумична серолошка и/или вирулошка тестирања која се спровode у свим епидемиолошко значајним географским областима и у периоду године када је већа вјероватноћа откривања заразе или сероконверзије, открију докази преноса вируса болести плавог језика;

- се морају осмислити тако да узорци буду репрезентативни и прилагођени структури популације подложних врста од којих ће се узорак узимати у епидемиолошко значајној географској области, те да се величина узорка израчуна како би се открила преваленција од 20% с поузданошћу од 95% код популације подложних врста те епидемиолошко значајне географске области;

- морају обезбиједити да се серопозитивне животиње из популације вакцинисаних и имунизираних не уплићу у серолошка истраживања;
- могу обухватити тестирање узорака који су сакупљени у друге сврхе, као што су узорци из клаоница или из збирног млијека.

2.2.3. Циљани надзор заснован на ризику:

- се састоји се од формалног и правилно документованог актуелног система који је усмјерен на утврђивање одсуства одређених серотипова болести плавог језика;
- се мора заснивати на сигурним сазањима о локалним факторима ризика; таквим сазањима мора се бити у могућности да се идентификују посебна циљна популација релативно високог ризика од које се узимају узорци;
- мора обезбиједити да је стратегија циљаног узимања узорака прилагођена циљаној популацији која је дефинисана као релативно високо-ризична и да је величина узорка израчуната да би се открила осмишљена преваленција (заснована на познатој ризичности циљне популације) са поузданошћу од 95% код популације подложних врста те епидемиолошко значајне географске области.

Прилог II

Подаци које морају да садржавају извјештаји које надлежни органи ентитета и Брчко Дистрикта достављају Канцеларији (који се спомиње у члану 5. став (2) овог Правилника)

Подаци које садржи извјештај укључују бар сљедеће:

1. Серолошко-вирулошки подаци о болести плавог језика

- (а) Административно подручје
- (б) Врста животиње која се подвргава испитивању

- (ц) Врста шеме система надзора (сентинел систем или повремено тестирање)
- (д) Врста обављених дијагностичких тестирања (ELISA, серум неутрализација, PCR, изолација вируса)
- (е) Мјесец и година
- (ф) Број испитаних животиња
- (г) Број позитивних животиња
- (х) Серотип одређен серолошким или вирусолошким путем (подаци који се достављају у случају позитивног резултата серум неутрализационог теста или теста изолације вируса)

2. Ентомолошки подаци о болести плавог језика

- (а) Административно подручје
- (б) Јединствени идентитет локалитета (јединствени код за свако мјесто постављања замки)
- (ц) Датум сакупљања
- (д) Географска ширина и дужина
- (е) Укупни број сакупљених *Culicoides spp.*
- (ф) Број сакупљених *C. imicola*, уколико је доступан
- (г) Број сакупљених *C. obsoletus Complex*, уколико је доступан
- (х) Број сакупљених *C. obsoletus sensu strictu*, уколико је доступан
- (и) Број сакупљених *C. scoticus*, уколико је доступан
- (ј) Број сакупљених *C. Pulicaris Complex*, уколико је доступан
- (к) Број сакупљених *C. Nubeculosus complex*, уколико је доступан
- (л) Број сакупљених *C. dewulfii*, уколико је доступан
- (м) Остали значајни подаци

3. Подаци о вакцинацији против болести плавог језика

- (а) Административно подручје
- (б) Година/семестар
- (ц) Врста вакцине
- (д) Комбинација серотипа
- (е) Вакцинисане врсте животиња
- (ф) Укупан број стада у држави чланици (г) Укупан број животиња у држави чланици (х) Укупан број стада у програму вакцинасања (и) Укупан број животиња у програму вакцинасања (ј) Укупан број вакцинисаних стада
- (к) Укупан број вакцинисаних животиња (тамо гдје је врста вакцинасања вакцинација младих животиња)
- (л) Број вакцинисаних младих животиња (тамо гдје је врста вакцинасања масовна вакцинација)
- (м) Број вакцинисаних одраслих животиња (тамо гдје је врста вакцинасања масовна вакцинација)
- (н) Дозе вакцине која је коришћена

Прилог III

Услови за изузимање од забране изласка (како је наведено у члану 7. став (2), тачка а) и члану 8. став (1), тачка а) овог Правилника)

Дио А. Животиње

Животиње морају да буду заштићене од напада преносника *Culicoides* током превоза до мјеста одредишта.

Поред тога, бар један од услова наведених у тачкама од 1. до 7. овог Прилога мора да буде испуњен:

1. Животиње су, до слања, за вријеме периода сезонски слободног од преносника, како је одређен у складу са Прилогом V овог Правилника, држане у сезонски слободној зони од болести плавог језика барем 60 дана прије датума премјештања и биле су подвргнуте тесту идентификације узрочника у складу са Приручником за дијагностичке тестове и вакцине за копнене животиње

Свјетске организације за заштиту животињског здравља (ОИЕ) (у даљем тексту: Приручник за копнене животиње ОИЕ-а) с негативним резултатима, спроведеном не раније од седам дана прије датума премјештања животиња.

Међутим, тај тест идентификације узрочника није неопходан ако подробни епидемиолошки подаци добијени спровођењем програма за праћење у трајању од најмање три године, поткрепљују одређивање периода сезонски слободног од преносника одређеног у складу са Прилогом V овог Правилника.

За животиње наведене у овој тачки намијењене стављању у промет, у одговарајуће ветеринарско-здравствене свјedoцбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свјedoцби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету даје се следећи текст:

"Животиње су, до слања, за вријеме периода сезонски слободног од преносника који је почео... (*навести датум*) држане у сезонски слободној зони од болести плавог језика од рођења или барем 60 дана и, ако је потребно, (*навести ако је потребно*), су биле подвргнуте тесту идентификације узрочника у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а који је спроведен на узорцима узетим седам дана прије слања, са негативним резултатима у складу са Прилогом III, Дио А, тачка 1. Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

2. Животиње су, до слања, држане заштићене од напада преносника у објектима отпорним на преноснике најмање 60 дана прије дана слања.

За животиње наведене у овој тачки намијењене стављању у промет, у одговарајуће ветеринарско-здравствене свјedoцбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свјedoцби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету попуњава се следећим текстом:

"Животиње у складу са Прилогом III Дио А, тачка 2. Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

3. Животиње су, до слања, за вријеме периода сезонски слободног од преносника, како је одређен у складу са Прилогом V, држане у сезонски слободној зони од болести плавог језика или су биле заштићене од напада преносника у објектима отпорним на преноснике најмање 28 дана, а током тог времена су биле подвргнуте серолошком тесту у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а да би се открила антителијела за групу вируса болести плавог језика, са негативним резултатима, а који је спроведен на узорцима узетим од те животиње најмање 28 дана након дана почетка периода заштите против напада преносника или почетка периода сезонски слободног од преносника.

За животиње наведене у овој тачки намијењене стављању у промет, у одговарајуће ветеринарско-здравствене свјedoцбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свјedoцби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету попуњава се следећим текстом:

"Животиње у складу са Прилогом III, Дио А тачка 3. Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

4. Животиње су, до слања, за вријеме периода сезонски слободног од преносника, како је одређен у складу са Прилогом V овог Правилника, држане у сезонски

слободној зони од болести плавог језика или су биле заштићене од напада преносника у објектима отпорним на преноснике најмање 28 дана, а током тог времена су биле подвргнуте серолошком тесту у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а да би се открила антителијела на групу вируса болести плавог језика, са негативним резултатима, а који је спроведен на узорцима узетим од те животиње најмање 28 дана након дана почетка периода заштите против напада преносника или почетка периода сезонски слободног од преносника.

За животиње наведене у овој тачки намијењене стављању у промет, у одговарајуће ветеринарско здравствене свједоџбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свједоџби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету попуњава се сљедећим текстом:

"Животиње у складу са Прилогом III Дио А тачка 4. Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

5. Животиње потичу из стада које је вакцинисано у складу са програмом вакцинације који доноси министар спољне трговине и економских односа на приједлог Канцеларије уз сагласност надлежних органа ентитета и Брчко Дистрикта, животиње су вакцинисане против серотипа/серотипова који су присутни или чије је присуство вјероватно у епидемиолошки значајном географском подручју поријекла, животиње су и даље унутар периода имунитета како се гарантује у спецификацији вакцине која је одобрена у програму вакцинисања и животиње испуњавају барем један од сљедећих услова:

- (а) вакцинисане су више од 60 дана прије датума премјештања;
- (б) вакцинисане су неактивираним вакцином бар онолико дана прије колико је потребно за наступање имуносне заштите одређене у спецификацији одобрене вакцине у програму вакцинисања и подвргнуте су тесту идентификације узročника у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а са негативним резултатом, спроведеном бар 14 дана након наступања имуносне заштите одређене у спецификацији одобрене вакцине у програму вакцинисања; међутим, тај тест идентификације узročника није неопходан за премјештање животиња из дијела зоне ограничења која је демаркирана као "ниско-ризична област" у складу са чланом 7, ставом (3) овог Правилника;
- (ц) претходно су вакцинисане и поновно су вакцинисане неактивираним вакцином у периоду имунитета како се гарантује у спецификацији вакцине која је одобрена у програму вакцинисања;
- (д) држане су, за вријеме периода сезонски слободног од преносника, како је одређен у складу са Прилогом V овог Правилника, у сезонски слободној зони од болести плавог језика од рођења или најмање 60 дана прије датума вакцинације и вакцинисане су неактивираним вакцином бар онолико дана прије колико је потребно за наступање имуносне заштите одређене у спецификацији одобрене вакцине у програму вакцинисања.

За животиње наведене у овој тачки намијењене стављању у промет, у одговарајуће ветеринарско-здравствене свједоџбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свједоџби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету попуњава се сљедећим текстом:

"Животиња/е вакцинисана/е против серотипа/ова болести плавог језика... (уписати серотип/ове) са... (уписати назив вакцине) са неактивираним/модификованом живом вакцином (назначити одговарајуће) у складу са Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика".

6. Животиње никада нису биле вакцинисане против болести плавог језика и увијек су држане у епидемиолошки значајној географској области поријекла у којој није присутан или није вјероватна присутност више од једног серотипа и:

- (а) на њима су спроведена два серолошка теста у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а ради откривања антителијела на серотип вируса болести плавог језика, с позитивним исходом; први тест се мора спровести на узорцима узетим између 60 и 360 дана прије датума премјештања, док се други тест спроводи на узорцима узетим не раније од седам дана прије дана премјештања; или
- (б) су подвргнуте серолошком тесту у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а ради откривања антителијела на серотип вируса болести плавог језика, с позитивним исходом; тест се мора спровести барем 30 дана прије датума премјештања и животиње су подвргнуте тесту идентификације узročника у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а, с негативним исходом, спроведеном не раније од седам дана прије датума премјештања.

За животиње наведене у овој тачки намијењене стављању у промет, у одговарајуће ветеринарско-здравствене свједоџбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свједоџби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету попуњава се сљедећим текстом:

"Животиње подвргнуте серолошком тесту у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а ради откривања антителијела на серотип вируса болести плавог језика... (назначити серотип) у складу са Прилогом III Дио А тачка 6. Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

7. Животиње никада нису биле вакцинисане против болести плавог језика и на њима су спроведена два специфична серолошка теста са позитивним резултатима у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а који су у могућности да открију специфична антителијела на све серотипове вируса болести плавог језика који су присутни или је њихова присутност вјероватна у епидемиолошко значајној географској области поријекла, и:

- (а) први тест се мора спровести на узорцима узетим између 60 и 360 дана прије датума премјештања, док се други тест спроводи на узорцима узетим не раније од седам дана прије дана премјештања; или
- (б) специфично серолошко испитивање серотипа се мора спровести барем 30 дана прије датума премјештања и животиње су подвргнуте тесту идентификације узročника у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а, с негативним исходом, спроведеном не раније од седам дана прије датума премјештања.

За животиње наведене у овој тачки намијењене стављању у промет, у одговарајуће ветеринарско-здравствене свједоџбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свједоџби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету попуњава се сљедећим текстом:

"Животиње подвргнуте специфичном серолошком тесту у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а ради откривања антителија на серотипове вируса болести плавог језика... (назначити серотипове) који су присутни или је њихова присутност вјероватна у складу са Прилогом III, дио А, тачка 7. Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

8. У случају гравидних животиња, потребно је да бар један од услова дефинисаних у тач. 5, 6. и 7. овог Прилога буде испуњен прије осјемењавања или парења, или се мора испунити услов дефинисан у тачки 3. овог Прилога. У случају да се спроводи серолошки тест, како је дефинисан у тачки 3. овог Прилога, он се не спроводи раније од седам дана прије дана премјештања.

За животиње намијењене стављању у промет, у одговарајуће ветеринарско-здравствене свједоцбе дефинисане у Одлуци о ветеринарској свједоциби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету попуњава се следећи текст:

"Животиња/е је/су гравидна/е", или

"Животиња/е може/могу да буду гравидна/е и испуњава/ју услов/е... (дефинисане у тач. 5, 6. и 7. прије оплодње или парења, или услов дефинисан у тачки 3. дио А Прилога III; назначити одговарајуће)", Правилника о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика."

Дио Б. Сјеме животиња

Сјеме се мора прикупити од животиња донатора које испуњавају барем један од следећих услова:

- (а) биле су држане изван зоне ограничења барем 60 дана прије почетка и током прикупљања сј емена;
 - (б) биле су заштићене од напада преносника у објекту отпорном на преноснике бар 60 дана прије почетка и током прикупљања сјемена;
 - (ц) држане су, за вријеме периода сезонски слободног од преносника, како је одређен у складу са Прилогом V овог Правилника, у сезонски слободној зони од болести плавог језика најмање 60 дана прије почетка и током прикупљања сјемена и подвргнуте су тесту идентификације узрочника у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а, с негативним исходом, спроведеном не раније од седам дана прије датума почетка сакупљања сјемена.
- Међутим, тај тест идентификације узрочника није неопходан ако подробни епидемиолошки подаци добијени спровођењем програма за праћење у трајању од најмање три године, поткрепљују одређивање периода сезонски слободног од преносника одређеног у складу са Прилогом V овог Правилника.
- (д) биле су подвргнуте серолошком тесту у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а ради откривања антителија групе вируса болести плавог језика, с негативним исходом, барем сваких 60 дана током периода прикупљања и између 21 и 60 дана након коначног прикупљања;
 - (е) биле су подвргнуте, с негативним исходом, тесту идентификације узрочника у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а спроведеном на узорцима крви сакупљеним:
 - (i) на почетку и при коначном прикупљању; и
 - (ii) током периода прикупљања сјемена:

- барем сваких седам дана у случају теста изолације вируса,
- барем сваких 28 дана, у случају теста ланчане реакције полимеразом.

Дио Ц. Јајне ћелије и замеци животиња

1. *In vivo* добијени замеци и јајне ћелије говеда морају да буду прикупљени од животиња донатора које на дан сакупљања не показују никакве клиничке знаке болести плавог језика;
2. Замеци и јајне ћелија животиња које нису говеда, те *in vitro* произведени замеци говеда морају се прикупити од животиња донатора које испуњавају барем један од следећих услова:
 - (а) биле су држане изван зоне ограничења барем 60 дана прије почетка и током прикупљања земака/јајних ћелија;
 - (б) биле су заштићене од напада преносника у објекту отпорном на преноснике барем 60 дана прије почетка и током прикупљања земака/јајних ћелија;
 - (ц) биле су подвргнуте серолошком тесту у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а ради откривања антителија групе вируса болести плавог језика, с негативним исходом, између 21 и 60 дана након прикупљања земака/јајних ћелија;
 - (д) биле су подвргнуте, с негативним резултатима, тесту идентификације узрочника у складу са Приручником за копнене животиње ОИЕ-а на узорку крви узетом на дан прикупљања земака/јајних ћелија.

Прилог IV

Критеријуми за одређивање клаоница за изузимање од забране изласка (из члана 8. став (4) овог Правилника)

У сврху процјене ризика за одређивање клаоница ради усмјеравања кретања животиња из газдинства смјештеног у зони ограничења због клања, надлежни ветеринарски инспектор одредишта користи бар следеће критеријуме:

1. податке доступне кроз програме праћења и надзора, нарочито у вези са активношћу преносника;
2. удаљеност од тачке уласка у зону која није зона ограничења до клаонице;
3. ентомолошке податке на путу;
4. доба дана током којег се одвија превоз у односу на сате активности преносника;
5. могућу употребу инсектицида и репелената у складу са Одлуком о праћењу резидуа одређених материја у живим животињама и производима животињског поријекла ("Службени гласник БиХ", бр. 1/04, 40/09 и 44/11);
6. локацију клаонице у односу на објекте са стоком;
7. биосигурносне мјере успостављене у клаоници.

Прилог V

Критеријуми за одређивање периода сезонски слободног од преносника (из члана 9. став (2) тачка а) овог Правилника)

У сврху одређивања сезонски слободне зоне од болести плавог језика, Канцеларија у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта одређује период сезонски слободан од преносника како би се одредила епидемиолошки значајна географска област употребом најмање следећих критеријума:

1. Општи критеријуми

- (а) Мора да буде успостављен програм праћења и/или програм надзора болести плавог језика.
- (б) Посебни критеријуми и прагови који се користе за одређивање периода сезонски слободног од преносника дефинишу се узимајући у обзир врсте *Culicoidesa* за које је доказано или за које се сумња да су главни преносници у епидемиолошки значајној географској области.
- (ц) Критеријуми који су коришћени за одређивање периода сезонски слободног од преносника се примјењују узимајући у обзир податке из текуће и из претходне године (историјске податке). Надаље, у разматрање се узимају аспекти у вези са стандардизацијом података о надзору.

2. Посебни критеријуми

- (а) Никакво кружење вируса болести плавог језика унутар епидемиолошки значајне географске области, како је доказано програмима надзора болести плавог језика или другим доказом који указује на заустављање вируса болести плавог језика.
- (б) Заустављање преносника или вјероватне активности преносника, како је доказано ентомолошким надзором као дијелом програма праћења и/или надзора болести плавог језика.
- (ц) Хватање врста *Culicoides* које је доказано или се сумња да су преносници серотипа који је присутан у епидемиолошки значајној географској области испод максималног прага прикупљених преносника који се одређује за епидемиолошки значајну географску област. У одсуству чврстих доказа који поткрепљују одређивање максималног прага, мора се користити потпуна одсутност примјерака врсте *Culicoides imicola* и мање од пет *Culicoidesa* по замци.

3. Допунски критеријуми

- (а) Температурни услови који утичу на понашање активности преносника у епидемиолошки значајној географској области. Температурни прагови одређују се разматрајући еколошко понашање врста *Culicoides* за које је доказано или се сумња да су преносници серотипа присутног у епидемиолошки значајној географској области.

Na osnovu člana 15. stav 2. Zakona o veterinarstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, na 3. sjednici održanoj 7. marta 2012. godine, donijelo je

PRAVILNIK**O PROVOĐENJU MJERA KONTROLE, PRAĆENJA, NADZORA I OGRANIČENJA KRETANJA ŽIVOTINJA PRIJEMČIVIH NA BOLEST PLAGOV JEZIKA****Član 1.**

(Predmet)

- (1) Ovim Pravilnikom propisuju se mjere za kontrolu, praćenje, nadzor i ograničenje kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika u i iz zona ograničenja.
- (2) Ovaj Pravilnik se primjenjuje na životinje koje su određene članom 2. tačka c) Pravilnika o mjerama za kontrolu i

iskorjenjivanje bolesti plavog jezika ("Službeni glasnik BiH", broj 38/10).

Član 2.
(Definicije)

Za potrebe ovog Pravilnika primjenjuju se definicije iz člana 2. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika, kao i sljedeće definicije:

- a) "slučaj bolesti plavog jezika" podrazumijeva životinju koja ispunjava jedan od uslova iz ove tačke, s tim da niz epidemioloških podataka mora ukazivati na to da su klinički znaci ili nalazi laboratorijskih testiranja koji ukazuju na zarazu bolešću plavog jezika posljedica kruženja virusa u objektu u kojem se životinja drži, a ne posljedica uvođenja vakciniranih ili seropozitivnih životinja iz zona ograničenja:
 - 1) životinja pokazuje kliničke znakove u skladu s prisustvom bolesti plavog jezika;
 - 2) to je sentinel životinja koja je pokazala negativne serološke nalaze kod prethodnog testiranja i od tog testa se serološki promijenila od negativne na pozitivnu na antitijela barem jednog serotipa bolesti plavog jezika;
 - 3) životinja iz koje je izoliran virus bolesti plavog jezika i identifikiran kao takav;
 - 4) životinja koja je pokazala pozitivnu reakciju na serološki test za bolest plavog jezika ili u kojoj je identifikiran virusni antigen ili virusna ribonukleinska kiselina (RNK) specifična za jedan ili više serotipova bolesti plavog jezika.
- b) "izbijanje bolesti plavog jezika" znači izbijanje te bolesti kako je definirano u članu 2. Odluke o zaraznim bolestima životinja ("Službeni glasnik BiH", broj 44/03);
- c) "primarno izbijanje bolesti plavog jezika" znači izbijanje kako je definirano u članu 2. Odluke o zaraznim bolestima životinja, uzimajući u obzir da je slučaj bolesti plavog jezika primarno izbijanje u sljedećim slučajevima:
 - 1) ukoliko nije epidemiološki povezano s prethodnim izbijanjem; ili
 - 2) podrazumijeva demarkaciju zone ograničenja ili promjenu u postojećoj zoni ograničenja kako je navedeno u članu 6. ovog Pravilnika;
- d) "zona ograničenja" je zona koja se sastoji od zaraženog i od ugroženog područja koja su utvrđena u skladu s članom 8., stav (1) Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika;
- e) "sezonski slobodna zona od bolesti plavog jezika" je epidemiološki značajno geografsko područje za koje, u određenom dijelu godine, nadzor nije prikazao dokaze prijenosa virusa bolesti plavog jezika ili odraslih *Culicoidesa* prijenosnika bolesti plavog jezika;
- f) "tranzit" znači kretanje životinja:
 - 1) iz ili kroz zonu ograničenja;
 - 2) iz zone ograničenja kroz zonu koja nije zona ograničenja natrag u istu tu zonu ograničenja; ili
 - 3) iz zone ograničenja kroz zonu koja nije zona ograničenja u drugu zonu ograničenja.

Član 3.

(Prijavljivanje bolesti plavog jezika)

Bolest plavog jezika se prijavljuje u skladu s Odlukom o zaraznim bolestima životinja.

Član 4.

(Programi praćenja i nadzora bolesti plavog jezika)

Programi kontrole bolesti plavog jezika provode se u skladu s minimalnim zahtjevima definiranim u Prilogu I. ovog Pravilnika i moraju se provoditi:

- a) u zonama ograničenja;
- b) izvan zona ograničenja.

Član 5.

(Epidemiološki podaci)

(1) Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured) prikuplja podatke o bolesti plavog jezika sakupljene tokom provođenja programa praćenja i/ili nadzora bolesti plavog jezika od nadležnih organa entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Brčko Distrikt) koji Uredu dostavljaju sljedeće:

a) mjesečni izvještaj najkasnije mjesec dana po završetku mjeseca za koji se piše izvještaj i koji sadrži bar:

- 1) podatke o sentinel životinjama iz programa praćenja bolesti plavog jezika uspostavljenih u zonama ograničenja;
- 2) entomološke podatke iz programa praćenja bolesti plavog jezika uspostavljenim u zonama ograničenja;

b) privremeni izvještaj koji obuhvata prvih šest mjeseci kalendarske godine i koji se sastavlja najkasnije do 31. jula i koji sadrži barem:

- 1) podatke o programima nadzora bolesti plavog jezika uspostavljenim izvan zona ograničenja;
- 2) podatke o vakciniranju iz zona ograničenja;

c) godišnji izvještaj koji se sastavlja najkasnije do 30. aprila sljedeće godine i sadrži podatke koji su navedeni u tački b) alinejama 1) i 2) ovog stava za prethodnu godinu.

(2) Podaci koji se trebaju navesti u izvještaju su definirani u Prilogu II. ovog Pravilnika.

Član 6.

(Zone ograničenja)

(1) Ured u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta sastavlja i ažurira popis zona ograničenja i stavlja ga na raspolaganje svim zainteresiranim državama i javnosti.

(2) Ured na svojoj internet stranici objavljuje, samo u svrhu informiranja, ažurirani popis zona ograničenja.

Član 7.

(Uslovi za kretanje unutar iste zone ograničenja)

(1) Nadležni veterinarski inspektor dopušta kretanje životinja unutar iste zone ograničenja u kojoj kruži isti serotip ili serotipovi virusa bolesti plavog jezika pod uslovom da životinje koje se trebaju premještati na dan prijevoza ne pokazuju nikakve kliničke znakove bolesti plavog jezika.

(2) Međutim, kretanje životinja iz zaraženog u ugroženo područje može se dopustiti samo ukoliko:

- a) životinje ispunjavaju uslove definirane u Prilogu III. ovog Pravilnika; ili
- b) životinje ispunjavaju bilo koje druge odgovarajuće garancije u pogledu zdravlja životinja zasnovane na pozitivnom ishodu procjene rizika mjera protiv širenja virusa bolesti plavog jezika i zaštite od napada prijenosnika, što zahtijeva nadležni veterinarski inspektor mjesta porijekla i odobrava nadležni veterinarski inspektor odredišta, prije premještanja takvih životinja;
- c) su životinje namijenjene klanju.

(3) Ured u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta može, na osnovu ishoda procjene rizika, koji mora uzeti u obzir dovoljno epidemioloških podataka koji se dobiju nakon provođenja nadzora u skladu s tačkom 1.1.2.1 ili 1.1.2.2 Priloga I. ovog Pravilnika, demarkirati dio zaraženog područja kao "zona ograničenja sa vakcinacijom i bez kruženja virusa bolesti plavog jezika jednog određenog serotipa ili serotipova" (nisko-rizična oblast), te moraju ispuniti sljedeće uslove:

- a) vakcinacija se obavlja u tom dijelu zaraženog područja za jedan specifični serotip ili serotipove virusa bolesti plavog jezika;
- b) ne postoji kruženje virusa bolesti plavog jezika u tom dijelu zaraženog područja za taj specifični serotip ili serotipove bolesti plavog jezika.

(4) Kretanje životinja unutar iste zone ograničenja iz oblasti gdje isti serotip ili serotipovi virusa bolesti plavog jezika kruže u dio iste zone ograničenja demarkirane kao "nisko-rizična oblast" se može dozvoliti samo ako:

- (a) životinje ispunjavaju uslove definirane u Prilogu III. ovog Pravilnika; ili
- (b) životinje ispunjavaju bilo koje druge odgovarajuće garancije u pogledu zdravlja životinja zasnovane na pozitivnom ishodu procjene rizika mjera protiv širenja virusa bolesti plavog jezika i zaštite od napada prijenosnika, što zahtijeva nadležni veterinarski inspektor mjesta porijekla i odobrava nadležni veterinarski inspektor odredišta, prije premještanja takvih životinja; ili
- c) su životinje namijenjene klanju.

(5) Za životinje navedene u st. (1), (2) i (3) ovog člana, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu ("Službeni glasnik BiH", br. 33/03, 14/04, i 35/05) popunjava se sljedećim tekstom: "Životinje u skladu sa... (članom 7. stav (1) ili članom 7. stav (2), tačka a) ili članom 7. stav (2) tačka b) ili članom 7. stav (2), tačka c), naznačiti odgovarajuće) Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

Član 8.

(Uslovi za izuzimanje od zabrane izlaska)

- (1) Kretanje životinja, njihovog sjemena, jajnih ćelija i zametaka, iz objekta ili centra za prikupljanje sjemena ili centra za skladištenje sjemena smještenog u zoni ograničenja u drugi objekt ili centar za prikupljanje sjemena ili centar za skladištenje sjemena izuzima se od zabrane izlaska uspostavljene u skladu s članom 9., stav (2), i članom 10. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika pod uslovom da životinje, njihovo sjeme, jajne ćelije i zamci ispunjavaju:
 - a) uslove definirane u Prilogu III. ovog Pravilnika; ili
 - b) bilo koje druge odgovarajuće garancije u pogledu zdravlja životinja zasnovane na pozitivnom ishodu procjene rizika mjera protiv širenja virusa bolesti plavog jezika i zaštite od napada prijenosnika, što zahtijeva nadležni veterinarski inspektor mjesta porijekla i odobrava nadležni veterinarski inspektor odredišta, prije premještanja takvih životinja.
- (2) Pod nadzorom nadležnog veterinarskog inspektora odredišta se određuje postupak usmjeravanja kako bi se osiguralo da se životinje, njihovo sjeme, jajne ćelije i zamci premješteni u skladu s uslovima definiranim u stavu (1) tačka b) ovog člana nakon toga ne izvoze osim

- ukoliko životinje ne ispunjavaju uslove definirane u stavu (1) tačka a) ovog člana.
- (3) Kretanje životinja iz objekta smještenog u zoni ograničenja radi neposrednog klanja izuzima se od zabrane izlaska uspostavljene na osnovu člana 9. stav (2) i člana 10. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika pod uslovom da:
- a) u objektu porijekla barem 30 dana prije datuma slanja nije zabilježen nijedan slučaj bolesti plavog jezika;
- b) se životinje prevoze:
- 1) pod nadzorom nadležnog veterinarskog inspektora do određene klaonice, gdje u roku od 24 sata po dolasku moraju biti zaklane, i
 - 2) direktno, osim ako u kontrolnoj stanici smještenoj u istoj zoni ograničenja nije određeno vrijeme za odmor predviđeno Pravilnikom o zaštiti životinja tokom prijevoza i s prijevozom povezanih postupaka ("Službeni glasnik BiH", broj 57/10).
- c) nadležni veterinarski inspektor u mjestu slanja, najmanje 48 sati prije utovara životinja, izvještava nadležnog veterinarskog inspektora u mjestu odredišta o predviđenom kretanju životinja.
- (4) Bez obzira na stav (3) tačka b) ovog člana, nadležni veterinarski inspektor odredišta može, na osnovu procjene rizika, tražiti da nadležni veterinarski inspektor porijekla ustanovi postupak usmjeravanja za prijevoz životinja koje se u njemu spominju, prema imenovanim klaonicama. Bilo koje imenovane klaonice se identificiraju na osnovu procjene rizika koja u obzir uzima kriterije navedene u Prilogu IV. ovog Pravilnika.
- (5) Kretanje životinja koje nije odobreno u skladu sa stavom (1) ovog člana, iz objekta smještenog direktno u zoni ograničenja do izlaznog mjesta, za izvoz u treću zemlju, se izuzima od zabrane izlaska u skladu s članom 9. stav (2) i članom 10. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika pod uslovom da:
- a) nijedan slučaj bolesti plavog jezika nije zabilježen u objektu porijekla najmanje 30 dana prije dana slanja;
- b) se životinje transportuju do izlaznog mjesta:
- 1) pod nadzorom nadležnog veterinarskog inspektora, i
 - 2) direktno, osim ako u kontrolnoj stanici smještenoj u istoj zoni ograničenja nije određeno vrijeme za odmor predviđeno Pravilnikom o zaštiti životinja tokom prijevoza i sa prijevozom povezanih postupaka.

Član 9.

(Daljnji uslovi za tranzit životinja)

- (1) Nadležni veterinarski inspektor dopušta tranzit životinja pod uslovom da:
- a) životinje iz zone ograničenja koje se premještaju kroz područja izvan zone ograničenja i sredstva u kojima se prevoze budu tretirani odobrenim insekticidima i/ili repelentima nakon primjerenog čišćenja i dezinfekcije na mjestu utovara i u svakom slučaju prije napuštanja zone ograničenja;
- b) životinje koje se premještaju iz područja izvan zone ograničenja kroz zonu ograničenja i sredstva u kojima se prevoze budu tretirani odobrenim insekticidima i/ili repelentima nakon primjerenog čišćenja i dezinfekcije na mjestu utovara i u svakom slučaju prije ulaska u zonu ograničenja;
- c) kada je za vrijeme kretanja životinja kroz zonu ograničenja u kontrolnoj stanici predviđen period za

odmor duži od jednog dana, životinje se štite od napada prijenosnika time što se smještaju u objekat otporan na prijenosnike.

- (2) Stav (1) ovog člana se ne primjenjuje ako se tranzit odvija:
- a) isključivo iz ili kroz epidemiološki značajne geografske oblasti zone ograničenja za vrijeme perioda sezonski slobodnog od prijenosnika definiranog u skladu s Prilogom V. ovog Pravilnika, ili
 - b) iz ili kroz dijelove zone ograničenja demarkirane kao "nisko-rizična oblast" u skladu s članom 7., stav (3) ovog Pravilnika.
- (3) Tamo gdje životinje ispunjavaju bar jedan od uslova definiranih u tač. 5., 6. i 7. Dijela A., Priloga III. ovog Pravilnika, tretman životinja naveden u stavu (1) tač. a) i b) ovog člana i zaštita životinja navedena u stavu (1) tačka c) ovog člana se ne primjenjuju.
- (4) Za životinje navedene u stavu (1) ovog člana, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu popunjava se sljedećim tekstom:
- "Tretman insekticidom/repelentom...*(navesti ime proizvoda)*...na dan *(navesti datum)* u skladu s Pravilnikom o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

Član 10.

(Prilozi)

Prilozi I., II., III., IV. i V. su sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 11.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 33/12
7. marta 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Prilog I.

Minimalni uslovi za programe praćenja i nadzora bolesti plavog jezika (iz člana 4. ovog Pravilnika)

1. *Minimalni uslovi za programe praćenja bolesti plavog jezika koji se moraju primijeniti u zonama ograničenja*
Programi praćenja bolesti plavog jezika usmjereni su ka pružanju informacija o dinamici bolesti plavog jezika u zoni ograničenja. Ciljevi programa praćenja bolesti plavog jezika su da se otkrije pojava novih serotipova virusa bolesti plavog jezika i da se dokaže odsustvo određenih serotipova virusa bolesti plavog jezika. Pod drugim ciljevima se podrazumijeva dokazivanje odsustva kruženja virusa bolesti plavog jezika, definiranje perioda sezonski slobodnog od prijenosnika, te identificiranje vrsta prijenosnika.
Referentna geografska jedinica u svrhu vršenja nadzora i praćenja bolesti plavog jezika definira se mrežom od otprilike 45 x 45 km (oko 2 000 km²) osim ukoliko posebni uslovi okoline ne opravdavaju drugačiju veličinu.
1.1. Programi praćenja bolesti plavog jezika sastoje se najmanje od pasivnog kliničkog nadzora i aktivnog laboratorijskog nadzora, kako su definirani u tač. 1.1.1 i 1.1.2 ovog Priloga.
1.1.1. Pasivni klinički nadzor:
- se sastoji od formalnog i pravilno dokumentiranog aktuelnog sistema koji je usmjeren na otkrivanje i

istraživanje bilo kakvih sumnji na bolest, uključujući sistem za rano upozoravanje radi izvještavanja o sumnjivim slučajevima. Vlasnici ili uzgajivači životinja, kao i veterinari, moraju bez odlaganja obavijestiti nadležnog veterinarskog inspektora o bilo kakvoj sumnji na bolest plavog jezika. Svi slučajevi u kojima se sumnja na prisustvo serotipova bolesti plavog jezika, a za koje se ne očekuje da budu prisutni u epidemiološko značajnoj geografskoj oblasti, moraju se odmah detaljno istražiti od strane nadležnog veterinarskog inspektora kako bi se utvrdili serotipovi bolesti plavog jezika koji kruže;

- se mora posebno provoditi tokom godišnjeg doba kada su prijenosnici aktivni;
- mora osigurati da se formiraju kampanje upoznavanja javnosti usmjerene posebno na osposobljavanje vlasnika ili uzgajivači životinja, kao i veterinar, za prepoznavanje kliničkih znakova bolesti plavog jezika.

1.1.2. Aktivni laboratorijski nadzor se sastoji najmanje od jednog serološkog praćenja sa sentinel životinjama, serološko-viroloških testiranja i ciljanog praćenja zasnovanog na riziku, ili njihove kombinacije, kako su definirani u tač. 1.1.2.1, 1.1.2.2 i 1.1.2.3. ovog Priloga.

1.1.2.1. Praćenje sa sentinel životinjama

- praćenje sa sentinel životinjama se sastoji od aktivnog godišnjeg programa testiranja sentinel životinja koje je usmjereno na procjenu kruženja virusa bolesti plavog jezika unutar zone ograničenja. Ukoliko je to moguće, sentinel životinje moraju biti goveda. One moraju biti smještene u područjima zone ograničenja u kojoj je, nakon analize rizika koj a u obzir uzima entomološku i ekološku procjenu, potvrđeno prisustvo prijenosnika ili su u njoj prisutni habitati pogodni za razmnožavanje prijenosnika,
- sentinel životinje se testiraju barem jednom mjesečno tokom perioda aktivnosti dotičnog prijenosnika, ako je taj period poznat. U odsustvu takvih podataka, sentinel životinje se testiraju barem jednom mjesečno tokom cijele godine.
- minimalan broj sentinel životinja po referentnoj geografskoj jedinici u svrhe praćenja i nadzora bolesti plavog jezika mora biti reprezentativan i dovoljan kako bi se ustanovila mjesečna učestalost od 2% s pouzdanošću od 95% u svakoj referentnoj geografskoj jedinici.
- laboratorijsko testiranje se kreira tako se da po dobijanju pozitivnih rezultata testiranja vrše serološko-virološki testovi za posebni serotip, koji imaju za cilj odgovarajući serotip ili serotipove bolesti plavog jezika i koji su neophodni da bi se utvrdilo kruženje tačno određenog serotipa u svakoj epidemiološko značajnoj geografskoj oblasti.

1.1.2.2. Serološko-virološka istraživanja:

- se sastoje, u najmanju ruku, od jednog aktivnog godišnjeg programa serološko-virološkog testiranja populacije podložnih vrsta čiji je cilj da se, kroz nasumična serološka i/ili virološka testiranja koja se provode u svim epidemiološko značajnim geografskim oblastima i u periodu godine kada je veća vjerovatnoća otkrivanja zaraze ili serokonverzije, otkriju dokazi prijenosa virusa bolesti plavog jezika;
- se moraju osmisliti tako da uzorci budu reprezentativni i prilagođeni strukturi populacije podložnih vrsta od kojih će se uzorak uzimati u epidemiološko značajnoj geografskoj oblasti, te da se veličina uzorka izračuna kako bi se otkrila prevalencija od 20% s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne geografske oblasti. U svrhu demarkiranja dijela zone

zaštite kao "nisko-rizične oblasti" u skladu s članom 7., stav (3) ovog Pravilnika u istraživanju se moraju koristiti uzorci veličine koja je izračunata da bi se otkrila mjesečna prevalencija od 2% s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne geografske oblasti.

- moraju osigurati da se seropozitivne životinje iz populacije vakciniranih i imuniziranih ne upliću u serološka istraživanja;
- moraju osigurati da je laboratorijsko testiranje osmišljeno na taj način da se po dobijanju pozitivnih rezultata testiranja vrše serološko-virološki testovi za posebni serotip koji imaju za cilj odgovarajući serotip ili serotipove bolesti plavog jezika i koji su neophodni da bi se utvrdilo kruženje tačno određenog serotipa u svakoj epidemiološko značajnoj geografskoj oblasti;
- se moraju, također, osmisliti da se prati obuhvaćenost vakcinacijom i distribucija različitih serotipova bolesti plavog jezika u zoni ograničenja;
- mogu obuhvatiti testiranje uzoraka koji su sakupljeni u druge svrhe, kao što su uzorci iz klaonice ili iz zbirnog mlijeka.

1.1.2.3. Ciljano praćenje zasnovano na riziku:

- se sastoji se od formalnog i pravilno dokumentiranog aktuelnog sistema koji je usmjeren na utvrđivanje odsustva određenih serotipova bolesti plavog jezika;
- se provodi na ciljanoj populaciji podložnih životinja pri značajno velikom riziku, na osnovu njihove lokacije, geografskog stanja i epidemiologije serotipa ili serotipova bolesti plavog jezika za koje se očekuje da su prisutni u epidemiološko značajnoj geografskoj oblasti;
- mora imati strategiju uzimanja uzoraka koja je prilagođena definiranoj ciljnoj populaciji. Veličina uzorka je izračunata da bi se otkrila osmišljena prevalencija (zasnovana na poznatoj rizičnosti ciljne populacije) s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne geografske oblasti. Gdje god uzorci ne dolaze od pojedinačnih životinja, veličina uzorka se mora prilagoditi u zavisnosti od osjetljivosti dijagnostičkih postupaka koji se primjenjuju.

1.2. Da bi se odredio period koji je sezonski slobodan od prijenosnika naveden u Prilogu V. ovog Pravilnika, entomološki nadzor mora ispunjavati sljedeće uslove:

- da se sastoji od bar jednog aktivnog godišnjeg programa hvatanja prijenosnika trajno postavljenim aspiracijskim zamkama čime se želi odrediti populacijska dinamika prijenosnika;
- aspiracijske zamke opremljene ultraljubičastom svjetlošću se moraju koristiti u skladu s unaprijed definiranim protokolima. Zamke moraju raditi tokom cijele noći i to najmanje:
 - jednu noć sedmično u mjesecu prije očekivanog početka i u mjesecu prije
 - očekivanog kraja perioda sezonski slobodnog od prijenosnika;
 - jednu noć mjesečno u periodu sezonski slobodnog od prijenosnika;
 - učestalost djelovanja aspiracijskih zamki se može prilagoditi na osnovu dokaza sakupljenih tokom prethodne tri godine njihovog djelovanja.

2. *Minimalni uslovi za programe nadzora bolesti plavog jezika koji se trebaju primijeniti van zona ograničenja*

Cilj programa nadzora bolesti plavog jezika je detekcija mogućih prodora virusa bolesti plavog jezika i dokazivanje odsustva tog virusa u epidemiološko značajnim geografskim oblastima koje su slobodne od virusa.

Programi nadzora bolesti plavog jezika se sastoje, u najmanju ruku, od pasivnog kliničkog nadzora i aktivnog laboratorijskog nadzora kako su definirani u tač. 2.1 i 2.2. ovog Priloga.

2.1. Pasivni klinički nadzor:

- se sastoji se od formalnog i pravilno dokumentiranog aktuelnog sistema koji je usmjeren na otkrivanje i istraživanje bilo kakvih sumnji na bolest, uključujući sistem za rano upozoravanje radi izvještavanja o sumnjivim slučajevima. Vlasnici ili uzgajivači životinja, kao i veterinari, moraju bez odlaganja obavijestiti nadležnog veterinarskog inspektora o bilo kakvoj sumnji na bolest plavog jezika. Svi slučajevi u kojima se sumnja na prisustvo serotipova bolesti plavog jezika se moraju odmah detaljno istražiti od strane nadležnog veterinarskog inspektora kako bi se utvrdili serotipovi plavog jezika koji kruže;
- se mora posebno provoditi tokom godišnjeg doba kada su prijenosnici aktivni u oblastima od naročito velikog rizika, na osnovu geografskih i epidemioloških informacija;
- mora osigurati da se formiraju kampanje upoznavanja javnosti usmjerene posebno na osposobljavanje vlasnika ili uzgajivači životinja, kao i veterinaru, za prepoznavanje kliničkih znakova bolesti plavog jezika.

2.2. Aktivni laboratorijski nadzor se sastoji najmanje od jednog serološkog praćenja sa sentinel životinjama, serološko-viroloških testiranja i ciljanog nadzora zasnovanog na riziku, ili njihove kombinacije, kako su definirani u tač. 2.2.1, 2.2.2 i 2.2.3 ovog Priloga.

2.2.1 Serološko praćenje sa sentinel životinjama

- serološko praćenje sa sentinel životinjama se sastoji od aktivnog godišnjeg programa testiranja sentinel životinja koje je usmjereno na otkrivanje dokaza o prijenosu virusa plavog jezika van zone ograničenja. Posebnu pažnju je potrebno posvetiti visoko-rizičnim oblastima na osnovu geografskih i epidemioloških podataka.
- sentinel životinje se testiraju barem jednom mjesečno tokom perioda aktivnosti dotičnog prijenosnika, ako je taj period poznat. U odsustvu takvih podataka, sentinel životinje se testiraju barem jednom mjesečno tokom cijele godine.
- minimalan broj sentinel životinja po referentnoj geografskoj jedinici u svrhe praćenja i nadzora bolesti plavog jezika mora biti reprezentativan i dovoljan kako bi se ustanovila mjesečna učestalost serokonverzije od 2% s pouzdanošću od 95% u svakoj referentnoj geografskoj jedinici.

2.2.2. Serološko-virološka istraživanja:

- se sastoje, u najmanju ruku, od jednog aktivnog godišnjeg programa serološko-virološkog testiranja populacije podložnih vrsta čiji je cilj da se, kroz nasumična serološka i/ili virološka testiranja koja se provode u svim epidemiološko značajnim geografskim oblastima i u periodu godine kada je veća vjerovatnoća otkrivanja zaraze ili serokonverzije, otkriju dokazi prijenosa virusa bolesti plavog jezika;
- se moraju osmisliti tako da uzorci budu reprezentativni i prilagođeni strukturi populacije podložnih vrsta od kojih će se uzorak uzimati u epidemiološko značajnoj geografskoj oblasti, te da se veličina uzorka izračuna kako bi se otkrila prevalencija od 20% s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne geografske oblasti;
- moraju osigurati da se seropozitivne životinje iz populacije vakciniranih i imuniziranih ne upliću u serološka istraživanja;

- mogu obuhvatiti testiranje uzoraka koji su sakupljeni u druge svrhe, kao što su uzorci iz klaonica ili iz zbirnog mlijeka.

2.2.3. Ciljani nadzor zasnovan na riziku:

- se sastoji se od formalnog i pravilno dokumentiranog aktuelnog sistema koji je usmjeren na utvrđivanje odsustva određenih serotipova bolesti plavog jezika;
- se mora zasnivati na sigurnim saznanjima o lokalnim faktorima rizika; takvim saznanjima se mora biti u mogućnosti identificirati posebna ciljna populacija relativno visokog rizika od koje se uzimaju uzorci;
- mora osigurati da je strategija ciljanog uzimanja uzoraka prilagođena ciljanoj populaciji koja je definirana kao relativno visoko-rizična i da je veličina uzorka izračunata da bi se otkrila osmišljena prevalencija (zasnovana na poznatoj rizičnosti ciljane populacije) s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne geografske oblasti.

Prilog II.

Podaci koje moraju sadržavati izvještaji koje nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta dostavljaju Uredu (koji se spominje u članu 5. stav (2) ovog Pravilnika)

Podaci koje sadrži izvještaj uključuju bar sljedeće:

1. Serološko-virološki podaci o bolesti plavog jezika

- (a) Administrativno područje
- (b) Vrsta životinje koja se podvrgava ispitivanju
- (c) Vrsta šeme sistema nadzora (sentinel sistem ili povremeno testiranje)
- (d) Vrsta obavljenih dijagnostičkih testiranja (ELISA, serum neutralizacija, PCR, izolacija virusa)
- (e) Mjesec i godina
- (f) Broj ispitanih životinja
- (g) Broj pozitivnih životinja
- (h) Serotip određen serološkim ili virološkim putem (podaci koji se dostavljaju u slučaju pozitivnog rezultata serum neutralizacijskog testa ili testa izolacije virusa)

2. Entomološki podaci o bolesti plavog jezika

- (a) Administrativno područje
- (b) Jedinstveni identitet lokaliteta (jedinstveni kod za svako mjesto postavljanja zamki)
- (c) Datum sakupljanja
- (d) Geografska širina i dužina
- (e) Ukupni broj sakupljenih *Culicoides* spp.
- (f) Broj sakupljenih *C. imicola*, ukoliko je dostupan
- (g) Broj sakupljenih *C. obsoletus* Complex, ukoliko je dostupan
- (h) Broj sakupljenih *C. obsoletus sensu strictu*, ukoliko je dostupan
- (i) Broj sakupljenih *C. scoticus*, ukoliko je dostupan
- (j) Broj sakupljenih *C. Pulicaris* Complex, ukoliko je dostupan
- (k) Broj sakupljenih *C. Nubeculosus* complex, ukoliko je dostupan
- (l) Broj sakupljenih *C. dewulfii*, ukoliko je dostupan
- (m) Ostali značajni podaci

3. Podaci o vakcinaciji protiv bolesti plavog jezika

- (a) Administrativno područje
- (b) Godina/semestar
- (c) Vrsta vakcine
- (d) Kombinacija serotipa
- (e) Vakcinirane vrste životinja
- (f) Ukupan broj stada u državi članici
- (g) Ukupan broj životinja u državi članici
- (h) Ukupan broj stada u programu vakciniranja

- (i) Ukupan broj životinja u programu vakciniranja
- (j) Ukupan broj vakciniranih stada
- (k) Ukupan broj vakciniranih životinja (tamo gdje je vrsta vakciniranja vakcinacija mladih životinja)
- (l) Broj vakciniranih mladih životinja (tamo gdje je vrsta vakciniranja masovna vakcinacija)
- (m) Broj vakciniranih odraslih životinja (tamo gdje je vrsta vakciniranja masovna vakcinacija)
- (n) Doze vakcine koja je korištena.

Prilog III.

Uslovi za izuzimanje od zabrane izlaska (kako je navedeno u članu 7. stav (2), tačka a) i članu 8. stav (1), tačka a) ovog Pravilnika)

Dio A. Životinje

Životinje moraju biti zaštićene od napada prijenosnika *Culicoides* tokom prijevoza do mjesta odredišta.

Pored toga, bar jedan od uslova navedenih u tačkama od 1. do 7. ovog Priloga mora biti ispunjen:

1. Životinje su, do slanja, za vrijeme perioda sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen u skladu s Prilogom V. ovog Pravilnika, držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika barem 60 dana prije datuma premještanja i bile su podvrgnute testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za dijagnostičke testove i vakcine za kopnene životinje Svjetske organizacije za zaštitu životinjskog zdravlja (OIE) (u daljnjem tekstu: Priručnik za kopnene životinje OIE-a) s negativnim rezultatima, provedenom ne ranije od sedam dana prije datuma premještanja životinja.

Međutim, taj test identifikacije uzročnika nije neophodan ako podrobni epidemiološki podaci dobijeni provođenjem programa za praćenje u trajanju od najmanje tri godine, potkrepljuju određivanje perioda sezonski slobodnog od prijenosnika određenog u skladu s Prilogom V. ovog Pravilnika.

Za životinje navedene u ovoj tački namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu daje se sljedeći tekst:

"Životinje su, do slanja, za vrijeme perioda sezonski slobodnog od prijenosnika koji je počeo... (*navesti datum*) držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika od rođenja ili barem 60 dana i, ako je potrebno, (*navesti ako je potrebno*), su bile podvrgnute testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a koji je proveden na uzorcima uzetim sedam dana prije slanja, s negativnim rezultatima u skladu s Prilogom III., Dio A., tačka 1. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

2. Životinje su, do slanja, držane zaštićene od napada prijenosnika u objektima otpornim na prijenosnike najmanje 60 dana prije dana slanja.

Za životinje navedene u ovoj tački namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu popunjava se sljedećim tekstom:

"Životinje u skladu s Prilogom III. Dio A., tačka 2. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

3. Životinje su, do slanja, za vrijeme perioda sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen u skladu s Prilogom V., držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti

plavog jezika ili su bile zaštićene od napada prijenosnika u objektima otpornim na prijenosnike najmanje 28 dana, a tokom tog vremena su bile podvrgnute serološkom testu u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a da bi se otkrila antitijela za grupu virusa bolesti plavog jezika, s negativnim rezultatima, a koji je proveden na uzorcima uzetim od te životinje najmanje 28 dana nakon dana početka perioda zaštite protiv napada prijenosnika ili početka perioda sezonski slobodnog od prijenosnika.

Za životinje navedene u ovoj tački namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu popunjava se sljedećim tekstom:

"Životinje u skladu s Prilogom III., Dio A. tačka 3. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

4. Životinje su, do slanja, za vrijeme perioda sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen u skladu s Prilogom V. ovog Pravilnika, držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika ili su bile zaštićene od napada prijenosnika u objektima otpornim na prijenosnike najmanje 28 dana, a tokom tog vremena su bile podvrgnute serološkom testu u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a da bi se otkrila antitijela na grupu virusa bolesti plavog jezika, s negativnim rezultatima, a koji je proveden na uzorcima uzetim od te životinje najmanje 28 dana nakon dana početka perioda zaštite protiv napada prijenosnika ili početka perioda sezonski slobodnog od prijenosnika.

Za životinje navedene u ovoj tački namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu popunjava se sljedećim tekstom:

"Životinje u skladu s Prilogom III. Dio A. tačka 4. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

5. Životinje potiču iz stada koje je vakcinirano u skladu s programom vakcinacije koji donosi ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa na prijedlog Ureda uz saglasnost nadležnih organa entiteta i Brčko Distrikta, životinje su vakcinirane protiv serotipa/serotipova koji su prisutni ili čije je prisustvo vjerovatno u epidemiološki značajnom geografskom području porijekla, životinje su i dalje unutar perioda imuniteta kako se garantira u specifikaciji vakcine koja je odobrena u programu vakciniranja i životinje ispunjavaju barem jedan od sljedećih uslova:

- (a) vakcinirane su više od 60 dana prije datuma premještanja;
- (b) vakcinirane su neaktiviranom vakcinom bar onoliko dana prije koliko je potrebno za nastupanje imunosne zaštite određene u specifikaciji odobrene vakcine u programu vakciniranja i podvrgnute su testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a sa negativnim rezultatom, provedenom bar 14 dana nakon nastupanja imunosne zaštite određene u specifikaciji odobrene vakcine u programu vakciniranja; međutim, taj test identifikacije uzročnika nije neophodan za premještanje životinja iz dijela zone ograničenja koja je demarkirana kao "nisko-rizična oblast" u skladu s članom 7., stavom 3. ovog Pravilnika;
- (c) prethodno su vakcinirane i ponovno su vakcinirane neaktiviranom vakcinom u periodu imuniteta kako se garantira u specifikaciji vakcine koja je odobrena u programu vakciniranja;

(d) držane su, za vrijeme perioda sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen u skladu s Prilogom V. ovog Pravilnika, u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika od rođenja ili najmanje 60 dana prije datuma vakcinacije i vakcinirane su neaktiviranom vakcinom bar onoliko dana prije koliko je potrebno za nastupanje imunosne zaštite određene u specifikaciji odobrene vaccine u programu vakciniranja.

Za životinje navedene u ovoj tački namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu popunjava se sljedećim tekstom:

"Životinja/e vakcinirana/e protiv serotipa/ova bolesti plavog jezika... (upisati *serotip/ove*) sa... (upisati *naziv vaccine*) sa neaktiviranom/modificiranom živom vakcinom (naznačiti *odgovarajuće*) u skladu s Pravilnikom o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

6. Životinje nikada nisu bile vakcinirane protiv bolesti plavog jezika i uvijek su držane u epidemiološki značajnoj geografskoj oblasti porijekla u kojoj nije prisutan ili nije vjerovatna prisutnost više od jednog serotipa i:

(a) na njima su provedena dva serološka testa u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja antitijela na serotip virusa bolesti plavog jezika, s pozitivnim ishodom; prvi test se mora provesti na uzorcima uzetim između 60 i 360 dana prije datuma premještanja, dok se drugi test provodi na uzorcima uzetim ne ranije od sedam dana prije dana premještanja; ili

(b) su podvrgnute serološkom testu u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja antitijela na serotip virusa bolesti plavog jezika, s pozitivnim ishodom; test se mora provesti barem 30 dana prije datuma premještanja i životinje su podvrgnute testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a, s negativnim ishodom, provedenom ne ranije od sedam dana prije datuma premještanja.

Za životinje navedene u ovoj tački namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu popunjava se sljedećim tekstom:

"Životinje podvrgnute serološkom testu u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja antitijela na serotip virusa bolesti plavog jezika... (naznačiti *serotip*) u skladu s Prilogom III. Dio A. tačka 6. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

7. Životinje nikada nisu bile vakcinirane protiv bolesti plavog jezika i na njima su provedena dva specifična serološka testa s pozitivnim rezultatima u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a koji su u mogućnosti da otkriju specifična antitijela na sve serotipove virusa bolesti plavog jezika koji su prisutni ili je njihova prisutnost vjerovatna u epidemiološko značajnoj geografskoj oblasti porijekla, i:

(a) prvi test se mora provesti na uzorcima uzetim između 60 i 360 dana prije datuma premještanja, dok se drugi test provodi na uzorcima uzetim ne ranije od sedam dana prije dana premještanja; ili

(b) specifično serološko ispitivanje serotipa se mora provesti barem 30 dana prije datuma premještanja i životinje su podvrgnute testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a, s negativnim

ishodom, provedenom ne ranije od sedam dana prije datuma premještanja.

Za životinje navedene u ovoj tački namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu popunjava se sljedećim tekstom:

"Životinje podvrgnute specifičnom serološkom testu u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja antitijela na serotipove virusa bolesti plavog jezika... (naznačiti *serotipove*) koji su prisutni ili je njihova prisutnost vjerovatna u skladu s Prilogom III., dio A., tačka 7. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

8. U slučaju gravidnih životinja, potrebno je da bar jedan od uslova definiranih u tač. 5., 6. i 7. ovog Priloga bude ispunjen prije osjemenjavanja ili parenja, ili se mora ispuniti uslov definiran u tački 3. ovog Priloga. U slučaju da se provodi serološki test, kako je definiran u tački 3. ovog Priloga, on se ne provodi ranije od sedam dana prije dana premještanja.

Za životinje namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu popunjava se sljedeći tekst:

"Životinja/e je/su gravidna/e", ili

"Životinja/e može/mogu biti gravidna/e i ispunjava/ju uslov/e... (definirane u tač. 5, 6. i 7. prije oplodnje ili parenja, ili uslov definiran u tački 3. dio A. Priloga III.; naznačiti *odgovarajuće*)", Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika."

Dio B. Sjeme životinja

Sjeme se mora prikupiti od životinja donatora koje ispunjavaju barem jedan od sljedećih uslova:

(a) bile su držane izvan zone ograničenja barem 60 dana prije početka i tokom prikupljanja sjemena;

(b) bile su zaštićene od napada prijenosnika u objektu otpornom na prijenosnike bar 60 dana prije početka i tokom prikupljanja sjemena;

(c) držane su, za vrijeme perioda sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen u skladu s Prilogom V. ovog Pravilnika, u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika najmanje 60 dana prije početka i tokom prikupljanja sjemena i podvrgnute su testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a, s negativnim ishodom, provedenom ne ranije od sedam dana prije datuma početka sakupljanja sjemena.

Međutim, taj test identifikacije uzročnika nije neophodan ako detaljni epidemiološki podaci dobijeni provođenjem programa za praćenje u trajanju od najmanje tri godine, potkrepljuju određivanje perioda sezonski slobodnog od prijenosnika određenog u skladu s Prilogom V. ovog Pravilnika.

(d) bile su podvrgnute serološkom testu u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja antitijela grupe virusa bolesti plavog jezika, s negativnim ishodom, barem svakih 60 dana tokom perioda prikupljanja i između 21 i 60 dana nakon konačnog prikupljanja;

(e) bile su podvrgnute, s negativnim ishodom, testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a provedenom na uzorcima krvi sakupljenim:

- (i) na početku i pri konačnom prikupljanju; i
- (ii) tokom perioda prikupljanja sjemena:
 - barem svakih sedam dana u slučaju testa izolacije virusa,
 - barem svakih 28 dana, u slučaju testa lančane reakcije polimerazom.

Dio C. Jajne ćelije i zamci životinja

1. *In vivo* dobijeni zamci i jajne ćelije goveda moraju biti prikupljeni od životinja donatora koje na dan sakupljanja ne pokazuju nikakve kliničke znake bolesti plavog jezika;
2. *Zamci* i jajne ćelije životinja koje nisu goveda, te *in vitro* proizvedeni zamci goveda moraju se prikupiti od životinja donatora koje ispunjavaju barem jedan od sljedećih uslova:
 - (a) bile su držane izvan zone ograničenja barem 60 dana prije početka i tokom prikupljanja zametaka/jajnih ćelija;
 - (b) bile su zaštićene od napada prijenosnika u objektu otpornom na prijenosnike barem 60 dana prije početka i tokom prikupljanja zametaka/jajnih ćelija;
 - (c) bile su podvrgnute serološkom testu u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja antitijela grupe virusa bolesti plavog jezika, s negativnim ishodom, između 21 i 60 dana nakon prikupljanja zametaka/jajnih ćelija;
 - (d) bile su podvrgnute, s negativnim rezultatima, testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a na uzorku krvi uzetom na dan prikupljanja zametaka/jajnih ćelija.

Prilog IV.

Kriteriji za određivanje klaonica za izuzimanje od zabrane izlaska (iz člana 8. stav (4) ovog Pravilnika)

U svrhu procjene rizika za određivanje klaonica radi usmjeravanja kretanja životinja iz gazdinstva smještenog u zoni ograničenja zbog klanja, nadležni veterinarski inspektor određišta koristi bar sljedeće kriterije:

1. podatke dostupne kroz programe praćenja i nadzora, naročito vezano za aktivnost prijenosnika;
2. udaljenost od tačke ulaska u zonu koja nije zona ograničenja do klaonice;
3. entomološke podatke na putu;
4. doba dana tokom kojeg se odvija prijevoz u odnosu na sate aktivnosti prijenosnika;
5. moguću upotrebu insekticida i repelenata u skladu s Odlukom o praćenju rezidua određenih supstanci u živim životinjama i proizvodima životinjskog porijekla ("Službeni glasnik BiH", br. 1/04, 40/09 i 44/11);
6. lokaciju klaonice u odnosu na objekte sa stokom;
7. biosigurnosne mjere uspostavljene u klaonici.

Prilog V.

Kriteriji za određivanje perioda sezonski slobodnog od prijenosnika (iz člana 9. stav (2) tačka a) ovog Pravilnika)

U svrhu određivanja sezonski slobodne zone od bolesti plavog jezika, Ured u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta određuje period sezonski slobodan od prijenosnika kako bi se odredila epidemiološki značajna geografska oblast upotrebom najmanje sljedećih kriterija:

1. Opći kriteriji

- (a) Mora biti uspostavljen program praćenja i/ili program nadzora bolesti plavog jezika.
- (b) Posebni kriteriji i pragovi koji se koriste za određivanje perioda sezonski slobodnog od prijenosnika definišu se uzimajući u obzir vrste *Culicoidesa* za koje je dokazano ili

za koje se sumnja da su glavni prijenosnici u epidemiološki značajnoj geografskoj oblasti.

- (c) Kriterij i koji su korišteni za određivanje perioda sezonski slobodnog od prijenosnika se primjenjuju uzimajući u obzir podatke iz tekuće i iz prethodne godine (historijske podatke). Nadalje, u razmatranje se uzimaju aspekti vezani za standardizaciju podataka o nadzoru.

2. Posebni kriteriji

- (a) Nikakvo kruženje virusa bolesti plavog jezika unutar epidemiološki značajne geografske oblasti, kako je dokazano programima nadzora bolesti plavog jezika ili drugim dokazom koji ukazuje na zaustavljanje virusa bolesti plavog jezika.
- (b) Zaustavljanje prijenosnika ili vjerovatne aktivnosti prijenosnika, kako je dokazano entomološkim nadzorom kao dijelom programa praćenja i/ili nadzora bolesti plavog jezika.
- (c) Hvatanje vrsta *Culicoidesa* za koje je dokazano ili se sumnja da su prijenosnici serotipa koji je prisutan u epidemiološki značajnoj geografskoj oblasti ispod maksimalnog praga prikupljenih prijenosnika koji se određuje za epidemiološki značajnu geografsku oblast. U odsustvu čvrstih dokaza koji potkrepljuju određivanje maksimalnog praga, mora se koristiti potpuna odsutnost primjeraka vrste *Culicoides imicola* i manje od pet *Culicoidesa* po zamci.

3. Dopunski kriteriji

- (a) Temperaturni uslovi koji utiču na ponašanje aktivnosti prijenosnika u epidemiološki značajnoj geografskoj oblasti. Temperaturni pragovi određuju se razmatrajući ekološko ponašanje vrsta *Culicoidesa* za koje je dokazano ili se sumnja da su prijenosnici serotipa prisutnog u epidemiološki značajnoj geografskoj oblasti.

Na temelju članka 15. stavak 2. Zakona o veterinarstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, na 3. sjednici održanoj 7. ožujka 2012. godine, donijelo je

PRAVILNIK

O PROVOĐENJU MJERA KONTROLE, PRAĆENJA, NADZORA I OGRANIČENJA KRETANJA ŽIVOTINJA PRIJEMLJIVIH NA BOLEST PLAVOG JEZIKA

Članak 1.
(Predmet)

- (1) Ovim se Pravilnikom propisuju mjere za kontrolu, praćenje, nadzor i ograničenje kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika u i iz zona ograničenja.
- (2) Ovaj se Pravilnik primjenjuje na životinje koje su određene člankom 2. tačka c) Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika ("Službeni glasnik BiH", broj 38/10).

Članak 2.
(Definicije)

Za potrebe ovoga Pravilnika primjenjuju se definicije iz članka 2. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika, kao i sljedeće definicije:

- a) "slučaj bolesti plavog jezika" podrazumijeva životinju koja ispunjava jedan od uvjeta iz ove

točke, s tim da niz epidemioloških podataka mora ukazivati na to da su klinički znaci ili nalazi laboratorijskih testiranja koji ukazuju na zarazu bolešću plavog jezika posljedica kruženja virusa u objektu u kojemu se životinja drži, a ne posljedica uvođenja vakciniranih ili seropozitivnih životinja iz zona ograničenja:

- 1) životinja pokazuje kliničke znakove sukladno prisustvu bolesti plavog jezika;
 - 2) to je sentinel životinja koja je pokazala negativne serološke nalaze kod prethodnog testiranja i od tog testa se serološki promijenila od negativne na pozitivnu na protutijela barem jednog serotipa bolesti plavog jezika;
 - 3) životinja iz koje je izoliran virus bolesti plavog jezika i identificiran kao takav;
 - 4) životinja koja je pokazala pozitivnu reakciju na serološki test za bolest plavog jezika ili u kojoj je identificiran virusni antigen ili virusna ribonukleinska kiselina (RNK) specifična za jedan ili više serotipova bolesti plavog jezika.
- b) "izbijanje bolesti plavog jezika" znači izbijanje te bolesti kako je definirano u članku 2. Odluke o zaraznim bolestima životinja ("Službeni glasnik BiH", broj 44/03);
- c) "primarno izbijanje bolesti plavog jezika" znači izbijanje kako je definirano u članku 2. Odluke o zaraznim bolestima životinja, uzimajući u obzir da je slučaj bolesti plavog jezika primarno izbijanje u slijedećim slučajevima:
- 1) ukoliko nije epidemiološki povezano s prethodnim izbijanjem; ili
 - 2) podrazumijeva demarkaciju zone ograničenja ili promjenu u postojećoj zoni ograničenja kako je navedeno u članku 6. ovoga Pravilnika;
- d) "zona ograničenja" je zona koja se sastoji od zaraženog i od ugroženog područja koja su utvrđena sukladno članku 8., stavak (1) Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika;
- e) "sezonski slobodna zona od bolesti plavog jezika" je epidemiološki značajno zemljopisno područje za koje, u određenom dijelu godine, nadzor nije prikazao dokaze prijenosa virusa bolesti plavog jezika ili odraslih *Culicoidesa* prijenosnika bolesti plavog jezika;
- f) "tranzit" znači kretanje životinja:
- 1) iz ili kroz zonu ograničenja;
 - 2) iz zone ograničenja kroz zonu koja nije zona ograničenja natrag u istu tu zonu ograničenja; ili
 - 3) iz zone ograničenja kroz zonu koja nije zona ograničenja u drugu zonu ograničenja.

Članak 3.

(Prijavljivanje bolesti plavog jezika)

Bolest plavog jezika se prijavljuje sukladno Odluci o zaraznim bolestima životinja.

Članak 4.

(Programi praćenja i nadzora bolesti plavog jezika)

Programi kontrole bolesti plavog jezika provode se sukladno minimalnim zahtjevima definiranim u Pravitku I. ovoga Pravilnika i moraju se provoditi:

- a) u zonama ograničenja;
- b) izvan zona ograničenja.

Članak 5.

(Epidemiološki podaci)

- (1) Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured) prikuplja podatke o bolesti plavog jezika sakupljene tijekom provođenja programa praćenja i/ili nadzora bolesti plavog jezika od mjerodavnih tijela entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Brčko Distrikt) koji Uredu dostavljaju slijedeće:
 - a) mjesečno izvješće najkasnije mjesec dana po završetku mjeseca za koji se piše izvješće i koje sadrži bar:
 - 1) podatke o sentinel životinjama iz programa praćenja bolesti plavog jezika uspostavljenih u zonama ograničenja;
 - 2) entomološke podatke iz programa praćenja bolesti plavog jezika uspostavljenim u zonama ograničenja;
 - b) privremeno izvješće koje obuhvata prvih šest mjeseci kalendarske godine i koje se sastavlja najkasnije do 31. srpnja i koji sadrži barem:
 - 1) podatke o programima nadzora bolesti plavog jezika uspostavljenim izvan zona ograničenja;
 - 2) podatke o vakciniranju iz zona ograničenja;
 - c) godišnje izvješće koje se sastavlja najkasnije do 30. travnja slijedeće godine i sadrži podatke koji su navedeni u točki b) alinejama 1) i 2) ovog stavka za prethodnu godinu.
- (2) Podaci koji se trebaju navesti u izvješću su definirani u Pravitku II. ovoga Pravilnika.

Članak 6.

(Zone ograničenja)

- 1) Ured u suradnji s mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta sastavlja i ažurira popis zona ograničenja i stavlja ga na raspolaganje svim zainteresiranim državama i javnosti.
- 2) Ured na svojoj internet stranici objavljuje, samo u svrhu informiranja, ažurirani popis zona ograničenja.

Članak 7.

(Uvjeti za kretanje unutar iste zone ograničenja)

- (1) Mjerodavni veterinarski inspektor dopušta kretanje životinja unutar iste zone ograničenja u kojoj kruži isti serotip ili serotipovi virusa bolesti plavog jezika pod uvjetom da životinje koje se trebaju premještati na dan prijevoza ne pokazuju nikakve kliničke znakove bolesti plavog jezika.
- (2) Međutim, kretanje životinja iz zaraženog u ugroženo područje može se dopustiti samo ukoliko:
 - a) životinje ispunjavaju uvjete definirane u Pravitku III. ovoga Pravilnika; ili
 - b) životinje ispunjavaju bilo koje druge odgovarajuće garancije glede zdravlja životinja utemeljene na pozitivnom ishodu procjene rizika mjera protiv širenja virusa bolesti plavog jezika i zaštite od napada prijenosnika, što zahtijeva mjerodavni veterinarski inspektor mjesta podrijetla i odobrava mjerodavni veterinarski inspektor odredišta, prije premještanja takvih životinja;
 - c) su životinje namijenjene klanju.
- (3) Ured u suradnji s mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta može, na temelju ishoda procjene rizika, koji mora uzeti u obzir dovoljno epidemioloških podataka koji se dobiju nakon provođenja nadzora sukladno točki 1.1.2.1 ili 1.1.2.2 Pravitka I. ovoga Pravilnika, demarkirati dio zaraženog područja kao "zona ograničenja s vakcinacijom i bez kruženja virusa bolesti plavog jezika

- jednog određenog serotipa ili serotipova" (nisko-rizična oblast), te moraju ispuniti slijedeće uvjete:
- a) vakcinacija se obavlja u tom dijelu zaraženog područja za jedan specifični serotip ili serotipove virusa bolesti plavog jezika;
 - b) ne postoji kruženje virusa bolesti plavog jezika u tom dijelu zaraženog područja za taj specifični serotip ili serotipove bolesti plavog jezika.
- (4) Kretanje životinja unutar iste zone ograničenja iz oblasti gdje isti serotip ili serotipovi virusa bolesti plavog jezika kruže u dio iste zone ograničenja demarkirane kao "nisko-rizična oblast" se može dozvoliti samo ako:
- a) životinje ispunjavaju uvjete definirane u Privitku III. ovoga Pravilnika; ili
 - b) životinje ispunjavaju bilo koje druge odgovarajuće garancije glede zdravlja životinja utemeljene na pozitivnom ishodu procjene rizika mjera protiv širenja virusa bolesti plavog jezika i zaštite od napada prijenosnika, što zahtijeva mjerodavni veterinarski inspektor mjesta podrijetla i odobrava mjerodavni veterinarski inspektor odredišta, prije premještanja takvih životinja; ili
 - c) su životinje namijenjene klanju.
- (5) Za životinje navedene u st. (1), (2) i (3) ovog članka, u odgovarajuće veterinarsko- zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu ("Službeni glasnik BiH", br. 33/03, 14/04, i 35/05) popunjava se slijedećim tekstom:
- "Životinje sukladno... (članku 7. stavak (1) ili članku 7. stavak (2), točka a) ili članku 7. stavak (2) točka b) ili članku 7. stavak (2), točka c), *naznačiti odgovarajuće*) Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika."
- Članak 8.
- (Uvjeti za izuzimanje od zabrane izlaska)
- (1) Kretanje životinja, njihovog sjemena, jajnih stanica i zametaka, iz objekta ili centra za prikupljanje sjemena ili centra za skladištenje sjemena smještenog u zoni ograničenja u drugi objekt ili centar za prikupljanje sjemena ili centar za skladištenje sjemena izuzima se od zabrane izlaska uspostavljene sukladno članku 9., stavak (2), i članku 10. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika pod uvjetom da životinje, njihovo sjeme, jajne stanice i zameci ispunjavaju:
 - a) uvjete definirane u Privitku III. ovoga Pravilnika; ili
 - b) bilo koje druge odgovarajuće garancije glede zdravlja životinja utemeljene na pozitivnom ishodu procjene rizika mjera protiv širenja virusa bolesti plavog jezika i zaštite od napada prijenosnika, što zahtijeva mjerodavni veterinarski inspektor mjesta podrijetla i odobrava mjerodavni veterinarski inspektor odredišta, prije premještanja takvih životinja.
 - (2) Pod nadzorom mjerodavnog veterinarskog inspektora odredišta se određuje postupak usmjeravanja kako bi se osiguralo da se životinje, njihovo sjeme, jajne stanice i zameci premješteni sukladno uvjetima definiranim u stavku (1) točka b) ovog članka nakon toga ne izvoze osim ukoliko životinje ne ispunjavaju uvjete definirane u stavku (1) točka a) ovog članka.
 - (3) Kretanje životinja iz objekta smještenog u zoni ograničenja radi neposrednog klanja izuzima se od zabrane izlaska uspostavljene na temelju članka 9. stavak (2) i članka 10. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika pod uvjetom da:
 - a) u objektu podrijetla barem 30 dana prije nadnevka slanja nije zabilježen nijedan slučaj bolesti plavog jezika;
 - b) se životinje prevoze:
 - 1) pod nadzorom mjerodavnog veterinarskog inspektora do određene klaonice, gdje u roku od 24 sata po dolasku moraju biti zaklane, i
 - 2) izravno, osim ako u kontrolnoj stanici smještenoj u istoj zoni ograničenja nije određeno vrijeme za odmor predviđeno Pravilnikom o zaštiti životinja tijekom prijevoza i s prijevozom povezanih postupaka ("Službeni glasnik BiH", broj 57/10).
 - c) mjerodavni veterinarski inspektor u mjestu slanja, najmanje 48 sati prije utovara životinja, izvještava mjerodavnog veterinarskog inspektora u mjestu odredišta o predviđenom kretanju životinja.
 - (4) Bez obzira na stavak (3) točka b) ovog članka, mjerodavni veterinarski inspektor odredišta može, na temelju procjene rizika, tražiti da mjerodavni veterinarski inspektor podrijetla ustanovi postupak usmjeravanja za prijevoz životinja koje se u njemu spominju, prema imenovanim klaonicama. Bilo koje imenovane klaonice se identificiraju na temelju procjene rizika koja u obzir uzima kriterije navedene u Privitku IV. ovoga Pravilnika.
 - (5) Kretanje životinja koje nije odobreno sukladno stavku (1) ovog članka, iz objekta smještenog izravno u zoni ograničenja do izlaznog mjesta, za izvoz u treću zemlju, se izuzima od zabrane izlaska sukladno članku 9. stavak (2) i članku 10. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika pod uvjetom da:
 - a) nijedan slučaj bolesti plavog jezika nije zabilježen u objektu podrijetla najmanje 30 dana prije dana slanja;
 - b) se životinje transportuju do izlaznog mjesta:
 - 1) pod nadzorom mjerodavnog veterinarskog inspektora, i
 - 2) izravno, osim ako u kontrolnoj stanici smještenoj u istoj zoni ograničenja nije određeno vrijeme za odmor predviđeno Pravilnikom o zaštiti životinja tijekom prijevoza i sa prijevozom povezanih postupaka.
- Članak 9.
- (Daljnji uvjeti za tranzit životinja)
- (1) Mjerodavni veterinarski inspektor dopušta tranzit životinja pod uvjetom da:
 - a) životinje iz zone ograničenja koje se premještaju kroz područja izvan zone ograničenja i sredstva u kojima se prevoze budu tretirani odobrenim insekticidima i/ili repelentima nakon primjerenog čišćenja i dezinfekcije na mjestu utovara i u svakom slučaju prije napuštanja zone ograničenja;
 - b) životinje koje se premještaju iz područja izvan zone ograničenja kroz zonu ograničenja i sredstva u kojima se prevoze budu tretirani odobrenim insekticidima i/ili repelentima nakon primjerenog čišćenja i dezinfekcije na mjestu utovara i u svakom slučaju prije ulaska u zonu ograničenja;
 - c) kada je za vrijeme kretanja životinja kroz zonu ograničenja u kontrolnoj stanici predviđeno razdoblje za odmor dulje od jednog dana, životinje se štite od napada prijenosnika time što se smještaju u objekat otporan na prijenosnike.

- (2) Stavak (1) ovog članka se ne primjenjuje ako se tranzit odvija:
- isključivo iz ili kroz epidemiološki značajne zemljopisne oblasti zone ograničenja za vrijeme razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika definiranog sukladno Privitku V. ovoga Pravilnika, ili
 - iz ili kroz dijelove zone ograničenja demarkirane kao "nisko-rizična oblast" sukladno članku 7., stavak (3) ovoga Pravilnika.
- (3) Tamo gdje životinje ispunjavaju bar jedan od uvjeta definiranih u toč. 5., 6. i 7. Dijela A., Privitka III. ovoga Pravilnika, tretman životinja naveden u stavku (1) toč. a) i b) ovog članka i zaštita životinja navedena u stavku (1) točka c) ovog članka se ne primjenjuju.
- (4) Za životinje navedene u stavku (1) ovog članka, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu popunjava se slijedećim tekstom:
- "Tretman insekticidom/repelentom...(navesti ime proizvoda)...na dan (navesti nadnevak) sukladno Pravilniku o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika".

Članak 10.

(Privici)

Privici I., II., III., IV. i V. su sastavni dio ovoga Pravilnika.

Članak 11.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 33/12
7. ožujka 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

Privitak I.

Minimalni uvjeti za programe praćenja i nadzora bolesti plavog jezika (iz članka 4. ovoga Pravilnika)

1. Minimalni uvjeti za programe praćenja bolesti plavog jezika koji se moraju primijeniti u zonama ograničenja

Programi praćenja bolesti plavog jezika usmjereni su ka pružanju informacija o dinamici bolesti plavog jezika u zoni ograničenja. Ciljevi programa praćenja bolesti plavog jezika su da se otkrije pojava novih serotipova virusa bolesti plavog jezika i da se dokaže odsustvo određenih serotipova virusa bolesti plavog jezika. Pod drugim ciljevima se podrazumijeva dokazivanje odsustva kruženja virusa bolesti plavog jezika, definiranje razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika, te identifikiranje vrsta prijenosnika.

Referentna zemljopisna jedinica u svrhu vršenja nadzora i praćenja bolesti plavog jezika definira se mrežom od otprilike 45 x 45 km (oko 2 000 km²) osim ukoliko posebni uvjeti okoline ne opravdavaju drugačiju veličinu.

1.1. Programi praćenja bolesti plavog jezika sastoje se najmanje od pasivnog kliničkog nadzora i aktivnog laboratorijskog nadzora, kako su definirani u toč. 1.1.1 i 1.1.2 ovoga Privitka.

1.1.1. Pasivni klinički nadzor:

- se sastoji od formalnog i pravilno dokumentiranog aktualnog sustava koji je usmjeren na otkrivanje i istraživanje bilo kakvih sumnji na bolest, uključujući sustav za rano upozoravanje radi izvještavanja o

sumnjivim slučajevima. Vlasnici ili uzgajivači životinja, kao i veterinari, moraju bez odlaganja obavijestiti mjerodavnog veterinarskog inspektora o bilo kakvoj sumnji na bolest plavog jezika. Svi slučajevi u kojima se sumnja na prisustvo serotipova bolesti plavog jezika, a za koje se ne očekuje da budu prisutni u epidemiološko značajnoj zemljopisnoj oblasti, moraju se odmah detaljno istražiti od strane mjerodavnog veterinarskog inspektora kako bi se utvrdili serotipovi bolesti plavog jezika koji kruže;

- se mora posebice provoditi tijekom godišnjeg doba kada su prijenosnici aktivni;
- mora osigurati da se formiraju kampanje upoznavanja javnosti usmjerene posebice na osposobljavanje vlasnika ili uzgajivači životinja, kao i veterinara, za prepoznavanje kliničkih znakova bolesti plavog jezika.

1.1.2. Aktivni laboratorijski nadzor se sastoji najmanje od jednog serološkog praćenja sa sentinel životinjama, serološko-viroloških testiranja i ciljanog praćenja utemeljenog na riziku, ili njihove kombinacije, kako su definirani u toč. 1.1.2.1, 1.1.2.2 i 1.1.2.3. ovoga Privitka.

1.1.2.1. Praćenje sa sentinel životinjama

- praćenje sa sentinel životinjama se sastoji od aktivnog godišnjeg programa testiranja sentinel životinja koje je usmjereno na procjenu kruženja virusa bolesti plavog jezika unutar zone ograničenja. Ukoliko je to moguće, sentinel životinje moraju biti goveda. One moraju biti smještene u područjima zone ograničenja u kojoj je, nakon analize rizika koja u obzir uzima entomološku i ekološku procjenu, potvrđeno prisustvo prijenosnika ili su u njoj prisutni habitati pogodni za razmnožavanje prijenosnika,
- sentinel životinje se testiraju barem jednom mjesečno tijekom razdoblja aktivnosti dotičnog prijenosnika, ako je to razdoblje poznato. U odsustvu takvih podataka, sentinel životinje se testiraju barem jednom mjesečno tijekom cijele godine,
- minimalan broj sentinel životinja po referentnoj zemljopisnoj jedinici u svrhe praćenja i nadzora bolesti plavog jezika mora biti reprezentativan i dovoljan kako bi se ustanovila mjesečna učestalost od 2% s pouzdanošću od 95% u svakoj referentnoj zemljopisnoj jedinici,
- laboratorijsko testiranje se kreira tako se da po dobivanju pozitivnih rezultata testiranja vrše serološko-virološki testovi za posebni serotip, koji imaju za cilj odgovarajući serotip ili serotipove bolesti plavog jezika i koji su neophodni da bi se utvrdilo kruženje točno određenog serotipa u svakoj epidemiološko značajnoj zemljopisnoj oblasti.
- 1.1.2.2. Serološko-virološka istraživanja:
 - se sastoje, u najmanju ruku, od jednog aktivnog godišnjeg programa serološko-virološkog testiranja populacije podložnih vrsta čiji je cilj da se, kroz nasumična serološka i/ili virološka testiranja koja se provode u svim epidemiološko značajnim zemljopisnim oblastima i u razdoblju godine kada je veća vjerojatnoća otkrivanja zaraze ili serokonverzije, otkriju dokazi prijenosa virusa bolesti plavog jezika;
 - se moraju osmisлити tako da uzorci budu reprezentativni i prilagođeni strukturi populacije podložnih vrsta od kojih će se uzorak uzimati u epidemiološko značajnoj zemljopisnoj oblasti, te da se veličina uzorka izračuna kako bi se otkrila prevalencija od 20% s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne zemljopisne oblasti. U svrhu demarkiranja dijela zone zaštite kao "nisko-rizične oblasti" sukladno članku

- 7., stavak (3) ovoga Pravilnika u istraživanju se moraju koristiti uzorci veličine koja je izračunata da bi se otkrila mjesečna prevalencija od 2% s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne zemljopisne oblasti,
- moraju osigurati da se seropozitivne životinje iz populacije vakciniranih i imuniziranih ne upliću u serološka istraživanja;
 - moraju osigurati da je laboratorijsko testiranje osmišljeno na taj način da se po dobivanju pozitivnih rezultata testiranja vrše serološko-virološki testovi za posebni serotip koji imaju za cilj odgovarajući serotip ili serotipove bolesti plavog jezika i koji su neophodni da bi se utvrdilo kruženje točno određenog serotipa u svakoj epidemiološko značajnoj zemljopisnoj oblasti;
 - se moraju, također, osmisliti da se prati obuhvaćenost vakcinacijom i distribucija različitih serotipova bolesti plavog jezika u zoni ograničenja;
 - mogu obuhvatiti testiranje uzoraka koji su sakupljeni u druge svrhe, kao što su uzorci iz klaonica ili iz zbirnog mlijeka.
- 1.1.2.3. Ciljano praćenje utemeljeno na riziku:
- se sastoji se od formalnog i pravilno dokumentiranog aktualnog sustava koji je usmjeren na utvrđivanje odsustva određenih serotipova bolesti plavog jezika;
 - se provodi na ciljanoj populaciji podložnih životinja pri značajno velikom riziku, na temelju njihove lokacije, zemljopisnog stanja i epidemiologije serotipa ili serotipova bolesti plavog jezika za koje se očekuje da su prisutni u epidemiološko značajnoj zemljopisnoj oblasti;
 - mora imati strategiju uzimanja uzoraka koja je prilagođena definiranoj ciljnoj populaciji. Veličina uzorka je izračunata da bi se otkrila osmišljena prevalencija (utemeljena na poznatoj rizičnosti ciljane populacije) s pouzdanošću od 95 % kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne zemljopisne oblasti. Gdje god uzorci ne dolaze od pojedinačnih životinja, veličina uzorka se mora prilagoditi u ovisnosti od osjetljivosti dijagnostičkih postupaka koji se primjenjuju.
- 1.2 Da bi se odredilo razdoblje koje je sezonski slobodno od prijenosnika navedeno u Privitku V. ovoga Pravilnika, entomološki nadzor mora ispunjavati slijedeće uvjete:
- da se sastoji od bar jednog aktivnog godišnjeg programa hvatanja prijenosnika trajno postavljenim aspiracijskim zamkama čime se želi odrediti populacijska dinamika prijenosnika;
 - aspiracijske zamke opremljene ultraljubičastom svjetlošću se moraju koristiti sukladno unaprijed definiranim protokolima. Zamke moraju raditi tijekom cijele noći i to najmanje:
 - jednu noć tjedno u mjesecu prije očekivanog početka i u mjesecu prije očekivanog kraja razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika;
 - jednu noć mjesečno u razdoblju sezonski slobodnom od prijenosnika;
 - učestalost djelovanja aspiracijskih zamki se može prilagoditi na temelju
 - dokaza sakupljenih tijekom prethodne tri godine njihovog djelovanja.
2. *Minimalni uvjeti za programe nadzora bolesti plavog jezika koji se trebaju primijeniti van zona ograničenja*
- Cilj programa nadzora bolesti plavog jezika je detekcija mogućnih prodora virusa bolesti plavog jezika i dokazivanje odsustva tog virusa u epidemiološko značajnim zemljopisnim oblastima koje su slobodne od virusa.

Programi nadzora bolesti plavog jezika se sastoje, u najmanju ruku, od pasivnog kliničkog nadzora i aktivnog laboratorijskog nadzora kako su definirani u toč. 2.1 i 2.2. ovoga Privitka.

2.1 Pasivni klinički nadzor:

- se sastoji se od formalnog i pravilno dokumentiranog aktualnog sustava koji je usmjeren na otkrivanje i istraživanje bilo kakvih sumnji na bolest, uključujući sustav za rano upozoravanje radi izvještavanja o sumnjivim slučajevima. Vlasnici ili uzgajivači životinja, kao i veterinari, moraju bez odlaganja obavijestiti mjerodavnog veterinarskog inspektora o bilo kakvoj sumnji na bolest plavog jezika. Svi slučajevi u kojima se sumnja na prisustvo serotipova bolesti plavog jezika se moraju odmah detaljno istražiti od strane mjerodavnog veterinarskog inspektora kako bi se utvrdili serotipovi plavog jezika koji kruže;
- se mora posebice provoditi tijekom godišnjeg doba kada su prijenosnici aktivni u oblastima od naručito velikog rizika, na temelju zemljopisnih i epidemioloških informacija;
- mora osigurati da se formiraju kampanje upoznavanja javnosti usmjerene posebice na osposobljavanje vlasnika ili uzgajivači životinja, kao i veterinara, za prepoznavanje kliničkih znakova bolesti plavog jezika.

2.2 Aktivni laboratorijski nadzor se sastoji najmanje od jednog serološkog praćenja sa sentinel životinjama, serološko-viroloških testiranja i ciljanog nadzora utemeljenog na riziku, ili njihove kombinacije, kako su definirani u toč. 2.2.1, 2.2.2 i 2.2.3 ovoga Privitka.

2.2.1. Serološko praćenje sa sentinel životinjama

- serološko praćenje sa sentinel životinjama se sastoji od aktivnog godišnjeg programa testiranja sentinel životinja koje je usmjereno na otkrivanje dokaza o prijenosu virusa plavog jezika van zone ograničenja. Posebnu pažnju je potrebno posvetiti visoko-rizičnim oblastima na temelju zemljopisnih i epidemioloških podataka.
- sentinel životinje se testiraju barem jednom mjesečno tijekom razdoblja aktivnosti dotičnog prijenosnika, ako je to razdoblje poznato. U odsustvu takvih podataka, sentinel životinje se testiraju barem jednom mjesečno tijekom cijele godine.
- minimalan broj sentinel životinja po referentnoj zemljopisnoj jedinici u svrhe praćenja i nadzora bolesti plavog jezika mora biti reprezentativan i dovoljan kako bi se ustanovila mjesečna učestalost serokonverzije od 2% s pouzdanošću od 95% u svakoj referentnoj zemljopisnoj jedinici.

2.2.2. Serološko-virološka istraživanja:

- se sastoje, u najmanju ruku, od jednog aktivnog godišnjeg programa serološko-virološkog testiranja populacije podložnih vrsta čiji je cilj da se, kroz nasumična serološka i/ili virološka testiranja koja se provode u svim epidemiološko značajnim zemljopisnim oblastima i u razdoblju godine kada je veća vjerojatnoća otkrivanja zaraze ili serokonverzije, otkriju dokazi prijenosa virusa bolesti plavog jezika;
- se moraju osmisliti tako da uzorci budu reprezentativni i prilagođeni strukturi populacije podložnih vrsta od kojih će se uzorak uzimati u epidemiološko značajnoj zemljopisnoj oblasti, te da se veličina uzorka izračuna kako bi se otkrila prevalencija od 20% s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne zemljopisne oblasti;

- moraju osigurati da se seropozitivne životinje iz populacije vakciniranih i imuniziranih ne upliću u serološka istraživanja;
 - mogu obuhvatiti testiranje uzoraka koji su sakupljeni u druge svrhe, kao što su uzorci iz klaonica ili iz zbirnog mlijeka.
- 2.2.3 Ciljani nadzor utemeljen na riziku:
- se sastoji se od formalnog i pravilno dokumentiranog aktualnog sustava koji je usmjeren na utvrđivanje odsustva određenih serotipova bolesti plavog jezika;
 - se mora temeljiti na sigurnim sazanjima o lokalnim faktorima rizika; takvim sazanjima se mora biti u mogućnosti identificirati posebna ciljna populacija relativno visokog rizika od koje se uzimaju uzorci;
 - mora osigurati da je strategija ciljanog uzimanja uzoraka prilagođena ciljanoj populaciji koja je definirana kao relativno visoko-rizična i da je veličina uzorka izračunata da bi se otkrila osmišljena prevalencija (utemeljena na poznatoj rizičnosti ciljane populacije) s pouzdanošću od 95% kod populacije podložnih vrsta te epidemiološko značajne zemljopisne oblasti.

Privitak II.

Podaci koje moraju sadržavati izvješća koja mjerodavna tijela entiteta i Brčko Distrikta dostavljaju Uredu (koji se spominje u članku 5. stavak (2) ovoga Pravilnika)

Podaci koje sadrži izvješće uključuju bar slijedeće:

1. Serološko-virološki podaci o bolesti plavog jezika

- (a) Administrativno područje
- (b) Vrsta životinje koja se podvrgava ispitivanju
- (c) Vrsta šeme sustava nadzora (sentinel sustav ili povremeno testiranje)
- (d) Vrsta obavljenih dijagnostičkih testiranja (ELISA, serum neutralizacija, PCR, izolacija virusa)
- (e) Mjesec i godina
- (f) Broj ispitanih životinja
- (g) Broj pozitivnih životinja
- (h) Serotip određen serološkim ili virološkim putem (podaci koji se dostavljaju u slučaju pozitivnog rezultata serum neutralizacijskog testa ili testa izolacije virusa)

2. Entomološki podaci o bolesti plavog jezika

- (a) Administrativno područje
- (b) Jedinstveni identitet lokaliteta (jedinstveni kod za svako mjesto postavljanja zamki)
- (c) Nadnevak sakupljanja
- (d) Zemljopisna širina i dužina
- (e) Ukupni broj sakupljenih *Culicoides* spp.
- (f) Broj sakupljenih *C. imicola*, *ukoliko* je dostupan
- (g) Broj sakupljenih *C. obsoletus* Complex, *ukoliko* je dostupan
- (h) Broj sakupljenih *C. obsoletus sensu strictu*, *ukoliko* je dostupan
- (i) Broj sakupljenih *C. scoticus*, *ukoliko* je dostupan
- (j) Broj sakupljenih *C. Pulicaris* Complex, *ukoliko* je dostupan
- (k) Broj sakupljenih *C. Nubeculosus* complex, *ukoliko* je dostupan
- (l) Broj sakupljenih *C. dewulfii*, *ukoliko* je dostupan
- (m) Ostali značajni podaci

3. Podaci o vakcinaciji protiv bolesti plavog jezika

- (a) Administrativno područje
- (b) Godina/semestar
- (c) Vrsta vakcine
- (d) Kombinacija serotipa
- (e) Vakcinirane vrste životinja

- (f) Ukupan broj stada u državi članici
- (g) Ukupan broj životinja u državi članici
- (h) Ukupan broj stada u programu vakciniranja
- (i) Ukupan broj životinja u programu vakciniranja
- (j) Ukupan broj vakciniranih stada
- (k) Ukupan broj vakciniranih životinja (tamo gdje je vrsta vakciniranja vakcinacija mladih životinja)
- (l) Broj vakciniranih mladih životinja (tamo gdje je vrsta vakciniranja masovna vakcinacija)
- (m) Broj vakciniranih odraslih životinja (tamo gdje je vrsta vakciniranja masovna vakcinacija)
- (n) Doze vakcine koja je korištena.

Privitak III.

Uvjeti za izuzimanje od zabrane izlaska (kako je navedeno u članku 7. stavak (2), točka a) i članku 8. stavak (1), točka a) ovoga Pravilnika)

Dio A. Životinje

Životinje moraju biti zaštićene od napada prijenosnika *Culicoides* tijekom prijevoza do mjesta odredišta.

Pored toga, bar jedan od uvjeta navedenih u točkama od 1. do 7. ovoga Privitka mora biti ispunjen:

1. Životinje su, do slanja, za vrijeme razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen sukladno Privitku V. ovoga Pravilnika, držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika barem 60 dana prije nadneva premještanja i bile su podvrgnute testu identifikacije uzročnika sukladno Priručniku za dijagnostičke testove i vakcine za kopnene životinje Svjetske organizacije za zaštitu životinjskog zdravlja (OIE) (u daljnjem tekstu: Priručnik za kopnene životinje OIE-a) s negativnim rezultatima, provedenom ne ranije od sedam dana prije nadneva premještanja životinja.

Međutim, taj test identifikacije uzročnika nije neophodan ako podrobni epidemiološki podaci dobiveni provođenjem programa za praćenje u trajanju od najmanje tri godine, potkrepljuju određivanje razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika određenog sukladno Privitku V. ovoga Pravilnika.

Za životinje navedene u ovoj točki namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu daje se slijedeći tekst:

"Životinje su, do slanja, za vrijeme razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika koji je počeo... (*navesti nadnevak*) držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika od rođenja ili barem 60 dana i, ako je potrebno, (*navesti ako je potrebno*), su bile podvrgnute testu identifikacije uzročnika sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a koji je proveden na uzorcima uzetim sedam dana prije slanja, s negativnim rezultatima sukladno Privitku III., Dio A., točka 1. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika."

2. Životinje su, do slanja, držane zaštićene od napada prijenosnika u objektima otpornim na prijenosnike najmanje 60 dana prije dana slanja.

Za životinje navedene u ovoj točki namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu popunjava se slijedećim tekstom:

"Životinje sukladno Privitku III. Dio A., točka 2. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika."

3. Životinje su, do slanja, za vrijeme razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen sukladno Privitku V., držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika ili su bile zaštićene od napada prijenosnika u objektima otpornim na prijenosnike najmanje 28 dana, a tijekom tog vremena su bile podvrgnute serološkom testu sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a da bi se otkrila protutijela za grupu virusa bolesti plavog jezika, s negativnim rezultatima, a koji je proveden na uzorcima uzetim od te životinje najmanje 28 dana nakon dana početka razdoblja zaštite protiv napada prijenosnika ili početka razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika.

Za životinje navedene u ovoj točki namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu popunjava se slijedećim tekstom:

"Životinje sukladno Privitku III., Dio A. točka 3. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika."

4. Životinje su, do slanja, za vrijeme razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen sukladno Privitku V. ovoga Pravilnika, držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika ili su bile zaštićene od napada prijenosnika u objektima otpornim na prijenosnike najmanje 28 dana, a tijekom tog vremena su bile podvrgnute serološkom testu sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a da bi se otkrila protutijela na skupinu virusa bolesti plavog jezika, s negativnim rezultatima, a koji je proveden na uzorcima uzetim od te životinje najmanje 28 dana nakon dana početka razdoblja zaštite protiv napada prijenosnika ili početka razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika.

Za životinje navedene u ovoj točki namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu popunjava se slijedećim tekstom:

"Životinje sukladno Privitku III. Dio A. točka 4. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika."

5. Životinje potječu iz stada koje je vakcinirano sukladno programu vakcinacije koji donosi ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa na prijedlog Ureda uz suglasnost mjerodavnih tijela entiteta i Brčko Distrikta, životinje su vakcinirane protiv serotipa/serotipova koji su prisutni ili čije je prisustvo vjerojatno u epidemiološki značajnom zemljopisnom području podrijetla, životinje su i dalje unutar razdoblja imuniteta kako se garantira u specifikaciji vakcine koja je odobrena u programu vakciniranja i životinje ispunjavaju barem jedan od slijedećih uvjeta:

- (a) vakcinirane su više od 60 dana prije nadnevka premještanja;
- (b) vakcinirane su neaktiviranom vakcinom bar onoliko dana prije koliko je potrebno za nastupanje imunosne zaštite određene u specifikaciji odobrene vakcine u programu vakciniranja i podvrgnute su testu identifikacije uzročnika sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a sa negativnim rezultatom, provedenom bar 14 dana nakon nastupanja imunosne zaštite određene u specifikaciji odobrene vakcine u programu vakciniranja; međutim, taj test identifikacije uzročnika nije neophodan za premještanje životinja iz dijela zone ograničenja koja je demarkirana kao "nisko-rizična oblast" sukladno članku 7., stavku 3) ovoga Pravilnika;

(c) prethodno su vakcinirane i ponovno su vakcinirane neaktiviranom vakcinom u razdoblju imuniteta kako se garantira u specifikaciji vakcine koja je odobrena u programu vakciniranja;

(d) držane su, za vrijeme razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen sukladno Privitku V. ovoga Pravilnika, u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika od rođenja ili najmanje 60 dana prije nadnevka vakcinacije i vakcinirane su neaktiviranom vakcinom bar onoliko dana prije koliko je potrebno za nastupanje imunosne zaštite određene u specifikaciji odobrene vakcine u programu vakciniranja.

Za životinje navedene u ovoj točki namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu popunjava se slijedećim tekstom:

"Životinja/e vakcinirana/e protiv serotipa/ova bolesti plavog jezika.... (upisati *serotip/ove*)

sa...(upisati *naziv vakcine*) sa neaktiviranom/modificiranom živom vakcinom (*naznačiti odgovarajuće*) sukladno Pravilniku o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika".

6. Životinje nikada nisu bile vakcinirane protiv bolesti plavog jezika i uvijek su držane u epidemiološki značajnoj zemljopisnoj oblasti podrijetla u kojoj nije prisutan ili nije vjerojatna prisutnost više od jednog serotipa i:

- (a) na njima su provedena dva serološka testa sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela na serotip virusa bolesti plavog jezika, s pozitivnim ishodom; prvi test se mora provesti na uzorcima uzetim između 60 i 360 dana prije nadnevka premještanja, dok se drugi test provodi na uzorcima uzetim ne ranije od sedam dana prije dana premještanja; ili
- (b) su podvrgnute serološkom testu sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela na serotip virusa bolesti plavog jezika, s pozitivnim ishodom; test se mora provesti barem 30 dana prije nadnevka premještanja i životinje su podvrgnute testu identifikacije uzročnika sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a, s negativnim ishodom, provedenom ne ranije od sedam dana prije nadnevka premještanja.

Za životinje navedene u ovoj točki namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu popunjava se slijedećim tekstom:

"Životinje podvrgnute serološkom testu sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela na serotip virusa bolesti plavog jezika... (naznačiti *serotip*) sukladno Privitku III. Dio A. točka 6. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika."

7. Životinje nikada nisu bile vakcinirane protiv bolesti plavog jezika i na njima su provedena dva specifična serološka testa s pozitivnim rezultatima sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a koji su u mogućnosti da otkriju specifična protutijela na sve serotipove virusa bolesti plavog jezika koji su prisutni ili je njihova prisutnost vjerojatna u epidemiološki značajnoj zemljopisnoj oblasti podrijetla, i:

- (a) prvi test se mora provesti na uzorcima uzetim između 60 i 360 dana prije nadnevka premještanja, dok se drugi test provodi na uzorcima uzetim ne ranije od sedam dana prije dana premještanja; ili

(b) специфично serološko ispitivanje serotipa se mora provesti barem 30 dana prije nadnevka premještanja i životinje su podvrgnute testu identifikacije uzročnika sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a, s negativnim ishodom, provedenom ne ranije od sedam dana prije nadnevka premještanja.

Za životinje navedene u ovoj točki namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu popunjava se slijedećim tekstom:

"Životinje podvrgnute specifičnom serološkom testu sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela na serotipove virusa bolesti plavog jezika... (*naznačiti serotipove*) koji su prisutni ili je njihova prisutnost vjerojatna sukladno Privitku III., dio A., točka 7. Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika."

8. U slučaju gravidnih životinja, potrebno je da bar jedan od uvjeta definiranih u toč. 5., 6. i 7. ovoga Privitka bude ispunjen prije osjemenjivanja ili parenja, ili se mora ispuniti uvjet definiran u točki 3. ovoga Privitka. U slučaju da se provodi serološki test, kako je definiran u točki 3. ovoga Privitka, on se ne provodi ranije od sedam dana prije dana premještanja.

Za životinje namijenjene stavljanju u promet, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe definirane u Odluci o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu popunjava se slijedeći tekst:

"Životinja/e je/su gravidna/e", ili

"Životinja/e može/mogu biti gravidna/e i ispunjava/ju uvjet/e... (definirane u toč. 5. 6. i 7. prije oplodnje ili parenja, ili uvjet definiran u točki 3. dio A. Privitka III.; *naznačiti odgovarajuće*)", Pravilnika o provođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika."

Dio B. Sjeme životinja

Sjeme se mora prikupiti od životinja donatora koje ispunjavaju barem jedan od slijedećih uvjeta:

- bile su držane izvan zone ograničenja barem 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja sjemena;
- bile su zaštićene od napada prijenosnika u objektu otpornom na prijenosnike bar 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja sjemena;
- držane su, za vrijeme razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika, kako je određen sukladno Privitku V. ovoga Pravilnika, u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika najmanje 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja sjemena i podvrgnute su testu identifikacije uzročnika sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a, s negativnim ishodom, provedenom ne ranije od sedam dana prije nadnevka početka sakupljanja sjemena.

Međutim, taj test identifikacije uzročnika nije neophodan ako podrobni epidemiološki podaci dobiveni provođenjem programa za praćenje u trajanju od najmanje tri godine, potkrepljuju određivanje razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika određenog sukladno Privitku V. ovoga Pravilnika.

- bile su podvrgnute serološkom testu sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela skupine virusa bolesti plavog jezika, s negativnim ishodom, barem svakih 60 dana tijekom razdoblja prikupljanja i između 21 i 60 dana nakon konačnog prikupljanja;

(e) bile su podvrgnute, s negativnim ishodom, testu identifikacije uzročnika sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a provedenom na uzorcima krvi sakupljenim:

- na početku i pri konačnom prikupljanju; i
- tijekom razdoblja prikupljanja sjemena:
 - barem svakih sedam dana u slučaju testa izolacije virusa,
 - barem svakih 28 dana, u slučaju testa lančane reakcije polimerazom.

Dio C. Jajne stanice i zameci životinja

1. *In vivo* dobiveni zameci i jajne stanice goveda moraju biti prikupljeni od životinja donatora koje na dan sakupljanja ne pokazuju nikakve kliničke znake bolesti plavog jezika;

2. Zameci i jajne stanice životinja koje nisu goveda, te *in vitro* proizvedeni zameci goveda moraju se prikupiti od životinja donatora koje ispunjavaju barem jedan od slijedećih uvjeta:

- bile su držane izvan zone ograničenja barem 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja zametaka/jajnih stanica;
- bile su zaštićene od napada prijenosnika u objektu otpornom na prijenosnike barem 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja zametaka/jajnih stanica;
- bile su podvrgnute serološkom testu sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela skupine virusa bolesti plavog jezika, s negativnim ishodom, između 21 i 60 dana nakon prikupljanja zametaka/jajnih stanica;
- bile su podvrgnute, s negativnim rezultatima, testu identifikacije uzročnika sukladno Priručniku za kopnene životinje OIE-a na uzorku krvi uzetom na dan prikupljanja zametaka/jajnih stanica.

Privitak IV.

Kriteriji za određivanje klaonica za izuzimanje od zabrane izlaska (iz članka 8. stavak (4) ovoga Pravilnika)

U svrhu procjene rizika za određivanje klaonica radi usmjeravanja kretanja životinja iz gospodarstva smještenog u zoni ograničenja zbog klanja, mjerodavni veterinarski inspektor određište koristi bar slijedeće kriterije:

- podatke dostupne kroz programe praćenja i nadzora, naručito u svezi s aktivnošću prijenosnika;
- udaljenost od točke ulaska u zonu koja nije zona ograničenja do klaonice;
- entomološke podatke na putu;
- doba dana tijekom kojeg se odvija prijevoz u odnosu na sate aktivnosti prijenosnika;
- mogućnu uporabu insekticida i repelenata sukladno Odluci o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i proizvodima životinjskog podrijetla ("Službeni glasnik BiH", br. 1/04, 40/09 i 44/11);
- lokaciju klaonice u odnosu na objekte sa stokom;
- biosigurnosne mjere uspostavljene u klaonici.

Privitak V.

Kriteriji za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika (iz članka 9. stavak (2) točka a) ovoga Pravilnika)

U svrhu određivanja sezonski slobodne zone od bolesti plavog jezika, Ured u suradnji s mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta određuje razdoblje sezonski slobodno od prijenosnika kako bi se odredila epidemiološki značajna zemljopisna oblast uporabom najmanje slijedećih kriterija:

1. Опћи критерији

- (a) Mora biti uspostavljen program praćenja i/ili program nadzora bolesti plavog jezika.
- (b) Posebni критерији i pragovi koji se koriste za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika definiraju se uzimajući u obzir vrste *Culicoidesa* za koje je dokazano ili za koje se sumnja da su glavni prijenosnici u epidemiološki značajnoj zemljopisnoj oblasti.
- (c) Критерији који су коришћени за određivanje razdoblja sezonski slobodnog od prijenosnika se primjenjuju uzimajući u obzir podatke iz текуће i iz prethodne godine (istorijske podatke). Nadalje, u razmatranje se uzimaju aspekti u svezi sa standardizacijom podataka o nadzoru.

2. Posebni критерији

- (a) Nikakvo kruženje virusa bolesti plavog jezika unutar epidemiološki značajne zemljopisne oblasti, kako je dokazano programima nadzora bolesti plavog jezika ili drugim dokazom koji ukazuje na zaustavljanje virusa bolesti plavog jezika.
- (b) Zaustavljanje prijenosnika ili vjerojatne aktivnosti prijenosnika, kako je dokazano entomološkim nadzorom kao dijelom programa praćenja i/ili nadzora bolesti plavog jezika.
- (c) Hvatanje vrsta *Culicoidesa* za koje je dokazano ili se sumnja da su prijenosnici serotipa koji je prisutan u epidemiološki značajnoj zemljopisnoj oblasti ispod maksimalnog praga prikupljenih prijenosnika koji se određuje za epidemiološki značajnu zemljopisnu oblast. U odsustvu čvrstih dokaza koji potkrepljuju određivanje maksimalnog praga, mora se koristiti potpuna odsutnost primjeraka vrste *Culicoidesa imicola* i manje od pet *Culicoidesa* po zamci.

3. Dopunski критерији

- (a) Temperaturni uvjeti koji utječu na ponašanje aktivnosti prijenosnika u epidemiološki značajnoj zemljopisnoj oblasti. Temperaturni pragovi određuju se razmatrajući ekološko ponašanje vrsta *Culicoidesa* za koje je dokazano ili se sumnja da su prijenosnici serotipa prisutnog u epidemiološki značajnoj zemljopisnoj oblasti.

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО
ОПОРЕЗИВАЊЕ**

339

На основу члана 14. Закона о систему индиректног опорезивања БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 44/03, 52/04, 34/07, 4/08 и 49/09), а у вези са члановима 12., 13. и 13 б. Закона о уплатата на јединствени рачун и расподјели прихода ("Службени гласник БиХ", бр. 55/04 и 34/07) и члана 5. Правилника о израчунау коефицијената дозначавања ентитетима ("Службени гласник БиХ", број 62/08), Управни одбор Управе за индиректно опорезивање, на 120. сједници одржаној дана 20.03.2012. године, донио је

**ОДЛУКУ
О УТВРЂИВАЊУ ПРИВРЕМЕНИХ
КОЕФИЦИЈЕНАТА ЗА РАСПОДЈЕЛУ СРЕДСТАВА
СА ЈЕДИНСТВЕНОГ РАЧУНА ЗА ПЕРИОД ЈАНУАР -
МАРТ 2012. ГОДИНЕ**

Члан 1.

Привремени коефицијенти расподјеле

Утврђују се привремени коефицијенти расподјеле средстава са Јединственог рачуна за ентитете и Брчко

Дистрикт за квартал К1 који обухвата мјесеце јануар, фебруар и март 2012. године:

а) Брчко Дистрикт БиХ	3,55%
б) Федерација БиХ	63,07%
ц) Република Српска	33,38%

Члан 2.

Прерачун

Задужује се Управа за индиректно опорезивање да, у складу са одредбама члана 5 (4) Правилника о израчунау коефицијената дозначавања ентитетима, изврши прерачун већ дозначених прихода ентитетима у текућем кварталу према привременим коефицијентима расподјеле из члана 1. ове Одлуке.

Члан 3.

Ступање на снагу

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ".

Одлуке УО 2003/147/12

20. марта 2012. године

Сарајево

Предједавајући УО УИО

Др **Никола Шпирјић**, с. р.

На основу члана 14. Закона о систему индиректног опорезивања БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 44/03, 52/04, 32/07, 34/07, 4/08 и 49/09), а у вези са члановима 12., 13. и 13 б. Закона о уплатата на јединствени рачун и расподјели прихода ("Службени гласник БиХ", бр. 55/04 и 34/07) и члана 5. Правилника о израчунау коефицијената дозначавања ентитетима ("Службени гласник БиХ", број 62/08), Управни одбор Управе за индиректно опорезивање, на 120. сједници одржаној дана 20.03.2012. године, донио је

ОДЛУКУ

**О УТВРЂИВАЊУ ПРИВРЕМЕНИХ КОЕФИЦИЈЕНАТА
ЗА РАСПОДЈЕЛУ СРЕДСТАВА СА ЈЕДИНСТВЕНОГ
РАЧУНА ЗА ПЕРИОД ЈАНУАР - МАРТ 2012. ГОДИНЕ**

Члан 1.

Привремени коефицијенти расподјеле

Утврђују се привремени коефицијенти расподјеле средстава са Јединственог рачуна за ентитете и Брчко Дистрикт за квартал К1 који обухвата мјесеце јануар, фебруар и март 2012. године:

а) Брчко Дистрикт БиХ	3,55%
б) Федерација БиХ	63,07%
с) Република Српска	33,38%

Члан 2.

Прерачун

Задужује се Управа за индиректно опорезивање да, у складу са одредбама члана 5. (4) Правилника о израчунау коефицијената дозначавања ентитетима, изврши прерачун већ дозначених прихода ентитетима у текућем кварталу према привременим коефицијентима расподјеле из члана 1. ове одлуке.

Члан 3.

Ступање на снагу

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и бит ће објављена у "Службеном гласнику БиХ".

Одлуке УО 2003/147/12

20. марта 2012. године

Сарајево

Предједавајући УО УИО

Др **Никола Шпирјић**, с. р.

Темелјем чланка 14. Закона о систему индиректног опорезивања БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 44/03, 52/04, 34/07, 4/08 и 49/09), а у вези са чланцима 12., 13. и 13 б. Закона о уплатата на јединствени рачун и расподјели прихода

("Службени гласник БиХ", бр. 55/04 и 34/07) и чланка 5. Правилника о израчуна коефицијената дозначавања ентитетима ("Службени гласник БиХ", број 62/08), Управни одбор Управе за неizravno опорезивање, на 120. сједници одржаној дана 20.03.2012. године, доноси је

**ODLUKU
O UTVRĐIVANJU PRIVREMENIH KOEFICIJENATA
ZA RASPODJELU SREDSTAVA S JEDINSTVENOG
RAČUNA ZA RAZDOBLJE SIJEČANJ – OŽUJAK
2012. GODINE**

Чланак 1.

Привремени коефицијенти расподеле

Утврђују се привремени коефицијенти расподеле средстава са Јединственог рачуна за ентитете и Брчко Дистрикт за тромјесење К1 које обухвата мјесеце сјећанј, велјаћа и оџујак 2012. године:

a) Брчко Дистрикт БиХ	3,55%
b) Федерација БиХ	63,07%
c) Република Српска	33,38%

Чланак 2.

Прерачућ

Задужује се Управа за неizravno опорезивање да, сукладно одредбама чланка 5 (4) Правилника о израчуна коефицијената дозначавања ентитетима, изврши прерачућ већ дозначених прихода ентитетима у текућем тромјесењу према привременим коефицијентима расподеле из чланка 1. ове Одлуке.

Чланак 3.

Ступање на снагу

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и бит ће објављена у "Службеном гласнику БиХ".

Одлуке УО 2003/147/12

20. оџјка 2012. године

Сарајево

Председатељ УО УНО

Dr. Nikola Špirić, v. r.

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA ZA
ELEKTRICHNU ENERGIJU - DERK**

340

На основу чл. 4.2, 4.7. и 7. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), члана 33. Пословника о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију ("Службени гласник БиХ", број 2/05) и чл. 16. и 38. Правилника о лиценцама ("Службени гласник БиХ", број 38/05), Државна регулаторна комисија за електричну енергију, на сједници одржаној 16. априла 2012. године, донијела је

ODLUKU

**O IZDAVAЊU PRIVREMENE LICENCE ZA
DJEЛATНОСТ MEЃУNARODNE TRГOVINE
ELEKTRICHНОM ENERGIЈOM**

- Издаје се привремена лиценца Друштву "КТГ Зеница" д.о.о. Зеница за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом.
- Привремена лиценца из тачке 1. ове одлуке издаје се за период од 1. маја 2012. године до 30. априла 2014. године.
- Саставни дио лиценце су Услови за коришћење лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом.
- Ова одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" и службеним гласилима ентитета.

Образложење

"КТГ Зеница" д.о.о. Зеница (у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднијела је Државној регулаторној комисији за електричну енергију (у даљњем тексту: ДЕРК) захтјев за издавање лиценце за обављање дјелатности међународне трговине, запримљен под бројем 05-28-12-33/12 од 27. јануара 2012. године.

Сходно члану 7. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) за активност међународне трговине електричном енергијом потребна је лиценца ДЕРК-а, а подносилац захтјева је дужан задовољити услове и критеријуме за добивање лиценце које својим правилима и прописима одреди ДЕРК.

Захтјев је поднијет на прописаним обрасцима, са доказом о претходно извршеној уплати накнаде за рјешавање захтјева и релевантним документима који су, поднијети уз захтјев или предочени накнадно на захтјев ДЕРК-а, омогућили ДЕРК-у да разумије, размотри и одлучи о поднијетом захтјеву. У овом смислу, у складу са чланом 8. став 2. Правилника о лиценцама, ДЕРК је обавијестио подносиоца захтјева својим актом број 05-28-12-33-3/12 од 22. фебруара 2012. године.

По прегледу и провјери свих формалних елемената захтјева ДЕРК је најприје, у складу са обавезом из члана 10. Правилника о лиценцама, 23. фебруара 2012. године објавио у дневним новинама и на својој интернет страници кратко обавјештење за јавност сумирајући захтјев за лиценцу и одредио рок до 8. марта 2012. године за достављање коментара јавности на поднијети захтјев за издавање лиценце.

ДЕРК је констатовао да нису достављани коментари јавности у вези поднијетог захтјева за додјелу привремене лиценце, нити је на јавни позив ДЕРК-а било које лице кандидовало свој интерес да учествује у поступку у својству умјешача.

ДЕРК је извршио провјеру података, докумената и информација приложених уз захтјев и утврдио да исти свједоче о техничким, правним и финансијским могућностима подносиоца захтјева да испуни све критеријуме, услове и стандарде прописане законом, правилима и прописима ДЕРК-а за додјелу лиценце за обављање међународне трговине. ДЕРК је стога припремио почетну верзију Услови за коришћење привремене лиценце за обављање дјелатности међународне трговине. Овај документ је од 27. марта 2012. године учињен доступним подносиоцу захтјева, као и свим другим заинтересованим члановима јавности, а омогућена им је прилика да изнесу своје коментаре и на општој расправи обављеној 3. априла 2012. године у сједишту ДЕРК-а у Тузли, уз претходну објаву одговарајућег обавјештења у дневним новинама и објаву документа на интернет страници ДЕРК-а.

Како су на одржаној општој расправи изостали било чији коментари који су могли утицати да неки од увјета за коришћење лиценце буду уређени на другачији начин, припремљен је приједлог да се затражена лиценца изда и достављен подносиоцу захтјева актом ДЕРК-а, број 05-28-12-33-17/12 од 5. априла 2012. године. У остављеном року до 12. априла 2012. године, подносилац захтјева је писмено потврдио да приједлог сматра сачињеним у складу са Законом о пријеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини и подзаконским прописима који регулирају предметну материју.

На основу свега напријед изложеног, те респектујући и доказ да је подносилац захтјева претходно прибавио дозволу Регулаторне комисије за електричну енергију у Федерацији Босне и Херцеговине за обављање дјелатности снабдијевања електричном енергијом другог реда на територији Босне и Херцеговине, регистарски број 06-03-1298/37/11 од 12. марта 2012. године, ДЕРК је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

У складу са чланом 9.2 Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини, против ове одлуке може се покренути поступак пред Судом Босне и Херцеговине подношењем тужбе у року од 60 дана од дана објаве ове одлуке.

Број 05-28-12-33-19/12

16. априла 2012. године

Тузла

Председавајући Комисије

Никола Пејић, с. р.

На основу чл. 4.2, 4.7. и 7. Закона о приеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), члана 33. Пословника о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију ("Службени гласник БиХ", број 2/05) и чл. 16. и 38. Правилника о лиценцама ("Службени гласник БиХ", број 38/05), Државна регулаторна комисија за електричну енергију, на сједници одржаној 16. априла 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ИЗДАВАЊУ ПРИВРЕМЕНЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ДЈЕЛАТНОСТ МЕЂУНАРОДНЕ ТРГОВИНЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ

1. Издаје се привремена лиценца Друштву "KTG Zenica" d.o.o. Zenica за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом.
2. Лиценца из таčke 1. ове одлуке издаје се за период од 1. маја 2012. године до 30. априла 2014. године.
3. Саставни дио привремене лиценце су Увјети за коришћење лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом.
4. Ова одлука ступа на снагу даном доношења и бит ће објављена у "Службеном гласнику БиХ" и службеним гласилима ентитета.

Образложење

"KTG Zenica" d.o.o. Zenica (у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднијела је Државној регулаторној комисији за електричну енергију (у даљњем тексту: ДЕРК) захтјев за издавање лиценце за обављање дјелатности међународне трговине, запримљен под бројем 05-28-12-33/12 од 27. јануара 2012. године.

Шодно члану 7. Закона о приеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) за активност међународне трговине електричном енергијом потребна је лиценца ДЕРК-а, а подносилац захтјева је дужан задовољити увјете и критерије за добијање лиценце које својим правилима и прописима одреди ДЕРК.

Захтјев је поднијет на прописаним обрасцима, са доказом о претходно извршеној уплати накнаде за рјешавање захтјева и релевантним документима који су, поднијети уз захтјев или предочени накнадно на захтјев ДЕРК-а, омогућили ДЕРК-у да разумије, размотри и одлучи о поднијетом захтјеву. У овом смислу, у складу са чланом 8. став 2. Правилника о лиценцама, ДЕРК је обавијестио подносиоца захтјева својим актом број 05-28-12-33-3/12 од 22. фебруара 2012. године.

По прегледу и провјери свих формалних елемената захтјева ДЕРК је најприје, у складу са обавезом из члана 10. Правилника о лиценцама, 23. фебруара 2012. године објавио у дневним новинама и на својој интернет страници кратку обавијест за јавност сумирајући захтјев за лиценцу и одредио рок до 8. марта 2012. године за достављање коментара јавности на поднијети захтјев за издавање лиценце.

ДЕРК је констатирао да нису достављани коментари јавности у вези поднијетог захтјева за додјелу привремене лиценце, нити је на јавни позив ДЕРК-а било које лице кандидирало свој интерес да учествује у поступку у својству умјешача.

ДЕРК је извршио провјеру података, докумената и информација приложених уз захтјев и утврдио да исти свјedoче о техничким, правним и финансијским могућностима подносиоца захтјева да испуни све критерије, увјете и стандарде прописане законом, правилима и прописима ДЕРК-а за додјелу лиценце за обављање међународне трговине. ДЕРК је стога припремио почетну верзију Увјета за коришћење привремене лиценце за обављање дјелатности међународне трговине. Овај документ је од 27. марта 2012. године учинjen доступним подносиоцу захтјева, као и свим другим заинтересираним члановима јавности, а омогућена им је прилика да изнесу своје коментаре и на опћој расправи обављеној 3. априла 2012. године у сједишту ДЕРК-а у Тузли, уз претходну објаву одговарајуће обавијести у дневним новинама и објаву документа на интернет страници ДЕРК-а.

Како су на одржаној опћој расправи изостали било чији коментари који су могли утијецати да неки од увјета за коришћење лиценце буду уређени на другаčији начин, припремљен је приједлог да се затражена лиценца изда и достављен подносиоцу захтјева актом ДЕРК-а, број: 05-28-12-33-17/12 од 5. априла 2012. године. У остављеном року до 12. априла 2012. године, подносилац захтјева је писмено потврдио да приједлог сматра саачињеним у складу са Законом о приеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини и подзаконским прописима који регулирају предметну материју.

На основу свега напријед изложеног, те респектирајући и доказ да је подносилац захтјева претходно ишодио дозволу Регулаторне комисије за електричну енергију у Федерацији Босне и Херцеговине за обављање дјелатности снабдијевања електричном енергијом другог реда на територији Босне и Херцеговине, регистрациски број 06-03-1298/37/11 од 12. марта 2012. године, ДЕРК је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

У складу са чланом 9.2 Закона о приеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини, против ове одлуке може се покренути поступак пред Судом Босне и Херцеговине подношењем тужбе у року од 60 дана од дана објаве ове одлуке.

Број 05-28-12-33-19/12

16. априла 2012. године

Тузла

Председавајући Комисије

Никола Пејић, с. р.

На основу члана 4.2, 4.7. и 7. Закона о приеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), члана 33. Пословника о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију ("Службени гласник БиХ", број 2/05) и чл. 16. и 38. Правилника о лиценцама ("Службени гласник БиХ", број 38/05), Државна регулаторна комисија за електричну енергију, на сједници одржаној 16. травња 2012. године, донијела је

ODLUKU**O IZDAVANJU PRIVREMENE LICENCE ZA
DJELATNOST MEĐUNARODNE TRGOVINE
ELEKTRIČNOM ENERGIJOM**

1. Izdaje se privremena licenca Društvu "KTG Zenica" d.o.o. Zenica za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom.
2. Licenca iz točke 1. ove odluke izdaje se za razdoblje od 1. svibnja 2012. godine do 30. travnja 2014. godine.
3. Sastavni dio privremene licence su Uvjeti za korištenje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom.
4. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH" i službenim glasilima entiteta.

Образложење

"KTG Zenica" d.o.o. Zenica (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnijela je Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju (u daljnjem tekstu: DERK) zahtjev za izdavanje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine, zaprimljen pod brojem 05-28-12-33/12 od 27. siječnja 2012. godine.

Smisljeno članku 7. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11) za aktivnost međunarodne trgovine električnom energijom potrebna je licenca DERK-a, a podnositelj zahtjeva je dužan zadovoljiti uvjete i kriterije za dobivanje licence koje svojim pravilima i propisima odredi DERK.

Zahtjev je podniet na propisanim obrascima, sa dokazom o prethodno izvršenoj uplati naknade za rješavanje zahtjeva i relevantnim dokumentima koji su, podnijeti uz zahtjev ili predočeni naknadno na zahtjev DERK-a, omogućili DERK-u da razumije, razmotri i odluči o podnijetom zahtjevu. U ovom smislu, u skladu sa člankom 8. stavak 2. Pravilnika o licencama, DERK je obavijestio podnositelja zahtjeva svojim aktom broj 05-28-12-33-3/12 od 22. veljače 2012. godine.

Po pregledu i provjeri svih formalnih elemenata zahtjeva DERK je najprije, u skladu sa obvezom iz članka 10. Pravilnika o licencama, 23. veljače 2012. godine objavio u dnevnim novinama i na svojoj mrežnoj stranici kratku obavijest za javnost sumirajući zahtjev za licencu i odredio rok do 8. ožujka 2012. godine za dostavljanje komentara javnosti na podnijeti zahtjev za izdavanje licence.

DERK je konstatirao da nisu dostavljani komentari javnosti u vezi podnijetog zahtjeva za dodjelu privremene licence, niti je na javni poziv DERK-a bilo koja osoba kandidirala svoj interes da sudjeluje u postupku u svojstvu umješača.

DERK je izvršio provjeru podataka, dokumenata i informacija priloženih uz zahtjev i utvrdio da isti svjedoče o tehničkim, pravnim i finansijskim mogućnostima podnositelja zahtjeva da ispunji sve kriterije, uvjete i standarde propisane zakonom, pravilima i propisima DERK-a za dodjelu licence za obavljanje međunarodne trgovine. DERK je stoga pripremio početnu verziju Uvjeta za korištenje privremene licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine. Ovaj dokument je od 27. ožujka 2012. godine učinjen dostupnim podnositelju zahtjeva, kao i svim drugim zainteresiranim članovima javnosti, a omogućena im je prigoda da iznesu svoje komentare i na općoj raspravi obavljenoj 3. travnja 2012. godine u sjedištu DERK-a u Tuzli, uz prethodnu objavu odgovarajuće obavijesti u dnevnim novinama i objavu dokumenta na mrežnoj stranici DERK-a.

Kako su na održanoj općoj raspravi izostali bilo čiji komentari koji su mogli utjecati da neki od uvjeta za korištenje licence budu uređeni na drugačiji način, pripremljen je prijedlog da se zatražena licenca izda i dostavljen podnositelju zahtjeva aktom DERK-a, broj 05-28-12-33-17/12 od 5. travnja 2012. godine. U ostavljenom roku do 12. aprila 2012. godine, podnositelj zahtjeva je pismeno potvrdio da prijedlog smatra sačinjenim u skladu sa Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini i podzakonskim propisima koji reguliraju predmetnu materiju.

Na temelju svega naprijed izloženog, te respektirajući i dokaz da je podnositelj zahtjeva prethodno ishodio dozvolu Regulatorne komisije za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine za obavljanje djelatnosti opskrbe električnom energijom drugog reda na teritoriju Bosne i Hercegovine, registracijski broj 06-03-1298/37/11 od 12. ožujka 2012. godine, DERK je odlučio kao u izreci ove odluke.

U skladu sa člankom 9.2 Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini, protiv ove odluke može se pokrenuti postupak pred Sudom Bosne i Hercegovine podnošenjem tužbe u roku od 60 dana od dana objave ove odluke.

Број 05-28-12-33-19/12

16. travnja 2012. godine

Tuzla

Председатељ Комисије

Никола Пејић, в. р.

(Sl-426/12-G)

**АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ****341**

На основу члана 7. став 2. Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 50/08) и члана 8. став 2. тачка х) Закона о статистици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 26/04 и 42/04), Агенција за статистику Босне и Херцеговине објављује

САОПШТЕЊЕ**О ПРОСЈЕЧНОЈ ИСПЛАЋЕНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ НЕТО
ПЛАТИ ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
ЗА 2011. ГОДИНУ**

1. Просјечна исплаћена мјесечна нето плата по запосленом остварена у Босни и Херцеговини за 2011. годину износи 816 КМ.

Број 10-43-5-1-490-1-6/12

16. априла 2012. године

Сарајево

Директор

Зденко Милиновић, с. р.

На основу члана 7. став 2. Закона о плаћама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 50/08) и члана 8. став 2. тачка h) Закона о статистици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 26/04 и 42/04), Агенција за статистику Босне и Херцеговине објављује

САОПЋЕЊЕ**О ПРОСЈЕЧНОЈ ИСПЛАЋЕНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ НЕТО
ПЛАЋИ ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА
2011. ГОДИНУ**

1. Просјечна исплаћена мјесечна нето плаћа по запосленом остварена у Босни и Херцеговини за 2011. годину износи 816 КМ.

Број 10-43-5-1-490-1-6/12

16. априла 2012. године

Сарајево

Директор

Зденко Милиновић, с. р.

**SPISAK
MEDICINSKIH SREDSTAVA KOJA SE BRIŠU IZ
REGISTRA MEDICINSKIH SREDSTAVA**

U periodu od 01. marta 2012. do 31. marta 2012. godine iz Registra medicinskih sredstava BiH brišu se sljedeća medicinska sredstva:

Red. br.	Naziv medicinskog sredstva (generičko ime)	Klasa	Broj potvrde	Datum potvrde	Rok trajanja potvrde	Mjesto prodaje	Proizvođač	Nositelj dozvole
I.	<ul style="list-style-type: none"> • Nozole Knees Flat • Opitvac Hip Set • Opitvac Revision Set • Opitvac Uni Set Hip • Pulse Lavage Hip Set • Pulse Lavage Knees Set 	IIa	06-07.1-582-2/09	16.10.2009.	15.10.2009.	U specijalizovanim prodavnicama	„Biomat Cementing Technologies AG“, Forskaregatan 1, S-275 37 Sjööbo, Švedska	„Stjepanec“ d.o.o., Gundulićeva 30, Banja Luka

Broj 10-07.2-2658/12
09. aprila 2012. godine
Banja Luka

Direktor
Nataša Grubiša, s. r.

Na temelju članka 122, a sukladno članku 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH"),

broj 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

**POPIS
MEDICINSKIH SREDSTAVA KOJA SE BRIŠU IZ
REGISTRA MEDICINSKIH SREDSTAVA**

U razdoblju od 01. ožujka 2012. do 31. ožujka 2012. godine iz Registra medicinskih sredstava BiH brišu se sljedeća medicinska sredstva:

Red. br.	Naziv medicinskog sredstva (generičko ime)	Klasa	Broj potvrde	Datum potvrde	Rok trajanja potvrde	Mjesto prodaje	Proizvođač	Nositelj dozvole
I.	<ul style="list-style-type: none"> • Nozole Knees Flat • Opitvac Hip Set • Opitvac Revision Set • Opitvac Uni Set Hip • Pulse Lavage Hip Set • Pulse Lavage Knees Set 	IIa	06-07.1-582-2/09	16.10.2009.	15.10.2009.	U specijalizovanim prodavnicama	„Biomat Cementing Technologies AG“, Forskaregatan 1, S-275 37 Sjööbo, Švedska	„Stjepanec“ d.o.o., Gundulićeva 30, Banja Luka

Broj 10-07.2-2658/12
09. travnja 2012. godine
Banja Luka

Ravnatelj
Nataša Grubiša, v. r.

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

346

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 1805/09**, рјешавајући апелацију **Златана Диздаревића**, на основу члана VI(36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Мирсад Ђеман, судија
Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 14. марта 2012. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Златана Диздаревића**, поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-07-001 108 од 31. марта 2009. године, Пресуде Округног суда у Добоју број 013-0-Гж-07-000 207 од 18. септембра 2007. године и Пресуде Основног суда у Добоју број 085-0-П-06-000-301 од 30. новембра 2006. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Златан Диздаревић (у даљњем тексту: апелант) из Добоја поднио је 9. јуна 2009. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 118-0-Рев-07-001 108 од 31. марта 2009. године, Пресуде Округног суда у Добоју (у даљњем тексту: Округни суд) број 013-0-Гж-07-000 207 од 18. септембра 2007. године и Пресуде Основног суда у Добоју (у даљњем тексту: Основни суд) број 085-0-П-06-000-301 од 30. новембра 2006. године. Апелант је 9. фебруара 2012. године поднио захтјев за доношење одлуке о привременој мјери којом би Уставни суд забранио принудно исељење апеланта, заказано за 5. март 2012. године из стана у Добоју, Улица светог Саве број 51 (у даљњем тексту: предметни стан).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Округног суда, Основног суда и учесника у поступку Маре Ракић (у даљњем тексту: тужитељка), као и од Фонда здравственог осигурања РС Филијала Добој (у даљњем тексту: Фонд), затражено је 10. септембра 2009. године да доставе одговор на апелацију.
3. Врховни суд је одговорио 1. октобра 2009. године, Округни и Основни суд су 22. септембра 2009. године доставили одговор на апелацију, а учесници у поступку су одговор на апелацију доставили 29. септембра 2009. године.
4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Врховног, Округног и Основног суда, те тужитељке и Фонда као учесника у поступку, послати су апеланту 1. фебруара 2010. године. Међутим,

препоручена поштанска пошиљка је враћена с назнаком поштанског достављача да је "именовани апелант на назначеној адреси". С обзиром на наведено Уставни суд је, на основу члана 78 Правила Уставног суда, доставу одговора апеланту извршио стављањем писмена с одговорима на огласну плочу суда 5. марта 2012. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произлазе из навода апелације и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.
6. Пресудом Основног суда број 085-0-П-06-000-301 од 30. новембра 2006. године у парничном поступку између тужитељке Маре Ракић (у даљњем тексту: тужитељка), умјешача на страни тужитељке Фонда (као власника и даваоца стана на коришћење) и апеланта као туженог - противтужеоца дјелимично је усвојен тужбени захтјев тужитељке и утврђено да апелант није био члан породичног домаћинства свог оца Сабита Диздаревића, носиоца станарског права на предметном стану, па самим тим на њему није ни стекао станарско право. Дио тужбеног захтјева којим је тужитељка тражила да јој апелант предметни стан преда у посјед и слободно располагање одбијен је као неоснован. Истом пресудом апелант је обавезан да тужитељки накнади трошкове парничног поступка. Наведеном пресудом одбијен је као неоснован апелантов противтужбени захтјев којим је тражио да се утврди да је био члан породичног домаћинства свога оца и да му припада право да након његове смрти настави с коришћењем предметног стана, те да је апсолутно ништав уговор о откупу предметног стана закључен између тужитељке и Фонда, овјерен код Основног суда 26. децембра 2001. године, да он не производи правно дејство и да се брише из књиге уложених уговора о откупу станова, те да му се накнаде трошкови парничног поступка.
7. У проведеном поступку Основни суд је утврдио да је апелантове предик, његов отац, био носилац станарског права на предметном стану, те да је умро 31. јануара 1992. године. Даље је утврђено да се након смрти свога оца апелант обраћао, у складу с тада важећим законским одредбама, стамбеном предузећу у Добоју са захтјевом за пренос станарског права, али да власник стана Фонд (дописом стамбеном предузећу од 24. фебруара 1992. године) није дао тражену сагласност, будући да је утврдио да је апелант дужи временски период живио и радио у Београду са својом супругом и да је повремено долазио код својих родитеља, те да из тих разлога није стекао законске услове за пренос станарског права на своје име. На основу доказа који су проведени Основни суд је утврдио да апелант није живио у заједничком домаћинству са својим оцем након што је почео да студира у Београду, да је 1979. године одјавио пребивалиште из Добоја и да се пријавио у Београду, да је након завршетка студија наставио да живи и ради у Београду, гдје је засновао брачну заједницу. Основни суд је даље утврдио да је апелант 1989. године одјавио своје пребивалиште у Београду и поново се пријавио у Добоју на адреси предметног стана, да би 1994. године одјавио пребивалиште у Добоју и пријавио се у Београду. Из изјава свједока С.Д., Д.С. и Р.Д. Основни суд је утврдио да је апелант одмах последије очеве смрти напустио предметни стан,

- јер су споменути свједоци изјавили да су током 1992. године обилазили спорни стан, који је био напуштен, а касније су усјелена друга лица. Основни суд је сматрао да је утврђено да апелант послјије очеве смрти није наставио да користи предметни стан, да га је закључао и да у њега није долазио ни до избијања ратних дејстава на том подручју. Из изјаве свједокиње Р.Ј. Основни суд је утврдио да је апелант само повремено долазио у предметни стан у посјету својим родитељима, а након што му се отац разболио апелант је чешће боравио с оцем. Основни суд је даље навео да из изјава свједока Ш.С., Ф.К., М.И. и Ј.А. није могао са сигурношћу да утврди да је апелант након одласка у Београд, завршених студија и заснивања брачне заједнице наставио и даље да живи у трајној економској заједници са својим оцем, како је предвиђено чланом 6 Закона о стамбеним односима. Из наведених разлога изјаве споменутих свједока, како је навео Основни суд, дјелимично су прихваћене само у утврђеним неспорним чињеницама. Основни суд је такође утврдио да апелант ни послјије повратка у предметни стан (записник о примопредаји стана сачињен је 29. августа 2002. године), који је провело Министарство за избјегла и расељена лица Одсек Добој у поступку извршења Одлуке Комисије за имовинске захтјеве избјеглица и расељених лица (ЦРПЦ) од 22. јануара 2002. године (којом је утврђено да је апелантов отац био носилац станарског права на предметном стану), није непрекидно користио стан јер га је издавао трећим лицима. Основни суд је закључио да апелант током поступка није доказао, а како је то предвиђено одредбом члана 126 Закона о парничном поступку (у даљем тексту: ЗПП), да је био члан породичног домаћинства у спорном стану на коме је његов отац био носилац станарског права, па тиме није ни стекао станарско право. Основни суд је одбио као неоснован дио тужитељкиног тужбеног захтјева којим је тражила да јој апелант предметни стан преда у посјед, јер је утврђено да тужитељка свој захтјев у том погледу није заснивала на одредбама члана 37 Закона о основним својинско-правним односима којим је утврђено да само власник може да тражи предају у посјед некретнине, а тужитељка је претходно прецизираним тужбеним захтјевом одустала од утврђивања њеног власништва на предметном стану.
8. Основни суд је навео да је одбио апелантов противтужбени захтјев да суд утврди да је био члан породичног домаћинства, због тога што је усвојио тужбени захтјев тужитељке да апелант није био члан породичног домаћинства свог оца. Пошто је утврдио да апелант није био члан породичног домаћинства свог оца у смислу члана 6 Закона о стамбеним односима, Основни суд је закључио да апелант у конкретном случају није био активно легитимисан за истицање дијела противтужбеног захтјева да се поништи уговор о откупу стана закључен између тужитељке и Фонда. Поред тога, Основни суд је цијенио и чињеницу да је код тог суда у току поступак за поништење предметног уговора по тужби Републичког јавног правобранилаштва –Добој против тужитељке и да није окончан.
9. Апелант и тужитељка су се жалили против наведене пресуде Основног суда. Одлучујући о жалбама, Окружни суд је донио Пресуду број 013-0-Гж-07-000 207 од 18. септембра 2007. године којом је жалбе одбио и првостепену пресуду потврдио.
10. У образложењу пресуде Окружни суд је навео да је неоснована апелантова жалба којом је оспорио првостепену пресуду у дијелу којим је одбијен његов противтужбени захтјев, као и у дијелу којим је усвојен тужбени захтјев тужитељке. Даље је наведено да је из утврђених и неспорних чињеница првостепени суд, и по оцјени Окружног суда, правилно закључио да апелант ни раније а ни у вријеме смрти свога оца као носиоца станарског права на предметном стану није био члан његовог породичног домаћинства, због чега су жалбени разлози које је истакао у том правцу неосновани. На околности апелантовог становања у предметном стану као члана породичног домаћинства и постојања економске заједнице (погрешно је као основ стицања овог права истакнута и економска заједница с носиоцем станарског права, јер апелант не спада у лица која по том основу могу стећи својство члана породичног домаћинства, а нити је у тој заједници живио у истом стану дуже од десет година) и апелант и тужитељка су предложили саслушање већег броја свједока из чијих исказа може да се закључи да је апелант студирао, а касније се и запослио у Београду, да је тамо засновао породицу, да је веома често долазио родитељима понекад и седмично због чега је радио у смјенама да би дуже боравио у Добоју гдје је био пријављен од 1989. године до 1994. године, али не и да је са својим оцем трајно живио и становао у предметном стану. Дакле, како је навео Окружни суд, за стицање својства члана породичног домаћинства и по основу сродства потребно је да постоји трајна и непрекидна заједница живота у истом стану с носиоцем станарског права. Стога, како је утврдио Окружни суд, апелант, иако син носиоца станарског права, није стекао својство члана породичног домаћинства свог оца јер није становао непрекидно у стану с њим него је у Београду живио, радио и засновао своју породицу и само повремено долазио у стан свога оца. У свом исказу пред првостепеним судом апелант наведено није негирао када је изјавио да се 1989. године поново пријавио на адреси предметног стана јер је било изгледа да добије посао у Добоју, а касније када се његов отац разболио почео је чешиће да долази у Добој јер је користио сваки слободан термин, радећи у смјенама и тако нарађујући слободне дане које је проводио у Добоју, да би се послјије тога поново враћао у Београд. Окружни суд је закључио да из наведеног произлази да апелант није живио с оцем у Добоју и да није био члан његовог породичног домаћинства ни прије а ни у вријеме његове смрти. Окружни суд је даље истакао да није спорно да се апелант бринуо о својим родитељима како су то изјавили и саслушани свједоци, али само помагање родитељске заједнице није основ за стицање својства члана породичног домаћинства, па је првостепени суд правилно закључио да апелант у смислу члана 123 ЗПП-а није доказао чињенице на којима је заснивао свој тужбени захтјев.
11. Окружни суд је даље навео да је неоснована жалба тужитељке да је првостепени суд погрешно примјенио материјално право када је њен захтјев за предају стана у посјед одбио као неоснован. Даље је наведено да је неспорна чињеница да се ради о напуштеном стану и да је ранији носилац станарског

права могао да поднесе захтјев за повраћај свог стана све до 19. априла 2002. године. До тог датума нико други, па ни тужитељка, није могла да стекне станарско право на предметном стану без обзира што је закључила уговор о коришћењу и откупу стана. Окружни суд је истакао да је приликом одлучивања о основности тог захтјева првостепени суд требао да примени одредбе Закона о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине, а не одредбе Закона о основним својинско-правним односима. Међутим, како за поништење уговора о откупу предметног стана тече парница, тиме ће се о правној ваљаности наведеног уговора расправити у тој парници а што није предмет тужбеног захтјева којим се тражи предаја предметног стана у посјед.

12. Апелант је против наведене пресуде Окружног суда изјавио ревизију о којој је Врховни суд одлучио Пресудом број 118-0-Рев-07-001 108 од 31. марта 2009. године. Наведеном пресудом Врховни суд је ревизију дјелимично усвојио и пресуду Окружног суда укинуо у дијелу којим је потврђена првостепена пресуда у погледу одбијања апелантовог противтужбеног захтјева да се утврди ништавост уговора о откупу стана који је овјерен код Основног суда 26. децембра 2001. године, као и у погледу одлуке о трошковима поступка, те је предмет у том дијелу враћен другостепеном суду на поновни поступак. Наведеном пресудом ревизија је у преосталом дијелу одбијена.
13. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да је у проведеном поступку утврђено да је носилац станарског права на предметном стану био апелантов отац од 1956. године све до његове смрти у јануару 1992. године, затим да је предметни стан био напуштен од 1992. године до 1996. године када је Фонд као власник и давалац стана на коришћење додijелио предметни стан тужитељки на коришћење. Затим је утврђено да је тужитељка, на основу акта о додјели стана, закључила уговор о његовом коришћењу 15. маја 1996. године, уселила у стан, откупила га на основу уговора о откупу с Фондом од 26. децембра 2001. године и уписала се као његов власник. Врховни суд је даље истакао да је апелант исходно одлуку ЦРПЦ од 22. јануара 2002. године којом је утврђено да је његов отац био носилац станарског права на предметном стану 1. априла 1992. године, да је у поступку извршења наведене одлуке тужитељка исељена из предметног стана 2003. године, и да је стан предат апеланту. Даље је наведено да је апелант живио у предметном стану са својим родитељима све до 1962. године када је отишао на студије у Београд, затим да се 1979. године одјавио из Добоја и пријавио за Београд, да се послје завршетка студија запослио у Београду, оженио и стекао породицу. Такође је утврђено да се апелант 1989. године одјавио из Београда и пријавио у Добој, мада је и даље радио у Београду, гдје му је живјела породица. Такође је наведено да је апелант био уписан у списак бирача за 1991. годину у Добоју, као и у списак чланова породичног домаћинства свога оца за трошак воде у предметном стану. Даље је утврђено да апелант од 1992. године па све до предаје предметног стана у његов посјед 2003. године није долазио у стан, да се 1994. године одјавио из Добоја ради пријаве у Београду, а након што му је предат

стан у посјед (2003. године) поново се пријавио у Добоју, те да и у вријеме доношења пресуде апелант ради у Београду, гдје му живи породица. Врховни суд је закључио да се утврђеним чињеницама не доводи у питање утврђење нижестепених судова да апелант није живио у предметном стану са својим оцем у смислу њиховог заједничког трајног живљења и становања како је прописано чланом 6 Закона о стамбеним односима, с обзиром да то није било могуће код чињенице да апелант ради у Београду гдје му живи породица. У односу на апелантове наводе у ревизији да је за одлуку о томе да ли је апелант био члан породичног домаћинства свог оца или не био релевантан период од 1989. године до 1. априла 1992. године, Врховни суд је сматрао да нису основани, јер ни у том периоду апелант није користио стан свог оца у смислу њиховог заједничког трајног живљења у стану с обзиром да је и тада радио у Београду гдје живи и његова породица. У односу на апелантове ревизионе наводе да тужитељка није била активно легитимисана да тражи утврђење да апелант није био члан породичног домаћинства свог оца, Врховни суд је закључио да су неосновани будући да тужитељки која је уписана као власник предметног стана припада активна легитимација да постави предметни тужбени захтјев.

14. Врховни суд је у образложењу даље навео да одлуке нижестепених судова нису правилне у дијелу којим је одбијен апелантов противтужбени захтјев којим је тражио да утврди ништавост уговора којим је тужитељка откупила предметни стан. Сама чињеница да је апелант син ранијег носиоца станарског права на предметном стану указује да је апелант лице које је заинтересовано да тражи да се утврди ништавост уговора о откупу предметног стана. Врховни суд је закључио да је неправилан став нижестепених судова да апелант само зато што је одбијен његов противтужбени захтјев (да се утврди да је био члан породичног домаћинства свог оца и да му припада право да користи предметни стан) нема активну легитимацију, односно правни интерес да тражи да се утврди ништавост уговора о откупу предметног стана. Врховни суд је из наведених разлога укинуо другостепену пресуду и у том дијелу вратио предмет Окружном суду на поновни поступак.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција). Апелант је навео да је његов отац био носилац станарског права на предметном стану у ком је живио и он заједно с родитељима до одласка у Београд на студиј, гдје је послје студирања остао да живи, ради и гдје је закључио брак. Даље је навео да је са супругом живио у стану код њених родитеља све до 1989. године када се поново враћа у Добој и уселјава се у стан свог оца. Своје пребивалиште у Добоју, на адреси предметног стана, пријавио је 1989. године и извадио све личне документе. Пошто му је отац био тешко болестан договорио је с предузећем у ком је већ радио дуги низ година, такво радно ангажовање да је седам дана радио, а седам дана је био слободан. Након очеве

- смрти остао је да живи у предметном стану све до почетка ратних збивања у БиХ, када је морао да напусти Добој, а своје пребивалиште из Добоја је одјавио 1994. године и поново се пријавио у Београду. Апелант је даље истакао да га је у поступку извршења одлуке ЦРПЦ, Министарство за избјеглице и расељена лица Одсјек Добој увело у посјед стана, те да се од 27. маја 2003. године налази у његовом посједу. Будући да је претходно у посједу предметног стана била тужитељка која га је у међувремену и откупила, она је Основном суду поднијела тужбу којом је тражила да суд утврди да апелант није био члан породичног домаћинства свог оца у предметном стану. Апелант сматра да Основни суд није правилно цијенио материјалне доказе који се налазе у спису, и то нарочито Увјерење ЦЈБ Добој од 27. августа 2002. године у ком је констатовано да је апелант до 23. новембра 1994. године био пријављен на адреси предметног стана, затим извјештај Федералног завода за статистику Сарајево од 12. августа 2003. године према ком је апелант у априлу 1991. године према попису становништва био уписан у Добоју на адреси предметног стана, као и допис Станице полиције у Београду од 17. маја 2002. године у ком је констатовано да се апелант 1. фебруара 1989. године одјавио из Београда за Добој, а да се 1994. године поново пријавио у Београду. Даље је истакао да су саслушани свјedoци, који су апелантове прве комшије, потврдили да је апелант живио с оцем и брину се о њему, док су свјedoци који не станују у близини потврдили супротно. Апелант наводи да доношење оспорених одлука за њега значи губитак његовог јединог дома, будући да је власник стана Фонд већ покренуо парнични поступак (предмет број 85 0 П 000 276 08 П) ради апелантовог исељења из предметног стана. Даље сматра да тужитељка није била активно легитимисана за подношење тужбе, као и да је погрешно примијењен члан 6 Закона о стамбеним односима, јер је он уселењем у стан свога оца стекао својство члана породичног домаћинства. Такође је истакао да му је повријеђено право на повратак у мјесто гдје је живио прије почетка ратних сукоба, које је загарантовано Општим оквирним споразумом за мир у БиХ.
16. Апелант је уз захтјев за издавање привремене мјере доставио Закључак Основног суда број 85 0 И 02041631 И од 30. јануара 2012. године који је донесен на основу извршног и правоснажног рјешења о извршењу тог суда од 18. фебруара 2011. године које је донесено у другом поступку ради исељења апеланта из предметног стана. Наведеним закључком обавијештене су странке у поступку (тражилац извршења Фонд и апелант као извршеник, настањен у Новом Београду, ул. Арсенија Чарнојевића 201) и судска полиција да је испражњење и предаја предметног стана у посјед тражиоцу извршења заказана за 5. март 2012. године. У захтјеву за доношење привремене мјере апелант је истакао да је пензионер с ниском пензијом, да је болестан и да нема средстава да плаћа закупнину за стан.

б) Одговор на апелацију

17. У одговору Врховног суда је наведено да код чињенице да је апелант 1962. године отишао из породичног домаћинства својих родитеља, да се тада одјавио за Београд, да се у Београду по завршетку

студија запослио, основао породицу и да и данас ради у Београду гдје му живи породица, правилни су ставови нижестепених судова да апелант није био члан породичног домаћинства свог оца и да му стога не припада право да као члан породичног домаћинства носиоца станарског права, а након његове смрти, стекне станарско право на предметном стану и да га користи. Даље је истакнуто да се закључак нижестепених судова не доводи у питање ни чињеницама да се апелант 1989. године одјавио из Београда и пријавио у Добоју, да се поново одјавио за Београд 1994. године, а потом након што му је предметни стан предат у посјед поново се пријавио у Добоју. Такође, ни чињенице да је апелант вођен на списку бирача за 1991. годину и на списку чланова породичног домаћинства свога оца за утрошак воде на предметном стану, не доводе у питање ставове нижестепених судова, јер се наведеним чињеницама не доводи у питање утврђење нижестепених судова да апелант није живио у предметном стану са својим оцем у смислу њиховог заједничког трајног живљења и становања, с обзиром да то није било могуће код чињеница да ради у Београду гдје му живи породица. Врховни суд је истакао да пресудом тог суда није повријеђено апелантово право на дом како је загарантовано чланом 8 Европске конвенције.

18. Окружни суд је у одговору на апелацију истакао да пресудом тог суда није дошло до кршења права на дом, на које се апелант позвао у апелацији.
19. Основни суд је у одговору навео да у конкретном поступку није прекршено право на које се апелант позива у апелацији, имајући у виду проведени поступак, учешће странака у њему, проведене доказе, те примјену материјалног и процесног права на које се у својој одлуци позвао Основни суд.
20. У одговору учесника у поступку је наведено да су судови на основу проведених доказа утврдили да предметни стан није био апелантов дом, јер је апелант живио и радио у Београду заједно са својом супругом, гдје је и остварио право на пензију. Поред тога, апелантов отац је умро 31. јануара 1992. године, а одлуком ЦРПЦ је утврђено да је апелантов отац 1. априла 1992. године, дакле два мјесеца након његове смрти, био носилац станарског права на предметном стану. Сматрају да у конкретном случају није повријеђено апелантово право на дом, на које се позвао у апелацији.

V. Релевантни прописи

21. У **Закону о стамбеним односима** ("Службени лист СРБиХ" бр. 14/84, 12/87 и 36/89 и "Службени гласник Републике Српске" бр. 19/93, 22/93, 12/99 и 31/99) релевантне одредбе гласе:

Члан 6.

Корисником стана у смислу овог закона, сматрају се: носилац станарског права и чланови његовог породичног домаћинства који заједно са њим трајно живе и станују, као и лица која су престала да буду чланови тог домаћинства а остала су у истом стану.

Члановима породичног домаћинства носиоца станарског права, у смислу овог закона, сматрају се: брачни друг, дјеца...[...], а која заједно с њима трајно живе и станују, као и лица која са носиоцем станарског права живе у економској заједници у истом стану више од девет година или више од пет година ако су се уселили у стан на

основу уговора о доживотном издржавању носиоца станарског права.

Члан 21.

Корисници стана (члан 6. став 1.) који станују заједно са носиоцем станарског права имају право да трајно и несметано користе тај стан под условима који су прописани овим законом.

Члановима породичног домаћинства (члан 6. став 2.) припада право из претходног става и послје смрти носиоца станарског права [...].

VI. Допустивост

22. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.
23. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.
24. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 118-0-Рев-07-001 108 од 31. марта 2009. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Оспорену пресуду апелант је примио 18. априла 2009. године. Апелација је поднесена 9. јуна 2009. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.
25. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII Меритум

26. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

Право на поштовање дома

27. Члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине гласи:
3. *Набрајање права*
Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:
ф) *Право на приватни и породични живот, дом и преписку.*
28. Члан 8 Европске конвенције гласи:
1 *Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.*
2 *Јавна власт се не мијеша у вршење овог права, осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне сигурности, јавне сигурности, економске добробити земље, спречавања нереда или спречавања злочина ради заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других.*
29. Уставни суд указује на чињеницу да је битна сврха члана 8 Европске конвенције заштита појединаца од

арбитрарних мијешања власти у њихова права гарантована овим чланом (види Европски суд за људска права, *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А, бр. 297-Ц).

30. Да би се утврдило да ли се у конкретном случају ради о повреди члана 8 Европске конвенције, прво мора да утврди да ли је предметни стан представљао апелантов "дом" у значењу става 1 члана 8 Европске конвенције и да ли се мјере на које се апелант позива односе на "мијешање" јавних власти у поштовање тога "дома". Друго, да би "мијешање" било оправдано, мора да буде "у складу са законом". Овај услов законитости, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји се од више елемената: (а) мијешање мора са буде засновано домаћим или међународним законом; (б) закон о којем је ријеч мора да буде примјерено доступан тако да појединац буде примјерено упућен на околности закона које могу да се примијене на дати предмет и (ц) закон, такође, мора да буде формулисан с одговарајућом тачношћу и јасноћом да би се појединцу допустило да према њему прилагоди своје поступке (види Европски суд за људска права, *Sunday Times против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 26. априла 1979. године, серија А, бр. 30, став 49).
31. У случају да се установи да је то "мијешање" у складу са законом, и тада може да представља повреду члана 8 Европске конвенције ако се сматра да није "неопходно" да се постигне један од законитих циљева из става 2 члана 8 Европске конвенције. "Неопходно" у овом контексту значи да "мијешање" одговара "притисцима друштвених потреба" и да постоји разумна релација пропорционалности између мијешања и законитог циља којем се тежи (види Европски суд за људска права, *Niemietz против Немачке*, пресуда од 16. децембра 1992. године, серија А, бр. 251).
32. У судској пракси Европског суда за људска права, појам "дом" обухвата како изнајмљен дом, тако и дом у приватној својини (види Европски суд за људска права, *Gillow против Велике Британије*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А, бр. 109, став 46 ф, *оп. цит. Kroon против Холандије*, став 31). У складу с овом интерпретацијом, Уставни суд је проширио дјелокруг члана 8 Европске конвенције на станове у којима се станује на основу станарског права (види Уставни суд, Одлука број У 8/99 од 11. маја 1999. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/99).
33. Уставни суд констатује да је на основу доказа који су изведени у конкретном парничном поступку, утврђено да апелант није имао својство члана породичног домаћинства свога оца у тренутку његове смрти.
34. За стјецање својства члана породичног домаћинства услов је трајност живљења и становања дјете с носиоцем станарског права у заједничком домаћинству у вријеме смрти родитеља (види Уставни суд, Одлука број У 1/02 од 26. септембра 2003. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 8/04, Одлука број У 12/01 од 25. фебруара 2002. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/02, Одлука број У 140/03 од 21. јануара 2004. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 6/04). За разлику од наведеног става апелант тврди да је он даном поновног уселења 1989. године у

- предметни стан, а и у тренутку смрти свога оца, неспорно имао својство члана породичног домаћинства, те да је предметни стан након очеве смрти морао да напусти због ратних дешавања.
35. Међутим, чак и када би се као релевантан прихватио такав апелантов став, Уставни суд сматра да он у поступку пред овим судом није доставио доказе који несумњиво доказују да је током цијелог боравка изван Добоја остварио довољно јаку везу како би предметни стан могао да се сматра његовим домом у смислу члана 8 Европске конвенције. Уставни суд подсјећа да је критеријум за одређивање да ли неки простор може да се сматра нечијим домом интензитет и опсег веза који је особа успоставила с простором (оп. *цит. Gillow против Велике Британије*). Уставни суд примјећује да је апелант, одласком на студије, а после тога запослењем у Београду, прекинуо фактичку животну заједницу са својом родитељима. Апелант је у Београду засновао своју породицу и дуго низ година, све до пензионисања, обављао своје професионалне активности. И поред тога што апелант наводи да је од 1989. године био пријављен на адреси предметног стана, да је водио бригу о родитељима и новчано их помагао, не прекидајући на тај начин економску животну заједницу, Уставни суд сматра да у конкретном случају предметни стан не може да се сматра апелантовим домом у смислу значења члана 8 Европске конвенције, јер није живио у предметном стану и није обављао своје уобичајене активности и занимања у том стану, него је повремено долазио у посјету својим родитељима. У том смислу Уставни суд подсјећа и на своју праксу у сличним предметима. У предмету број АП 142/02 Уставни суд је изразио следећи став: "Не представља апелантов дом стан у којем је апелант, одласком на рад у иностранство 1969. године, прекинуо фактичку заједницу живота са својом мајком, у којем није нити живио нити обављао своје уобичајене активности и занимање, односно остварио довољно јаку везу како би се тај стан могао сматрати његовим домом у смислу члана 8. Европске конвенције." (Види Уставни суд, Одлука број АП 142/02 од 15. јуна 2004. године, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 40/04, став 24.)
36. Из наведеног Уставни суд закључује да, у конкретном случају, предметни стан не може да се сматра апелантовим домом у смислу значења члана 8 Европске конвенције, па слиједи да нема кршења права из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.
- VIII. Закључак**
37. Уставни суд закључује да апелантово право на дом, гарантовано чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције, није повријеђено, јер апелант није остварио трајну заједницу живљења и становања са својим оцем, носиоцем станарског права, нити је имао у вријеме његове смрти правно признату позицију члана његовог породичног домаћинства.
38. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.
39. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно да посебно разматра апелантов приједлог за доношење привремене мјере.

40. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Председник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др **Миодраг Симовић**, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 1805/09**, рјешавајући апелацију **Златана Dizdarevića**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. алинеја 2. и члана 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" br. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Мирсад Џеман, судија
Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 14. марта 2012. године donio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Одбија се као неоснована апелација **Златана Dizdarevića**, **podnesena** против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Rev-07-001 108 од 31. марта 2009. године, Пресуде Окружног суда у Добоју број 013-0-Gž-07-000 207 од 18. септембра 2007. године и Пресуде Основног суда у Добоју број 085-0-P-06-000-301 од 30. новембра 2006. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Златан Dizdarević (у даљњем тексту: апелант) из Добоја поднио је 9. јуна 2009. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 118-0-Rev-07-001 108 од 31. марта 2009. године, Пресуде Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број 013-0-Gž-07-000 207 од 18. септембра 2007. године и Пресуде Основног суда у Добоју (у даљњем тексту: Основни суд) број 085-0-P-06-000-301 од 30. новембра 2006. године. Апелант је 9. фебруара 2012. године поднио захтев за доношење одлуке о привременој мјери којом би Уставни суд забранио принудно иселjenje апеланта, заказано за 5. март 2012. године из стана у Добоју, Улица светог Save број 51 (у даљњем тексту: предметни стан).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 22. ст. 1. и 2. Правила Уставног суда, од Врховног суда, Окружног суда, Основног суда и учесника у поступку Маре Ракчић (у даљњем тексту: туžителјца), као и од Фонда здравственог осигурања RS Филјала Добој (у даљњем тексту: Фонд), затражено је 10. септембра 2009. године да доставе одговор на апелацију.
3. Врховни суд је одговорио 1. октобра 2009. године, Окружни и Основни суд су 22. септембра 2009. године доставили одговор на апелацију, а учесници у поступку су одговор на апелацију доставили 29. септембра 2009. године.
4. На основу члана 26. став 2. Правила Уставног суда, одговори Врховног, Окружног и Основног суда, те туžителјце и Фонда као учесника у поступку, послати су апеланту 1. фебруара 2010. године. Међутим, препоручена поштанска пошљика је враћена с назнаком поштанског

dostavljača da je "imenovani nepoznat na naznačenoj adresi". S obzirom na navedeno Ustavni sud je, na osnovu člana 78. Pravila Ustavnog suda, dostavu odgovora apelantu izvršio stavljanjem pismena s odgovorima na oglasnu ploču suda 5. marta 2012. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Presudom Osnovnog suda broj 085-0-P-06-000-301 od 30. novembra 2006. godine u parničnom postupku između tužiteljice Mare Rakić (u daljnjem tekstu: tužiteljica), umješača na strani tužiteljice Fonda (kao vlasnika i davaoca stana na korištenje) i apelanta kao tuženog-protutužitelja djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužiteljice i utvrđeno da apelant nije bio član porodičnog domaćinstva svog oca Sabita Dizdarevića, nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu, pa samim tim na njemu nije ni stekao stanarsko pravo. Dio tužbenog zahtjeva kojim je tužiteljica tražila da joj apelant predmetni stan preda u posjed i slobodno raspolaganje odbijen je kao neosnovan. Istom presudom apelant je obavezan da tužiteljici naknadi troškove parničnog postupka. Navedenom presudom odbijen je kao neosnovan apelantov protutužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je bio član porodičnog domaćinstva svoga oca i da mu pripada pravo da nakon njegove smrti nastavi s korištenjem predmetnog stana, te da je apsolutno ništav ugovor o otkupu predmetnog stana zaključen između tužiteljice i Fonda, ovjeren kod Osnovnog suda 26. decembra 2001. godine, da on ne proizvodi pravno dejstvo i da se briše iz knjige uloženih ugovora o otkupu stanova, te da mu se naknade troškovi parničnog postupka.
7. U provedenom postupku Osnovni sud je utvrdio da je apelantov prednik, njegov otac, bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, te da je umro 31. januara 1992. godine. Dalje je utvrđeno da se nakon smrti svoga oca apelant obraćao, u skladu s tada važećim zakonskim odredbama, stambenom preduzeću u Doboju sa zahtjevom za prenos stanarskog prava, ali da vlasnik stana Fond (dopisom stambenom preduzeću od 24. februara 1992. godine) nije dao traženu saglasnost, budući da je utvrdio da je apelant duži vremenski period živio i radio u Beogradu sa svojom suprugom i da je povremeno dolazio kod svojih roditelja, te da iz tih razloga nije stekao zakonske uslove za prenos stanarskog prava na svoje ime. Na osnovu provedenih dokaza Osnovni sud je utvrdio da apelant nije živio u zajedničkom domaćinstvu sa svojim ocem nakon što je počeo da studira u Beogradu, da je 1979. godine odjavio prebivalište iz Doboja i da se prijavio u Beogradu, da je nakon završetka studija nastavio da živi i radi u Beogradu, gdje je zasnovao bračnu zajednicu. Osnovni sud je dalje utvrdio da je apelant 1989. godine odjavio svoje prebivalište u Beogradu i ponovo se prijavio u Doboju na adresi predmetnog stana, da bi 1994. godine odjavio prebivalište u Doboju i prijavio se u Beogradu. Iz izjava svjedoka S.D., D.S. i R.D. Osnovni sud je utvrdio da je apelant odmah poslije očeve smrti napustio predmetni stan, jer su spomenuti svjedoci izjavili da su tokom 1992. godine obilazili sporni stan, koji je bio napušten, a kasnije su useljena druga lica. Osnovni sud je smatrao da je utvrđeno da apelant poslije očeve smrti nije nastavio da koristi predmetni stan, da ga je zaključao i da u njega nije dolazio ni do izbijanja ratnih dejstava na tom području. Iz izjave svjedokinje R.J. Osnovni sud je utvrdio da je apelant samo povremeno dolazio u predmetni stan u posjetu svojim roditeljima, a nakon što mu se otac razbolio apelant je češće boravio s ocem. Osnovni sud je dalje naveo da iz izjava svjedoka Š.S., F.K., M.I. i J.A. nije mogao sa sigurnošću utvrditi da je apelant nakon odlaska u Beograd, završenih studija i zasnivanja bračne zajednice. nastavio i dalje da živi u trajnoj ekonomskoj zajednici sa svojim ocem, kako je predviđeno članom 6. Zakona o stambenim odnosima. Iz navedenih razloga izjave spomenutih svjedoka, kako je naveo Osnovni sud, djelimično su prihvaćene samo u utvrđenim nespornim činjenicama. Osnovni sud je također utvrdio da apelant ni poslije povratka u predmetni stan (zapisnik o primopredaji stana sačinjen je 29. augusta 2002. godine), koji je provelo Ministarstvo za izbjegla i raseljena lica Odsjek Doboj u postupku izvršenja Odluke Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (CRPC) od 22. januara 2002. godine (kojom je utvrđeno da je apelantov otac bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu), nije neprekidno koristio stan jer ga je izdavao trećim licima. Osnovni sud je zaključio da apelant tokom postupka nije dokazao, a kako je to predviđeno odredbom člana 126. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), da je bio član porodičnog domaćinstva u spornom stanu na kome je njegov otac bio nosilac stanarskog prava, pa time nije ni stekao stanarsko pravo. Osnovni sud je odbio kao neosnovan dio tužiteljicinog tužbenog zahtjeva kojim je tražila da joj apelant predmetni stan preda u posjed, jer je utvrđeno da tužiteljica svoj zahtjev u tom pogledu nije utemeljila na odredbama člana 37. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima kojim je utvrđeno da samo vlasnik može tražiti predaju u posjed nekretnine, a tužiteljica je prethodno preciziranim tužbenim zahtjevom odustala od utvrđivanja njenog vlasništva na predmetnom stanu.
8. Osnovni sud je naveo da je odbio apelantov protutužbeni zahtjev da sud utvrdi da je bio član porodičnog domaćinstva, zbog toga što je usvojio tužbeni zahtjev tužiteljice da apelant nije bio član porodičnog domaćinstva svog oca. Pošto je utvrdio da apelant nije bio član porodičnog domaćinstva svog oca u smislu člana 6. Zakona o stambenim odnosima, Osnovni sud je zaključio da apelant u konkretnom slučaju nije bio aktivno legitimisan za isticanje dijela protutužbenog zahtjeva da se poništi ugovor o otkupu stana zaključen između tužiteljice i Fonda. Pored toga, Osnovni sud je cijenio i činjenicu da je kod tog suda u toku postupak za poništenje predmetnog ugovora po tužbi Republičkog javnog pravobranilaštva – Doboj protiv tužiteljice i da nije okončan.
9. Apelant i tužiteljica su se žalili protiv navedene presude Osnovnog suda. Odlučujući o žalbama, Okružni sud je donio Presudu broj 013-0-Gž-07-000 207 od 18. septembra 2007. godine kojom je žalbe odbio i prvostepenu presudu potvrdio.
10. U obrazloženju presude Okružni sud je naveo da je neosnovana apelantova žalba kojom je osporio prvostepenu presudu u dijelu kojim je odbijen njegov protutužbeni zahtjev, kao i u dijelu kojim je usvojen tužbeni zahtjev tužiteljice. Dalje je navedeno da je iz utvrđenih i nespornih činjenica prvostepeni sud, i po ocjeni Okružnog suda, pravilno zaključio da apelant ni ranije a ni u vrijeme smrti svoga oca kao nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu nije bio član

njegovog porodičnog domaćinstva, zbog čega su žalbeni razlozi koje je istakao u tom pravcu neosnovani. Na okolnosti apelantovog stanovanja u predmetnom stanu kao člana porodičnog domaćinstva i postojanja ekonomske zajednice (pogrešno je kao osnov sticanja ovog prava istaknuta i ekonomska zajednica s nosiocem stanarskog prava, jer apelant ne spada u lica koja po tom osnovu mogu steći svojstvo člana porodičnog domaćinstva, a niti je u toj zajednici živio u istom stanu duže od deset godina) i apelant i tužiteljica su predložili saslušanje većeg broja svjedoka iz čijih iskaza se može zaključiti da je apelant studirao, a kasnije se i zaposlio u Beogradu, da je tamo zasnovao porodicu, da je veoma često dolazio roditeljima ponekad i sedmično zbog čega je radio u smjenama da bi duže boravio u Doboju gdje je bio prijavljen od 1989. godine do 1994. godine, ali ne i da je sa svojim ocem trajno živio i stanovao u predmetnom stanu. Dakle, kako je naveo Okružni sud, za sticanje svojstva člana porodičnog domaćinstva i po osnovu srodstva potrebno je da postoji trajna i neprekidna zajednica života u istom stanu s nosiocem stanarskog prava. Stoga, kako je utvrdio Okružni sud, apelant, iako sin nosioca stanarskog prava, nije stekao svojstvo člana porodičnog domaćinstva svog oca jer nije stanovao neprekidno u stanu s njim nego je u Beogradu živio, radio i zasnovao svoju porodicu i samo povremeno dolazio u stan svoga oca. U svom iskazu pred prvostepenim sudom apelant navedeno nije negirao kada je izjavio da se 1989. godine ponovo prijavio na adresi predmetnog stana jer je bilo izgleda da dobije posao u Doboju, a kasnije kada se njegov otac razbolio počeo je češće dolaziti u Dobjoj jer je koristio svaki slobodan termin, radeći u smjenama i tako narađujući slobodne dane koje je provodio u Doboju, da bi se poslije toga ponovo vraćao u Beograd. Okružni sud je zaključio da iz navedenog proizlazi da apelant nije živio s ocem u Doboju i da nije bio član njegovog porodičnog domaćinstva ni prije a ni u vrijeme njegove smrti. Okružni sud je dalje istakao da nije sporno da se apelant brinuo o svojim roditeljima kako su to izjavili i saslušani svjedoci, ali samo pomaganje roditeljske zajednice nije osnov za sticanje svojstva člana porodičnog domaćinstva, pa je prvostepeni sud pravilno zaključio da apelant u smislu člana 123. ZPP-a nije dokazao činjenice na kojima je zasnivao svoj tužbeni zahtjev.

11. Okružni sud je dalje naveo da je neosnovana žalba tužiteljice da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je njen zahtjev za predaju stana u posjed odbio kao neosnovan. Dalje je navedeno da je nesporna činjenica da se radi o napuštenom stanu i da je raniji nosilac stanarskog prava mogao podnijeti zahtjev za povrat svog stana sve do 19. aprila 2002. godine. Do tog datuma niko drugi, pa ni tužiteljica, nije mogla steći stanarsko pravo na predmetnom stanu bez obzira što je zaključila ugovor o korištenju i otkupu stana. Okružni sud je istakao da je prilikom odlučivanja o osnovanosti tog zahtjeva prvostepeni sud trebao primijeniti odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine, a ne odredbe Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima. Međutim, kako za poništenje ugovora o otkupu predmetnog stana teče parnica, time će se o pravnoj valjanosti navedenog ugovora raspraviti u toj parnici a što nije predmet tužbenog zahtjeva kojim se traži predaja predmetnog stana u posjed.
12. Apelant je protiv navedene presude Okružnog suda izjavio reviziju o kojoj je Vrhovni sud odlučio Presudom broj

118-0-Rev-07-001 108 od 31. marta 2009. godine. Navedenom presudom Vrhovni sud je reviziju djelimično usvojio i presudu Okružnog suda ukinuo u dijelu kojim je potvrđena prvostepena presuda u pogledu odbijanja apelantovog protutužbenog zahtjeva da se utvrdi ništavost ugovora o otkupu stana koji je ovjeren kod Osnovnog suda 26. decembra 2001. godine, kao i u pogledu odluke o troškovima postupka, te je predmet u tom dijelu vraćen drugostepenom sudu na ponovni postupak. Navedenom presudom revizija je u preostalom dijelu odbijena.

13. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da je u provedenom postupku utvrđeno da je nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu bio apelantov otac od 1956. godine sve do njegove smrti u januaru 1992. godine, zatim da je predmetni stan bio napušten od 1992. godine do 1996. godine kada je Fond kao vlasnik i davalac stana na korištenje dodijelio predmetni stan tužiteljici na korištenje. Zatim je utvrđeno da je tužiteljica, na osnovu akta o dodjeli stana, zaključila ugovor o njegovom korištenju 15. maja 1996. godine, uselila u stan, otkupila ga na osnovu ugovora o otkupu s Fondom od 26. decembra 2001. godine i upisala se kao njegov vlasnik. Vrhovni sud je dalje istakao da je apelant ishodio odluku CRPC od 22. januara 2002. godine kojom je utvrđeno da je njegov otac bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu 1. aprila 1992. godine, da je u postupku izvršenja navedene odluke tužiteljica iseljena iz predmetnog stana 2003. godine, i da je stan predat apelantu. Dalje je navedeno da je apelant živio u predmetnom stanu sa svojim roditeljima sve do 1962. godine kada je otišao na studije u Beograd, zatim da se 1979. godine odjavio iz Doboja i prijavio za Beograd, da se poslije završetka studija zaposlio u Beogradu, oženio i stekao porodicu. Također je utvrđeno da se apelant 1989. godine odjavio iz Beograda i prijavio u Dobjoj, mada je i dalje radio u Beogradu, gdje mu je živjela porodica. Također je navedeno da je apelant bio upisan u spisak birača za 1991. godinu u Doboju, kao i u spisak članova porodičnog domaćinstva svoga oca za trošak vode u predmetnom stanu. Dalje je utvrđeno da apelant od 1992. godine pa sve do predaje predmetnog stana u njegov posjed 2003. godine nije dolazio u stan, da se 1994. godine odjavio iz Doboja radi prijave u Beogradu, a nakon što mu je predat stan u posjed (2003. godine) ponovo se prijavio u Doboju, te da i u vrijeme donošenja presude apelant radi u Beogradu, gdje mu živi porodica. Vrhovni sud je zaključio da se utvrđenim činjenicama ne dovodi u pitanje utvrđenje nižestepenih sudova da apelant nije živio u predmetnom stanu sa svojim ocem u smislu njihovog zajedničkog trajnog življenja i stanovanja kako je propisano članom 6. Zakona o stambenim odnosima, s obzirom da to nije bilo moguće kod činjenice da apelant radi u Beogradu gdje mu živi porodica. U odnosu na apelantove navode u reviziji da je za odluku o tome da li je apelant bio član porodičnog domaćinstva svog oca ili ne bio relevantan period od 1989. godine do 1. aprila 1992. godine, Vrhovni sud je smatrao da nisu osnovani, jer ni u tom periodu apelant nije koristio stan svog oca u smislu njihovog zajedničkog trajnog življenja u stanu s obzirom da je i tada radio u Beogradu gdje živi i njegova porodica. U odnosu na apelantove revizione navode da tužiteljica nije bila aktivno legitimisana da traži utvrđenje da apelant nije bio član porodičnog domaćinstva svog oca, Vrhovni sud je zaključio da su neosnovani budući da tužiteljici koja je upisana kao vlasnik predmetnog stana pripada aktivna legitimacija da postavi predmetni tužbeni zahtjev.

14. Vrhovni sud je u obrazloženju dalje naveo da odluke nižestepениh sudova nisu pravilne u dijelu kojim je odbijen apelantov protutužbeni zahtjev kojim je tražio da utvrdи ništavost ugovora kojim je tužiteljica otkupila predmetni stan. Sama činjenica da je apelant sin ranijeg nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu ukazuje da je apelant lice koje je zainteresirano da traži da se utvrdи ništavost ugovora o otkupu predmetnog stana. Vrhovni sud je zaključio da je nepravilan stav nižestepениh sudova da apelant samo zato što je odbijen njegov protutužbeni zahtjev (da se utvrdи da je bio član porodičnog домаћинства svog oca i da mu pripada pravo da koristi predmetni stan) nema aktivnu legitimaciju, odnosno pravni interes da traži da se utvrdи ništavost ugovora o otkupu predmetnog stana. Vrhovni sud je iz navedениh razloga ukinuo drugostепену presudu i u том dijelu vratio предмет Okružnom sudu na ponovni postupak.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant je naveo da je njegov otac bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu u kojem je živio i on zajedno sa roditeljima do odlaska u Beograd na studij, gdje je poslije studiranja ostao da živi, radi i gdje je zaključio brak. Dalje je naveo da je sa suprugom živio u stanu kod njenih roditelja sve do 1989. godine kada se ponovo vraća u Doboj i useljava se u stan svog oca. Svoje prebivalište u Doboju, na adresи predmetnog stana, prijavio je 1989. godine i izvadio sve lične dokumente. Pošto mu je otac bio teško bolestan dogovorio je s preduzećem u kojem je već radio dugи niz godina, takvo radno angažovanje da je sedam dana radio, a sedam dana je bio slobodan. Nakon očeve smrti ostao je da živi u predmetnom stanu sve do početka ratnih zbivanja u BiH, kada je morao napustiti Doboj, a svoje prebivalište iz Doboja je odjavio 1994. godine i ponovo se prijavio u Beogradu. Apelant je dalje istakao da ga je u postupku izvršenja odluke CRPC, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Odsjek Doboj uvelo u posjed stana, te da se od 27. maja 2003. godine nalazi u njegovom posjedu. Budući da je prethodno u posjedu predmetnog stana bila tužiteljica koja ga je u međuvremenu i otkupila, ona je Osnovnom sudu podnijela tužbu kojom je tražila da sud utvrdи da apelant nije bio član porodičnog домаћинства svog oca u predmetnom stanu. Apelant smatra da Osnovni sud nije pravilno cijenio materijalne dokaze koji se nalaze u spisu, i to naročito Uvjerjenje CJB Doboj od 27. augusta 2002. godine u kojem je konstatirano da je apelant do 23. novembra 1994. godine bio prijavljen na adresи predmetnog stana, zatim izvještaj Federalnog zavoda za statistiku Sarajevo od 12. augusta 2003. godine prema kojem je apelant u aprilu 1991. godine prema popisu stanovništva bio upisan u Doboju na adresи predmetnog stana, kao i dopis Stanice policije u Beogradu od 17. maja 2002. godine u kojem je konstatirano da se apelant 1. februara 1989. godine odjavio iz Beograda za Doboj, a da se 1994. godine ponovo prijavio u Beogradu. Dalje je istakao da su saslušani svjedoci, koji su apelantove prve komšije, potvrdili da je apelant živio sa ocem i brinuo se o njemu, dok su svjedoci koji ne stanuju u blizini potvrdili suprotno. Apelant navodi da donošenje osporenih odluka za njega znači gubitak njegovog jedinog doma, budući da

je vlasnik stana Fond već pokrenuo parnični postupak (predmet broj 85 0 P 000 276 08 P) radi apelantovog iseljenja iz predmetnog stana. Dalje smatra da tužiteljica nije bila aktivno legitimisana za podnošenje tužbe, kao i da je pogrešno primijenjen član 6. Zakona o stambenim odnosima, jer je on useljenjem u stan svoga oca stekao svojstvo člana porodičnog домаћинства. Također je istakao da mu je povrijeđeno pravo na povratak u mjesto gdje je živio prije početka ratnih sukoba, koje je zagarantirano Opštim okvirnim sporazumom za mir u BiH.

16. Apelant je uz zahtjev za izdavanje privremene mjere dostavio Zaključak Osnovnog suda broj 85 0 I 02041631 I od 30. januara 2012. godine koji je donesen na osnovu izvršnog i pravosnažnog rješenja o izvršenju tog suda od 18. februara 2011. godine koje je doneseno u drugom postupku radi iseljenja apelanta iz predmetnog stana. Navedenim zaključkom obaviještene su stranke u postupku (tražilac izvršenja Fond i apelant kao izvršenik, nastanjen u Novom Beogradu, ul. Arsenija Čarnojevića 201) i sudska policija da je ispražnjenje i predaja predmetnog stana u posjed tražiocu izvršenja zakazana za 5. mart 2012. godine. U zahtjevu za donošenje privremene mjere apelant je istakao da je penzioner s niskom penzijom, da je bolestan i da nema sredstava da plaća zakupninu za stan.

b) Odgovor na apelaciju

17. U odgovoru Vrhovnog suda je navedeno da kod činjenice da je apelant 1962. godine otišao iz porodičnog домаћинства svojih roditelja, da se tada odjavio za Beograd, da se u Beogradu po završetku studija zaposlio, osnovao porodicu i da i danas radi u Beogradu gdje mu živi porodica, pravilni su stavovi nižestepениh sudova da apelant nije bio član porodičnog домаћинства svog oca i da mu stoga ne pripada pravo da kao član porodičnog домаћинства nosioca stanarskog prava, a nakon njegove smrti, stekne stanarsko pravo na predmetnom stanu i da ga koristi. Dalje je istaknuto da se zaključak nižestepениh sudova ne dovodi u pitanje ni činjenicama da se apelant 1989. godine odjavio iz Beograda i prijavio u Doboju, da se ponovo odjavio za Beograd 1994. godine, a potom nakon što mu je predmetni stan predat u posjed ponovo se prijavio u Doboju. Također, ni činjenice da je apelant vođen na spisku birača za 1991. godinu i na spisku članova porodičnog домаћинства svoga oca za utrošak vode na predmetnom stanu, ne dovode u pitanje stavove nižestepениh sudova, jer se navedenim činjenicama ne dovodi u pitanje utvrđenje nižestepениh sudova da apelant nije živio u predmetnom stanu sa svojim ocem u smislu njihovog zajedničkog trajnog življenja i stanovanja, s obzirom da to nije bilo moguće kod činjenica da radi u Beogradu gdje mu živi porodica. Vrhovni sud je istakao da presudom tog suda nije povrijeđeno apelantovo pravo na dom kako je zagarantirano članom 8. Evropske konvencije.

18. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da presudom tog suda nije došlo do kršenja prava na dom, na koje se apelant pozvao u apelaciji.

19. Osnovni sud je u odgovoru naveo da u konkretnom postupku nije prekršeno pravo na koje se apelant poziva u apelaciji, imajući u vidu provedeni postupak, učešće stranaka u njemu, provedene dokaze, te primjenu materijalnog i procesnog prava na koje se u svojoj odluci pozvao Osnovni sud.

20. U odgovoru učesnika u postupku je navedeno da su sudovi na osnovu provedenih dokaza utvrdili da predmetni stan nije bio apelantov dom, jer je apelant živio i radio u Beogradu zajedno sa svojom suprugom, gdje je i ostvario pravo na penziju. Pored toga, apelantov otac je umro 31. januara 1992. godine, a odlukom CRPC je utvrđeno da je apelantov otac 1. aprila 1992. godine, dakle dva mjeseca nakon njegove smrti, bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu. Smatraju da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo na dom, na koje se pozvao u apelaciji.

V. Relevantni propisi

21. U **Zakonu o stambenim odnosima** ("Službeni list SRBiH" br. 14/84, 12/87 i 36/89 i "Službeni glasnik Republike Srpske" br.19/93, 22/93, 12/99 i 31/99) relevantne odredbe glase:

Član 6.

Korisnikom stana u smislu ovog zakona, smatraju se: nosilac stanarskog prava i članovi njegovog porodičnog domaćinstva koji zajedno sa njim trajno žive i stanuju, kao i lica koja su prestala da budu članovi tog domaćinstva a ostala su u istom stanu.

Članovima porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava, u smislu ovog zakona, smatraju se: bračni drug, djeca...[...], a koja zajedno s njima trajno žive i stanuju, kao i lica koja sa nosiocem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od devet godina ili više od pet godina ako su se uselila u stan na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju nosioca stanarskog prava.

Član 21.

Korisnici stana (član 6. stav 1.) koji stanuju zajedno sa nosiocem stanarskog prava imaju pravo da trajno i nesmetano koriste taj stan pod uvjetima koji su propisani ovim zakonom.

Članovima porodičnog domaćinstva (član 6. stav 2.) pripada pravo iz prethodnog stava i poslije smrti nosioca stanarskog prava [...].

VI. Dopustivost

22. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-07-001 108 od 31. marta 2009. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Osporenu presudu apelant je primio 18. aprila 2009. godine. Apelacija je podnesena 9. juna 2009. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

25. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Pravo na poštivanje doma

27. Član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

28. Član 8. Evropske konvencije glasi:

1.Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2.Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

29. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha člana 8. Evropske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim članom (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, br. 297-C).

30. Da bi se utvrdilo da li se u konkretnom slučaju radi o povređi člana 8. Evropske konvencije, prvo se mora utvrditi da li je predmetni stan predstavljao apelantov "dom" u značenju stava 1. člana 8. Evropske konvencije i da li se mjere na koje se apelant poziva odnose na "miješanje" javnih vlasti u poštivanje toga "doma". Drugo, da bi "miješanje" bilo opravdano, mora biti "u skladu sa zakonom". Ovaj uvjet zakonitosti, u skladu sa značenjem termina Evropske konvencije, sastoji se od više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon, također, mora biti formuliran s odgovarajućom tačnošću i jasnoćom da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, br. 30, stav 49).

31. U slučaju da se ustanovi da je to "miješanje" u skladu sa zakonom, i tada može predstavljati povredu člana 8. Evropske konvencije ako se smatra da nije "neophodno" postići jedan od zakonitih ciljeva iz stava 2. člana 8. Evropske konvencije. "Neophodno" u ovom kontekstu znači da "miješanje" odgovara "pritiscima društvenih potreba" i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, serija A, br. 251).

32. U sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, pojam "dom" obuhvata kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A, br. 109, stav 46. f, *op. cit.* *Kroon protiv Holandije*, stav 31). U skladu s ovom interpretacijom, Ustavni sud je proširio djelokrug člana 8. Evropske konvencije na stanove u kojima se stanuje na osnovu stanarskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj U

- 8/99 od 11. maja 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/99).
33. Ustavni sud konstatira da je na osnovu dokaza izvedenih u konkretnom parničnom postupku, utvrđeno da apelant nije imao svojstvo člana porodičnog domaćinstva svoga oca u trenutku njegove smrti.
34. Za stjecanje svojstva člana porodičnog domaćinstva uvjet je trajnost življenja i stanovanja djece s nosiocem stanarskog prava u zajedničkom domaćinstvu u vrijeme smrti roditelja (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 1/02* od 26. septembra 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 8/04, Odluka broj *U 12/01* od 25. februara 2002. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/02, Odluka broj *U 140/03* od 21. januara 2004. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 6/04). Za razliku od navedenog stava apelant tvrdi da je on danom ponovnog useljenja 1989. godine u predmetni stan, a i u trenutku smrti svoga oca, nesporno imao svojstvo člana porodičnog domaćinstva, te da je predmetni stan nakon očeve smrti morao napustiti zbog ratnih dešavanja.
35. Međutim, čak i kada bi se kao relevantan prihvatio takav apelantov stav, Ustavni sud smatra da on u postupku pred ovim sudom nije dostavio dokaze koji nesumnjivo dokazuju da je tokom cijelog boravka izvan Doboja ostvario dovoljno jaku vezu kako bi se predmetni stan mogao smatrati njegovim domom u smislu člana 8. Evropske konvencije. Ustavni sud podsjeća da je kriterij za određivanje da li se neki prostor može smatrati nečijim domom intenzitet i opseg veza koji je osoba uspostavila s prostorom (*op. cit. Gillow protiv Velike Britanije*). Ustavni sud primjećuje da je apelant, odlaskom na studije, a poslije toga zaposlenjem u Beogradu, prekinuo faktičku životnu zajednicu sa svojom roditeljima. Apelant je u Beogradu zasnovao svoju porodicu i dugi niz godina, sve do penzionisanja, obavljao svoje profesionalne aktivnosti. I pored toga što apelant navodi da je od 1989. godine bio prijavljen na adresi predmetnog stana, da je vodio brigu o roditeljima i novčano ih pomagao, ne prekidajući na taj način ekonomsku životnu zajednicu, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju predmetni stan ne može smatrati apelantovim domom u smislu značenja člana 8. Evropske konvencije, jer nije živio u predmetnom stanu i nije obavljao svoje uobičajene aktivnosti i zanimanja u tom stanu, nego je povremeno dolazio u posjete svojim roditeljima. U tom smislu Ustavni sud podsjeća i na svoju praksu u sličnim predmetima. U predmetu broj AP 142/02 Ustavni sud je izrazio slijedeći stav: "Ne predstavlja apelantov dom stan u kojem je apelant, odlaskom na rad u inozemstvo 1969. godine, prekinuo faktičku zajednicu života sa svojom majkom, u kojem nije niti živio niti obavljao svoje uobičajene aktivnosti i zanimanje, odnosno ostvario dovoljno jaku vezu kako bi se taj stan mogao smatrati njegovim domom u smislu člana 8. Evropske konvencije." (Vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 142/02 od 15. juna 2004. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 40/04, stav 24.)
36. Iz navedenog Ustavni sud zaključuje da se, u konkretnom slučaju, predmetni stan ne može smatrati apelantovim domom u smislu značenja člana 8. Evropske konvencije, pa slijedi da nema kršenja prava iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da apelantovo pravo na dom, garantirano članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije, nije povrijeđeno, jer apelant nije ostvario trajnu zajednicu življenja i stanovanja sa svojim ocem, nosiocem stanarskog prava, niti je imao u vrijeme njegove smrti pravno priznatu poziciju člana njegovog porodičnog domaćinstva.
38. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
39. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.
40. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. **Miodrag Simović**, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1805/09**, rješavajući apelaciju **Zlatana Dizdarevića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Mirsad Čeman, sudac
Zlatko M. Knežević, sudac
na sjednici održanoj 14. ožujka 2012. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Zlatana Dizdarevića**, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-07-001 108 od 31. ožujka 2009. godine, Presude Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Gž-07-000 207 od 18. rujna 2007. godine i Presude Osnovnog suda u Doboju broj 085-0-P-06-000-301 od 30. studenoga 2006. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Zlatan Dizdarević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Doboja je 9. lipnja 2009. godine podnio Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 118-0-Rev-07-001 108 od 31. ožujka 2009. godine, Presude Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 013-0-Gž-07-000 207 od 18. rujna 2007. godine i Presude Osnovnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 085-0-P-06-000-301 od 30. studenoga 2006. godine. Apelant je 9. veljače 2012. godine podnio zahtjev za donošenje odluke o privremenoj mjeri kojom bi Ustavni sud zabranio prinudno iseljenje apelanta, zakazano za 5. ožujak 2012. godine iz stana u Doboju, Ulica svetog Save broj 51 (u daljnjem tekstu: predmetni stan).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Okružnog suda, Osnovnog suda i sudionika u postupku Mare Rakić (u daljnjem tekstu: tužiteljica), kao i od Fonda zdravstvenog osiguranja RS Filijala Doboj (u daljnjem tekstu: Fond), zatraženo je 10. rujna 2009. godine da dostave odgovor na apelaciju.
3. Vrhovni sud je odgovorio 1. listopada 2009. godine, Okružni i Osnovni sud su 22. rujna 2009. godine dostavili odgovor na apelaciju, a sudionici u postupku su odgovor na apelaciju dostavili 29. rujna 2009. godine.
4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog, Okružnog i Osnovnog suda, te tužiteljice i Fonda kao sudionika u postupku, poslati su apelantu 1. veljače 2010. godine. Međutim, preporučena poštanska pošiljka je vraćena s naznakom poštanskog dostavljača da je "imenovani nepoznat na naznačenoj adresi". S obzirom na navedeno Ustavni sud je, na temelju članka 78. Pravila Ustavnog suda, dostavu odgovora apelantu izvršio stavljanjem pismena s odgovorima na oglasnu ploču suda 5. ožujka 2012. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Presudom Osnovnog suda broj 085-0-P-06-000-301 od 30. studenoga 2006. godine u parničnom postupku između tužiteljice Mare Rakić (u daljnjem tekstu: tužiteljica), umješaca na strani tužiteljice Fonda (kao vlasnika i davaoca stana na korištenje) i apelanta kao tuženog-protutužitelja djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužiteljice i utvrđeno da apelant nije bio član obiteljskog kućanstva svoga oca Sabita Dizdarevića, nositelja stanarskog prava na predmetnom stanu, pa samim tim na njemu nije ni stekao stanarsko pravo. Dio tužbenoga zahtjeva kojim je tužiteljica tražila da joj apelant predmetni stan preda u posjed i slobodno raspolaganje odbijen je kao neutemeljen. Istom presudom apelant je obavezan tužiteljici naknaditi troškove parničnog postupka. Navedenom presudom je odbijen kao neutemeljen apelantov protutužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi kako je bio član obiteljskoga kućanstva svoga oca i kako mu pripada pravo da nakon njegove smrti nastavi s korištenjem predmetnoga stana, te kako je apsolutno ništav ugovor o otkupu predmetnoga stana zaključen između tužiteljice i Fonda, ovjeren kod Osnovnog suda 26. prosinca 2001. godine, kako on ne proizvodi pravno dejstvo i da se briše iz knjige uloženih ugovora o otkupu stanova, te da mu se naknade troškovi parničnog postupka.
7. U provedenom postupku Osnovni sud je ustvrdio kako je apelantove prednik, njegov otac, bio nositelj stanarskoga prava na predmetnome stanu, te kako je umro 31. siječnja 1992. godine. Dalje je utvrđeno da se nakon smrti svoga oca apelant obraćao, sukladno tada važećim zakonskim odredbama, stambenome poduzeću u Doboju sa zahtjevom za prijenos stanarskoga prava, ali kako vlasnik stana Fond (dopisom stambenom poduzeću od 24. veljače 1992. godine) nije dao traženu suglasnost, budući da je utvrdio kako je apelant dulje vremenski razdoblje živio i radio u Beogradu sa svojom suprugom i kako je povremeno dolazio kod svojih roditelja, te kako iz tih razloga nije stekao zakonske uvjete za prijenos stanarskoga prava na svoje ime. Na temelju provedenih dokaza Osnovni sud je ustvrdio kako apelant nije živio u

zajedničkome kućanstvu sa svojim ocem nakon što je počeo studirati u Beogradu, da je 1979. godine odjavio prebivalište iz Doboja i prijavio se u Beogradu, kako je nakon završetka studija nastavio živjeti i raditi u Beogradu, gdje je zasnovao bračnu zajednicu. Osnovni sud je dalje ustvrdio kako je apelant 1989. godine odjavio svoje prebivalište u Beogradu i ponovno se prijavio u Doboju na adresi predmetnoga stana, da bi 1994. godine odjavio prebivalište u Doboju i prijavio se u Beogradu. Iz izjava svjedoka S.D., D.S. i R.D. Osnovni sud je utvrdio kako je apelant odmah poslije očeve smrti napustio predmetni stan, jer su spomenuti svjedoci izjavili kako su tijekom 1992. godine obilazili prijemni stan, koji je bio napušten, a kasnije su useljene druge osobe. Osnovni sud je smatrao kako je utvrđeno da apelant poslije očeve smrti nije nastavio koristiti predmetni stan, kako ga je zaključao i nije u njega dolazio ni do izbijanja ratnih dejstava na tom području. Iz izjave svjedokinje R.J. Osnovni sud je utvrdio kako je apelant samo povremeno dolazio u predmetni stan u posjet svojim roditeljima, a nakon što mu se otac razbolio apelant je češće boravio s ocem. Osnovni sud je dalje naveo kako iz izjava svjedoka Š.S., F.K., M.I. i J.A. nije mogao sa sigurnošću utvrditi da je apelant nakon odlaska u Beograd, završenih studija i zasnivanja bračne zajednice nastavio i dalje živjeti u trajnoj ekonomskoj zajednici sa svojim ocem, kako je predviđeno člankom 6. Zakona o stambenim odnosima. Iz navedenih razloga izjave spomenutih svjedoka, kako je naveo Osnovni sud, djelomično su prihvaćene samo u utvrđenim neprijepornim činjenicama. Osnovni sud je također utvrdio kako apelant ni poslije povratka u predmetni stan (zapisnik o primopredaji stana sačinjen je 29. kolovoza 2002. godine), koji je provelo Ministarstvo za izbjegla i raseljena lica Odsjek Doboj u postupku izvršenja Odluke Povjerenstva za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih osoba (CRPC) od 22. siječnja 2002. godine (kojom je utvrđeno kako je apelantov otac bio nositeljem stanarskog prava na predmetnome stanu), nije neprekidno koristio stan jer ga je izdavao trećim licima. Osnovni sud je zaključio kako apelant tijekom postupka nije dokazao, a kako je to predviđeno odredbom članka 126. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), da je bio član obiteljskoga kućanstva u prijemnome stanu na kojemu je njegov otac bio nositeljem stanarskoga prava, pa time nije ni stekao stanarsko pravo. Osnovni sud je odbio kao neutemeljen dio tužiteljčinoga tužbenog zahtjeva kojim je tražila da joj apelant predmetni stan preda u posjed, jer je utvrđeno kako tužiteljica svoj zahtjev u tome pogledu nije utemeljila na odredbama članka 37. Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima kojim je utvrđeno da samo vlasnik može tražiti predaju u posjed nekretnine, a tužiteljica je prethodno preciziranim tužbenim zahtjevom odustala od utvrđivanja njenoga vlasništva na predmetnome stanu.

8. Osnovni sud je naveo kako je odbio apelantov protutužbeni zahtjev da sud utvrdi kako je bio članom obiteljskoga kućanstva, zbog toga što je usvojio tužbeni zahtjev tužiteljice da apelant nije bio članom obiteljskoga kućanstva svoga oca. Pošto je utvrdio kako apelant nije bio članom obiteljskoga kućanstva svoga oca u smislu članka 6. Zakona o stambenim odnosima, Osnovni sud je zaključio kako apelant u konkretnom slučaju nije bio aktivno legitimiran za isticanje dijela protutužbenoga zahtjeva da se poništi ugovor o otkupu stana zaključen između tužiteljice i Fonda. Pored toga, Osnovni sud je

- cijenio i činjenicu da je kod toga suda u tijeku postupak za poništenje predmetnoga ugovora po tužbi Republičkog javnog pravobranilaštva – Doboј protiv tužiteljice i da nije okončan.
9. Apelant i tužiteljica su se žalili protiv navedene presude Osnovnog suda. Odlučujući o žalbama, Okružni sud je donio Presudu broj 013-0-Gž-07-000 207 od 18. rujna 2007. godine kojom je žalbe odbio i prvostupanjsku presudu potvrdio.
10. U obrazloženju presude Okružni sud je naveo kako je neutemeljena apelantova žalba kojom je osporio prvostupanjsku presudu u dijelu kojim je odbijen njegov protutužbeni zahtjev, kao i u dijelu kojim je usvojen tužbeni zahtjev tužiteljice. Dalje je navedeno kako je iz utvrđenih i neprijepornih činjenica prvostupanjski sud, i po ocjeni Okružnog suda, pravilno zaključio da apelant ni ranije a ni u vrijeme smrti svoga oca kao nositelja stanarskog prava na predmetnome stanu nije bio član njegovog obiteljskog kućanstva, zbog čega su žalbeni razlozi koje je istaknuo u tome pravcu neutemeljeni. Na okolnosti apelantovoga stanovanja u predmetnome stanu kao člana obiteljskoga kućanstva i postojanja ekonomske zajednice (pogrešno je kao osnova stjecanja ovoga prava istaknuta i ekonomska zajednica s nositeljem stanarskoga prava, jer apelant ne spada u lica koja po tom osnovu mogu steći svojstvo člana obiteljskoga kućanstva, a niti je u toj zajednici živio u istom stanu dulje od deset godina) i apelant i tužiteljica su predložili saslušanje većeg broja svjedoka iz čijih se iskaza može zaključiti kako je apelant studirao, a kasnije se i zaposlio u Beogradu, kako je tamo zasnovao obitelj, kako je veoma često dolazio roditeljima ponekad i tjedno zbog čega je radio u smjenama kako bi dulje boravio u Doboju gdje je bio prijavljen od 1989. godine do 1994. godine, ali ne i da je sa svojim ocem trajno živio i stanovao u predmetnom stanu. Dakle, kako je naveo Okružni sud, za stjecanje svojstva člana obiteljskoga kućanstva i temeljem srodstva potrebno je postojanje trajne i neprekidne zajednice života u istom stanu s nositeljem stanarskoga prava. Stoga, kako je utvrdio Okružni sud, apelant, iako sin nositelja stanarskoga prava, nije stekao svojstvo člana obiteljskoga kućanstva svoga oca jer nije stanovao neprekidno u stanu s njim nego je u Beogradu živio, radio i zasnovao svoju obitelj i samo povremeno dolazio u stan svoga oca. U svom iskazu pred prvostupanjskim sudom apelant navedeno nije negirao kada je izjavio kako se 1989. godine ponovno prijavio na adresi predmetnoga stana jer je bilo izgleda da dobije posao u Doboju, a kasnije kada se njegov otac razbolio počeo je češće dolaziti u Doboј jer je koristio svaki slobodan termin, radeći u smjenama i tako narađujući slobodne dane koje je provodio u Doboju, da bi se poslije toga ponovno vraćao u Beograd. Okružni sud je zaključio kako iz navedenoga proizlazi da apelant nije živio s ocem u Doboju i nije bio član njegovoga obiteljskog kućanstva ni prije a ni u vrijeme njegove smrti. Okružni sud je dalje istaknuo kako nije prijeporno da se apelant skrbio o svojim roditeljima kako su to izjavili i saslušani svjedoci, ali samo pomaganje roditeljske zajednice nije osnova za stjecanje svojstva člana obiteljskoga kućanstva, pa je prvostupanjski sud pravilno zaključio kako apelant u smislu članka 123. ZPP-a nije dokazao činjenice na kojima je temeljio svoj tužbeni zahtjev.
11. Okružni sud je dalje naveo da je neutemeljena žalba tužiteljice kako je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je njen zahtjev za predaju stana u posjed odbio kao neutemeljen. Dalje je navedeno kako je neprijeporna činjenica da se radi o napuštenom stanu i da je raniji nositelj stanarskog prava mogao podnijeti zahtjev za povrat svog stana sve do 19. travnja 2002. godine. Do toga nadnevka nitko drugi, pa ni tužiteljica, nije mogla steći stanarsko pravo na predmetnome stanu bez obzira što je zaključila ugovor o korištenju i otkupu stana. Okružni sud je istaknuo kako je prilikom odlučivanja o utemeljenosti toga zahtjeva prvostupanjski sud trebao primijeniti odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine, a ne odredbe Zakona o osnovnim imovinsko-pravnim odnosima. Međutim, kako za poništenje ugovora o otkupu predmetnog stana teče parnica, time će se o pravnoj valjanosti navedenoga ugovora raspraviti u toj parnici a što nije predmet tužbenoga zahtjeva kojim se traži predaja predmetnoga stana u posjed.
12. Apelant je protiv navedene presude Okružnog suda izjavio reviziju o kojoj je Vrhovni sud odlučio Presudom broj 118-0-Rev-07-001 108 od 31. ožujka 2009. godine. Navedenom presudom Vrhovni sud je reviziju djelomično usvojio i presudu Okružnog suda ukinuo u dijelu kojim je potvrđena prvostupanjska presuda glede odbijanja apelantovoga protutužbenog zahtjeva da se utvrdi ništavost ugovora o otkupu stana koji je ovjeren kod Osnovnog suda 26. prosinca 2001. godine, kao i glede odluke o troškovima postupka, te je predmet u tome dijelu vraćen drugostupanjskom sudu na ponovni postupak. Navedenom je presudom revizija u preostalome dijelu odbijena.
13. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo kako je u provedenome postupku utvrđeno da je nositelj stanarskoga prava na predmetnome stanu bio apelantov otac od 1956. godine sve do njegove smrti u siječnju 1992. godine, potom da je predmetni stan bio napušten od 1992. godine do 1996. godine kada je Fond kao vlasnik i davatelj stana na korištenje dodijelio predmetni stan tužiteljici na korištenje. Potom je utvrđeno kako je tužiteljica, na temelju akta o dodjeli stana, zaključila ugovor o njegovome korištenju 15. svibnja 1996. godine, uselila u stan, otkupila ga na temelju ugovora o otkupu s Fondom od 26. prosinca 2001. godine i upisala se kao njegov vlasnik. Vrhovni sud je dalje istaknuo kako je apelant ishodio odluku CRPC od 22. siječnja 2002. godine kojom je utvrđeno da je njegov otac bio nositelj stanarskog prava na predmetnome stanu 1. travnja 1992. godine, kako je u postupku izvršenja navedene odluke tužiteljica iseljena iz predmetnoga stana 2003. godine, i kako je stan predat apelantu. Dalje je navedeno kako je apelant živio u predmetnome stanu sa svojim roditeljima sve do 1962. godine kada je otišao na studije u Beograd, potom se 1979. godine odjavio iz Doboja i prijavio za Beograd, poslije završetka studija se zaposlio u Beogradu, oženio i stekao obitelj. Također je utvrđeno kako se apelant 1989. godine odjavio iz Beograda i prijavio u Doboј, mada je i dalje radio u Beogradu, gdje mu je živjela obitelj. Također je navedeno kako je apelant bio upisan u spisak birača za 1991. godinu u Doboju, kao i u spisak članova obiteljskoga kućanstva svoga oca za utrošak vode u predmetnome stanu. Dalje je utvrđeno kako apelant od 1992. godine pa sve do predaje predmetnoga stana u njegov posjed 2003. godine nije dolazio u stan, kako se 1994. godine odjavio iz Doboja radi prijave u Beogradu, a nakon što mu je predat stan u posjed (2003. godine) ponovno se prijavio u Doboju, te

kako i u vrijeme donošenja presude apelant radi u Beogradu, gdje mu živi obitelj. Vrhovni sud je zaključio kako se utvrđenim činjenicama ne dovodi u pitanje utvrđenje nižestupajnskih sudova da apelant nije živio u predmetnome stanu sa svojim ocem u smislu njihovog zajedničkog trajnog življenja i stanovanja kako je propisano člankom 6. Zakona o stambenim odnosima, s obzirom da to nije bilo moguće kod činjenice da apelant radi u Beogradu gdje mu živi obitelj. U odnosu na apelantove navode u reviziji da je za odluku o tome je li apelant bio član obiteljskog kućanstva svog oca ili ne bilo relevantno razdoblje od 1989. godine do 1. travnja 1992. godine, Vrhovni sud je smatrao da nisu utemeljeni, jer ni u tome razdoblju apelant nije koristio stan svoga oca u smislu njihovoga zajedničkog trajnog življenja u stanu s obzirom da je i tada radio u Beogradu gdje živi i njegova obitelj. U odnosu na apelantove revizije navode da tužiteljica nije bila aktivno legitimirana za traženje utvrđenja kako apelant nije bio član obiteljskoga kućanstva svoga oca, Vrhovni sud je zaključio kako su neutemeljeni budući da tužiteljici koja je upisana kao vlasnik predmetnog stana pripada aktivna legitimacija da postavi predmetni tužbeni zahtjev.

14. Vrhovni sud je u obrazloženju dalje naveo kako odluke nižestupajnskih sudova nisu pravilne u dijelu kojim je odbijen apelantov protutužbeni zahtjev kojim je tražio utvrđivanje ništavosti ugovora kojim je tužiteljica otkupila predmetni stan. Sama činjenica kako je apelant sin ranijeg nositelja stanarskoga prava na predmetnome stanu ukazuje kako je apelant lice koje je zainteresirano da traži da se utvrdi ništavost ugovora o otkupu predmetnog stana. Vrhovni sud je zaključio kako je nepravilan stav nižestupajnskih sudova da apelant samo zato što je odbijen njegov protutužbeni zahtjev (da se utvrdi kako je bio član obiteljskoga kućanstva svog oca i kako mu pripada pravo korištenja predmetnoga stana) nema aktivnu legitimaciju, odnosno pravni interes da traži da se utvrdi ništavost ugovora o otkupu predmetnoga stana. Vrhovni sud je iz navedenih razloga ukinuo drugostupajnsku presudu i u tome dijelu vratio predmet Okružnom sudu na ponovni postupak.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra kako mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apelant je naveo kako je njegov otac bio nositeljem stanarskoga prava na predmetnome stanu u kojemu je živio i on zajedno s roditeljima do odlaska u Beograd na studij, gdje je poslije studiranja ostao da živi, radi i gdje je zaključio brak. Dalje je naveo kako je sa suprugom živio u stanu kod njezinih roditelja sve do 1989. godine kada se ponovno vraća u Doboju i useljava se u stan svoga oca. Svoje prebivalište u Doboju, na adresi predmetnoga stana, prijavio je 1989. godine i izvadio sve osobne dokumente. Pošto mu je otac bio teško bolestan dogovorio je s poduzećem u kojemu je već radio dugi niz godina, takvo radno angažiranje da je sedam dana radno, a sedam dana je bio slobodan. Nakon očeve smrti je ostao živjeti u predmetnome stanu sve do početka ratnih zbivanja u BiH, kada je morao napustiti Doboju, a svoje prebivalište iz Doboja je odjavio 1994. godine i ponovno se prijavio u Beogradu. Apelant je dalje istaknuo kako ga je u postupku izvršenja odluke CRPC, Ministarstvo za

izbjeglice i raseljena lica Odsjek Doboju uvelo u posjed stana, te kako se od 27. svibnja 2003. godine nalazi u njegovome posjedu. Budući da je prethodno u posjedu predmetnoga stana bila tužiteljica koja ga je u međuvremenu i otkupila, ona je Osnovnom sudu podnijela tužbu kojom je tražila da sud utvrdi kako apelant nije bio član obiteljskoga kućanstva svoga oca u predmetnome stanu. Apelant smatra kako Osnovni sud nije pravilno cijenio materijalne dokaze koji se nalaze u spisu, i to osobito Uvjerjenje CJB Doboju od 27. kolovoza 2002. godine u kojemu je konstatirano da je apelant do 23. studenoga 1994. godine bio prijavljen na adresi predmetnoga stana, potom izvješće Federalnog zavoda za statistiku Sarajevo od 12. kolovoza 2003. godine prema kojem je apelant u travnju 1991. godine prema popisu stanovništva bio upisan u Doboju na adresi predmetnoga stana, kao i dopis Stanice policije u Beogradu od 17. svibnja 2002. godine u kojem je konstatirano kako se apelant 1. veljače 1989. godine odjavio iz Beograda za Doboju, a da se 1994. godine ponovo prijavio u Beogradu. Dalje je istaknuo kako su saslušani svjedoci, koji su apelantovi prvi susjedi, potvrdili kako je apelant živio s ocem i skrbio o njemu, dok su svjedoci koji ne stanuju u blizini potvrdili oprečno. Apelant navodi kako donošenje pobijanih odluka za njega znači gubitak njegovoga jedinoga doma, budući da je vlasnik stana Fond već pokrenuo parnični postupak (predmet broj 85 0 P 000 276 08 P) radi apelantovoga iseljenja iz predmetnoga stana. Dalje smatra kako tužiteljica nije bila aktivno legitimirana za podnošenje tužbe, kao i da je pogrešno primijenjen članak 6. Zakona o stambenim odnosima, jer je on useljenjem u stan svoga oca stekao svojstvo člana obiteljskoga kućanstva. Također je istaknuo kako mu je povrijeđeno pravo na povratak u mjesto gdje je živio prije početka ratnih sukoba, koje je zagarantirano Općim okvirnim sporazumom za mir u BiH.

16. Apelant je uz zahtjev za izdavanje privremene mjere dostavio Zaključak Osnovnog suda broj 85 0 I 02041631 I od 30. siječnja 2012. godine koji je donesen na temelju izvršnog i pravomoćnog rješenja o izvršenju toga suda od 18. veljače 2011. godine koje je doneseno u drugom postupku radi iseljenja apelanta iz predmetnoga stana. Navedenim zaključkom su obaviještene stranke u postupku (tražitelj izvršenja Fond i apelant kao izvršenik, nastanjen u Novom Beogradu, ul. Arsenija Černojevića 201) i sudska policija kako je ispražnjenje i predaja predmetnoga stana u posjed tražitelju izvršenja zakazana za 5. ožujak 2012. godine. U zahtjevu za donošenje privremene mjere apelant je istaknuo kako je umirovljenik s niskom mirovinom, kako je bolestan i kako nema sredstava da plaća zakupninu za stan.

b) Odgovor na apelaciju

17. U odgovoru Vrhovnog suda je navedeno da kod činjenice da je apelant 1962. godine otišao iz obiteljskoga kućanstva svojih roditelja, da se tada odjavio za Beograd, da se u Beogradu po završetku studija zaposlio, osnovao obitelj i da i danas radi u Beogradu gdje mu živi obitelj, pravilni su stavovi nižestupajnskih sudova da apelant nije bio član obiteljskoga kućanstva svoga oca i kako mu stoga ne pripada pravo da kao član obiteljskoga kućanstva nositelja stanarskog prava, a nakon njegove smrti, stekne stanarsko pravo na predmetnome stanu i koristi ga. Dalje je istaknuto kako se zaključak nižestupajnskih sudova ne dovodi u pitanje ni činjenicama da se apelant 1989. godine odjavio iz Beograda i prijavio u Doboju, da se

ponovo odjavio za Beograd 1994. godine, a potom nakon što mu je predmetni stan predat u posjed ponovno se prijavio u Doboju. Također, ni činjenice da je apelant vođen na spisku birača za 1991. godinu i na spisku članova obiteljskoga kućanstva svoga oca za utrošak vode na predmetnome stanu, ne dovode u pitanje stavove nižestupajnskih sudova, jer se navedenim činjenicama ne dovodi u pitanje utvrđenje nižestupajnskih sudova da apelant nije živio u predmetnome stanu sa svojim ocem u smislu njihovoga zajedničkog trajnog življenja i stanovanja, s obzirom da to nije bilo moguće kod činjenica da radi u Beogradu gdje mu živi obitelj. Vrhovni sud je istaknuo kako presudom toga suda nije povrijeđeno apelantovo pravo na dom kako je zagaranirano člankom 8. Europske konvencije.

18. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo kako presudom toga suda nije došlo do kršenja prava na dom, na koje se apelant pozvao u apelaciji.
19. Osnovni sud je u odgovoru naveo kako u konkretnom postupku nije prekršeno pravo na koje se apelant poziva u apelaciji, imajući u vidu provedeni postupak, učešće stranaka u njemu, provedene dokaze, te primjenu materijalnog i procesnog prava na koje se u svojoj odluci pozvao Osnovni sud.
20. U odgovoru sudionika u postupku je navedeno kako su sudovi na temelju provedenih dokaza utvrdili da predmetni stan nije bio apelantov dom, jer je apelant živio i radio u Beogradu zajedno sa svojom suprugom, gdje je i ostvario pravo na mirovinu. Pored toga, apelantov otac je umro 31. siječnja 1992. godine, a odlukom CRPC je utvrđeno da je apelantov otac 1. travnja 1992. godine, dakle dva mjeseca nakon njegove smrti, bio nositelj stanarskog prava na predmetnome stanu. Smatraju kako u konkretnom slučaju nije povrijeđeno apelantovo pravo na dom, na koje se pozvao u apelaciji.

V. Relevantni propisi

21. U **Zakonu o stambenim odnosima** ("Službeni list SRBiH" br. 14/84, 12/87 i 36/89 i "Službeni glasnik Republike Srpske" br.19/93, 22/93, 12/99 i 31/99) relevantne odredbe glase:

Članak 6.

Članovima obiteljskog kućanstva nositelja stanarskog prava, u smislu ovog zakona, smatraju se: bračni drug, djeca...[...], a koja zajedno s njima trajno žive i stanuju, kao i lica koja sa nositeljem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od devet godina ili više od pet godina ako su se uselila u stan na temelju ugovora o doživotnom izdržavanju nositelja stanarskog prava.

Članovima obiteljskog kućanstva nositelja stanarskog prava, u smislu ovog zakona, smatraju se: bračni drug, djeca...[...], a koja zajedno s njima trajno žive i stanuju, kao i lica koja sa nositeljem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od devet godina ili više od pet godina ako su se uselila u stan na temelju ugovora o doživotnom izdržavanju nositelja stanarskog prava.

Članak 21.

Korisnici stana (članak 6. stavak 1.) koji stanuju zajedno sa nositeljem stanarskog prava imaju pravo trajno i nesmetano koristiti taj stan pod uvjetima koji su propisani ovim zakonom.

Članovima obiteljskog kućanstva (član 6. stav 2.) pripada pravo iz prethodnog stava i poslije smrti nositelja stanarskog prava [...].

VI. Dopustivost

22. Sukladno članku VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima

koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.
24. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-07-001 108 od 31. ožujka 2009. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Pobijanu je presudu apelant primio 18. travnja 2009. godine. Apelacija je podnesena 9. lipnja 2009. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.
25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je ustvrdio kako predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na dom iz članka II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Pravo na poštivanje doma

27. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.

28. Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. *Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.*

2. *Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.*

29. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinaca od arbitarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim člankom (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, br. 297-C).

30. Kako bi se utvrdilo radi li se u konkretnom slučaju o povredi članka 8. Europske konvencije, prvo se mora utvrditi je li predmetni stan predstavljao apelantov "dom" u značenju stava 1. članka 8. Europske konvencije i odnose li se mjere na koje se apelant poziva na "miješanje" javnih vlasti u poštivanje toga "doma". Drugo, da bi "miješanje" bilo opravdano, mora biti "sukladno zakonu". Ovaj uvjet zakonitosti, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji se od više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon, također, mora biti

- formuliran s odgovarajućom točnošću i jasnoćom kako bi se pojedincu dopustilo prema njemu prilagoditi svoje postupke (vidi Европски суд за људска права, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. travnja 1979. godine, serija A, br. 30, stavak 49).
31. U slučaju da se ustanovi kako je to "miješanje" sukladno zakonu, i tada može predstavljati повреду чланка 8. Европске конвенције ако се сматра да није "нуžno" постићи један од законитих циљева из ставка 2. чланка 8. Европске конвенције. "Нужно" у овом контексту значи како "miješanje" одговара "притисцима друштвених потреба" и како постоји разумна релација пропорционалности између мiješанја и законитог циља којему се тежи (види Европски суд за људска права, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. prosinca 1992. godine, serija A, br. 251).
32. U судској пракси Европског суда за људска права, појам "дом" обухваћа како изнајмљен дом, тако и дом у приватном власништву (види Европски суд за људска права, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. studenoga 1986. godine, serija A, br. 109, stavak 46. f, *op. cit. Kroon protiv Nizozemske*, stavak 31). Sukladno ovoj interpretaciji, Ustavni sud je proširio djelokrug чланка 8. Европске конвенције на станове у којима се станује на основу станарског права (види Ustavni sud, Odluka broj U 8/99 od 11. svibnja 1999. godine, objavljena у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/99).
33. Ustavni sud констатира како је на основу доказа изведених у конкретном парничном поступку, утврђено да апелант није имао својство члана обитељског кућанства свога оца у тренутку његове смрти.
34. За стjecanje својства члана обитељског кућанства увјет је трајност живљења и становања дјецe с носителјем станарског права у заједничком кућанству у вријеме смрти родитеља (види Ustavni sud, Odluka broj U 1/02 od 26. rujna 2003. godine, objavljena у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 8/04, Odluka broj U 12/01 od 25. veljače 2002. godine, objavljena у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/02, Odluka broj U 140/03 od 21. siječnja 2004. godine, objavljena у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 6/04). За разлику од наведеног става апелант тврди да је он даном поновнога уселjeња 1989. године у предметни стан, а и у тренутку смрти свога оца, непријепорно имао својство члана обитељског кућанства, те да је предметни стан након очеве смрти морао напустити због ратних дешавања.
35. Међутим, чак и када би се као релевантан прихватио такав апелантов став, Ustavni sud сматра како он у поступку пред овим судом није доставио доказе који недвобено доказују како је током цијелог боравка изван Добоја остварио довољно јаку везу како би се предметни стан могао сматрати његовим домом у смислу чланка 8. Европске конвенције. Ustavni sud подсјећа како је критериј за одређивање може ли се неки простор сматрати нечијим домом интензитет и опсег веза који је особа успоставила с простором (*op. cit. Gillow protiv Velike Britanije*). Ustavni sud примјећује како је апелант, одласком на студије, а после тога запосленјем у Београду, прекинуо фактичку животну заједницу са својом родитељима. Апелант је у Београду засновао своју обитељ и дуги низ година, све до умировљења, обнашао своје професионалне активности. I pored toga što апелант наводи како је од 1989. године био пријављен на адреси предметног стана, како је водио бригу о родитељима и новчано их помагао, не прекидајући на тај начин економску животну заједницу, Ustavni sud сматра како се у конкретном случају предметни стан не може сматрати

- апелантовим домом у смислу значења чланка 8. Европске конвенције, јер није живио у предметном стану и није обављао своје уобичајене активности и занимања у томе стану, него је повремено долазио у посјете својим родитељима. У том смислу Ustavni sud подсјећа и на своју праксу у сличним предметима. У предмету број AP 142/02 Ustavni sud је изразио сљивећи став: "Не представља апелантов дом стан у којему је апелант, одласком на рад у иностранство 1969. године, прекинуо фактичку заједницу живота са својом мајком, у којем није нити живио нити обављао своје уобичајене активности и занимање, односно остварио довољно јаку везу како би се тај стан могао сматрати његовим домом у смислу чланка 8. Европске конвенције." (Види Ustavni sud, Odluka broj AP 142/02 od 15. lipnja 2004. године, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 40/04, став 24.)
36. Из наведеног Ustavni sud закључује да се, у конкретном случају, предметни стан не може сматрати апелантовим домом у смислу значења чланка 8. Европске конвенције, па сљиви како нема кршења права из чланка II/3.(f) Устава Босне и Херцеговине и чланка 8. Европске конвенције.

VIII. Закључак

37. Ustavni sud закључује како апелантово право на дом, гарантирано чланком II/3.(f) Устава Босне и Херцеговине и чланком 8. Европске конвенције, није повријеђено, јер апелант није остварио трајну заједницу живљења и становања са својим оцем, носителјем станарског права, нити је имао у вријеме његове смрти правно признату позицију члана његовог обитељског кућанства.
38. На основу чланка 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда, Ustavni sud је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.
39. С обзиром на одлуку Уставног суда у овоме предмету, није нужно посебиче разматрати апелантов приједлог за доношење привремене мјере.
40. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Prof. dr. **Miodrag Simović**, v. r.

347

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број АП 1494/10, рјешавајући апелацију Федерације Босне и Херцеговине и Анте Анића, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Маго Тадић, судија
Мирсад Ђеман, судија

на сједници одржаној 14. марта 2012. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбијају се као неосноване апелације Федерације Босне и Херцеговине и Анте Анића поднесене против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-07-000778-41/09 од 18. фебруара 2010. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број 006-0-Гж-09-000 125 од 20. августа 2009. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и

Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Федерација Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: апеланткиња), коју заступа законски заступник Федерално правобранилаштво, поднијела је 27. априла 2010. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 070-0-Рев-07-000778-41/09 од 18. фебруара 2010. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 006-0-Гж-09-000 125 од 20. августа 2009. године. Апелација је регистрована под бројем АП 1494/10.
2. Против истих пресуда апелацију је поднијела и друга страна у предметном поступку пред редовним судовима Анто Анић (у даљњем тексту: апелант) из Поља, Долац на Лашви, која је заведена под бројем АП 2326/10 од 11. јуна 2010. године.

II. Поступак пред Уставним судом

3. С обзиром на то да апелације бр. АП 1494/10 и АП 2326/10 указују на исти чињенични супстрат, те да је ријеч о истим странкама у редовном поступку, Уставни суд, у складу са чланом 31 став 1 Правила Уставног суда, донио је одлуку да се споје наведени предмети у којима ће водити један поступак и донијети једну одлуку под бројем АП 1494/10.
4. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда и апеланта затражено је 5. и 2. децембра 2011. године да доставе одговоре на апелацију број АП 1494/10.
5. Врховни суд, Кантонални суд, Општински суд и апелант доставили су одговоре на апелацију 4. јануара 2012. године, 16. децембра 2011. године, 29. децембра 2011. године и 22. децембра 2011. године.
6. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда и апеланткиње 1. јула, 1. септембра и 2. септембра 2011. године затражено је да доставе одговоре на апелацију број АП 2326/10.
7. Врховни суд, Кантонални суд, Општински суд и апеланткиња су доставили одговоре на апелацију 8. јула 2011. године, 15. септембра 2011. године, 29. септембра 2011. године и 8. септембра 2011. године.
8. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда и апеланта достављени су апеланткињи 18. јануара 2012. године, а одговори Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда и апеланткиње достављени су апеланту 4. октобра 2011. године.

III. Чињенично стање

9. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних и апелантових навода, те докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:
10. Општински суд, након спроведеног поступка, у апелантовој правној ствари против апеланткиње, односно Федералног министарства одбране, ради накнаде штете, исп. 6.835.800,60 КМ, донио је

- Пресуду број П-10/00 од 14. октобра 2003. године којом је претежно усвојио апелантов тужбени захтјев. У првом ставу изреке пресуде апеланткиња је обавезана да апеланту на име мобилизованих, а невраћених материјално-техничких средстава, и то: 1) утоваривача ULT 220, 2) камиона "дампер", 3) камиона кипера MAN 16.230, 4) ножа за чишћење снијега за утоваривач ULT 220 и камиона MAN 16.230, 5) посипача соли за MAN 16.230 и 6) мрежастих ланаца, два комада, надокнади њихову вриједност у укупном износу (збир појединачних износа из тач. од 1 до 6 првог става наведене пресуде) од 130.376,25 КМ. У другом ставу изреке пресуде апеланткиња је обавезана да апеланту надокнади штету за мобилизована материјално-техничка средства, која су у међувремену потпуно или дјелимично уништена, и то: 1) утоваривач ULT 160, 2) ауто-дизалица ŠKD 28T и 3) камион кипер MAN 15.216, у укупном износу (збир појединачних износа из тач. од 1 до 3 другог става наведене пресуде) од 88.524,73 КМ. У трећем ставу изреке пресуде апеланткиња је обавезана да апеланту на име накнаде штете за изгубљену добит за мобилизована, а невраћена материјално-техничка средства, и то: 1) утоваривач ULT 220, 2) камион кипер MAN 16.230, 3) камион "дампер"; 4) утоваривач ULT 160, 5) ауто-дизалица ŠKD 28T и 6) камион кипер MAN 15.216, надокнади њихову вриједност у укупном износу (збир појединачних износа из тач. од 1 до 6 трећег става наведене пресуде) од 4.019.782,55 КМ, а законска затезна камата за износе из првог и другог става утврђена је од дана доношења првостепене пресуде па до исплате. Законска камата за износ из трећег става утврђена је од 9. октобра 1997. године па до исплате. Коначно, суд је истакао да су трошкови поступка апеланту досуђени у износу од 257.493,19 КМ, а у преосталом дијелу апелантов тужбени захтјев одбијен је као неоснован. На крају, првостепени суд је констатовао да је апеланту првостепеном пресудом досуђено укупно 4.238.686,55 КМ у односу на износ од 6.835.800,60 КМ, колико је тражено предметном тужбом.
11. Општински суд је на основу бројних доказа који су изведени у току поступка утврдио да је апелант сопственик материјално-техничких средстава наведених у прецизираном тужбеном захтјеву од 11. септембра 2003. године. Даље, Општински суд је навео да је у току поступка утврђено да је апелант обављао ауто-превозничку дјелатност у периоду од 1980. до 1990. године и да је 13. новембра 1990. године пренио сједиште своје дјелатности из Травника у Бачки Петровац-Војводина, Република Србија. Датум мобилизације наведених средстава Општински суд је утврдио увидом у потврду Општинског штаба Цивилне заштите Травник број 06/3-82-1-320/94 од 1. септембра 1994. године у којој је наведено да је Општински штаб Цивилне заштите Травник у периоду од 4. априла 1992. године до 3. јуна 1993. године мобилизовао материјално-техничка средства која су била апелантова својина, и то: утоваривач ULT-220, утоваривач ULT-160, камион кипер MAN 16.230, камион кипер MAN 15.216, ауто-дизалица ŠKD 28T и камион "дампер", а наведена потврда Општинског штаба Цивилне заштите Травник поткријељена је и изјавама одређеног броја свједока.

12. Општински суд је закључио да је наведена средства која су била апелантова својина преузела Армија РБиХ након избијања сукоба са јединицама Хрватског вијећа одбране (у даљњем тексту: ХВО). Тада је апелант био приморан да напусти свој дом и имовину, што се, према његовој изјави, десило 4. јуна 1993. године. Тај датум током поступка није оспорен било каквим важећим доказима. Та чињеница (да је Армија РБиХ преузела апелантова средства) поткријељена је увидом у потврду о мобилизацији коју је издао Самостални инжењерски батаљон од 2. јуна 1994. године. Додатни доказ за то да су апелантова средства остала у посједу Армије РБиХ за Општински суд је била потврда Команде 7. корпуса Армије РБиХ од 17. августа 1994. године. Том потврдом апеланту је одговорено на његове захтјеве за поврат изузетих средстава од 17. јула и 8. августа 1994. године. Наиме, речено је да ће возила и остала материјална средства бити враћена апеланту након окончања рата у БиХ под условом да буду у функцији. Такође, речено је да су возила и остала материјална средства сада у функцији потреба Армије РБиХ, да се сматрају ратним плијеном, те да не може да се изда потврда о изузимању у складу са релевантним одредбама Одлуке о изузимању материјално-техничких средстава за потребе Оружаних снага РБиХ. Даље, Општински суд је увиђајем на лицу мјеста у касарни "Зијад Селман" Слимена, у присуству вјештака машинске струке Иве Гудеља, утврдио да се у кругу касарне, односно у апеланткињином посједу, тј. Федералног министарства одбране, налазе апелантова средства, и то: камион "дампер" и утоваривач ULT-220, као и да су у неупотребљивом стању. На основу налаза вјештака машинске струке Ибрахима Баздуља, утврђено је да се утоваривач ULT-160, ауто-дизалица СКД 28Т и камион кипер MAN 15.216 налазе у апелантовом посједу, али да су у неупотребљивом стању. Да су наведена три средства затечена у неупотребљивом стању када се апелант вратио својој кући након престанка сукоба између јединица Армије РБиХ и ХВО-а, није било спорно. За преостало апелантово средство (камион кипер MAN 16.230) током поступка је неспорно утврђено да апеланту није враћено, те да му се крајем ратних дејстава губи траг.
13. Имајући у виду наведено, Општински суд је сматрао да је основан апелантов тужбени захтјев којим је тражио да му се досуди накнада материјалне штете за уништена и оштећена средства, као и накнада за њихово коришћење и изгубљену добит, у складу са релевантним одредбама Уредбе о критеријумима и нормативима распоређивања грађана и материјалних средстава у оружане снаге и друге потребе одбране ("Службени лист РБиХ" број 19/92; у даљњем тексту: Уредба), као и одредбама Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89 и "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93 и 13/94; у даљњем тексту: ЗОО). Општински суд је нагласио да је Босна и Херцеговина 22. децембра 1995. године прогласила престанак рата, а престанак непосредне ратне опасности 23. децембра 1996. године, од када је требало (што у конкретном случају није урадила), према службеној дужности или након поднесеног захтјева, да донесе одлуку о враћању изузетих средстава апеланту и накнади за њихово коришћење. Коначно, Општински суд је истакао да је појединачне и збирне износе накнаде за уништена и оштећена средства, накнаде за њихово коришћење, те накнаде на име изгубљене добити донио на основу налаза судског вјештака машинске струке Иве Гудеља и налаза судског вјештака машинско-металске струке Мирослава Радоша. Наведени вјештаци су дали одвојено своје налазе, али су их након изнијетих примједба усладили и дали јединствен налаз који је Општински суд прихватио.
14. На првостепену пресуду Општинског суда жалбе су изјавили апелант и апеланткиња. Рјешавајући о жалбама, Кантонални суд је донио Пресуду број Гж-4/04 од 20. септембра 2004. године којом је дјелимично усвојио жалбе апеланта и апеланткиње, преиначио првостепену пресуду тако да је апелантов тужбени захтјев претежно одбијен као неоснован.
15. Против Пресуде Кантоналног суда од 20. септембра 2004. године ревизију су уложили апелант и апеланткиња, те је Врховни суд донио Пресуду број Рев-8/05 од 20. јула 2006. године којом је апелантову ревизију претежно одбио, а уважио ју је у односу на плаћање законских затезних камата, у односу на накнаду за коришћење апелантових средстава које је користила апеланткиња, те у односу на накнаду трошкова поступка.
16. Након Пресуде Врховног суда од 20. јула 2006. године Кантонални суд је на сједници вијећа, без одржавања јавне и усмене расправе, донио Пресуду број 006-0-Гж-06-000 583 од 18. јануара 2007. године. Том пресудом је обавезао апеланткињу да апеланту на име накнаде за коришћење изузетих средстава, утоваривача ULT-220 и камиона "дампер", исплати укупан износ од 27.464,25 КМ за период од 1. јуна 1993. године до 7. октобра 2002. године.
17. Против пресуде другостепеног суда ревизију су уложили апелант и апеланткиња. Врховни суд је одлучио о ревизији Пресудом број 070-0-Рев-07-000778 од 16. октобра 2007. године тако што је у свему оставио на снази Пресуду Кантоналног суда број 006-0-Гж-06-000583 од 18. јануара 2007. године осим у дијелу одлуке о трошковима поступка. У том дијелу је преиначио ревизијом оспорену пресуду, те обавезао апеланткињу да апеланту накнади трошкове поступка у износу од 13.608,00 КМ.
18. Апелант је против пресуда Врховног суда од 20. јула 2006. године и 16. октобра 2007. године, те пресуда Кантоналног суда од 20. септембра 2004. године и 18. јануара 2007. године поднио апелацију Уставном суду. Уставни суд је Одлуком о допустивости и меритуму број АП 3013/06 од 29. априла 2009. године (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму, доступна на web-страници Уставног суда: www.ustavnisud.ba) усвојио апелантову апелацију. Утврђена је повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију због тога што је из анализе образложења наведених пресуда видљиво да недостаје квалитетно и увјерљиво образложење у погледу утврђивања кључних чињеница, те примјене релевантних законских одредаба од чијег утврђивања и примјене зависи исход поступка којим је апелант потраживао накнаду штете настале због изузимања и невраћања његове имовине. Уставни суд је укинуо

- пресуде Врховног суда број 070-0-Рев-07-000778 од 16. октобра 2007. године и број Рев-8/05 од 20. јула 2006. године, као и пресуде Кантоналног суда број 006-0-Гж-06-000 583 од 18. јануара 2007. године и број Гж-4/04 од 20. септембра 2004. године, те је предмет вратио Кантоналном суду да, по хитном поступку, донесе нову одлуку у складу са чланом П/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, као и чланом П/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.
19. У поновном поступку Кантонални суд је донио Пресуду број 006-0-Гж-09-000 125 од 20. августа 2009. године којом је апелантова жалба одбијена као неоснована, а апеланткињина жалба дјелимично уважена и Пресуда Општинског суда број П-10/00 од 14. октобра 2003. године преиначена. У првом ставу изреке пресуде апеланткиња је обавезана да апеланту на име уништених и несталих материјално-техничких средстава, и то: 1) камиона кипера MAN 16.230, 2) утоваривача ULT 160, 3) ауто-дизалице ČKD 28T, 4) камиона кипера MAN 15.216, 5) ножа за чишћење снијега, 6) посипача соли за MAN 16.230 и 7) мрежастих ланаца, два комада, надокнади њихову вриједност у укупном износу (збир појединачних износа из тач. од 1 до 7 првог става наведене пресуде) од 156.264,73 KM са законском затезном каматом почев од дана пресуђења (14. октобра 2003. године), па до исплате. У другом ставу изреке пресуде апеланткиња је обавезана да апеланту на име накнаде штете која се огледа у виду изгубљене добити због мобилизованих, а невраћених материјално-техничких средстава за период након престанка рата и непосредне ратне опасности исплати износе, и то: 1) за утоваривач ULT 220 за период од 23. децембра 1996. до 7. октобра 2002. године 1.496.988,00 KM са законском затезном каматом, све ближе прецизирано у другом ставу изреке пресуде; 2) за камион "дампер" за период од 23. децембра 1996. до 7. октобра 2002. године 1.464.000,00 KM са законском затезном каматом, све ближе прецизирано у другом ставу изреке пресуде. Такође, апеланткиња је обавезана да апеланту надокнади трошкове парничног поступка у износу од 227.499,12 KM, а преостали дио апелантовог прецизираног тужбеног захтјева од 11. септембра 2003. године је одбијен као неоснован.
20. Кантонални суд, испитујући поново првостепену пресуду у границама навода из жалби и по службеној дужности, у смислу одредбе члана 347 ранијег Закона о парничном поступку ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 42/98 и 3/99), а који се у конкретном случају примјењивао на основу одредбе члана 456 Закона о парничном поступку ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06; у даљем тексту: ЗПП), те оцјењујући становишта Уставног суда, дата у Одлуци о допустивости и меритуму број АП 3013/06 од 29. априла 2009. године, закључио је да је апелантова жалба неоснована, а апеланткињина жалба је дјелимично основана. Наиме, другостепени суд је истакао да су апеланткињини жалбени наводи да апелант није активно легитимисан у конкретном случају неосновани, јер је првостепени суд саслушањем одређеног броја свједока, те на основу увида у потврду ПУ Травник од 2. марта 2001. године и потврду у мобилизацији коју је издао Самостални инжењерски батаљон од 2. јуна 1994. године на несумњив начин утврдио да је апелант сопственик радних машина ULT 220, ULT 160, камиона "дампер", ауто-дизалице марке "татра", те камиона MAN 16-230 и MAN 15-216, као и посипача соли, мрежастих ланаца и ножа за чишћење снијега. Даље, суд је констатовао да су саслушани свједоци М.Х. и А.Л. изјавили да су се и прије рата поменуте машине налазиле у апелантовом посједу, а што упућује да је апелант и био сопственик тих машина, да се изјаве саслушаних свједока међусобно допуњују и да у њима нема никакве међусобне контрадикторности како у погледу својине на материјално-техничким средствима, тако и у погледу чињенице која су средства изузета, па је због тога другостепени суд прихватио исказе свједока као тачне и непристрасне. У вези с тим, суд је навео да су апеланткињини жалбени наводи да апелант није регистровао предметне машине на своје име, те да самим тим није ни доказао својину на тим машинама неосновани, будући да се својина на стварима може да доказује свим доказним средствима (свједоци, увјерења, па чак и фотографије), а не само регистрацијом у надлежној Станици јавне безбједности или у Пореској управи.
21. Такође, другостепени суд је истакао да није основан ни апеланткињин приговор да није пасивно легитимисана у конкретном предмету, односно да није извршила мобилизацију материјално-техничких средстава наведених у тужби, јер је саслушањем свједока М.Л., А.Л., Е.И. и А.М. утврђено да су припадници Армије РБиХ користили материјално-техничка средства наведена у изреци пресуде. Из изјава поменутих свједока може да се закључи да је Армија РБиХ мобилизовала поменута материјално-техничка средства која је и користила у току рата и непосредне ратне опасности. Сходно томе, суд је навео да изузимање наведених средстава није извршено у складу са одредбом члана 60 Уредбе, нити је у складу са чланом 93 Уредбе апеланткиња издала одговарајућу потврду, али да, због тих апеланткињиних пропуста, не може да се сматра да наведена средства нису ни изузета од апеланта, нити да апелант за та средства нема право да тражи одговарајућу накнаду. Даље, Кантонални суд је истакао да је првостепени суд правилно утврдио да је материјално-техничка средства која су наведена у изреци првостепене пресуде апеланту изузела апеланткиња, те је правилно закључио да је датум изузимања средстава 4. април 1992. године. Наиме, суд је, оцјењујући исказе свједока А.К., М.М. и С.М., те потврду Општинског штаба Цивилне заштите Травник од 1. септембра 1994. године, а имајући у виду и примједбе Уставног суда дате у Одлуци о допустивости и меритуму број АП 3013/06 од 29. априла 2009. године, навео да може основано да се закључи да су апеланту мобилизоване машине које су наведене у потврди од 1. септембра 1994. године, јер наведени материјални доказ (потврда), те исказ свједока М.М. несумњиво указују на то да је дошло до изузимања поменутих машина 4. априла 1992. године, исказ свједока А.К. је директно супротан садржини потврде коју је сам издао, па због тога његов исказ другостепени суд (као ни првостепени суд) није уважио, а свједок С.М. у спорном периоду није био ангажован у Штабу Цивилне заштите и није имао непосредних сазнања о мобилизацији наведених средстава. Сходно томе, суд је констатовао да

- апеланту припада накнада за средства која су му у току рата уништена, односно која су нестала, па му је, у складу са одредбама чл. 87 и 90 став 1 тачка 1 Уредбе, одређена накнада, а према налазу вјештака машинске струке.
22. Другостепени суд је навео да је првостепени суд правилно одлучио када је одбио апелантов захтјев за накнаду за коришћење мобилизованих материјално-техничких средстава: утоваривача ULT 160, камиона кипера MAN 16-230 и камиона кипера MAN 15-216, те ауто-дизалицу ŠKD 28Г за период рата и непосредне ратне опасности, те да је, такође, за наведена средства (као и за камион кипер MAN 16-230) ваљало одбити апелантов захтјев за накнаду изгубљене добити и након престанка ратног стања, како је то и учињено предметном пресудом, због тога што из спроведених доказа произилази да су сва ова средства уништена, односно нестала у току рата. Наиме, сам апелант већ у својој тужби која је поднесена 14. јануара 2000. године наводи да су му одређена материјално-техничка средства запаљена у току рата. Такође, у свом поднеску од 20. августа 2004. године апелант тврди да је дио уништених средстава Армија РБиХ касније довезла у његово двориште, а вјештак машинске струке Ибрахим Баздуљ у свом налазу од 9. октобра 1997. године наводи да је у дворишту код изгорјеле апелантове куће затекао ауто-дизалицу марке "татра" и камион кипер MAN 15-216 који су уништени и код којих су видљиви трагови горења. Даље, суд је истакао да, када се апелантови наводи (да су му одређена средства запаљена у току рата) доведу у везу са налазом поменутог вјештака, може основано да се закључи да су наведена материјално-техничка средства (ауто-дизалица и камион 15-216) уништена (изгорјела) у току рата. У вези с тим, суд је навео да је, према изјави свједока А.Л. од 12. новембра 1997. године, утоваривач ULT 160 већ у вријеме сукоба Армије РБиХ и ХВО-а, то јест 1993. године, био у неисправном стању, то јест неупотребљив, а и вјештак машинске струке наведени утоваривач третира и обрачунава у свом налазу и мишљењу као "потпуно или дјелимично уништена МТС". Што се тиче камиона кипера MAN 16-230, наведени камион у току рата користила је Армија РБиХ, те је, према изјави самог апеланта, "коришћен у завршним операцијама на Влашићу, те да касније није виђен на овим просторима, јер му се губи сваки траг", а што указује да је то материјално-техничко средство у току рата нестало. Даље, према исказима свих саслушаних свједока, а поготово А.Л. и М.Х., мобилизована средства-посипач соли, мрежасте ланци и нож за чишћење снијега користили су припадници Армије РБиХ, али нико од саслушаних свједока није изјавио да је наведена средства видио у посједу апеланткиње или трећих лица након престанка рата и непосредне ратне опасности, те основано може да се закључи да су и та средства нестала у току рата.
23. Исто тако, Кантонални суд је констатовао да је, такође, правилно закључио првостепени суд да апеланту не припада накнада предвиђена одредбом члана 77 став 1 тачка 1 Уредбе за материјално-техничка средства која су у току рата уништена, односно нестала, јер је услов за исплату наведене накнаде, сходно одредби члана 80 Уредбе, да изузета средства буду враћена сопственику, а што није учињено, а такође није доказан датум нестанка, односно уништења материјално-техничких средстава, те се, сходно томе, није могло ни одредити до ког датума сопственику изузетих средстава припада поменута накнада. Али, суд је навео да, и у ситуацији када наведено становиште првостепеног суда не би било тачно, апеланту, опет, не би припала поменута накнада из члана 77 став 1 тачка 1 Уредбе, зато што није успио да докаже постојање и висину те накнаде. Такође, према оцјени Кантоналног суда, са уништеним материјално-техничким средствима изједначавају се и материјално-техничка средства која су нестала у току рата, јер апеланткиња не може да врати наведена средства, те и за нестала материјално-техничка средства као што су: камион кипер MAN 16-230, посипач соли, мрежасте ланци и нож за чишћење снијега апеланту припада накнада у складу са одредбом члана 87 Уредбе. Наиме, апелант не може за наведена средства да потражује накнаду штете у виду измакле добити након престанка рата и непосредне ратне опасности, јер измакла добит може да се потражује само под претпоставком да су након престанка непосредне ратне опасности мобилизована средства остала неоправдано у апеланткињином посједу због чега апелант трпи штету и у виду измакле добити. Суд је истакао да је, због тога, апеланту досуђена вриједност уништених, односно несталих средстава са траженом припадајућом каматом, а апелантов тужбени захтјев за накнаду измакле добити за наведена средства ваљало је одбити, као и да је првостепени суд правилно апеланту досудио вриједност уништених, односно несталих мобилизованих материјално-техничких средстава према цијенама у вријеме мобилизације (април 1992. године), те није додатно умањивао вриједност тих средстава до тренутка уништења (јер датум уништења-нестанка средстава није ни утврђен), односно до престанка рата и непосредне ратне опасности, па је вриједност тако обрачунатих средстава већа, што на извјестан начин компензује накнаду предвиђену одредбом члана 77 став 1 тачка 1 Уредбе.
24. Суд је закључио да је неоснован и дио тужбеног захтјева којим апелант тражи исплату вриједности мобилизованих материјално-техничких средстава-утоваривача ULT 220 и камиона "дампер". Наиме, према стању у спису предмета, првостепени суд је обавио увиђај на лицу мјеста у касарни "Зијад Селман" Слимена – Травник 7. октобра 2002. године, те је апелант препознао поменута материјално-техничка средства као своја, а вјештак Иво Гудељ упоредио је поменуте машине са сликама тих машина које се отприје налазе у спису предмета, па је закључио да су идентичне онима са фотографије. Дакле, у ситуацији када је утврђено да су радне машине ULT 220 и камион "дампер" апелантова својина, те да се налазе у апеланткињиној фактичкој власти, тј. Федералног министарства одбране, апелант није могао тужбом да захтијева да му апеланткиња надокнади вриједност тих машина, него је могао, у смислу одредбе члана 43 Закона о својинскоправним односима ("Службене новине Федерације БиХ" број 6/98), тужбом да захтијева поврат тих индивидуално одређених ствари уз евентуални захтјев за исплату разлике вриједности машина од тренутка изузимања до тренутка предаје, као и евентуално да постави *facultas* алтернатива захтјев за исплату одређеног

- износа уколико апеланткиња одбије да преда машине. На рочишту пред другостепеним судом од 3. септембра 2004. године апелант је изјавио да је омашком његовог пуномоћника испуштено да у прецизираном тужбеном захтјеву од 11. септембра 2003. године тражи поврат наведених машина, али Кантонални суд те његове наводе није уважио, будући да, у складу са одредбом члана 2 став 1 ЗПП, суд одлучује у границама захтјева који је постављен у поступку, те је, због свега наведеног, ваљало одбити и овај дио апелантовог тужбеног захтјева.
25. Кантонални суд је констатовао да је првостепени суд правилно одлучио када је досудио апеланту накнаду изгубљене добити за период од 23. децембра 1996. године до 7. октобра 2002. године за мобилизована, а невраћена материјално-техничка средства – утоваривач ULT 220 и камион "дампер", те да је, такође, правилно одлучио првостепени суд када је одбио апелантов захтјев за накнаду изгубљене добити за наведена средства у периоду рата и непосредне ратне опасности. Наиме, у току поступка је утврђено да је апелант обављао ауто-превозничку дјелатност у периоду од 1980. године до 1990. године и да је 13. новембра 1990. године пренио сједиште своје дјелатности из Травника у Бачки Петровац-Војводина, Република Србија. Одредбом члана 3 став 2 тада важећег Закона о самосталном привређивању ("Службени лист СРБиХ" број 26/89) је било прописано да самостални привредник може да оснује једну или више самосталних радњи и у њима може да обавља једну или више дјелатности, а одредбом члана 149 став 2 тада важећег Закона о предузећима ("Службени лист СФРЈ" број 77/88) било је прописано да предузеће може без уписа у судски регистар да врши и друге дјелатности у мањем обиму које служе дјелатностима које су уписане у судски регистар, а које се уобичајено врше уз те дјелатности у мањем обиму или повремено или које доприносе потпунијем искоришћавању капацитета и материјала који се употребљавају за обављање уписане дјелатности. Опцјењујући наведено, те мишљење Уставног суда изражено у Одлуци о допуствости и меритуму број *АП 3013/06* од 29. априла 2009. године, другостепени суд је закључио да апелант као регистровани ауто-превозник није морао да посебно да се региструје за обављање дјелатности са наведеним машинама (које су, осим што су грађевинске машине, по својој природи и превозна средства), те, сходно томе, апеланту припада накнада изгубљене добити у смислу одредбе члана 189 ЗОО. Наиме, ни након престанка рата и непосредне ратне опасности апеланткиња није вратила апеланту наведена мобилизована средства (утоваривач ULT 220 и камион "дампер"), него је та средства наставила да користи, те је првостепени суд, у складу са одредбом члана 189 ЗОО, правилно досудио апеланту накнаду штете која се огледа у измаклој користи за период од 23. децембра 1996. године до 7. октобра 2002. године.
26. Такође, суд је истакао да је апелант у току поступка пред првостепеним судом приликом доказивања измакле добити за наведени период приложио суду разне огласе и тендере за обављање одређених грађевинских радова које је могао да извршава својим машинама (како је то наведено у записнику од 11. септембра 2003. године), те, између осталог, и јавно надметање за зимско одржавање путева и улица општине Травник, као и понуда за послове у Трогиру, Република Хрватска. Дакле, сви наведени тендери и јавна надметања се односе на период након престанка непосредне ратне опасности, те је на основу тих доказа првостепени суд исправно закључио да је, због тога што апеланткиња није вратила наведена материјално-техничка средства, апелант онемогућен да повећа своју имовину у периоду након престанка ратне опасности, односно да је могао у пуном капацитету ангажовати своја средства у том периоду, а на основу чега је вјештак машинске струке процијенио висину изгубљене добити која је апеланту и досуђена.
27. Међутим, апелант није суду пружио ниједан доказ да је могао путем мобилизованих грађевинских машина и камиона (наведених у првом ставу другостепене пресуде) остваривати примања у вријеме ратног стања и непосредне ратне опасности, те, дакле, није успио доказати (члан 206 ранијег ЗПП) да му за период ратног стања и непосредне ратне опасности припада накнада према одредби члана 77 став 1 тачка 1 Уредбе. У вези с тим, суд је навео да се при утврђивању зараде коју је могао да оствари апелант наведеним средствима у току рата мора да доказује објективна вјероватност да би апелант, заиста, имао примања да му нису мобилизована његова средства, а у условима ратног стања, када нису радиле грађевинске фирме, апелант је морао да понуди ваљане доказе да је био у могућности да стиче одређена новчана средства. Дакле, примања која је вјештак машинске струке паушално одредио за период рата и непосредне ратне опасности у висини од 60% вриједности норме часа из мирнодопског - поратног периода је таква процјена зараде која је апстрактно обрачуната без икаквих реалних доказа о могућности стицања такве зараде, па је првостепени суд правилно одлучио када је одбио апелантов захтјев за накнаду за период рата и непосредне ратне опасности за мобилизована материјално-техничка средства. У прилог томе иде и изјашњење вјештака Иве Гудеља од 25. априла 2002. године који наводи да се слаже са констатацијом мр Делимустафића да је период од 4. априла 1992. године до 23. децембра 1996. године ратни период, те да вјештак није у могућности да донесе одлуку о коришћењу средстава по тржишним условима, и то препушта да оцијени сам суд. Суд је навео да, пошто апелант није у току поступка доказао да ли је уопште могао и колико часова или дана у току мјесеца радно ангажовати своја мобилизована средства у периоду рата, произилази да је налаз вјештака у дијелу који се односи на обрачунату накнаду за период рата и непосредне ратне опасности рађен без икаквих реалних показатеља да ли су и колико апелантова мобилизована средства могла бити ангажована у наведеном периоду, па да, сходно томе, није могао ни прихватити налаз вјештака у овом дијелу.
28. Кантонални суд је у образложењу пресуде навео да су апелантови жалбени наводи који се односе на стручност вјештака Мирослава Радоша, те процјену насталих и уништених материјално-техничких средстава и процјену изгубљене добити након престанка рата и непосредне ратне опасности неосновани. При томе је истакнуто да је вјештак Мирослав Радош именован за сталног судског вјештака машинско-металске струке и као такав био је

- квалификован да обави вјештачење у конкретном предмету и да дâ свој налаз и мишљење. У прилог тврдњи да се ради о стручном и квалификованом вјештаку говори околност да је ранији вјештак машинске струке Иво Гудељ, који је, такође, ангажован у предметном поступку, приликом усаглашавања својих налаза у цијелости прихватио налаз и мишљење вјештака Мирослава Радоша, те је првостепени суд правилно поступио када је предметни налаз узео као тачан и објективан. Даље, другостепени суд је истакао да је, у погледу процјене изузетих материјално-техничких средстава, вјештак у објашњењу свога налаза навео да је приликом обрачуна амортизације користио табеле Љубе Тодоровића, а не Франка Ротима, које се, такође, користе у пракси, те да избор коришћења табела амортизације припада вјештаку, а апеланткиња ни на који начин није доказала да су приликом обрачуна морале да се користе табеле амортизације Франка Ротима. Такође, имајући у виду старост наведених средстава, то је, и према оцјени другостепеног суда, процјена наведених материјално-техничких средстава извршена реално, па је и другостепени суд прихватио налаз и мишљење вјештака Мирослава Радоша, осим у дијелу који се односи на накнаду према члану 77 став 1 тачка 1 Уредбе, за период рата и непосредне ратне опасности због раније наведених разлога. У погледу изгубљене добити за материјално-техничка средства - утоваривач ULT 220 и камион "дампер", налаз је рађен на бази података из трију фирми, те на бази података које је апелант доставио о могућности ангажовања наведених мобилизованих, а невраћених материјално-техничких средстава након рата (приложени оглас о јавном надметању за одржавање јавних путева и позиви за пословну сарадњу), а о чему се апелант читовао и на записник суда од 11. септембра 2003. године, те је првостепени суд правилно одлучио када је у цијелости прихватио и овај дио налаза вјештака Мирослава Радоша.
29. Најзад, Кантонални суд је навео да је за обрачунату накнаду штете која се огледа у измаклој добити за грађевинске машине - утоваривач ULT 220 и камион "дампер" првостепени суд правилно, сходно одредбама чл. 186 и 277 ЗОО, те становишту судске праксе изражене у Одлуци Уставног суда број *АП 1433/06* од 13. септембра 2007. године (види, Уставни суд, Одлука о допуштивости и меритуму, доступна на веб-страници Уставног суда: www.ustavnisud.ba), досудио законску затезну камату од дана настанка штете, као и да је одлучујући у границама постављеног тужбеног захтјева (члан 2 став 1 ЗПП), првостепени суд, такође, правилно за уништена, односно нестала мобилизована материјално-техничка средства досудио камату од дана доношења првостепене пресуде, а како је то апелант и захтијевао у своме прецизираном тужбеном захтјеву од 11. септембра 2003. године.
30. Против Пресуде Кантоналног суда од 20. августа 2009. године ревизију су уложили апеланткиња и апелант, те је Врховни суд донио Пресуду број 070-0-Рев-07-000778-41/09 од 18. фебруара 2010. године којом је ревизије одбио као неосноване. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да апеланткиња у ревизији неосновано тврди да уз апеланткињу као тужену није означен орган или тијело апеланткиње против кога је тужба усмјерена с обзиром на чињеницу да је престало да постоји Федерално министарство одбране, па да само означена апеланткиња нема страначку способност. Наиме, Врховни суд је констатовао да апеланткиња као правно лице има страначку способност (члан 291 став 1 ЗПП), а околност да је тужено министарство, као ближа ознака апеланткиње, у међувремену престало да постоји, нема као посљедицу неуредности тужбе која се тиче недостатка страначке способности апеланткиње као тужене.
31. Врховни суд је истакао да су нижестепени судови утврдили да је апелант сопственик материјалних средстава која је у извршавању обавезе давања материјалних средстава дао за потребе оружаних снага (члан 52 ст. 1 и 2 Уредбе), да је корисник тих средстава била Армија РБиХ, те да је апеланткиња обавезна да исплати апеланту накнаду у складу са одредбама чл. 82 став 1 и 87 Уредбе. Такође, суд је констатовао да апеланткиња у ревизији понавља тврдње истицане током поступка да апелант није доказао да је сопственик предметних материјалних средстава, да му назначена средства нису мобилизована, да апеланткиња није одговорна за насталу штету коју апелант тражи, већ да је одговорна општина. Сходно томе, суд је навео да су наведене апеланткињине приговоре нижестепени судови правилно оцијенили када су установили да су неосновани, те да то мишљење дијели и Врховни суд, а прихвата и разлоге другостепеног суда које је дао за такво стајалиште. Даље, суд је истакао да је, супротно апеланткињиним тврдњама у ревизији, у образложењу побијане пресуде детаљно наведено на основу којих доказа је утврђено апелантово право својине на изузетим материјалним средствима због чега је сувишно те разлоге понављати.
32. Врховни суд је навео да, иако апелант није добио потврду о изузетим средствима из члана 60 став 5 Уредбе, нити је у року из члана 93 Уредбе накнадно пријавио податке о изузетим средствима, другостепени суд је у побијаној пресуди правилно, у складу са упутствима из Одлуке о допуштивости и меритуму Уставног суда број *АП 3013/06* од 29. априла 2009. године, утврдио вријеме и обим мобилизовања апелантових материјалних средстава и висину накнаде штете. Затим, Врховни суд је навео да апелант у ревизији неосновано тврди да му и за уништена и нестала средства припада накнада за коришћење за период рата и од престанка непосредне ратне опасности, како је определијели свој тужбени захтјев од 11. септембра 2003. године, јер накнада за коришћење средстава, према одредбама члана 77 Уредбе, припада од дана предаје па до дана враћања средстава, како је прописано чланом 80 Уредбе. У вези с тим, суд је истакао да из тих одредаба слиједи да се накнада за коришћење средстава која припадају апеланту, а изузета су за потребе оружаних снага, досуђује само за она коришћена средства која су враћена сопственику. У апелантовом случају то су утоваривач ULT 220 и камион "дампер" за која средства је апеланту досуђена накнада у виду изгубљене добити за период од престанка непосредне ратне опасности, од 23. децембра 1996. године до 7. октобра 2002. године. Врховни суд је констатовао да апелант у ревизији, супротно утврђењима из побијане одлуке, тврди да су му 9. октобра 1997. године враћени и утоваривач ULT 160, ауто-дизалица *ЃКД*

- 28т и камион MAN 15-216 и да му за та средства припада накнада изгубљене добити у траженим износима за период од 23. децембра 1996. године до 7. октобра 2002. године. Наиме, за та апелантова средства је утврђено да их је користила Армија РБиХ у току рата, а затим уништена оставила поред изгорјеле апелантове куће.
33. Врховни суд је навео да је апеланту правилно досуђена накнада изгубљене добити за мобилизована средства - утоваривач ULT 220 и камион "дампер", која су пронађена у касарни и за која апелант тражи накнаду изгубљене добити у наведеном периоду, на основу релевантних законских одредаба на које је упућено у Одлуци о допуствости и меритуму Уставног суда број *АП 3013/06* од 29. априла 2009. године, као и да је висина досуђене накнаде утврђена на основу прихваћених налаза вјештака. Даље, пошто апелант није доказао да би наведеним средствима вршио своју дјелатност и остваривао примања за вријеме коришћења средстава у току рата, то му, и према мишљењу Врховног суда, не припада накнада за коришћење наведених средстава за вријеме ратног стања и непосредне ратне опасности према одредби члана 77 став 1 тачка 1 Уредбе. Врховни суд је потврдио становиште Кантоналног суда у погледу досуђене законске затезне камате.
34. Имајући у виду наведено, произилази да су окончањем конкретног поступка, тј. пресудама Кантоналног и Врховног суда, апеланту коначно досуђене, узимајући у обзир и трошкове поступка, 3.344.751,12 КМ у односу на износ од 4.238.686,55 КМ, колико је апеланту досуђено првостепеном пресудом Општинског суда, а према постављеном тужбеном захтјеву на износ од 6.835.800,60 КМ.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације број АП 1494/10

35. Апеланткиња сматра да јој је побијаним пресудама судова повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Даље, апеланткиња истиче да битан сегмент права на правично суђење чини брижљива и савјесна оцјена доказа и чињеница утврђених у поступку пред редовним судовима, те примјена важећег права, што је, по апеланткињином мишљењу, у конкретној пресуди Врховног суда изостало. У суштини, апеланткињини наводи се односе на то да није означен законски сљедник пријашњег Федералног министарства одбране у уводу пресуде Врховног суда, а што је супротно релевантним законским одредбама, те да у конкретној ствари не постоји правична равнотежа између општег интереса и интереса појединца, јер апелант није спровео ниједан доказ на околности начина стицања предметног посједа на наведеним материјалним средствима, да посјед ствари не значи да је посједник и њихов сопственик, да се ниједно моторно средство, а које је имало својство радне машине, није могло да појави на путу-градилишту без ваљане саобраћајне дозволе, нити је апелант могао да учествује у јавним тендерима без ваљане документације о машинама којима је располагао, односно које је држао у посједу, да Врховни суд у потпуности занемарује релевантну

законску регулативу и чињеницу о својини на машинама а утврђује изјавама свједока (субјективно доказно средство) и њима поклања вјеру, што је потпуно неприхватљиво и са становишта одредбе члана 82 став 1 Уредбе, да средства из пресуде Кантоналног суда, коју је потврдио Врховни суд, нису изузета за потребе одбране, а што је потврдио и вјештак Ибрахим Баздуљ, те да је Врховни суд погрешно примијенио материјално право у дијелу израчунавања штете за уништена и нестала материјално-техничка средства и за изгубљену добит, јер апелант није понудио ниједан материјални доказ, а на околности старења возила, броја пређених километара или броја часова рада, изгледа и очуваности средстава, броја претходних сопственика, понуде и потражње на тржишту. Такође, апеланткиња констатује да Кантонални суд и Врховни суд поклањају вјеру налазима вјештака Мирослава Радоша, које је апеланткиња довела у сумњу егзактним показатељима кроз израчунате табеле амортизације за радне машине, које су званично објављене у књизи Франка Ротима, као и да је Врховни суд у цијелости прихватио образложење другостепеног суда који се при досуђивању измакле добити ослањао на налаз вјештака Мирослава Радоша и за утоваривач ULT 220 и камион "дампер", који је приликом израчуна користио показатеље из трију фирми, а које се легално и легитимно баве регистрованом дјелатностима у тржишним условима и које су истовремено обезвјестили свих пореза и доприноса. Сходно томе, апеланткиња констатује да, у конкретном случају, апелант, према редовном току ствари, основано није могао да очекује добит од грађевинске фирме, која своју дјелатност обавља према важећим законским и подзаконским актима, односно која добит остварује у тржишним условима уз све трошкове које такво пословање захтијева, јер у часу изузимања радних машина и након тога није имао регистровану грађевинску фирму, а ни било какву другу, нити је имао регистровану грађевинску дјелатност у Босни и Херцеговини. С обзиром на изнесено, апеланткиња сматра да се на конкретну ствар, а као примјењиво право, морају да примијене одредбе члана 77 став 1 тачка 2 Уредбе, према којим, имајући у виду да апелант није имао регистровану грађевинску фирму у моменту изузимања, нити је такву дјелатност регистровао након рата у Босни и Херцеговини, апеланту припада надокнада за наведени период у висини просјечног личног дохотка из претходног мјесеца за сваку годину посебно. Најзад, апеланткиња сматра да одлука о каматама на досуђене износе нема утемељење у одредбама чл. 186 и 277 ЗОО због тога што се на потраживања из периода рата и непосредне ратне опасности не обрачунава камата, јер се ради о потраживању које има карактер јавног дуга, у смислу одредаба члана 6 Закона о утврђивању и остваривању потраживања насталих у периоду рата и непосредне ратне опасности ("Службене новине Федерације БиХ" број 43/01). Коначно, апеланткиња предлаже да се усвоји њена апелација на начин да се укине предметна пресуда Врховног суда и предмет врати истом суду на одлучивање уз обавезу да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције,

као и чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом I Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Наводи из апелације број АП 2326/10

36. Апелант наводи да Кантонални суд није извршио спровео обавезујућу Одлуку Уставног суда број АП 3013/06 од 29. априла 2009. године у цијелости, него је произвољно одлучио да предмет рјешава по жалбама из новембра 2003. године на првостепену пресуду, што је Врховни суд у потпуности прихватио и потврдио, тако да је апелантов успјех у поступку 45,60 % у односу на наведену одлуку Уставног суда, чиме је дошло до поновног кршења његовог права на правично суђење, као и права на имовину из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант, даље, хронолошки наводи и образлаже релевантне чињенице, те детаљно доказује хронолошким редом да је предметна пресуда у одбијајућем дијелу од 54,40 % произвољна, истичући да је, због тога, присиљен пресуду да побија цитирајући пасус по пасус, реченицу по реченицу и да их побија позитивним законским прописима и чврстим аргументима који се налазе у предметном спису. Суштински, апелантови наводи се односе на то да је предметна пресуда Врховног суда конфузна, а самим тим и пресуда Кантоналног суда, као и да је примјена правних прописа произвољна, што у конкретном случају значи да је очигледно дошло до произвољног поступања суда-судова како у поступку утврђивања чињеница, тако и при примјени релевантних правних прописа, да се у предметним пресудама користе одређене произвољна и лажна утврђења на околности "изузимања и нестанка", уништења, коришћења и томе слично материјално-техничких средстава, заснована искључиво на укинутим пресудама Врховног и Кантоналног суда, да појам имовине обухвата и стечена права, укључујући и новчане захтјеве по основу одговорности за накнаду штете, те да се о томе ради у конкретном случају, као и да је мирнодопским Законом о утврђивању и остваривању потраживања насталих у периоду рата и непосредне ратне опасности ретроактивно поништено стечено право на затезну камату на новчана потраживања, која је, иначе, вишевијековна правна тековина, те да је, имајући то у виду, а посебно уставну обавезу суда да, према члану II/2 Устава Босне и Херцеговине, директно примјењује Европску конвенцију и њене протоколе који су надређени сваком другом закону, па тако и наведеном закону, другостепени суд био дужан, као и Врховни суд, да примјени одредбе ЗОО и Закона о висини стопе затезне камате, које су у сагласности са Европском конвенцијом. Затим, апелант наглашава да је ревизиону одлуку на коју изјављује апелацију донијело вијеће од пет судија "Муслимана-Бошњака". Осим тога, апелант наводи да је, такође, дискриминисан према основу националне припадности и због тога што надлежни органи константно одбијају да му врате његову имовину, а посједује потврде из којих је видљиво да је имовина слична његовој (возила, машине) враћена лицима "муслиманске националности" по завршетку рата и непосредне ратне опасности. Апелант истиче да од Уставног суда очекује да у меритуму ријеша настали

спор на начин да усвоји дио одбијајућег тужбеног захтјева, постављеног и прецизираног поднеском од 11. септембра 2003. године, односно првостепену пресуду Општинског суда од 14. октобра 2003. године, и то у потпуности: тачку III тужбеног захтјева у цијелости, те у дијелу тачке IV под редним бројевима 3, 2, 5, и 6, као и да обавезе апеланткињу да апеланту накнади трошкове парничног поступка који нису признати том пресудом, односно одлучи у складу са Правилима Уставног суда. Осим наведеног, апелант се позвао и на повреду права на забрану тортуре из члана 3 Европске конвенције, права на слободу и безбједност личности из члана 5 Европске конвенције, права на обезбјеђивање дјелотворног правног лијека из члана 13 Европске конвенције и права на забрану злоупотребе права из члана 17 Европске конвенције.

г) Одговори на апелацију број АП 1494/10

37. Врховни суд, Кантонални суд и Општински суд се позивају на разлоге из својих пресуда које се оспоравају апелацијом, наводећи да апеланткињина права нису повријеђена, те предлажу да се апелација одбије као неоснована.
38. Апелант, такође, сматра да пресудама које се оспоравају предметном апелацијом нису повријеђена апеланткињина уставна права, те детаљно образлаже да су неосновани апеланткињини наводи који се односе на незначавање законског сљедника пријашњег Федералног министарства одбране у уводу пресуде Врховног суда, затим, на начин на који је апеланткиња "стекла" предметни посјед на наведеним материјално-техничким средствима, на околности апелантовог располагања својином, на то да апелант није овлашћеник права на накнаду изгубљене зараде, на околности вјештачења, на околности регистроване дјелатности, те на обрачун законских затезних камата. На крају, апелант предлаже да Уставни суд одбије апеланткињину апелацију као неосновану.

д) Одговори на апелацију број АП 2326/10

39. Врховни суд, Кантонални суд и Општински суд се позивају на разлоге из својих пресуда које се оспоравају апелацијом, наводећи да апелантова права нису повријеђена, те предлажу да се апелација одбије као неоснована.
40. Апеланткиња истиче да је апелантова апелација недопустива због тога што питања која покреће апелација нису у надлежности Уставног суда, те због тога што апелација наводи да су редовни судови погрешно утврдили одређене чињенице и на њих погрешно примјенили материјално право, а Уставни суд није надлежан да врши провјеру чињеница и начина на који су нижестепени судови протумачили позитивноправне прописе осим уколико одлуке нижестепених судова не крше Уставом загарантована права, што у конкретном предмету није случај. Такође, апеланткиња сматра да пресудама које се оспоравају предметном апелацијом нису повријеђена апелантова уставна права на која се "паушално" позива апелант, јер је апелант у току расправљања о спорној ствари максимално, у пуном капацитету гарантованих права у Уставу Босне и Херцеговине и Европској конвенцији, искористио своје право на правичну и јавну расправу у разумном року пред редовним судовима. Даље, апеланткиња наводи да је апелант "у поступку пред редовним судовима

користио пуна права и слободу како у приступу суду, предлагању доказа, расправљању и није било његове дискриминације по било ком основу, као што су национално поријекло, друштвено поријекло,.... иметак или нека друга околност", те да, уосталом, на истакнуте околности и повреде из апелације апелант није понудио ниједан релевантан доказ, да су "сви његови наводи у сфери 'паушалних тврдњи', инсинуација и политиканства, те увреда на рачун носилаца правосудних функција који су учествовали у доношењу нижестепених пресуда". На крају, апеланткиња предлаже да Уставни суд одбије апелантову апелацију као неосновану.

V. Релевантни прописи

41. **Закон о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 57/89 и "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93 и 13/94) у релевантном дијелу гласи:
Члан 185. ст. 1, 2, 3. и 4.

- (1) Одговорно лице дужно је успоставити стање које је било прије него што је штета настала.
- (2) Уколико успостављање ранијег стања не уклања штету потпуно, одговорно лице дужно је за остатак штете дати накнаду у новцу.
- (3) Кад успостављање ранијег стања није могуће, или кад суд сматра да није нужно да то учини одговорно лице, суд ће одредити да оно исплати оштећенику одговарајућу своту новца на име накнаде штете.
- (4) Суд ће досудити оштећенику накнаду у новцу кад он то захтијева, изузев ако околности датог случаја оправдавају успостављање ранијег стања.

Члан 186.

Обавеза накнаде штете сматра се доспјелом од тренутка настанка штете.

Члан 189. ст. 1. и 3.

Оштећеник има право, како на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи.

При оцјени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спријечено штетниковом радњом или пропуштањем.

Члан 277.

Дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе дугоује, осим главнице, и затезну камату према стопи утврђеној савезним законом.

Ако је стопа уговорене камате виша од стопе затезне камате претходног става овог члана, она тече и послје дужникова закашњења.

42. **Уредба о критеријима и нормативима распоређивања грађана и материјалних средстава у оружане снаге и друге потребе одбране** ("Службени лист РБиХ" број 19/92) у релевантном дијелу гласи:
Члан 52. ст. 1. и 2.

Грађани, предузећа и друга правна лица и власници приватних предузећа и радњи (у даљем тексту: власници средстава) извршавају обавезу давања материјалних средстава (у даљем тексту: средства) у складу са одредбама ове уредбе.

Средства се дају за потребе оружаних снага, Државне безбједности, јединица и органа цивилне заштите, службе осматрања и обавјештавања, јединица везе и криптозаштите, државних органа, предузећа и других правних лица која су од посебног значаја за одбрану (у даљем тексту: корисници средстава) за вријеме ратног стања на привремено коришћење.

Члан 60. став 5.

О преузетом средству, корисник средства дужан је издати потврду власнику средства која садржи: назив корисника средства, број и датум, податке о власнику средства, врсту, тип, марку, носивост и друге индивидуалне ознаке средства, податке из става 3. овог члана и вријеме и мјесто преузимања средства. Потврду потписују лица која су средства преузела, представник општинског секретаријата и власник средстава. Потврда се овјерава печатом корисника средства.

Члан 77. став 1. тач. 1. и 2.

Накнада за коришћење средстава из чл. 53, 66, 70. и 75. ове уредбе, која припадају грађанима, а изузета су за потребе оружаних снага и других корисника, одређује се према сљедећем:

- 1) за грађане који датим средствима остварују доходак за живот своје породице, припада накнада у висини примања која би остварили да су датим средствима вршили своју дјелатност у вријеме коришћења средстава од стране оружаних снага и других корисника средстава у мјесту пребивалишта, односно боравишта.
- 2) за грађане који датим средствима не остварују доходак за живот своје породице, припада накнада у висини просјечног личног дохотка у привреди Републике из претходног мјесеца.

Члан 80. став 1.

Накнада из члана 77. ове уредбе припада од дана предаје до дана враћања средстава.

Члан 82. став 1.

Накнаде из члана 77. и 78. и 79. ове уредбе власницима средстава исплаћује корисник средстава који је средство користио. Накнаде се обрачунавају и исплаћују по службеној дужности или на захтјев власника средстава.

Члан 87.

Ако средства из чл. 53, 66, 70. и 75. ове уредбе, осим потрошних ствари, за вријеме коришћења код корисника средстава буду уништена или оштећена или нестану, власнику тих средстава припада накнада за насталу штету, према општим правилима о накнади штете.

Члан 89. став 4.

Власник средстава који није задовољан са одлуком утврђеном у рјешењу из става 2. овог члана може у року од 30 дана од дана пријема рјешења покренути поступак код надлежног редовног суда за остваривање накнаде штете.

Члан 90. став 1. тачка 1.

Приликом процјене и одмјеравања висине накнаде штете која ће се признати власнику средства, комисија ће се руководити сљедећим мјерилима:

- 1) за уништено или нестало средство висина накнаде штете одређује се према мјесној тржишној вриједности коју је то средство имало у часу изузимања од власника;

Члан 93. став 2.

Власници средстава чија су средства изузета у периоду од 6. априла 1992. године до дана ступања на снагу ове уредбе, а за изузета средства нису добили потврду из члана 60. став 5. ове уредбе, могу у року од 15 дана од дана ступања на снагу ове уредбе, пријавити надлежном општинском секретаријату податке о узетим средствима. Поднесак о пријави узетих средстава садржи податке из става 1. овог члана.

43. **Закон о самосталном привређивању** ("Службени лист СРБиХ" број 26/89) у релевантном дијелу гласи:

Члан 3. ст. 1. и 2.

За обављање дјелатности самостални привредник оснива самосталну радњу, односно добива одобрење у складу са одредбама овог закона.

Самостални привредник може основати једну или више самосталних радњи и може у њима обављати једну или више дјелатности.

44. **Закон о предузећима** ("Службени лист СФРЈ" број 77/88) у релевантном дијелу гласи:

Члан 149. ст. 1. и 2.

Предузеће може да закључује уговоре и обавља друге послове промета роба и услуга само у оквиру дјелатности за коју је уписано у судски регистар.

Предузеће може без уписа у судски регистар да врши и друге дјелатности, у мањем обиму, које служе дјелатности која је уписана у судски регистар која се уобичајено врши уз те дјелатности, у мањем обиму или повремено, или које доприносе потпунијем искориштавању капацитета и материјала који се употребљавају за обављање уписане дјелатности.

45. **Закон о парничном поступку** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06) у релевантном дијелу гласи:

Члан 2. став 1.

(1) У парничном поступку суд одлучује у границама захтјева који су стављени у поступку.

Члан 291.

(1) Странка у поступку може бити свако физичко и правно лице.

VI. Допустивост

46. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

47. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

48. У погледу допустивости апелације коју је поднијела апеланткиња, предмет побијања апелацијом је Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-07-000778-41/09 од 18. фебруара 2010. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, побијану пресуду апеланткиња је примила 15. априла 2010. године, а апелација је поднесена 27. априла 2010. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очито (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

49. У погледу допустивости апелације коју је поднио апелант, предмет побијања апелацијом је Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-07-000778-41/09 од 18. фебруара 2010. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, побијану пресуду апелант је примио 15. априла 2010. године, а апелација је поднесена 11. јуна 2010. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1

Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очито (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

50. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

51. Апеланткиња побија пресуде Кантоналног суда и Врховног суда, тврдећи да је тим пресудама повријеђено њено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

52. Апелант побија пресуде Кантоналног суда и Врховног суда, тврдећи да је тим пресудама повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, право да не буде подвргнут мучењу или нехуманом или понижавајућем поступању или казни из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције, право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, те право на забрану злоупотребе права из члана 17 Европске конвенције.

Право на правично суђење

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. (...).

53. Уставни суд констатује да је у поступку који је окончан побијањем пресудом Врховног суда одлучивано о апелантовом тужбеном захтјеву против апеланткиње, усмјереном на накнаду штете. Уставни суд закључује да се ради о предмету грађанскоправне природе из чега произилази да је члан 6 Европске конвенције примјењив. С обзиром на наведено, Уставни суд ће испитати да ли је поступак пред судом био правичан онако како то захтјева члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције.

54. С обзиром на то да је апеланткиња носилац јавне власти, Уставни суд подсећа да апеланткиња не ужива заштиту права загарантованих одредбама

- Европске конвенције и њених протокола, који регулишу однос јавне власти и појединаца и пружају појединцима заштиту људских права и основних слобода у односу са јавном влашћу. Међутим, Уставни суд се позива на своје становиште установљено у Одлуци број АП 39/03 од 27. фебруара 2004. године (види, Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 19/04) у којој је закључено да Европска конвенција пружа минимум заштите у погледу људских права и основних слобода, а Устав Босне и Херцеговине даје ширу заштиту, те да, према члану VI/36) Устава Босне и Херцеговине, свако ко је био странка у одређеном поступку и ко има пресуду било ког суда за коју сматра да су му њоме повријеђена права може да поднесе апелацију Уставном суду. У цитираној одлуци је, поред наведеног, закључено да државни органи и јавна власт, као учесници судских поступака, уживају гаранције права на правичан поступак и права на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине. Имајући у виду наведено, Уставни суд ће испитати допуствост апелације у односу на апеланткињино уставно право на правично суђење и право на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине (види Одлуку Уставног суда број АП 1207/07 од 10. јуна 2009. године, доступну на: www.ustavnisud.ba).
55. Уставни суд запажа да се наводи апеланткиње и апеланта о кршењу права на правично суђење, у суштини, односе на произвољно поступање Кантоналног суда и Врховног суда како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних правних прописа. У вези с тим, Уставни суд указује да, према пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, Одлука о допуствости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је уопштено задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима.
56. С тим у вези, Уставни суд запажа да је апеланткиња навела да у оспореним пресудама није означен законски сједник пријашњег Федералног министарства одбране, да апелант није спровео ниједан доказ на околности начина стицања предметног посједа на наведеним материјалним средствима, да је Врховни суд у потпуности занемарио релевантну законску регулативу и чињеницу о својини на машинама утврдио изјавама свједока, противно одредби члана 82 став 1 Уредбе, да је погрешно примијењено материјално право у дијелу израчуна штете за уништена и нестала материјално-техничка средства, односно за изгубљену добит, те да апелант није имао регистровану грађевинску фирму, као и да се на потраживања из периода рата и непосредне ратне опасности не обрачунава камата, јер се ради о потраживању које има карактер јавног дуга, да су Кантонални суд и Врховни суд у односу на све ове наводе дали одговарајућа образложења како у погледу утврђивања чињеничног стања, тако и примјене материјалног права. С друге стране, у односу на апелантове наводе у којим тврди да су пресуде Кантоналног суда и Врховног суда конфузне, да су судови били дужни да примени одредбе ЗОО и Закона о висини стопе затезне камате у погледу новчаних захтјева по основу одговорности за накнаду штете, као и у погледу обрачуна затезне камате на новчана потраживања, те да је примјена правних прописа произвољна, као и поступак утврђивања чињеница, Уставни суд, прије свега, указује да, према устаљеној пракси Европског суда и Уставног суда, члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове, између осталог, да образложе своје пресуде. Међутим, ова обавеза не може бити схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види, Уставни суд, одлуке бр. У 62/01 од 5. априла 2002. године и АП 352/04 од 23. марта 2005. године). Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке (види, Европски суд за људска права, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А број 303-А, став 29). Уставни суд посебно наглашава и становиште да су, према пракси Европског суда за људска права, домаћи судови дужни да образложе своје пресуде при чему не морају дати детаљне одговоре на сваки навод, али ако је правно питање суштински важно за исход предмета, суд у том случају мора посебно да образложи разлоге на којима заснива своју одлуку. У супротном, постоји повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види, Европски суд за људска права, *Van der Hurk против Холандије*, пресуда од 19. априла 1994. године, став 61).
57. Доводећи наведени принцип у везу с конкретним случајем, Уставни суд запажа да су Кантонални суд и Врховни суд, супротно апелантовим наводима, јасно и аргументовано образложили своје одлуке и дали разлоге на основу којих су релевантних чињеница, утврђених током предметног поступка, применили одговарајуће одредбе материјалног права и донијели закључак о дјелимичној основаности апелантовог тужбеног захтјева којим је тражио да му апеланткиња исплати накнаду за коришћење средстава која су изузета од апеланта као споственика за потребе оружаних снага и других корисника, накнаду за изгубљену добит и накнаду штете за уништена и нестала материјално-техничка средства у складу са релевантним одредбама Уредбе и ЗОО, односно због којих разлога је апелантов тужбени захтјев у преосталом дијелу неоснован.
58. У односу на наводе апеланткиње и апеланта о досуђеној законској затезној камати, Уставни суд сматра да првостепени суд у конкретном случају није арбитрарно досудио законску затезну камату од дана настанка штете, а што су потврдили и Кантонални суд

и Врховни суд, сходно одредбама чл. 186 и 277 ЗОО, те становишту судске праксе израженом у Одлуци Уставног суда број АП 1433/06 од 13. септембра 2007. године, као и да одлучујући у границама постављеног тужбеног захтјева (члан 2 став 1 ЗПП), првостепени суд, такође, није арбитрарно досудио камату од дана доношења првостепене пресуде за уништена, односно нестала мобилизована материјално-техничка средства, а како је то апелант и захтијевао у своме прецизираном тужбеном захтјеву од 11. септембра 2003. године.

59. У складу с наведеним, Уставни суд сматра да није дошло до повреде како апеланткињиног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, тако ни апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

60. С обзиром на закључак Уставног суда у погледу повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да није нужно посебно разматрати дијелове апелација које су поднијели апеланткиња и апелант а који се односе на повреду права на имовину, јер су наводи из апелација о наводној повреди права на имовину, у суштини, идентични наводима у погледу наводне повреде права на правично суђење, што је Уставни суд већ размотрио у овој одлуци.

Право на дјелотворан правни лијек

Члан 13 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Свако чија су права и слобода, призната овом конвенцијом, нарушена има право на правни лијек пред националним властима [...].

61. У вези са апелантовим наводима о кршењу права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, Уставни суд указује на то да апелант није експлицитно навео у вези са којим правима сматра да постоји кршење права из члана 13 Европске конвенције. Међутим, из апелације може да се закључи да се наводи о кршењу овог права доводе у везу са правом на правично суђење. У вези с тим, Уставни суд запажа да је апелант имао могућност и да је користио правне лијекове (жалбу и ревизију) прописане законом. Чињеница да су Кантонални суд и Врховни суд, рјешавајући о жалби и ревизији, донијели одлуке којима апелант није задовољан, не може да води закључку о томе да правни лијекови не постоје или да нису дјелотворни.
62. Узимајући у обзир наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези са правом на правично суђење.

Право на недискриминацију

Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјера, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан 14 Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбјеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик,

вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

63. Уставни суд подсјећа на то да, према пракси Европског суда, дискриминација наступа ако се лице или група лица која се налазе у аналогној ситуацији различито третирају на основу пола, расе, боје, језика, вјере [...] у погледу уживања права из Европске конвенције, а не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман, или употребе средстава наспрам жељеног циља која нису у пропорционалном односу (види, Европски суд, *Белгијски језички случај*, пресуда од 9. фебруара 1967. године, серија А број 6, став 10). При томе је неважно да ли је дискриминација посљедица различитог законског третмана или примјене самог закона (види, Европски суд, *Ирска против Велике Британије*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А број 25, став 226).

64. Иако апелант није експлицитно навео у вези са којим правом сматра да постоји кршење права из члана 14 Европске конвенције, Уставни суд сматра да из апелације произилази да се наводи о кршењу овог права доводе у везу са правом на правично суђење. У конкретном случају Уставни суд је установио да апелантово указивање на различиту праксу надлежних органа не може бити доказ да је он дискриминисан у поступку с обзиром на то да апелант није понудио никакве друге аргументе у прилогу тврдњи о својој наводној дискриминацији. Наиме, чак и да је надлежни орган у аналогној ситуацији донио другачију одлуку, то само по себи не представља дискриминацију када се има у виду да није довољна само тврдња о различитом третману лица у аналогно сличној ситуацији него и други елементи, како је то наведено у претходној тачки ове одлуке. С обзиром на одсуство ових елемената у конкретном случају, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење из члана 6 Европске конвенције, такође, неосновани.

Остали наводи

65. У односу на апелантове наводе да му је повријеђено право да не буде подвргнут мучењу или нехуманом или понижавајућем поступању или казни из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, као и право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције, те право на забрану злоупотребе права из члана 17 Европске конвенције, Уставни суд запажа да није могуће довести у везу парнични поступак у којем је одлучивано о апелантовом тужбеном захтјеву против апеланткиње, усмјереном на накнаду штете, са повредом ових права. У складу са наведеним, Уставни суд сматра да је апелација у овом дијелу неоснована.

VIII. Закључак

66. Уставни суд закључује да оспореним одлукама Кантоналног суда и Врховног суда није повријеђено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, као ни апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер начин на који су судови оцјеном

изведених доказа утврдили чињенично стање и протумачили и примијенили позитивноправне прописе не може да се сматра произвољним. Наиме, Кантонални суд и Врховни суд су навели аргументоване разлоге за доношење одлука, односно из анализе образложења наведених пресуда је видљиво да постоји квалитетно и увјерљиво образложење о утврђивању кључних чињеница, те примјени релевантних правних прописа.

67. Исто тако, Уставни суд закључује да су неосновани и наводи о кршењу права из члана 13 Европске конвенције у вези са чланом 6 став 1 Европске конвенције, као и наводи о кршењу права из члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције, јер апелантово указивање на различиту праксу надлежних органа у околностима конкретног случаја само по себи не покреће питање кршења права из наведених чланова.
68. Такође, нема повреде апелантовог права да не буде подвргнут мучењу или нехуманом или понижавајућем поступању или казни из члана II(3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, као ни права на личну слободу и безбједност из члана II(3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције, те права на забрану злоупотребе права из члана 17 Европске конвенције када није могуће довести у везу парнични поступак у којем је одлучивано о апелантовом тужбеном захтјеву против апеланткиње, усмјереном на накнаду штете, са повредом ових права.
69. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.
70. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др **Миодраг Симовић**, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вјећу од пет судија, у предмету број **AP 1494/10**, рјешавајући апелацију **Federacije Bosne i Hercegovine i Ante Anića**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. алинеја 2. и члана 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Valerija Galić, потпредсједница
Seada Palavrić, потпредсједница
Mato Tadić, судија
Mirsad Čeman, судија
на сједници одржаној 14. марта 2012. године донио је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Одбијају се као неосноване апелације **Federacije Bosne i Hercegovine i Ante Anića** поднесене против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Rev-07-000778-41/09 од 18. фебруара 2010. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број 006-0-Gž-09-000 125 од 20. августа 2009. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Федерација Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: апелантца), коју заступа законски заступник Федералног правобранилаштва, поднијела је 27. априла 2010. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 070-0-Rev-07-000778-41/09 од 18. фебруара 2010. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 006-0-Gž-09-000 125 од 20. августа 2009. године. Апелација је регистривана под бројем AP 1494/10.
2. Против истих пресуда апелацију је поднијела и друга страна у предметном поступку пред редовним судовима Anto Anić (у даљњем тексту: апелант) из Polja, Dolac на Lašvi, која је заведена под бројем AP 2326/10 од 11. јуна 2010. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. S obzirom na to da apelacije br. AP 1494/10 i AP 2326/10 ukazuju na isti činjenični supstrat, te da je riječ o istim strankama u redovnom postupku, Ustavni sud, u skladu sa članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio je odluku da se spoje navedeni predmeti u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 1494/10.
4. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i apelanta zatraženo je 5. i 2. decembra 2011. godine da dostave odgovore na apelaciju broj AP 1494/10.
5. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i apelant dostavili su odgovore na apelaciju 4. januara 2012. godine, 16. decembra 2011. godine, 29. decembra 2011. godine i 22. decembra 2011. godine.
6. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i apelantice 1. jula, 1. septembra i 2. septembra 2011. godine zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju broj AP 2326/10.
7. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i apelantica su dostavili odgovore na apelaciju 8. jula 2011. godine, 15. septembra 2011. godine, 29. septembra 2011. godine i 8. septembra 2011. godine.
8. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i apelanta dostavljeni su apelantici 18. januara 2012. godine, a odgovori Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i apelantice dostavljeni su apelantu 4. oktobra 2011. godine.

III. Činjenično stanje

9. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantinih i apelantovih navoda, te dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
10. Općinski sud, nakon provedenog postupka, u apelantovoj pravnoj stvari protiv apelantice, odnosno Federalnog ministarstva odbrane, radi naknade štete, vsp. 6.835.800,60 KM, donio je Presudu broj P-10/00 od 14. oktobra 2003. godine kojom je pretežno usvojio apelantov tužbeni zahtjev. U prvom stavu izreke presude apelantica je obavezana da apelantu na ime mobiliziranih, a nevraćenih materijalno-tehničkih sredstava, i to: 1) utovarivača ULT 220, 2) kamiona "damper", 3) kamiona kiperu MAN 16.230, 4) noža za čišćenje snijega za utovarivač ULT 220 i kamiona MAN 16.230, 5) posipača soli za MAN 16.230 i 6) mrežastih lanaca, dva komada,

- nadoknadi njihovu vrijednost u ukupnom iznosu (zbir pojedinačnih iznosa iz tač. od 1. do 6. prvog stava navedene presude) od 130.376,25 KM. U drugom stavu izreke presude apelantica je obavezana da apelantu nadoknadi štetu za mobilizirana materijalno-tehnička sredstva, koja su u međuvremenu potpuno ili djelimično uništena, i to: 1) utovarivač ULT 160, 2) autodizalica ČKD 28T i 3) kamion kiper MAN 15.216, u ukupnom iznosu (zbir pojedinačnih iznosa iz tač. od 1. do 3. drugog stava navedene presude) od 88.524,73 KM. U trećem stavu izreke presude apelantica je obavezana da apelantu na ime naknade štete za izgublenu dobit za mobilizirana, a nevraćena materijalno-tehnička sredstva, i to: 1) utovarivač ULT 220, 2) kamion kiper MAN 16.230, 3) kamion "damper"; 4) utovarivač ULT 160, 5) autodizalica ČKD 28T i 6) kamion kiper MAN 15.216, nadoknadi njihovu vrijednost u ukupnom iznosu (zbir pojedinačnih iznosa iz tač. od 1. do 6. trećeg stava navedene presude) od 4.019.782,55 KM, a zakonska zatezna kamata za iznose iz prvog i drugog stava utvrđena je od dana donošenja prvostepene presude pa do isplate. Zakonska kamata za iznos iz trećeg stava utvrđena je od 9. oktobra 1997. godine pa do isplate. Konačno, sud je istakao da su troškovi postupka apelantu dosuđeni u iznosu od 257.493,19 KM, a u preostalom dijelu apelantov tužbeni zahtjev je odbijen kao neosnovan. Na kraju, prvostepeni sud je konstatirao da je apelantu prvostepenom presudom dosuđeno ukupno 4.238.686,55 KM u odnosu na iznos od 6.835.800,60 KM, koliko je traženo predmetnom tužbom.
11. Općinski sud je na osnovu brojnih dokaza koji su izvedeni u toku postupka utvrdio da je apelant vlasnik materijalno-tehničkih sredstava navedenih u preciziranom tužbenom zahtjevu od 11. septembra 2003. godine. Dalje, Općinski sud je naveo da je u toku postupka utvrđeno da je apelant obavljao autoprevozničku djelatnost u periodu od 1980. do 1990. godine i da je 13. novembra 1990. godine prenio sjedište svoje djelatnosti iz Travnika u Bački Petrovac-Vojvodina, Republika Srbija. Datum mobilizacije navedenih sredstava Općinski sud je utvrdio uvidom u potvrdu Općinskog štaba Civilne zaštite Travnik broj 06/3-82-1-320/94 od 1. septembra 1994. godine u kojoj je navedeno da je Općinski štab Civilne zaštite Travnik u periodu od 4. aprila 1992. godine do 3. juna 1993. godine mobilizirao materijalno-tehnička sredstva koja su bila apelantovo vlasništvo, i to: utovarivač ULT-220, utovarivač ULT-160, kamion kiper MAN 16.230, kamion kiper MAN 15.216, autodizalica ČKD 28T i kamion "damper", a navedena potvrda Općinskog štaba Civilne zaštite Travnik potkrijepljena je i izjavama određenog broja svjedoka.
12. Općinski sud je zaključio da je navedena sredstva koja su bila apelantovo vlasništvo preuzela Armija RBiH nakon izbivanja sukoba sa jedinicama Hrvatskog vijeća obrane (u daljnjem tekstu: HVO). Tada je apelant bio primoran da napusti svoj dom i imovinu, što se, prema njegovoj izjavi, desilo 4. juna 1993. godine. Taj datum tokom postupka nije osporen bilo kakvim važećim dokazima. Ta činjenica (da je Armija RBiH preuzela apelantova sredstva) potkrijepljena je uvidom u potvrdu o mobilizaciji koju je izdao Samostalni inženjerski bataljon od 2. juna 1994. godine. Dodatni dokaz za to da su apelantova sredstva ostala u posjedu Armije RBiH za Općinski sud je bila potvrda Komande 7. korpusa Armije RBiH od 17. augusta 1994. godine. Tom potvrdom apelantu je odgovoreno na njegove zahtjeve za povrat izuzetih sredstava od 17. jula i 8. augusta 1994. godine. Naime, rečeno je da će vozila i ostala materijalna sredstva biti vraćena apelantu nakon okončanja rata u BiH pod uvjetom da budu u funkciji. Također, rečeno je da su vozila i ostala materijalna sredstva sada u funkciji potreba Armije RBiH, da se smatraju ratnim plijenom, te da se ne može izdati potvrda o izuzimanju u skladu sa relevantnim odredbama Odluke o izuzimanju materijalno-tehničkih sredstava za potrebe Oružanih snaga RBiH. Dalje, Općinski sud je uviđajem na licu mjesta u kasarni "Zijad Selman" Slimena, u prisustvu vještaka mašinske struke Ive Gudelja, utvrdio da se u krugu kasarne, odnosno u apelantovom posjedu, tj. Federalnog ministarstva odbrane, nalaze apelantova sredstva, i to: kamion "damper" i utovarivač ULT-220, kao i da su u neupotrebljivom stanju. Na osnovu nalaza vještaka mašinske struke Ibrahima Bazdulja, utvrđeno je da se utovarivač ULT-160, autodizalica ČKD 28T i kamion kiper MAN 15.216 nalaze u apelantovom posjedu, ali da su u neupotrebljivom stanju. Da su navedena tri sredstva zatečena u neupotrebljivom stanju kada se apelant vratio svojoj kući nakon prestanka sukoba između jedinica Armije RBiH i HVO-a, nije bilo sporno. Za preostalo apelantovo sredstvo (kamion kiper MAN 16.230) tokom postupka je nesporno utvrđeno da apelantu nije vraćeno, te da mu se krajem ratnih djelovanja gubi trag.
13. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je smatrao da je osnovan apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu se dosudi naknada materijalne štete za uništena i oštećena sredstva, kao i naknada za njihovo korištenje i izgubljenu dobit, u skladu sa relevantnim odredbama Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane ("Službeni list RBiH" broj 19/92; u daljnjem tekstu: Uredba), kao i odredbama Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94; u daljnjem tekstu: ZOO). Općinski sud je naglasio da je Bosna i Hercegovina 22. decembra 1995. godine proglasila prestanak rata, a prestanak neposredne ratne opasnosti 23. decembra 1996. godine, od kada je trebalo (što u konkretnom slučaju nije uradila), prema službenoj dužnosti ili nakon podnesenog zahtjeva, da donese odluku o vraćanju izuzetih sredstava apelantu i naknadi za njihovo korištenje. Konačno, Općinski sud je istakao da je pojedinačne i zbirne iznose naknade za uništena i oštećena sredstva, naknade za njihovo korištenje, te naknade na ime izgubljene dobiti donio na osnovu nalaza sudskog vještaka mašinske struke Ive Gudelja i nalaza sudskog vještaka mašinsko-metalske struke Miroslava Radoša. Navedeni vještaci su dali odvojeno svoje nalaze, ali su ih nakon iznijetih primjedaba uskladili i dali jedinstven nalaz koji je Općinski sud prihvatio.
14. Na prvostepenu presudu Općinskog suda žalbe su izjavili apelant i apelantica. Rješavajući o žalbama, Kantonalni sud je donio Presudu broj Gž-4/04 od 20. septembra 2004. godine kojom je djelimično usvojio žalbe apelanta i apelantice, preinačio prvostepenu presudu tako da je apelantov tužbeni zahtjev pretežno odbijen kao neosnovan.
15. Protiv Presude Kantonalnog suda od 20. septembra 2004. godine reviziju su uložili apelant i apelantica, te je Vrhovni sud donio Presudu broj Rev-8/05 od 20. jula 2006. godine kojom je apelantovu reviziju pretežno odbio, a uvažio ju je u odnosu na plaćanje zakonskih zatezних kamata, u odnosu na naknadu za korištenje apelantovih

- sredstava koje je koristila apelantica, te u odnosu na naknadu troškova postupka.
16. Nakon Presude Vrhovnog suda od 20. jula 2006. godine Kantonalni sud je na sjednici vijeća, bez održavanja javne i usmene rasprave, donio Presudu broj 006-0-Gž-06-000 583 od 18. januara 2007. godine. Tom presudom je obavezao apelanticu da apelantu na ime naknade za korištenje izuzetih sredstava, utovarivača ULT-220 i kamiona "damper", isplati ukupan iznos od 27.464,25 KM za period od 1. juna 1993. godine do 7. oktobra 2002. godine.
17. Protiv presude drugostepenog suda reviziju su uložili apelant i apelantica. Vrhovni sud je odlučio o reviziji Presudom broj 070-0-Rev-07-000778 od 16. oktobra 2007. godine tako što je u svemu ostavio na snazi Presudu Kantonalnog suda broj 006-0-Gž-06-000583 od 18. januara 2007. godine osim u dijelu odluke o troškovima postupka. U tom dijelu je preinačio revizijom osporenu presudu, te obavezao apelanticu da apelantu naknadi troškove postupka u iznosu od 13.608,00 KM.
18. Apelant je protiv presuda Vrhovnog suda od 20. jula 2006. godine i 16. oktobra 2007. godine, te presuda Kantonalnog suda od 20. septembra 2004. godine i 18. januara 2007. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu. Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti i meritumu broj *AP 3013/06* od 29. aprila 2009. godine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu, dostupna na web-stranici Ustavnog suda: www.ustavnisud.ba) usvojio apelantovu apelaciju. Utvrđena je povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju zbog toga što je iz analize obrazloženja navedenih presuda vidljivo da nedostaje kvalitetno i uvjerljivo obrazloženje u pogledu utvrđivanja ključnih činjenica, te primjene relevantnih zakonskih odredaba od čijeg utvrđivanja i primjene zavisi ishod postupka kojim je apelant potraživao naknadu štete nastale zbog izuzimanja i nevratanja njegove imovine. Ustavni sud je ukinuo presude Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-07-000778 od 16. oktobra 2007. godine i broj Rev-8/05 od 20. jula 2006. godine, kao i presude Kantonalnog suda broj 006-0-Gž-06-000 583 od 18. januara 2007. godine i broj Gž-4/04 od 20. septembra 2004. godine, te je predmet vratio Kantonalnom sudu da, po hitnom postupku, donese novu odluku u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.
19. U ponovnom postupku Kantonalni sud je donio Presudu broj 006-0-Gž-09-000 125 od 20. augusta 2009. godine kojom je apelantova žalba odbijena kao neosnovana, a apelantova žalba djelimično uvažena i Presuda Općinskog suda broj P-10/00 od 14. oktobra 2003. godine preinačena. U prvom stavu izreke presude apelantica je obavezana da apelantu na ime uništenih i nestalih materijalno-tehničkih sredstava, i to: 1) kamiona kiperu MAN 16.230, 2) utovarivača ULT 160, 3) autodizalice ČKD 28T, 4) kamiona kiperu MAN 15.216, 5) noža za čišćenje snijega, 6) posipača soli za MAN 16.230 i 7) mrežastih lanaca, dva komada, nadoknadi njihovu vrijednost u ukupnom iznosu (zbir pojedinačnih iznosa iz tač. od 1. do 7. prvog stava navedene presude) od 156.264,73 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana presuđenja (14. oktobra 2003. godine), pa do isplate. U drugom stavu izreke presude apelantica je obavezana da apelantu na ime naknade štete koja se ogleda u vidu izgubljene dobiti zbog mobiliziranih, a nevrćenih materijalno-tehničkih sredstava za period nakon prestanka rata i neposredne ratne opasnosti isplati iznose, i to: 1) za utovarivač ULT 220 za period od 23. decembra 1996. do 7. oktobra 2002. godine 1.496.988,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom, sve bliže precizirano u drugom stavu izreke presude; 2) za kamion "damper" za period od 23. decembra 1996. do 7. oktobra 2002. godine 1.464.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom, sve bliže precizirano u drugom stavu izreke presude. Također, apelantica je obavezana da apelantu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 227.499,12 KM, a preostali dio apelantovog preciziranog tužbenog zahtjeva od 11. septembra 2003. godine je odbijen kao neosnovan.
20. Kantonalni sud, ispitujući ponovo prvostepenu presudu u granicama navoda iz žalbi i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe člana 347. ranijeg Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" br. 42/98 i 3/99), a koji se u konkretnom slučaju primjenjivao na osnovu odredbe člana 456. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06; u daljnjem tekstu: ZPP), te ocjenjujući stavove Ustavnog suda, date u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *AP 3013/06* od 29. aprila 2009. godine, zaključio je da je apelantova žalba neosnovana, a apelantova žalba je djelimično osnovana. Naime, drugostepeni sud je istakao da su apelantini žalbeni navodi da apelant nije aktivno legitimiran u konkretnom slučaju neosnovani, jer je prvostepeni sud saslušanjem određenog broja svjedoka, te na osnovu uvida u potvrdu PU Travnik od 2. marta 2001. godine i potvrdu o mobilizaciji koju je izdao Samostalni inženjerski bataljon od 2. juna 1994. godine na nesumnjiv način utvrdio da je apelant vlasnik radnih mašina ULT 220, ULT 160, kamiona "damper", autodizalice marke "tatra", te kamiona MAN 16-230 i MAN 15-216, kao i posipača soli, mrežastih lanaca i noža za čišćenje snijega. Dalje, sud je konstatirao da su saslušani svjedoci M.H. i A.L. izjavili da su se i prije rata spomenute mašine nalazile u apelantovom posjedu, a što upućuje da je apelant i bio vlasnik tih mašina, da se izjave saslušanih svjedoka međusobno dopunjuju i da u njima nema nikakve međusobne kontradiktornosti kako u pogledu vlasništva na materijalno-tehničkim sredstvima, tako i u pogledu činjenice koja su sredstva izuzeta, pa je zbog toga drugostepeni sud prihvatio iskaze svjedoka kao tačne i nepristrasne. U vezi s tim, sud je naveo da su apelantini žalbeni navodi da apelant nije registrovao predmetne mašine na svoje ime, te da samim tim nije ni dokazao svoje vlasništvo na tim mašinama neosnovani, budući da se vlasništvo na stvarima može dokazivati svim dokaznim sredstvima (svjedoci, uvjerenja, pa čak i fotografije), a ne samo registracijom u nadležnoj Stanici javne sigurnosti ili u Poreznoj upravi.
21. Također, drugostepeni sud je istakao da nije osnovan ni apelantini prigovor da nije pasivno legitimirana u konkretnom predmetu, odnosno da nije izvršila mobilizaciju materijalno-tehničkih sredstava navedenih u tužbi, jer je saslušanjem svjedoka M.L., A.L., E.I. i A.M. utvrđeno da su pripadnici Armije RBiH koristili materijalno-tehnička sredstva navedena u izreci presude. Iz izjava spomenutih svjedoka se može zaključiti da je

- Armija RBiH mobilizirala spomenuta materijalno-tehnička sredstva koja je i koristila u toku rata i neposredne ratne opasnosti. Shodno tome, sud je naveo da izuzimanje navedenih sredstava nije izvršeno u skladu sa odredbom člana 60. Uredbe, niti je u skladu sa članom 93. Uredbe apelantica izdala odgovarajuću potvrdu, ali da se, zbog tih apelanticinih propusta, ne može smatrati da navedena sredstva nisu ni izuzeta od apelanta, niti da apelant za ta sredstva nema pravo da traži odgovarajuću naknadu. Dalje, Kantonalni sud je istakao da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da je materijalno-tehnička sredstva koja su navedena u izreci prvostepene presude apelantu izuzela apelantica, te je pravilno zaključio da je datum izuzimanja sredstava 4. april 1992. godine. Naime, sud je, ocjenjujući iskaze svjedoka A.K., M.M. i S.M., te potvrdu Općinskog štaba Civilne zaštite Travnik od 1. septembra 1994. godine, a imajući u vidu i primjedbe Ustavnog suda date u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP 3013/06 od 29. aprila 2009. godine, naveo da se može osnovano zaključiti da su apelantu mobilizirane mašine koje su navedene u potvrdi od 1. septembra 1994. godine, jer navedeni materijalni dokaz (potvrda), te iskaz svjedoka M.M. nesumnjivo ukazuju na to da je došlo do izuzimanja spomenutih mašina 4. aprila 1992. godine, iskaz svjedoka A.K. je direktno suprotan sadržaju potvrde koju je sam izdao, pa zbog toga njegov iskaz drugostepeni sud (kao ni prvostepeni sud) nije uvažio, a svjedok S.M. u spornom periodu nije bio angažiran u Štabu Civilne zaštite i nije imao neposrednih saznanja o mobilizaciji navedenih sredstava. Shodno tome, sud je konstatirao da apelantu pripada naknada za sredstva koja su mu u toku rata uništena, odnosno koja su nestala, pa mu je, u skladu sa odredbama čl. 87. i 90. stav 1. tačka 1. Uredbe, određena naknada, a prema nalazu vještaka mašinske struke.
22. Drugostepeni sud je naveo da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je odbio apelantov zahtjev za naknadu za korištenje mobiliziranih materijalno-tehničkih sredstava: utovarivača ULT 160, kamiona kiperu MAN 16-230 i kamiona kiperu MAN 15-216, te autodizalicu ČKD 28T za period rata i neposredne ratne opasnosti, te da je, također, za navedena sredstva (kao i za kamion kiperu MAN 16-230) valjalo odbiti apelantov zahtjev za naknadu izgubljene dobiti i nakon prestanka ratnog stanja, kako je to i učinjeno predmetnom presudom, zbog toga što iz provedenih dokaza proizlazi da su sva ova sredstva uništena, odnosno nestala u toku rata. Naime, sam apelant već u svojoj tužbi koja je podnesena 14. januara 2000. godine navodi da su mu određena materijalno-tehnička sredstva zapaljena u toku rata. Također, u svom podnesku od 20. augusta 2004. godine apelant tvrdi da je dio uništenih sredstava Armija RBiH kasnije dovela u njegovo dvorište, a vještak mašinske struke Ibrahim Bazdulj u svom nalazu od 9. oktobra 1997. godine navodi da je u dvorištu kod izgorjele apelantove kuće zatekao autodizalicu marke "tatra" i kamion kiperu MAN 15-216 koji su uništeni i kod kojih su vidljivi tragovi gorenja. Dalje, sud je istakao da se, kada se apelantovi navodi (da su mu određena sredstva zapaljena u toku rata) dovedu u vezu sa nalazom spomenutog vještaka, može osnovano zaključiti da su navedena materijalno-tehnička sredstva (autodizalica i kamion 15-216) uništena (izgorjela) u toku rata. U vezi s tim, sud je naveo da je, prema izjavi svjedoka A.L. od 12. novembra 1997. godine, utovarivač ULT 160 već u vrijeme sukoba Armije RBiH i HVO-a, to jest 1993. godine, bio u neispravnom stanju, to jest neupotrebljiv, a i vještak mašinske struke navedeni utovarivač tretira i obračunava u svom nalazu i mišljenju kao "potpuno ili djelimično uništena MTS". Što se tiče kamiona kiperu MAN 16-230, navedeni kamion u toku rata koristila je Armija RBiH, te je, prema izjavi samog apelanta, "korišten u završnim operacijama na Vlašiću, te da kasnije nije viđen na ovim prostorima, jer mu se gubi svaki trag", a što ukazuje da je to materijalno-tehničko sredstvo u toku rata nestalo. Dalje, prema iskazima svih saslušanih svjedoka, a pogotovo A.L. i M.H., mobilizirana sredstva-posipač soli, mrežasti lanci i nož za čišćenje snijega koristili su pripadnici Armije RBiH, ali niko od saslušanih svjedoka nije izjavio da je navedena sredstva vidio u posjedu apelantice ili trećih lica nakon prestanka rata i neposredne ratne opasnosti, te se osnovano može zaključiti da su i ta sredstva nestala u toku rata.
23. Isto tako, Kantonalni sud je konstatirao da je, također, pravilno zaključio prvostepeni sud da apelantu ne pripada naknada predviđena odredbom člana 77. stav 1. tačka 1. Uredbe za materijalno-tehnička sredstva koja su u toku rata uništena, odnosno nestala, jer je uvjet za isplatu navedene naknade, shodno odredbi člana 80. Uredbe, da izuzeta sredstva budu vraćena vlasniku, a što nije učinjeno, a također nije dokazan datum nestanka, odnosno uništenja materijalno-tehničkih sredstava, te se, shodno tome, nije moglo ni odrediti do kog datuma vlasniku izuzetih sredstava pripada spomenuta naknada. Ali, sud je naveo da, i u situaciji kada navedeno stanovište prvostepenog suda ne bi bilo tačno, apelantu, opet, ne bi pripala spomenuta naknada iz člana 77. stav 1. tačka 1. Uredbe, zato što nije uspio dokazati postojanje i visinu te naknade. Također, prema ocjeni Kantonalnog suda, sa uništenim materijalno-tehničkim sredstvima izjednačavaju se i materijalno-tehnička sredstva koja su nestala u toku rata, jer apelantica ne može vratiti navedena sredstva, te i za nestala materijalno-tehnička sredstva kao što su: kamion kiperu MAN 16-230, posipač soli, mrežasti lanci i nož za čišćenje snijega apelantu pripada naknada u skladu sa odredbom člana 87. Uredbe. Naime, apelant ne može za navedena sredstva potraživati naknadu štete u vidu izmakle dobiti nakon prestanka rata i neposredne ratne opasnosti, jer se izmakla dobit može potraživati samo pod pretpostavkom da su nakon prestanka neposredne ratne opasnosti mobilizirana sredstva ostala neopravdano u apelanticinom posjedu zbog čega apelant trpi štetu i u vidu izmakle dobiti. Sud je istakao da je, zbog toga, apelantu dosuđena vrijednost uništenih, odnosno nestalih sredstava sa traženom pripadajućom kamatom, a apelantov tužbeni zahtjev za naknadu izmakle dobiti za navedena sredstva valjalo je odbiti, kao i da je prvostepeni sud pravilno apelantu dosudio vrijednost uništenih, odnosno nestalih mobiliziranih materijalno-tehničkih sredstava prema cijenama u vrijeme mobilizacije (april 1992. godine), te nije dodatno umanjivao vrijednost tih sredstava do trenutka uništenja (jer datum uništenja-nestanka sredstava nije ni utvrđen), odnosno do prestanka rata i neposredne ratne opasnosti, pa je vrijednost tako obračunatih sredstava veća, što na izvjestan način kompenzira naknadu predviđenu odredbom člana 77. stav 1. tačka 1. Uredbe.
24. Sud je zaključio da je neosnovan i dio tužbenog zahtjeva kojim apelant traži isplatu vrijednosti mobiliziranih materijalno-tehničkih sredstava-utovarivača ULT 220 i kamiona "damper". Naime, prema stanju u spisu predmeta, prvostepeni sud je obavio uviđaj na licu mjesta u kasarni "Zijad Selman" Slimena – Travnik 7. oktobra

2002. godine, te je apelant prepoznao spomenuta materijalno-tehnička sredstva kao svoja, a vještak Ivo Gudelj uporedio je spomenute mašine sa slikama tih mašina koje se otprije nalaze u spisu predmeta, pa je zaključio da su identične onima sa fotografije. Dakle, u situaciji kada je utvrđeno da su radne mašine ULT 220 i kamion "damper" apelantovo vlasništvo, te da se nalaze u apelantinoj faktičkoj vlasti, tj. Federalnog ministarstva odbrane, apelant nije mogao tužbom zahtijevati da mu apelantica nadoknadi vrijednost tih mašina, nego je mogao, u smislu odredbe člana 43. Zakona o vlasničkopravnim odnosima ("Službene novine Federacije BiH" broj 6/98), tužbom zahtijevati povrat tih individualno određenih stvari uz eventualni zahtjev za isplatu razlike vrijednosti mašina od trenutka izuzimanja do trenutka predaje, kao i eventualno postaviti facultas alternativa zahtjev za isplatu određenog iznosa ukoliko apelantica odbije da preda mašine. Na ročištu pred drugostepenim sudom od 3. septembra 2004. godine apelant je izjavio da je omaškom njegovog opunomoćenika ispušteno da u preciziranom tužbenom zahtjevu od 11. septembra 2003. godine traži povrat navedenih mašina, ali Kantonalni sud te njegove navode nije uvažio, budući da, u skladu sa odredbom člana 2. stav 1. ZPP, sud odlučuje u granicama zahtjeva koji je postavljen u postupku, te je, zbog svega navedenog, valjalo odbiti i ovaj dio apelantovog tužbenog zahtjeva.
25. Kantonalni sud je konstatirao da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je dosudio apelantu naknadu izgubljene dobiti za period od 23. decembra 1996. godine do 7. oktobra 2002. godine za mobilizirana, a nevraćena materijalno-tehnička sredstva – utovarivač ULT 220 i kamion "damper", te da je, također, pravilno odlučio prvostepeni sud kada je odbio apelantov zahtjev za naknadu izgubljene dobiti za navedena sredstva u periodu rata i neposredne ratne opasnosti. Naime, u toku postupka je utvrđeno da je apelant obavljao autoprevozničku djelatnost u periodu od 1980. godine do 1990. godine i da je 13. novembra 1990. godine prenio sjedište svoje djelatnosti iz Travnika u Bački Petrovac-Vojvodina, Republika Srbija. Odredbom člana 3. stav 2. tada važećeg Zakona o samostalnom privređivanju ("Službeni list SRBiH" broj 26/89) je bilo propisano da samostalni privrednik može osnovati jednu ili više samostalnih radnji i u njima može obavljati jednu ili više djelatnosti, a odredbom člana 149. stav 2. tada važećeg Zakona o preduzećima ("Službeni list SFRJ" broj 77/88) bilo je propisano da preduzeće može bez upisa u sudski registar da vrši i druge djelatnosti u manjem obimu koje služe djelatnostima koje su upisane u sudski registar, a koje se uobičajeno vrše uz te djelatnosti u manjem obimu ili povremeno ili koje doprinose potpunijem iskorištavanju kapaciteta i materijala koji se upotrebljavaju za obavljanje upisane djelatnosti. Ocjenjujući navedeno, te mišljenje Ustavnog suda izraženo u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP 3013/06 od 29. aprila 2009. godine, drugostepeni sud je zaključio da apelant kao registrirani autoprevoznik nije morao da se posebno registrira za obavljanje djelatnosti sa navedenim mašinama (koje su, osim što su građevinske mašine, po svojoj prirodi i prevozna sredstva), te, shodno tome, apelantu pripada naknada izgubljene dobiti u smislu odredbe člana 189. ZOO. Naime, ni nakon prestanka rata i neposredne ratne opasnosti apelantica nije vratila apelantu navedena mobilizirana sredstva (utovarivač ULT 220 i kamion "damper"), nego je ta sredstva nastavila da koristi, te je prvostepeni sud, u skladu sa odredbom člana 189. ZOO, pravilno dosudio apelantu naknadu štete koja se ogleda u izmakloj koristi za period od 23. decembra 1996. godine do 7. oktobra 2002. godine.
26. Također, sud je istakao da je apelant u toku postupka pred prvostepenim sudom prilikom dokazivanja izmakle dobiti za navedeni period priložio sudu razne oglase i tendere za obavljanje određenih građevinskih radova koje je mogao izvršavati svojim mašinama (kako je to navedeno u zapisniku od 11. septembra 2003. godine), te, između ostalog, i javno nadmetanje za zimsko održavanje puteva i ulica općine Travnik, kao i ponuda za poslove u Trogiru, Republika Hrvatska. Dakle, svi navedeni tenderi i javna nadmetanja se odnose na period nakon prestanka neposredne ratne opasnosti, te je na osnovu tih dokaza prvostepeni sud ispravno zaključio da je, zbog toga što apelantica nije vratila navedena materijalno-tehnička sredstva, apelant onemogućen da poveća svoju imovinu u periodu nakon prestanka ratne opasnosti, odnosno da je mogao u punom kapacitetu angažirati svoja sredstva u tom periodu, a na osnovu čega je vještak mašinske struke procijenio visinu izgubljene dobiti koja je apelantu i dosuđena.
27. Međutim, apelant nije sudu pružio nijedan dokaz da je mogao putem mobiliziranih građevinskih mašina i kamiona (navedenih u prvom stavu drugostepene presude) ostvarivati primanja u vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti, te, dakle, nije uspio dokazati (član 206. ranijeg ZPP) da mu za period ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti pripada naknada prema odredbi člana 77. stav 1. tačka 1. Uredbe. U vezi s tim, sud je naveo da se pri utvrđivanju zarade koju je mogao ostvariti apelant navedenim sredstvima u toku rata mora dokazati objektivna vjerovatnost da bi apelant, zaista, imao primanja da mu nisu mobilizirana njegova sredstva, a u uvjetima ratnog stanja, kada nisu radile građevinske firme, apelant je morao ponuditi valjane dokaze da je bio u mogućnosti da stječe određena novčana sredstva. Dakle, primanja koja je vještak mašinske struke pauzalno odredio za period rata i neposredne ratne opasnosti u visini od 60% vrijednosti norme sata iz mirnodopskog - poratnog perioda je takva procjena zarade koja je apstraktno obračunata bez ikakvih realnih dokaza o mogućnosti stjecanja takve zarade, pa je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je odbio apelantov zahtjev za naknadu za period rata i neposredne ratne opasnosti za mobilizirana materijalno-tehnička sredstva. U prilog tome ide i izjašnjenje vještaka Ive Gudelja od 25. aprila 2002. godine koji navodi da se slaže sa konstatacijom mr. Delimustafića da je period od 4. aprila 1992. godine do 23. decembra 1996. godine ratni period, te da vještak nije u mogućnosti donijeti odluku o korištenju sredstava po tržišnim uvjetima, i to prepušta da ocijeni sam sud. Sud je naveo da, pošto apelant nije u toku postupka dokazao da li je uopće mogao i koliko sati ili dana u toku mjeseca radno angažirati svoja mobilizirana sredstva u periodu rata, proizlazi da je nalaz vještaka u dijelu koji se odnosi na obračunatu naknadu za period rata i neposredne ratne opasnosti raden bez ikakvih realnih pokazatelja da li su i koliko apelantova mobilizirana sredstva mogla biti angažirana u navedenom periodu, pa da, shodno tome, nije mogao ni prihvatiti nalaz vještaka u ovom dijelu.
28. Kantonalni sud je u obrazloženju presude naveo da su apelantovi žalbeni navodi koji se odnose na stručnost vještaka Miroslava Radoša, te procjenu nestalih i uništenih materijalno-tehničkih sredstava i procjenu

- izgubljene dobiti nakon prestanka rata i neposredne ratne opasnosti neosnovani. Pri tome je istaknuto da je vještak Miroslav Radoš imenovan za stalnog sudskog vještaka mašinsko-metalske struke i kao takav bio je kvalificiran da obavi vještačenje u konkretnom predmetu i da dâ svoj nalaz i mišljenje. U prilog tvrdnji da se radi o stručnom i kvalificiranom vještaku govori okolnost da je raniji vještak mašinske struke Ivo Gudelj, koji je, također, angažiran u predmetnom postupku, prilikom usaglašavanja svojih nalaza u cijelosti prihvatio nalaz i mišljenje vještaka Miroslava Radoša, te je prvostepeni sud pravilno postupio kada je predmetni nalaz uzeo kao tačan i objektivian. Dalje, drugostepeni sud je istakao da je, u pogledu procjene izuzetih materijalno-tehničkih sredstava, vještak u objašnjenju svoga nalaza naveo da je prilikom obračuna amortizacije koristio tabele Ljube Todorovića, a ne Franka Rotima, koje se, također, koriste u praksi, te da izbor korištenja tabela amortizacije pripada vještaku, a apelantica ni na koji način nije dokazala da su se prilikom obračuna morale koristiti tabele amortizacije Franka Rotima. Također, imajući u vidu starost navedenih sredstava, to je, i prema ocjeni drugostepenog suda, procjena navedenih materijalno-tehničkih sredstava izvršena realno, pa je i drugostepeni sud prihvatio nalaz i mišljenje vještaka Miroslava Radoša, osim u dijelu koji se odnosi na naknadu prema članu 77. stav 1. tačka 1. Uredbe, za period rata i neposredne ratne opasnosti zbog ranije navedenih razloga. U pogledu izgubljene dobiti za materijalno-tehnička sredstva - utovarivač ULT 220 i kamion "damper", nalaz je rađen na bazi podataka iz triju firmi, te na bazi podataka koje je apelant dostavio o mogućnosti angažiranja navedenih mobiliziranih, a nevraćenih materijalno-tehničkih sredstava nakon rata (priloženi oglas o javnom nadmetanju za održavanje javnih puteva i pozivi za poslovnu saradnju), a o čemu se apelant očitovao i na zapisnik suda od 11. septembra 2003. godine, te je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je u cijelosti prihvatio i ovaj dio nalaza vještaka Miroslava Radoša.
29. Najzad, Kantonalni sud je naveo da je za obračunatu naknadu štete koja se ogleda u izmakloj dobiti za građevinske mašine - utovarivač ULT 220 i kamion "damper" prvostepeni sud pravilno, shodno odredbama čl. 186. i 277. ZOO, te stavu sudske prakse izražene u Odluci Ustavnog suda broj *AP 1433/06* od 13. septembra 2007. godine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu, dostupna na web-stranici Ustavnog suda: www.ustavisud.ba), dosudio zakonsku zateznu kamatu od dana nastanka štete, kao i da je odlučujući u granicama postavljenog tužbenog zahtjeva (član 2. stav 1. ZPP), prvostepeni sud, također, pravilno za uništena, odnosno nestala mobilizirana materijalno-tehnička sredstva dosudio kamatu od dana donošenja prvostepene presude, a kako je to apelant i zahtijevao u svome preciziranom tužbenom zahtjevu od 11. septembra 2003. godine.
30. Protiv Presude Kantonalnog suda od 20. augusta 2009. godine reviziju su uložili apelantica i apelant, te je Vrhovni sud donio Presudu broj 070-0-Rev-07-000778-41/09 od 18. februara 2010. godine kojom je revizije odbio kao neosnovane. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da apelantica u reviziji neosnovano tvrdi da uz apelanticu kao tuženu nije označen organ ili tijelo apelantice protiv koga je tužba usmjerena s obzirom na činjenicu da je prestalo postojati Federalno ministarstvo odbrane, pa da samo označena apelantica nema stranačku sposobnost. Naime, Vrhovni sud je konstatirao da apelantica kao pravno lice ima stranačku sposobnost (član 291. stav 1. ZPP), a okolnost da je tuženo ministarstvo, kao bliža oznaka apelantice, u međuvremenu prestalo da postoji, nema kao posljedicu neurednost tužbe koja se tiče nedostatka stranačke sposobnosti apelantice kao tužene.
31. Vrhovni sud je istakao da su nižestepeni sudovi utvrdili da je apelant vlasnik materijalnih sredstava koja je u izvršavanju obaveze davanja materijalnih sredstava dao za potrebe oružanih snaga (član 52. st. 1. i 2. Uredbe), da je korisnik tih sredstava bila Armija RBiH, te da je apelantica obavezna da isplati apelantu naknadu u skladu sa odredbama čl. 82. stav 1. i 87. Uredbe. Također, sud je konstatirao da apelantica u reviziji ponavlja tvrdnje ističane tokom postupka da apelant nije dokazao da je vlasnik predmetnih materijalnih sredstava, da mu naznačena sredstva nisu mobilizirana, da apelantica nije odgovorna za nastalu štetu koju apelant traži, već da je odgovorna općina. Shodno tome, sud je naveo da su navedene apelanticine prigovore nižestepeni sudovi pravilno ocijenili kada su ustanovili da su neosnovani, te da to mišljenje dijeli i Vrhovni sud, a prihvata i razloge drugostepenog suda koje je dao za takav stav. Dalje, sud je istakao da je, suprotno apelanticinim tvrdnjama u reviziji, u obrazloženju pobijane presude detaljno navedeno na osnovu kojih dokaza je utvrđeno apelantovo pravo vlasništva na izuzetim materijalnim sredstvima zbog čega je suvišno te razloge ponavljati.
32. Vrhovni sud je naveo da, iako apelant nije dobio potvrdu o izuzetim sredstvima iz člana 60. stav 5. Uredbe, niti je u roku iz člana 93. Uredbe naknadno prijavio podatke o izuzetim sredstvima, drugostepeni sud je u pobijanoj presudi pravilno, u skladu sa uputama iz Odluke o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda broj *AP 3013/06* od 29. aprila 2009. godine, utvrdio vrijeme i obim mobiliziranja apelantovih materijalnih sredstava i visinu naknade štete. Zatim, Vrhovni sud je naveo da apelant u reviziji neosnovano tvrdi da mu i za uništena i nestala sredstva pripada naknada za korištenje za period rata i od prestanka neposredne ratne opasnosti, kako je opredijelio svoj tužbeni zahtjev od 11. septembra 2003. godine, jer naknada za korištenje sredstava, prema odredbama člana 77. Uredbe, pripada od dana predaje pa do dana vraćanja sredstava, kako je propisano članom 80. Uredbe. U vezi s tim, sud je istakao da iz tih odredaba slijedi da se naknada za korištenje sredstava koja pripadaju apelantu, a izuzeta su za potrebe oružanih snaga, dosuđuje samo za ona korištena sredstva koja su vraćena vlasniku. U apelantovom slučaju to su utovarivač ULT 220 i kamion "damper" za koja sredstva je apelantu dosuđena naknada u vidu izgubljene dobiti za period od prestanka neposredne ratne opasnosti, od 23. decembra 1996. godine do 7. oktobra 2002. godine. Vrhovni sud je konstatirao da apelant u reviziji, suprotno utvrđenjima iz pobijane odluke, tvrdi da su mu 9. oktobra 1997. godine vraćeni i utovarivač ULT 160, autodizalica ČKD 28t i kamion MAN 15-216 i da mu za ta sredstva pripada naknada izgubljene dobiti u traženim iznosima za period od 23. decembra 1996. godine do 7. oktobra 2002. godine. Naime, za ta apelantova sredstva je utvrđeno da ih je koristila Armija RBiH u toku rata, a zatim uništena ostavila pored izgorjele apelantove kuće.
33. Vrhovni sud je naveo da je apelantu pravilno dosuđena naknada izgubljene dobiti za mobilizirana sredstva - utovarivač ULT 220 i kamion "damper", koja su pronađena u kasarni i za koja apelant traži naknadu izgubljene dobiti u navedenom periodu, na osnovu

relevantnih zakonskih odredaba na koje je upućeno u Odluci o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda broj *AP 3013/06* od 29. aprila 2009. godine, kao i da je visina dosuđene naknade utvrđena na osnovu prihvaćenih nalaza vještaka. Dalje, pošto apelant nije dokazao da bi navedenim sredstvima vršio svoju djelatnost i ostvarivao primanja za vrijeme korištenja sredstava u toku rata, to mu, i prema mišljenju Vrhovnog suda, ne pripada naknada za korištenje navedenih sredstava za vrijeme ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti prema odredbi člana 77. stav 1. tačka 1. Uredbe. Vrhovni sud je potvrdio stav Kantonalnog suda u pogledu dosuđene zakonske zatezne kamate.

34. Imajući u vidu navedeno, proizlazi da su okončanjem konkretnog postupka, tj. presudama Kantonalnog i Vrhovnog suda, apelantu konačno dosuđene, uzimajući u obzir i troškove postupka, 3.344.751,12 KM u odnosu na iznos od 4.238.686,55 KM, koliko je apelantu dosuđeno prvostepenom presudom Općinskog suda, a prema postavljenoj tužbenom zahtjevu na iznos od 6.835.800,60 KM.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije broj AP 1494/10

35. Apelantica smatra da joj je pobijanim presudama sudova povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Dalje, apelantica ističe da bitan segment prava na pravično suđenje čini brižljiva i savjesna ocjena dokaza i činjenica utvrđenih u postupku pred redovnim sudovima, te primjena važećeg prava, što je, po apelanticinom mišljenju, u konkretnoj presudi Vrhovnog suda izostalo. U suštini, apelantici navodi se odnose na to da nije označen zakonski sljednik prijašnjeg Federalnog ministarstva odbrane u uvodu presude Vrhovnog suda, a što je suprotno relevantnim zakonskim odredbama, te da u konkretnoj stvari ne postoji pravična ravnoteža između općeg interesa i interesa pojedinca, jer apelant nije proveo nijedan dokaz na okolnosti načina stjecanja predmetnog posjeda na navedenim materijalnim sredstvima, da posjed stvari ne znači da je posjednik i njihov vlasnik, da se nijedno motorno sredstvo, a koje je imalo svojstvo radne mašine, nije moglo pojaviti na putogradilištu bez valjane saobraćajne dozvole, niti je apelant mogao učestvovati u javnim tenderima bez valjane dokumentacije o mašinama kojima je raspolagao, odnosno koje je držao u posjedu, da Vrhovni sud u potpunosti zanemaruje relevantnu zakonsku regulativu i činjenicu o vlasništvu na mašinama a utvrđuje izjavama svjedoka (subjektivno dokazno sredstvo) i njima poklanja vjeru, što je potpuno neprihvatljivo i sa stajališta odredbe člana 82. stav 1. Uredbe, da sredstva iz presude Kantonalnog suda, koju je potvrdio Vrhovni sud, nisu izuzeta za potrebe odbrane, a što je potvrdio i vještak Ibrahim Bazdulj, te da je Vrhovni sud pogrešno primijenio materijalno pravo u dijelu izračunavanja štete za uništena i nestala materijalno-tehnička sredstva i za izgublenu dobit, jer apelant nije ponudio nijedan materijalni dokaz, a na okolnosti starenja vozila, broja pređenih kilometara ili broja sati rada, izgleda i očuvanosti sredstava, broja prethodnih vlasnika, ponude i potražnje na tržištu. Također, apelantica konstatira da Kantonalni sud i Vrhovni sud poklanjaju vjeru nalazima vještaka Miroslava Radoša, koje je apelantica dovela u sumnju egzaktnim

pokazateljima kroz izračunate tabele amortizacije za radne mašine, koje su zvanično objavljene u knjizi Franka Rotima, kao i da je Vrhovni sud u cijelosti prihvatio obrazloženje drugostepenog suda koji se pri dosuđivanju izmakle dobiti oslanjao na nalaz vještaka Miroslava Radoša i za utovarivač ULT 220 i kamion "damper", koji je prilikom izračuna koristio pokazatelje iz triju firmi, a koje se legalno i legitimno bave registriranim djelatnostima u tržišnim uvjetima i koje su istovremeno obveznici svih poreza i doprinosa. Shodno tome, apelantica konstatira da, u konkretnom slučaju, apelant, prema redovnom toku stvari, osnovano nije mogao očekivati dobit od građevinske firme, koja svoju djelatnost obavlja prema važećim zakonskim i podzakonskim aktima, odnosno koja dobit ostvaruje u tržišnim uvjetima uz sve troškove koje takvo poslovanje zahtijeva, jer u času izuzimanja radnih mašina i nakon toga nije imao registriranu građevinsku firmu, a ni bilo kakvu drugu, niti je imao registriranu građevinsku djelatnost u Bosni i Hercegovini. S obzirom na izneseno, apelantica smatra da se na konkretnu stvar, a kao primjenjivo pravo, moraju primijeniti odredbe člana 77. stav 1. tačka 2. Uredbe, prema kojim, imajući u vidu da apelant nije imao registriranu građevinsku firmu u momentu izuzimanja, niti je takvu djelatnost registrirao nakon rata u Bosni i Hercegovini, apelantu pripada nadoknada za navedeni period u visini prosječnog ličnog dohotka iz prethodnog mjeseca za svaku godinu posebno. Najzad, apelantica smatra da odluka o kamatama na dosuđene iznose nema utemeljenje u odredbama čl. 186. i 277. ZOO zbog toga što se na potraživanja iz perioda rata i neposredne ratne opasnosti ne obračunava kamata, jer se radi o potraživanju koje ima karakter javnog duga, u smislu odredaba člana 6. Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju potraživanja nastalih u periodu rata i neposredne ratne opasnosti ("Službene novine Federacije BiH" broj 43/01). Konačno, apelantica predlaže da se usvoji njena apelacija na način da se ukine predmetna presuda Vrhovnog suda i predmet vrati istom sudu na odlučivanje uz obavezu da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Navodi iz apelacije broj AP 2326/10

36. Apelant navodi da Kantonalni sud nije izvršio-proveo obavezujuću Odluku Ustavnog suda broj *AP 3013/06* od 29. aprila 2009. godine u cijelosti, nego je proizvoljno odlučio da predmet rješava po žalbama iz novembra 2003. godine na prvostepenu presudu, što je Vrhovni sud u potpunosti prihvatio i potvrdio, tako da je apelantov uspjeh u postupku 45,60 % u odnosu na navedenu odluku Ustavnog suda, čime je došlo do ponovnog kršenja njegovog prava na pravično suđenje, kao i prava na imovinu iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant, dalje, hronološki navodi i obrazlaže relevantne činjenice, te detaljno dokazuje hronološkim redom da je predmetna presuda u odbijajućem dijelu od 54,40 % proizvoljna, ističući da je, zbog toga, prisiljen presudu pobijati citirajući pasus po pasus, rečenicu po rečenicu i pobijati ih pozitivnim zakonskim propisima i čvrstim argumentima koji se nalaze u predmetnom spisu. Suštinski, apelantovi navodi

se odnose na to da je predmetna presuda Vrhovnog suda konfuzna, a samim tim i presuda Kantonalnog suda, kao i da je primjena pravnih propisa proizvoljna, što u konkretnom slučaju znači da je očigledno došlo do proizvoljnog postupanja suda-sudova kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i pri primjeni relevantnih pravnih propisa, da se u predmetnim presudama koriste određena proizvoljna i lažna utvrđenja na okolnosti "izuzimanja i nestanka", uništenja, korištenja i tome slično materijalno-tehničkih sredstava, zasnovana isključivo na ukinutim presudama Vrhovnog i Kantonalnog suda, da pojam imovine obuhvata i stečena prava, uključujući i novčane zahtjeve po osnovu odgovornosti za naknadu štete, te da se o tome radi u konkretnom slučaju, kao i da je mirnodopskim Zakonom o utvrđivanju i ostvarivanju potraživanja nastalih u periodu rata i neposredne ratne opasnosti retroaktivno poništeno stečeno pravo na zateznu kamatu na novčana potraživanja, koja je, inače, višestoljetna pravna tekovina, te da je, imajući to u vidu, a posebno ustavnu obavezu suda da, prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, direktno primjenjuje Evropsku konvenciju i njene protokole koji su nadređeni svakom drugom zakonu, pa tako i navedenom zakonu, drugostepeni sud bio dužan, kao i Vrhovni sud, da primijeni odredbe ZOO i Zakona o visini stope zatezne kamate, koje su u saglasnosti sa Evropskom konvencijom. Zatim, apelant naglašava da je revizionu odluku na koju izjavljuje apelaciju donijelo vijeće od pet sudija "Muslimana-Bošnjaka". Osim toga, apelant navodi da je, također, diskriminiran prema osnovu nacionalne pripadnosti i zbog toga što nadležni organi konstantno odbijaju da mu vrate njegovu imovinu, a posjeduje potvrde iz kojih je vidljivo da je imovina slična njegovoj (vozila, mašine) vraćena licima "muslimanske nacionalnosti" po završetku rata i neposredne ratne opasnosti. Apelant ističe da od Ustavnog suda očekuje da u meritumu riješi nastali spor na način da usvoji dio odbijajućeg tužbenog zahtjeva, postavljenog i preciziranog podneskom od 11. septembra 2003. godine, odnosno prvostepenu presudu Općinskog suda od 14. oktobra 2003. godine, i to u potpunosti: tačku III tužbenog zahtjeva u cijelosti, te u dijelu tačke IV pod rednim brojevima 3, 2, 5, i 6, kao i da obaveže apelanticu da apelantu naknadi troškove parničnog postupka koji nisu priznati tom presudom, odnosno odluči u skladu sa Pravilima Ustavnog suda. Osim navedenog, apelant se pozvao i na povredu prava na zabranu torture iz člana 3. Evropske konvencije, prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana 5. Evropske konvencije, prava na osiguravanje djelotvornog pravnog lijeka iz člana 13. Evropske konvencije i prava na zabranu zloupotrebe prava iz člana 17. Evropske konvencije.

c) Odgovori na apelaciju broj AP 1494/10

37. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud se pozivaju na razloge iz svojih presuda koje se osporavaju apelacijom, navodeći da apelantčina prava nisu povrijeđena, te predlažu da se apelacija odbije kao neosnovana.
38. Apelant, također, smatra da presudama koje se osporavaju predmetnom apelacijom nisu povrijeđena apelantčina ustavna prava, te detaljno obrazlaže da su neosnovani apelantčini navodi koji se odnose na neoznačavanje zakonskog sljednika prijašnjeg Federalnog ministarstva odbrane u uvodu presude Vrhovnog suda, zatim, na način na koji je apelantica "stekla " predmetni posjed na

navedenim materijalno-tehničkim sredstvima, na okolnosti apelantovog raspolaganja vlasništvom, na to da apelant nije ovlaštenik prava na naknadu izgubljene zarade, na okolnosti vještačenja, na okolnosti registrirane djelatnosti, te na obračun zakonskih zatezних kamata. Na kraju, apelant predlaže da Ustavni sud odbije apelanticinu apelaciju kao neosnovanu.

d) Odgovori na apelaciju broj AP 2326/10

39. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud se pozivaju na razloge iz svojih presuda koji se osporavaju apelacijom, navodeći da apelantova prava nisu povrijeđena, te predlažu da se apelacija odbije kao neosnovana.
40. Apelantica ističe da je apelantova apelacija nedopustiva zbog toga što pitanja koja pokreće apelacija nisu u nadležnosti Ustavnog suda, te zbog toga što apelacija navodi da su redovni sudovi pogrešno utvrdili određene činjenice i na njih pogrešno primijenili materijalno pravo, a Ustavni sud nije nadležan da vrši provjeru činjenica i načina na koji su nižestepeni sudovi protumačili pozitivnopravne propise osim ukoliko odluke nižestepeni sudova ne krše Ustavom zagaranirana prava, što u konkretnom predmetu nije slučaj. Također, apelantica smatra da presudama koje se osporavaju predmetnom apelacijom nisu povrijeđena apelantova ustavna prava na koja se "paušalno" poziva apelant, jer je apelant u toku raspravljanja o spornoj stvari maksimalno, u punom kapacitetu garantiranih prava u Ustavu Bosne i Hercegovine i Evropskoj konvenciji, iskoristio svoje pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred redovnim sudovima. Dalje, apelantica navodi da je apelant "u postupku pred redovnim sudovima koristio puna prava i slobodu kako u pristupu sudu, predlaganju dokaza, raspravljanju i nije bilo njegove diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su nacionalno porijeklo, društveno porijeklo,....imetak ili neka druga okolnost", te da, uostalom, na istaknute okolnosti i povrede iz apelacije apelant nije ponudio nijedan relevantan dokaz, da su "svi njegovi navodi u sferi 'paušalnih tvrdnji', insinucija i politikantstva, te uvreda na račun nosilaca pravosudnih funkcija koji su učestvovali u donošenju nižestepeni presuda". Na kraju, apelantica predlaže da Ustavni sud odbije apelantovu apelaciju kao neosnovanu.

V. Relevantni propisi

41. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 57/89 i "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:
- Član 185. st. 1, 2, 3. i 4.*
- (1) *Odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.*
 - (2) *Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice dužno je za ostatak štete dati naknadu u novcu.*
 - (3) *Kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće, ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorno lice, sud će odrediti da ono isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete.*
 - (4) *Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahtijeva, izuzev ako okolnosti datog slučaja opravdavaju uspostavljanje ranijeg stanja.*
- Član 186.*
- Obaveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete.*

Član 189. st. 1. i 3.

Oštećenik ima pravo, kako na naknadu obične štete, tako i na naknadu izmakle koristi.

Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

Član 277.

Dužnik koji zakasni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, osim glavnice, i zateznu kamatu prema stopi utvrđenoj saveznim zakonom.

Ako je stopa ugovorene kamate viša od stope zatezne kamate prethodnog stava ovog člana, ona teče i poslije dužnikova zakašnjenja.

42. Uredba o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane ("Službeni list RBiH" broj 19/92) u relevantnom dijelu glasi:

Član 52. st. 1. i 2.

Građani, preduzeća i druga pravna lica i vlasnici privatnih preduzeća i radnji (u daljem tekstu: vlasnici sredstava) izvršavaju obavezu davanja materijalnih sredstava (u daljem tekstu: sredstva) u skladu sa odredbama ove uredbe.

Sredstva se daju za potrebe oružanih snaga, Državne bezbjednosti, jedinica i organa civilne zaštite, službe osmatranja i obavještavanja, jedinica veze i kriptozastite, državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica koja su od posebnog značaja za odbranu (u daljem tekstu: korisnici sredstava) za vrijeme ratnog stanja na privremeno korišćenje.

Član 60. stav 5.

O preuzetom sredstvu, korisnik sredstva dužan je izdati potvrdu vlasniku sredstva koja sadrži: naziv korisnika sredstva, broj i datum, podatke o vlasniku sredstva, vrstu, tip, marku, nosivost i druge individualne oznake sredstva, podatke iz stava 3. ovog člana i vrijeme i mjesto preuzimanja sredstva. Potvrdu potpisuju lica koja su sredstva preuzela, predstavnik opštinskog sekretarijata i vlasnik sredstava. Potvrda se ovjerava pečatom korisnika sredstva.

Član 77. stav 1. tač. 1. i 2.

Naknada za korišćenje sredstava iz čl. 53, 66, 70. i 75. ove uredbe, koja pripadaju građanima, a izuzeta su za potrebe oružanih snaga i drugih korisnika, određuje se prema sljedećem:

1) za građane koji datim sredstvima ostvaruju dohodak za život svoje porodice, pripada naknada u visini primanja koja bi ostvarili da su datim sredstvima vršili svoju djelatnost u vrijeme korišćenja sredstava od strane oružanih snaga i drugih korisnika sredstava u mjestu prebivališta, odnosno boravišta.

2) za građane koji datim sredstvima ne ostvaruju dohodak za život svoje porodice, pripada naknada u visini prosječnog ličnog dohotka u privredi Republike iz prethodnog mjeseca.

Član 80. stav 1.

Naknada iz člana 77. ove uredbe pripada od dana predaje do dana vraćanja sredstava.

Član 82. stav 1.

Naknade iz člana 77. i 78. i 79. ove uredbe vlasnicima sredstava isplaćuje korisnik sredstava koji je sredstvo koristio. Naknade se obračunavaju i isplaćuju po službenoj dužnosti ili na zahtjev vlasnika sredstava.

Član 87.

Ako sredstva iz čl. 53, 66, 70. i 75. ove uredbe, osim potrošnih stvari, za vrijeme korišćenja kod korisnika sredstava budu uništena ili oštećena ili nestanu, vlasniku tih sredstava pripada naknada za nastalu štetu, prema opštim pravilima o naknadi štete.

Član 89. stav 4.

Vlasnik sredstava koji nije zadovoljan sa odlukom utvrđenom u rješenju iz stava 2. ovog člana može u roku od 30 dana od dana prijema rješenja pokrenuti postupak kod nadležnog redovnog suda za ostvarivanje naknade štete.

Član 90. stav 1. tačka 1.

Prilikom procjene i odmjeravanja visine naknade štete koja će se priznati vlasniku sredstva, komisija će se rukovoditi sljedećim mjerilima:

1) za uništeno ili nestalo sredstvo visina naknade štete određuje se prema mjesnoj tržišnoj vrijednosti koju je to sredstvo imalo u času izuzimanja od vlasnika;

Član 93. stav 2.

Vlasnici sredstava čija su sredstva izuzeta u periodu od 6. aprila 1992. godine do dana stupanja na snagu ove uredbe, a za izuzeta sredstva nisu dobili potvrdu iz člana 60. stav 5. ove uredbe, mogu u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ove uredbe, prijaviti nadležnom opštinskom sekretarijatu podatke o uzetim sredstvima. Podnesak o prijavi uzetih sredstava sadrži podatke iz stava 1. ovog člana.

43. Zakon o samostalnom privređivanju ("Službeni list SRBiH" broj 26/89) u relevantnom dijelu glasi:

Član 3. st. 1. i 2.

Za obavljanje djelatnosti samostalni privrednik osniva samostalnu radnju, odnosno dobiva odobrenje u skladu sa odredbama ovog zakona.

Samostalni privrednik može osnovati jednu ili više samostalnih radnji i može u njima obavljati jednu ili više djelatnosti.

44. Zakon o preduzećima ("Službeni list SFRJ" broj 77/88) u relevantnom dijelu glasi:

Član 149. st. 1. i 2.

Preduzeće može da zaključuje ugovore i obavlja druge poslove prometa roba i usluga samo u okviru djelatnosti za koju je upisano u sudski registar.

Preduzeće može bez upisa u sudski registar da vrši i druge djelatnosti, u manjem obimu, koje služe djelatnosti koja je upisana u sudski registar koja se uobičajeno vrši uz te djelatnosti, u manjem obimu ili povremeno, ili koje doprinose potpunijem iskorištavanju kapaciteta i materijala koji se upotrebljavaju za obavljanje upisane djelatnosti.

45. Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2. stav 1.

(1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

Član 291.

(1) Stranka u postupku može biti svako fizičko i pravno lice.

VI. Dopustivost

46. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

47. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

48. U pogledu dopustivosti apelacije koju je podnijela apelantica, predmet pobijanja apelacijom je Presuda

- Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-000778-41/09 od 18. februara 2010. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelantica je primila 15. aprila 2010. godine, a apelacija je podnesena 27. aprila 2010. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.
49. U pogledu dopustivosti apelacije koju je podnio apelant, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-000778-41/09 od 18. februara 2010. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 15. aprila 2010. godine, a apelacija je podnesena 11. juna 2010. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.
50. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

51. Apelantica pobija presude Kantonalnog suda i Vrhovnog suda, tvrdeći da je tim presudama povrijeđeno njeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.
52. Apelant pobija presude Kantonalnog suda i Vrhovnog suda, tvrdeći da je tim presudama povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, pravo da ne bude podvrgnut mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. Evropske konvencije, pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, pravo na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, te pravo na zabranu zloupotrebe prava iz člana 17. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku

pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...).

53. Ustavni sud konstatira da je u postupku koji je okončan pobijanom presudom Vrhovnog suda odlučivano o apelantovom tužbenom zahtjevu protiv apelantice, usmjerenom na naknadu štete. Ustavni sud zaključuje da se radi o predmetu građanskopravne prirode iz čega proizlazi da je član 6. Evropske konvencije primjenjiv. S obzirom na navedeno, Ustavni sud će ispitati da li je postupak pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije.
54. S obzirom na to da je apelantica nosilac javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da apelantica ne uživa zaštitu prava zagarantiranih odredbama Evropske konvencije i njenih protokola, koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud se poziva na svoj stav ustanovljen u Odluci broj AP 39/03 od 27. februara 2004. godine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 19/04) u kojoj je zaključeno da Evropska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, te da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako ko je bio stranka u određenom postupku i ko ima presudu bilo kog suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U citiranoj odluci je, pored navedenog, zaključeno da državni organi i javna vlast, kao učesnici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će ispitati dopustivost apelacije u odnosu na apelantino ustavno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 1207/07 od 10. juna 2009. godine, dostupnu na: www.ustavnisud.ba).
55. Ustavni sud zapaža da se navodi apelantice i apelanta o kršenju prava na pravično suđenje, u suštini, odnose na proizvoljno postupanje Kantonalnog suda i Vrhovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pravnih propisa. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

56. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je apelantica navela da u osporenim presudama nije označen zakonski sljednik prijašnjeg Federalnog ministarstva odbrane, da apelant nije proveo nijedan dokaz na okolnosti načina stjecanja predmetnog posjeda na navedenim materijalnim sredstvima, da je Vrhovni sud u potpunosti zanemario relevantnu zakonsku regulativu i činjenicu o vlasništvu na mašinama utvrdio izjavama svjedoka, protivno odredbi člana 82. stav 1. Uredbe, da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo u dijelu izračuna štete za uništena i nestala materijalno-tehnička sredstva, odnosno za izgubljenu dobit, te da apelant nije imao registriranu građevinsku firmu, kao i da se na potraživanja iz perioda rata i neposredne ratne opasnosti ne obračunava kamata, jer se radi o potraživanju koje ima karakter javnog duga, da su Kantonalni sud i Vrhovni sud u odnosu na sve ove navode dali odgovarajuća obrazloženja kako u pogledu utvrđivanja činjeničnog stanja, tako i primjene materijalnog prava. S druge strane, u odnosu na apelantove navode u kojim tvrdi da su presude Kantonalnog suda i Vrhovnog suda konfuzne, da su sudovi bili dužni da primijene odredbe ZOO i Zakona o visini stope zatezne kamate u pogledu novčanih zahtjeva po osnovu odgovornosti za naknadu štete, kao i u pogledu obračuna zatezne kamate na novčana potraživanja, te da je primjena pravnih propisa proizvoljna, kao i postupak utvrđivanja činjenica, Ustavni sud, prije svega, ukazuje da, prema ustaljenoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, član 6. stav 1. Evropske konvencije obavezuje sudove, između ostalog, da obrazlože svoje presude. Međutim, ova obaveza ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente (vidi, Ustavni sud, odluke br. *U 62/01* od 5. aprila 2002. godine i *AP 352/04* od 23. marta 2005. godine). Mjera u kojoj ova obaveza postoji zavisi od prirode odluke (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Ruiz Torija protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, serija A broj 303-A, stav 29). Ustavni sud posebno naglašava i stav da su, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, domaći sudovi dužni da obrazlože svoje presude pri čemu ne moraju dati detaljne odgovore na svaki navod, ali ako je pravno pitanje suštinski važno za ishod predmeta, sud u tom slučaju mora posebno obrazložiti razloge na kojima zasniva svoju odluku. U suprotnom, postoji povreda člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Van der Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61).
57. Dovodeći navedeni princip u vezu s konkretnim slučajem, Ustavni sud zapaža da su Kantonalni sud i Vrhovni sud, suprotno apelantovim navodima, jasno i argumentirano obrazložili svoje odluke i dali razloge na osnovu kojih su relevantnih činjenica, utvrđenih tokom predmetnog postupka, primijenili odgovarajuće odredbe materijalnog prava i donijeli zaključak o djelimičnoj osnovanosti apelantovog tužbenog zahtjeva kojim je tražio da mu apelantica isplati naknadu za korištenje sredstava koja su izuzeta od apelanta kao vlasnika za potrebe oružanih snaga i drugih korisnika, naknadu za izgubljenu dobit i naknadu štete za uništena i nestala materijalno-tehnička sredstva u skladu sa relevantnim odredbama Uredbe i ZOO, odnosno zbog kojih razloga je apelantov tužbeni zahtjev u preostalom dijelu neosnovan.
58. U odnosu na navode apelantice i apelanta o dosuđenoj zakonskoj zateznoj kamati, Ustavni sud smatra da prvostepeni sud u konkretnom slučaju nije arbitrarno

dosudio zakonsku zateznu kamatu od dana nastanka štete, a što su potvrdili i Kantonalni sud i Vrhovni sud, shodno odredbama čl. 186. i 277. ZOO, te stavu sudske prakse izražene u Odluci Ustavnog suda broj *AP 1433/06* od 13. septembra 2007. godine, kao i da odlučujući u granicama postavljenog tužbenog zahtjeva (član 2. stav 1. ZPP), prvostepeni sud, također, nije arbitrarno dosudio kamatu od dana donošenja prvostepene presude za uništena, odnosno nestala mobilizirana materijalno-tehnička sredstva, a kako je to apelant i zahtijevao u svome preciziranom tužbenom zahtjevu od 11. septembra 2003. godine.

59. U skladu s navedenim, Ustavni sud smatra da nije došlo do povrede kako apelantčinog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, tako ni apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

60. S obzirom na zaključak Ustavnog suda u pogledu povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da nije nužno posebno razmatrati dijelove apelacija koje su podnijeli apelantica i apelant a koji se odnose na povredu prava na imovinu, jer su navodi iz apelacija o navodnoj povredi prava na imovinu, u suštini, identični navodima u pogledu navodne povrede prava na pravično suđenje, što je Ustavni sud već razmotrio u ovoj odluci.

Pravo na djelotvoran pravni lijek

Član 13. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima [...].

61. U vezi sa apelantovim navodima o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da apelant nije eksplicitno naveo u vezi sa kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz člana 13. Evropske konvencije. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu sa pravom na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant imao mogućnost i da je koristio pravne lijekove (žalbu i reviziju) propisane zakonom. Činjenica da su Kantonalni sud i Vrhovni sud, rješavajući o žalbi i reviziji, donijeli odluke kojima apelant nije zadovoljan, ne može voditi zaključku o tome da pravni lijekovi ne postoje ili da nisu djelotvorni.
62. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravično suđenje.

Pravo na nediskriminaciju

Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo

mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

63. Ustavni sud podsjeća na to da, prema praksi Evropskog suda, diskriminacija nastupa ako se lice ili grupa lica koja se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju na osnovu spola, rase, boje, jezika, vjere [...] u pogledu uživanja prava iz Evropske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman, ili upotrebe sredstava naspram željenog cilja koja nisu u proporcionalnom odnosu (vidi, Evropski sud, *Belgijski jezički slučaj*, presuda od 9. februara 1967. godine, serija A broj 6, stav 10). Pri tome je nevažno da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi, Evropski sud, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. januara 1978. godine, serija A broj 25, stav 226).
64. Iako apelant nije eksplicitno naveo u vezi sa kojim pravom smatra da postoji kršenje prava iz člana 14. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da iz apelacije proizlazi da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu sa pravom na pravično suđenje. U konkretnom slučaju Ustavni sud je ustanovio da apelantovo ukazivanje na različitu praksu nadležnih organa ne može biti dokaz da je on diskriminiran u postupku s obzirom na to da apelant nije ponudio nikakve druge argumente u prilog tvrdnji o svojoj navodnoj diskriminaciji. Naime, čak i da je nadležni organ u analognoj situaciji donio drugačiju odluku, to samo po sebi ne predstavlja diskriminaciju kada se ima u vidu da nije dovoljna samo tvrdnja o različitom tretmanu lica u analogno sličnoj situaciji nego i drugi elementi, kako je to navedeno u prethodnoj tački ove odluke. S obzirom na odsustvo ovih elemenata u konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije, također, neosnovani.

Остали navodi

65. U odnosu na apelantove navode da mu je povrijeđeno pravo da ne bude podvrgnut mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, kao i pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. Evropske konvencije, te pravo na zabranu zloupotrebe prava iz člana 17. Evropske konvencije, Ustavni sud zapaža da nije moguće dovesti u vezu parnični postupak u kojem je odlučivano o apelantovom tužbenom zahtjevu protiv apelantice, usmjerenom na naknadu štete, sa povredom ovih prava. U skladu sa navedenim, Ustavni sud smatra da je apelacija u ovom dijelu neosnovana.

VIII. Zaključak

66. Ustavni sud zaključuje da osporenim odlukama Kantonalnog suda i Vrhovnog suda nije povrijeđeno apelantino pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, kao ni apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer način na koji su sudovi ocjenom izvedenih dokaza utvrdili činjenično stanje i protumačili i primijenili pozitivnopravne propise ne može se smatrati proizvoljnim. Naime, Kantonalni sud i Vrhovni sud su naveli argumentirane razloge za donošenje odluka, odnosno iz analize obrazloženja navedenih presuda je vidljivo da postoji kvalitetno i uvjerljivo obrazloženje o

utvrđivanju ključnih činjenica, te primjeni relevantnih pravnih propisa.

67. Isto tako, Ustavni sud zaključuje da su neosnovani i navodi o kršenju prava iz člana 13. Evropske konvencije u vezi sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i navodi o kršenju prava iz člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer apelantovo ukazivanje na različitu praksu nadležnih organa u okolnostima konkretnog slučaja samo po sebi ne pokreće pitanje kršenja prava iz navedenih članova.
68. Također, nema povrede apelantovog prava da ne bude podvrgnut mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, kao ni prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. Evropske konvencije, te prava na zabranu zloupotrebe prava iz člana 17. Evropske konvencije kada nije moguće dovesti u vezu parnični postupak u kojem je odlučivano o apelantovom tužbenom zahtjevu protiv apelantice, usmjerenom na naknadu štete, sa povredom ovih prava.
69. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
70. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. **Miodrag Simović**, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1494/10**, rješavajući apelaciju **Federacije Bosne i Hercegovine i Ante Anića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Mato Tadić, sudac
Mirsad Čeman, sudac

na sjednici održanoj 14. ožujka 2012. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbijaju se kao neutemeljene apelacije **Federacije Bosne i Hercegovine i Ante Anića** podnesene protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-000778-41/09 od 18. veljače 2010. godine i Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 006-0-Gž-09-000 125 od 20. kolovoza 2009. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Federacija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa zakonski zastupnik Federalno pravobraniteljstvo, podnijela je 27. travnja 2010. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Rev-07-000778-41/09 od 18. veljače 2010. godine i Presude Kantonalnog suda u

Novom Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 006-0-Gž-09-000 125 od 20. kolovoza 2009. godine. Apelacija je registrirana pod brojem AP 1494/10.

2. Protiv istih presuda apelaciju je podnijela i druga strana u predmetnom postupku pred redovitim sudovima Anto Anič (u daljnjem tekstu: apelant) iz Polja, Dolac na Lašvi, koja je zavedena pod brojem AP 2326/10 od 11. lipnja 2010. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Obzirom na to da apelacije br. AP 1494/10 i AP 2326/10 ukazuju na isti činjenični supstrat, te da je riječ o istim strankama u redovitom postupku, Ustavni sud, sukladno članku 31. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, donio je odluku da se spoje navedeni predmeti u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 1494/10.
4. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i apelanta zatraženo je 5. i 2. prosinca 2011. godine da dostave odgovore na apelaciju broj AP 1494/10.
5. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i apelant dostavili su odgovore na apelaciju 4. siječnja 2012. godine, 16. prosinca 2011. godine, 29. prosinca 2011. godine i 22. prosinca 2011. godine.
6. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i apelantice 1. srpnja, 1. rujna i 2. rujna 2011. godine zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju broj AP 2326/10.
7. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i apelantica su dostavili odgovore na apelaciju 8. srpnja 2011. godine, 15. rujna 2011. godine, 29. rujna 2011. godine i 8. rujna 2011. godine.
8. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i apelanta dostavljeni su apelantici 18. siječnja 2012. godine, a odgovori Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i apelantice dostavljeni su apelantu 4. listopada 2011. godine.

III. Činjenično stanje

9. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih i apelantovih navoda, te dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
10. Općinski sud, nakon provedenog postupka, u apelantovoj pravnoj stvari protiv apelantice, odnosno Federalnog ministarstva obrane, radi naknade štete, vsp. 6.835.800,60 KM, donio je Presudu broj P-10/00 od 14. listopada 2003. godine kojom je pretežno usvojio apelantov tužbeni zahtjev. U prvom stavku izreke presude apelantica je obvezana apelantu na ime mobiliziranih, a nevraćenih materijalno-tehničkih sredstava, i to: 1) utovarivača ULT 220, 2) kamiona "damper", 3) kamiona kiper MAN 16.230, 4) noža za čišćenje snijega za utovarivač ULT 220 i kamiona MAN 16.230, 5) posipača soli za MAN 16.230 i 6) mrežastih lanaca, dva komada, nadoknaditi njihovu vrijednost u ukupnom iznosu (zbir pojedinačnih iznosa iz toč. od 1. do 6. prvog stavka navedene presude) od 130.376,25 KM. U drugom stavku izreke presude apelantica je obvezana apelantu nadoknaditi štetu za mobilizirana materijalno-tehnička sredstva, koja su u međuvremenu potpuno ili djelomično uništena, i to: 1) utovarivač ULT 160, 2) autodizalica ČKD 28T i 3) kamion kiper MAN 15.216, u ukupnom iznosu (zbir pojedinačnih iznosa iz toč. od 1. do 3. drugog stavka navedene presude) od 88.524,73 KM. U trećem stavku

izreke presude apelantica je obvezana apelantu na ime naknade štete za izgublenu dobit za mobilizirana, a nevraćena materijalno-tehnička sredstva, i to: 1) utovarivač ULT 220, 2) kamion kiper MAN 16.230, 3) kamion "damper"; 4) utovarivač ULT 160, 5) autodizalica ČKD 28T i 6) kamion kiper MAN 15.216, nadoknaditi njihovu vrijednost u ukupnom iznosu (zbir pojedinačnih iznosa iz toč. od 1. do 6. trećeg stavka navedene presude) od 4.019.782,55 KM, a zakonska zatezna kamata za iznose iz prvog i drugog stavka utvrđena je od dana donošenja prvostupajnske presude pa do isplate. Zakonska kamata za iznos iz trećeg stavka utvrđena je od 9. listopada 1997. godine pa do isplate. Konačno, sud je istaknuo da su troškovi postupka apelantu dosuđeni u iznosu od 257.493,19 KM, a u preostalom dijelu apelantov tužbeni zahtjev je odbijen kao neutemeljen. Na koncu, prvostupajnski sud je konstatirao da je apelantu prvostupajnskom presudom dosuđeno ukupno 4.238.686,55 KM u odnosu na iznos od 6.835.800,60 KM, koliko je traženo predmetnom tužbom.

11. Općinski sud je na temelju brojnih dokaza koji su izvedeni u tijeku postupka utvrdio da je apelant vlasnik materijalno-tehničkih sredstava navedenih u preciziranom tužbenom zahtjevu od 11. rujna 2003. godine. Dalje, Općinski sud je naveo da je u tijeku postupka utvrđeno da je apelant obavljao autoprevozničku djelatnost u razdoblju od 1980. do 1990. godine i da je 13. studenog 1990. godine prenio sjedište svoje djelatnosti iz Travnika u Bački Petrovac-Vojvodina, Republika Srbija. Nadnevak mobilizacije navedenih sredstava Općinski sud je utvrdio uvidom u potvrdu Općinskog stožera Civilne zaštite Travnik broj 06/3-82-1-320/94 od 1. rujna 1994. godine u kojoj je navedeno da je Općinski stožer Civilne zaštite Travnik u razdoblju od 4. travnja 1992. godine do 3. lipnja 1993. godine mobilizirao materijalno-tehnička sredstva koja su bila apelantovo vlasništvo, i to: utovarivač ULT-220, utovarivač ULT-160, kamion kiper MAN 16.230, kamion kiper MAN 15.216, autodizalica ČKD 28T i kamion "damper", a navedena potvrda Općinskog stožera Civilne zaštite Travnik potkrijepljena je i izjavama određenog broja svjedoka.
12. Općinski sud je zaključio da je navedena sredstva koja su bila apelantovo vlasništvo preuzela Armija RBiH nakon izbijanja sukoba sa jedinicama Hrvatskog vijeća obrane (u daljnjem tekstu: HVO). Tada je apelant bio primoran napustiti svoj dom i imovinu, što se, prema njegovoj izjavi, desilo 4. lipnja 1993. godine. Taj nadnevak tijekom postupka nije osporen bilo kakvim važećim dokazima. Ta činjenica (da je Armija RBiH preuzela apelantova sredstva) potkrijepljena je uvidom u potvrdu o mobilizaciji koju je izdao Samostalni inženjerski bataljun od 2. lipnja 1994. godine. Dodatni dokaz za to da su apelantova sredstva ostala u posjedu Armije RBiH za Općinski sud je bila potvrda Komande 7. korpusa Armije RBiH od 17. kolovoza 1994. godine. Tom potvrdom apelantu je odgovoreno na njegove zahtjeve za povrat izuzetih sredstava od 17. srpnja i 8. kolovoza 1994. godine. Naime, rečeno je da će vozila i ostala materijalna sredstva biti vraćena apelantu nakon okončanja rata u BiH pod uvjetom da budu u funkciji. Također, rečeno je da su vozila i ostala materijalna sredstva sada u funkciji potreba Armije RBiH, da se smatraju ratnim plijenom, te da se ne može izdati potvrda o izuzimanju sukladno relevantnim odredbama Odluke o izuzimanju materijalno-tehničkih sredstava za potrebe Oružanih snaga RBiH. Dalje, Općinski sud je uvidajem na licu mjesta u vojarni "Zijad

- Selman" Slimena, u nazočnosti vještaka strojarske struke Ive Gudelja, utvrdio da se u krugu vojarne, odnosno u apelantičnom posjedu, tj. Federalnog ministarstva obrane, nalaze apelantova sredstva, i to: kamion "damper" i utovarivač ULT-220, kao i da su u neupotrebljivom stanju. Na temelju nalaza vještaka strojarske struke Ibrahima Bazdulja, utvrđeno je da se utovarivač ULT-160, autodizalica ČKD 28T i kamion kiper MAN 15.216 nalaze u apelantovom posjedu, ali da su u neupotrebljivom stanju. Da su navedena tri sredstva zatečena u neupotrebljivom stanju kada se apelant vratio svojoj kući nakon prestanka sukoba između jedinica Armije RBiH i HVO-a, nije bilo sporno. Za preostalo apelantovo sredstvo (kamion kiper MAN 16.230) tijekom postupka je nesporno utvrđeno da apelantu nije vraćeno, te da mu se koncem ratnih djelovanja gubi trag.
13. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je smatrao da je utemeljen apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu se dosudi naknada materijalne štete za uništena i oštećena sredstva, kao i naknada za njihovo korištenje i izgublenu dobit, sukladno relevantnim odredbama Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe obrane ("Službeni list RBiH" broj 19/92; u daljnjem tekstu: Uredba), kao i odredbama Zakona o obligacijskim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94; u daljnjem tekstu: ZOO). Općinski sud je naglasio da je Bosna i Hercegovina 22. prosinca 1995. godine proglasila prestanak rata, a prestanak izravne ratne opasnosti 23. prosinca 1996. godine, od kada je trebalo (što u konkretnom slučaju nije uradila), prema službenoj dužnosti ili nakon podnesenog zahtjeva, da donese odluku o vraćanju izuzetih sredstava apelantu i naknadi za njihovo korištenje. Konačno, Općinski sud je istaknuo da je pojedinačne i zbirne iznose naknade za uništena i oštećena sredstva, naknade za njihovo korištenje, te naknade na ime izgubljene dobiti donio na temelju nalaza sudskog vještaka strojarske struke Ive Gudelja i nalaza sudskog vještaka strojarsko-metalske struke Miroslava Radoša. Navedeni vještaci su dali odvojeno svoje nalaze, ali su ih nakon iznijetih primjedaba uskladili i dali jedinstven nalaz koji je Općinski sud prihvatio.
14. Na prvostupanjsku presudu Općinskog suda prizive su izjavili apelant i apelantica. Rješavajući o prizivima, Kantonalni sud je donio Presudu broj Gž-4/04 od 20. rujna 2004. godine kojom je djelomično usvojio prizive apelanta i apelantice, preinačio prvostupanjsku presudu tako da je apelantov tužbeni zahtjev pretežno odbijen kao neutemeljen.
15. Protiv Presude Kantonalnog suda od 20. rujna 2004. godine reviziju su uložili apelant i apelantica, te je Vrhovni sud donio Presudu broj Rev-8/05 od 20. srpnja 2006. godine kojom je apelantovu reviziju pretežno odbio, a uvažio ju je u odnosu na plaćanje zakonskih zateznih kamata, u odnosu na naknadu za korištenje apelantovih sredstava koje je koristila apelantica, te u odnosu na naknadu troškova postupka.
16. Nakon Presude Vrhovnog suda od 20. srpnja 2006. godine Kantonalni sud je na sjednici vijeća, bez održavanja javne i usmene rasprave, donio Presudu broj 006-0-Gž-06-000 583 od 18. siječnja 2007. godine. Tom presudom je obvezao apelanticu da apelantu na ime naknade za korištenje izuzetih sredstava, utovarivača ULT-220 i kamiona "damper", isplati ukupan iznos od 27.464,25 KM za razdoblje od 1. lipnja 1993. godine do 7. listopada 2002. godine.
17. Protiv presude drugostupanjskog suda reviziju su uložili apelant i apelantica. Vrhovni sud je odlučio o reviziji Presudom broj 070-0-Rev-07-000778 od 16. listopada 2007. godine tako što je u svemu ostavio na snazi Presudu Kantonalnog suda broj 006-0-Gž-06-000583 od 18. siječnja 2007. godine osim u dijelu odluke o troškovima postupka. U tom dijelu je preinačio revizijom osporenu presudu, te obvezao apelanticu da apelantu naknadi troškove postupka u iznosu od 13.608,00 KM.
18. Apelant je protiv presuda Vrhovnog suda od 20. srpnja 2006. godine i 16. listopada 2007. godine, te presuda Kantonalnog suda od 20. rujna 2004. godine i 18. siječnja 2007. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu. Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti i meritumu broj AP 3013/06 od 29. travnja 2009. godine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu, dostupna na web-stranici Ustavnog suda: www.ustavnisud.ba) usvojio apelantovu apelaciju. Utvrđena je povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju zbog toga što je iz analize obrazloženja navedenih presuda vidljivo da nedostaje kvalitetno i uvjerljivo obrazloženje u pogledu utvrđivanja ključnih činjenica, te primjene relevantnih zakonskih odredaba od čijeg utvrđivanja i primjene ovisi ishod postupka kojim je apelant potraživao naknadu štete nastale zbog izuzimanja i nevraćanja njegove imovine. Ustavni sud je ukinuo presude Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-07-000778 od 16. listopada 2007. godine i broj Rev-8/05 od 20. srpnja 2006. godine, kao i presude Kantonalnog suda broj 006-0-Gž-06-000 583 od 18. siječnja 2007. godine i broj Gž-4/04 od 20. rujna 2004. godine, te je predmet vratio Kantonalnom sudu da, po žurnom postupku, donese novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.
19. U ponovnom postupku Kantonalni sud je donio Presudu broj 006-0-Gž-09-000 125 od 20. kolovoza 2009. godine kojom je apelantov priziv odbijen kao neutemeljen, a apelantičin priziv djelomično uvažen i Presuda Općinskog suda broj P-10/00 od 14. listopada 2003. godine preinačena. U prvom stavku izreke presude apelantica je obvezana apelantu na ime uništenih i nestalih materijalno-tehničkih sredstava, i to: 1) kamiona kiper MAN 16.230, 2) utovarivača ULT 160, 3) autodizalice ČKD 28T, 4) kamiona kiper MAN 15.216, 5) noža za čišćenje snijega, 6) posipača soli za MAN 16.230 i 7) mrežastih lanaca, dva komada, nadoknaditi njihovu vrijednost u ukupnom iznosu (zbir pojedinačnih iznosa iz toč. od 1. do 7. prvog stavka navedene presude) od 156.264,73 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana presuđenja (14. listopada 2003. godine), pa do isplate. U drugom stavku izreke presude apelantica je obvezana apelantu na ime naknade štete koja se ogleda u vidu izgubljene dobiti zbog mobiliziranih, a nevraćenih materijalno-tehničkih sredstava za razdoblje nakon prestanka rata i izravne ratne opasnosti isplatiti iznose, i to: 1) za utovarivač ULT 220 za razdoblje od 23. prosinca 1996. do 7. listopada 2002. godine 1.496.988,00 KM sa zakonskom zateznom

- kamatom, sve bliže precizirano u drugom stavku izreke presude; 2) za kamion "damper" za razdoblje od 23. prosinca 1996. do 7. listopada 2002. godine 1.464.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom, sve bliže precizirano u drugom stavku izreke presude. Također, apelantica je obvezana apelantu nadoknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 227.499,12 KM, a preostali dio apelantovog preciziranog tužbenog zahtjeva od 11. rujna 2003. godine je odbijen kao neutemeljen.
20. Kantonalni sud, ispitujući ponovno prvostupanjsku presudu u granicama navoda iz priziva i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe članka 347. ranijeg Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" br. 42/98 i 3/99), a koji se u konkretnom slučaju primjenjivao na temelju odredbe članka 456. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06; u daljnjem tekstu: ZPP), te ocjenjujući stajališta Ustavnog suda, dana u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *AP 3013/06* od 29. travnja 2009. godine, zaključio je da je apelantov priziv neutemeljen, a apelantičin priziv je djelomično utemeljen. Naime, drugostupanjski sud je istaknuo da su apelantičini prizivni navodi da apelant nije aktivno legitimiran u konkretnom slučaju neutemeljeni, jer je prvostupanjski sud saslušanjem određenog broja svjedoka, te na osnovi uvida u potvrdu PU Travnik od 2. ožujka 2001. godine i potvrdu o mobilizaciji koju je izdao Samostalni inženjerski bataljun od 2. lipnja 1994. godine na nesumnjiv način utvrdio da je apelant vlasnik radnih strojeva ULT 220, ULT 160, kamiona "damper", autodizalice marke "tatra", te kamiona MAN 16-230 i MAN 15-216, kao i posipača soli, mrežastih lanaca i noža za čišćenje snijega. Dalje, sud je konstatirao da su saslušani svjedoci M.H. i A.L. izjavili da su se i prije rata spomenuti strojevi nalazili u apelantovom posjedu, a što upućuje da je apelant i bio vlasnik tih strojeva, da se izjave saslušanih svjedoka međusobno dopunjuju i da u njima nema nikakve međusobne kontradiktornosti kako u pogledu vlasništva na materijalno-tehničkim sredstvima, tako i u pogledu činjenice koja su sredstva izuzeta, pa je zbog toga drugostupanjski sud prihvatio iskaze svjedoka kao točne i nepristrane. U svezi s tim, sud je naveo da su apelantičini prizivni navodi da apelant nije registrirao predmetne strojeve na svoje ime, te da samim tim nije ni dokazao svoje vlasništvo na tim strojevima neutemeljeni, budući da se vlasništvo na stvarima može dokazivati svim dokaznim sredstvima (svjedoci, uvjerenja, pa čak i fotografije), a ne samo registracijom u nadležnoj Stanici javne sigurnosti ili u Poreznoj upravi.
21. Također, drugostupanjski sud je istaknuo da nije utemeljen ni apelantičin prigovor da nije pasivno legitimirana u konkretnom predmetu, odnosno da nije izvršila mobilizaciju materijalno-tehničkih sredstava navedenih u tužbi, jer je saslušanjem svjedoka M.L., A.L., E.I. i A.M. utvrđeno da su pripadnici Armije RBiH koristili materijalno-tehnička sredstva navedena u izreci presude. Iz izjava spomenutih svjedoka se može zaključiti da je Armija RBiH mobilizirala spomenuta materijalno-tehnička sredstva koja je i koristila u tijeku rata i izravne ratne opasnosti. Shodno tomu, sud je naveo da izuzimanje navedenih sredstava nije izvršeno sukladno odredbi članka 60. Uredbe, niti je sukladno članku 93. Uredbe apelantica izdala odgovarajuću potvrdu, ali da se, zbog tih apelantičnih propusta, ne može smatrati da navedena sredstva nisu ni izuzeta od apelanta, niti da apelant za ta sredstva nema pravo tražiti odgovarajuću naknadu. Dalje, Kantonalni sud je istaknuo da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio da je materijalno-tehnička sredstva koja su navedena u izreci prvostupanjske presude apelantu izuzela apelantica, te je pravilno zaključio da je nadnevak izuzimanja sredstava 4. travanj 1992. godine. Naime, sud je, ocjenjujući iskaze svjedoka A.K., M.M. i S.M., te potvrdu Općinskog stožera Civilne zaštite Travnik od 1. rujna 1994. godine, a imajući u vidu i primjedbe Ustavnog suda dane u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *AP 3013/06* od 29. travnja 2009. godine, naveo da se može osnovano zaključiti da su apelantu mobilizirani strojevi koji su navedeni u potvrdi od 1. rujna 1994. godine, jer navedeni materijalni dokaz (potvrda), te iskaz svjedoka M.M. nesumnjivo ukazuju na to da je došlo do izuzimanja spomenutih strojeva 4. travnja 1992. godine, iskaz svjedoka A.K. je izravno suprotan sadržaju potvrde koju je sam izdao, pa zbog toga njegov iskaz drugostupanjski sud (kao ni prvostupanjski sud) nije uvažio, a svjedok S.M. u spornom razdoblju nije bio angažiran u Stožeru Civilne zaštite i nije imao neposrednih saznanja o mobilizaciji navedenih sredstava. Sukladno tomu, sud je konstatirao da apelantu pripada naknada za sredstva koja su mu u tijeku rata uništena, odnosno koja su nestala, pa mu je, sukladno odredbama čl. 87. i 90. stavak 1. točka 1. Uredbe, određena naknada, a prema nalazu vještaka strojarske struke.
22. Drugostupanjski sud je naveo da je prvostupanjski sud pravilno odlučio kada je odbio apelantov zahtjev za naknadu za korištenje mobiliziranih materijalno-tehničkih sredstava: utovarivača ULT 160, kamiona kiperana MAN 16-230 i kamiona kiperana MAN 15-216, te autodizalicu ČKD 28T za razdoblje rata i izravne ratne opasnosti, te da je, također, za navedena sredstva (kao i za kamion kiper MAN 16-230) valjalo odbiti apelantov zahtjev za naknadu izgubljenih dobiti i nakon prestanka ratnog stanja, kako je to i učinjeno predmetnom presudom, zbog toga što iz provedenih dokaza proizlazi da su sva ova sredstva uništena, odnosno nestala u tijeku rata. Naime, sam apelant već u svojoj tužbi koja je podnesena 14. siječnja 2000. godine navodi da su mu određena materijalno-tehnička sredstva zapaljena u tijeku rata. Također, u svom podnesku od 20. kolovoza 2004. godine apelant tvrdi da je dio uništenih sredstava Armija RBiH kasnije dovezla u njegovo dvorište, a vještak strojarske struke Ibrahim Bazdulj u svom nalazu od 9. listopada 1997. godine navodi da je u dvorištu kod izgorjele apelantove kuće zatekao autodizalicu marke "tatra" i kamion kiper MAN 15-216 koji su uništeni i kod kojih su vidljivi tragovi gorenja. Dalje, sud je istaknuo da se, kada se apelantovi navodi (da su mu određena sredstva zapaljena u tijeku rata) dovedu u svezu sa nalazom spomenutog vještaka, može utemeljeno zaključiti da su navedena materijalno-tehnička sredstva (autodizalica i kamion 15-216) uništena (izgorjela) u tijeku rata. U svezi s tim, sud je naveo da je, prema izjavi svjedoka A.L. od 12. studenog 1997. godine, utovarivač ULT 160 već u vrijeme sukoba Armije RBiH i HVO-a, to jest 1993. godine, bio u neispravnom stanju, to jest neupotrebljiv, a i vještak strojarske struke navedeni utovarivač tretira i obračunava u svom nalazu i mišljenju kao "potpuno ili djelomično uništena MTS". Što se tiče kamiona kiperana MAN 16-230, navedeni kamion u tijeku rata koristila je Armija RBiH, te je, prema izjavi samog apelanta, "korišten u završnim operacijama na Vlašiću, te da kasnije nije viđen na ovim prostorima, jer mu se gubi svaki trag", a što ukazuje da je to materijalno-tehničko sredstvo u tijeku rata nestalo. Dalje, prema iskazima svih

- saslušanih svjedoka, a pogotovu A.L. i M.H., mobilizirana sredstva-posipač soli, mrežasti lanci i nož za čišćenje snijega koristili su pripadnici Armije RBiH, ali nitko od saslušanih svjedoka nije izjavio da je navedena sredstva vidio u posjedu apelantice ili trećih osoba nakon prestanka rata i izravne ratne opasnosti, te se osnovano može zaključiti da su i ta sredstva nestala u tijeku rata.
23. Isto tako, Kantonalni sud je konstatirao da je, također, pravilno zaključio prvostupajski sud da apelantu ne pripada naknada predviđena odredbom članka 77. stavak 1. točka 1. Uredbe za materijalno-tehnička sredstva koja su u tijeku rata uništena, odnosno nestala, jer je uvjet za isplatu navedene naknade, sukladno odredbi članka 80. Uredbe, da izuzeta sredstva budu vraćena vlasniku, a što nije učinjeno, a također nije dokazan nadnevak nestanka, odnosno uništenja materijalno-tehničkih sredstava, te se, sukladno tome, nije moglo ni odrediti do kojeg datuma vlasniku izuzetih sredstava pripada spomenuta naknada. Ali, sud je naveo da, i u situaciji kada navedeno stajalište prvostupajskog suda ne bi bilo tačno, apelantu, opet, ne bi pripala spomenuta naknada iz članka 77. stavak 1. točka 1. Uredbe, zato što nije uspio dokazati postojanje i visinu te naknade. Također, prema ocjeni Kantonalnog suda, sa uništenim materijalno-tehničkim sredstvima izjednačavaju se i materijalno-tehnička sredstva koja su nestala u tijeku rata, jer apelantica ne može vratiti navedena sredstva, te i za nestala materijalno-tehnička sredstva kao što su: kamion kiper MAN 16-230, posipač soli, mrežasti lanci i nož za čišćenje snijega apelantu pripada naknada sukladno odredbi članka 87. Uredbe. Naime, apelant ne može za navedena sredstva potraživati naknadu štete u vidu izmakle dobiti nakon prestanka rata i izravne ratne opasnosti, jer se izmakla dobit može potraživati samo pod pretpostavkom da su nakon prestanka izravne ratne opasnosti mobilizirana sredstva ostala neopravdano u apelantičinom posjedu zbog čega apelant trpi štetu i u vidu izmakle dobiti. Sud je istaknuo da je, zbog toga, apelantu dosuđena vrijednost uništenih, odnosno nestalih sredstava sa traženom pripadajućom kamatom, a apelantov tužbeni zahtjev za naknadu izmakle dobiti za navedena sredstva valjalo je odbiti, kao i da je prvostupajski sud pravilno apelantu dosudio vrijednost uništenih, odnosno nestalih mobiliziranih materijalno-tehničkih sredstava prema cijenama u vrijeme mobilizacije (travanj 1992. godine), te nije dodatno umanjivao vrijednost tih sredstava do trenutka uništenja (jer nadnevak uništenja-nestanka sredstava nije ni utvrđen), odnosno do prestanka rata i izravne ratne opasnosti, pa je vrijednost tako obračunatih sredstava veća, što na izvjestan način kompenzira naknadu predviđenu odredbom članka 77. stavak 1. točka 1. Uredbe.
24. Sud je zaključio da je neutemeljen i dio tužbenog zahtjeva kojim apelant traži isplatu vrijednosti mobiliziranih materijalno-tehničkih sredstava-utovarivača ULT 220 i kamiona "damper". Naime, prema stanju u spisu predmeta, prvostupajski sud je obavio uvidaj na licu mjesta u vojarni "Zijad Selman" Slimena – Travnik 7. listopada 2002. godine, te je apelant prepoznao spomenuta materijalno-tehnička sredstva kao svoja, a vještak Ivo Gudelj usporedio je spomenute strojeve sa slikama tih strojeva koje se otprije nalaze u spisu predmeta, pa je zaključio da su identične onima sa fotografije. Dakle, u situaciji kada je utvrđeno da su radni strojevi ULT 220 i kamion "damper" apelantovo vlasništvo, te da se nalaze u apelantičinoj faktičkoj vlasti, tj. Federalnog ministarstva obrane, apelant nije mogao tužbom zahtijevati da mu apelantica nadoknadi vrijednost tih strojeva, nego je mogao, u smislu odredbe članka 43. Zakona o vlasničkopравnim odnosima ("Službene novine Federacije BiH" broj 6/98), tužbom zahtijevati povrat tih individualno određenih stvari uz eventualni zahtjev za isplatu razlike vrijednosti strojeva od trenutka izuzimanja do trenutka predaje, kao i eventualno postaviti facultas alternativa zahtjev za isplatu određenog iznosa ukoliko apelantica odbije predati strojeve. Na ročištu pred drugostupajskim sudom od 3. rujna 2004. godine apelant je izjavio da je omaškom njegovog opunomoćenika ispušteno da u preciziranom tužbenom zahtjevu od 11. rujna 2003. godine traži povrat navedenih strojeva, ali Kantonalni sud te njegove navode nije uvažio, budući da, sukladno odredbi članka 2. stavak 1. ZPP, sud odlučuje u granicama zahtjeva koji je postavljen u postupku, te je, zbog svega navedenog, valjalo odbiti i ovaj dio apelantovog tužbenog zahtjeva.
25. Kantonalni sud je konstatirao da je prvostupajski sud pravilno odlučio kada je dosudio apelantu naknadu izgubljene dobiti za razdoblje od 23. prosinca 1996. godine do 7. listopada 2002. godine za mobilizirana, a nevrata materijalno-tehnička sredstva – utovarivač ULT 220 i kamion "damper", te da je, također, pravilno odlučio prvostupajski sud kada je odbio apelantov zahtjev za naknadu izgubljene dobiti za navedena sredstva u razdoblju rata i izravne ratne opasnosti. Naime, u tijeku postupka je utvrđeno da je apelant obavljao autoprevozničku djelatnost u razdoblju od 1980. godine do 1990. godine i da je 13. studenog 1990. godine prenio sjedište svoje djelatnosti iz Travnika u Bački Petrovac-Vojvodina, Republika Srbija. Odredbom članka 3. stavak 2. tada važećeg Zakona o samostalnom privredivanju ("Službeni list SRBiH" broj 26/89) je bilo propisano da samostalni gospodarstvenik može osnovati jednu ili više samostalnih radnji i u njima može obavljati jednu ili više djelatnosti, a odredbom članka 149. stavak 2. tada važećeg Zakona o preduzećima ("Službeni list SFRJ" broj 77/88) bilo je propisano da poduzeće može bez upisa u sudski registar vršiti i druge djelatnosti u manjem opsegu koje služe djelatnostima koje su upisane u sudski registar, a koje se uobičajeno vrše uz te djelatnosti u manjem opsegu ili povremeno ili koje doprinose potpunijem iskorištavanju kapaciteta i materijala koji se upotrebljavaju za obavljanje upisane djelatnosti. Ocjenujući navedeno, te mišljenje Ustavnog suda izraženo u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP 3013/06 od 29. travnja 2009. godine, drugostupajski sud je zaključio da se apelant kao registrirani autoprevoznik nije morao posebno registrirati za obavljanje djelatnosti sa navedenim strojevima (koji su, osim što su građevinski strojevi, po svojoj prirodi i prijevozna sredstva), te, sukladno tomu, apelantu pripada naknada izgubljene dobiti u smislu odredbe članka 189. ZOO. Naime, ni nakon prestanka rata i izravne ratne opasnosti apelantica nije vratila apelantu navedena mobilizirana sredstva (utovarivač ULT 220 i kamion "damper"), nego je ta sredstva nastavila koristiti, te je prvostupajski sud, sukladno odredbi članka 189. ZOO, pravilno dosudio apelantu naknadu štete koja se ogleda u izmakloj koristi za razdoblje od 23. prosinca 1996. godine do 7. listopada 2002. godine.
26. Također, sud je istaknuo da je apelant u tijeku postupka pred prvostupajskim sudom prilikom dokazivanja izmakle dobiti za navedeno razdoblje priložio sudu razne

- oglasе i tendere за обављање одређених грађевинских радова које је могао извршавати својим стројевима (како је то наведено у записнику од 11. рјуна 2003. године), те, између осталог, и јавно надметање за зимско одржавање путева и улица опćине Травник, као и понуда за послове у Трогиру, Република Хрватска. Дакле, сви наведени тендери и јавна надметања се односе на раздобље након престанка изравне ратне опасности, те је на основи тих доказа првоступанјски суд исправно закључио да је, због тога што апелантница није вратила наведена материјално-техничка средства, апелант онемогућен повећати своју имовину у раздобљу након престанка ратне опасности, односно да је могао у пуном капацитету ангажирати своја средства у том раздобљу, а на основи чега је вјештак стројарске струке процјенио висину изгубљене добити која је апеланту и досудена.
27. Међутим, апелант није суду пружио ниједан доказ да је могао путем мобилизираних грађевинских стројева и камиона (наведених у првом ставку другоступанјске пресуде) остваривати примања у вријеме ратног стања и изравне ратне опасности, те, дакле, није успио доказати (чланак 206. ранијег ЗПП) да му за раздобље ратног стања и изравне ратне опасности припада накнада према одредби чланка 77. ставак 1. тачка 1. Уредбе. У свежи с тим, суд је навео да се при утврђивању зарате коју је могао остварити апелант наведеним средствима у тјеку рата мора доказати објективна вјеројатност да би апелант, одиста, имао примања да му нису мобилизирана његова средства, а у увјетима ратног стања, када нису радиле грађевинске твртке, апелант је морао понудити ваљане доказе да је био у могућности стећи одређена новчана средства. Дакле, примања која је вјештак стројарске струке паушално одредио за раздобље рата и изравне ратне опасности у висини од 60% вриједности норме сата из мирнодопског - поратног раздобља је таква процјена зарате која је апстрактно обрачуната без икаквих реалних доказа о могућности стјецанја такве зарате, па је првоступанјски суд правилно одлучио када је одбио апелантов захтев за накнаду за раздобље рата и изравне ратне опасности за мобилизирана материјално-техничка средства. У прилог тому иде и изјашњење вјештака Ive Gudelja од 25. а травња 2002. године који наводи да се слаже са констатацијом мр. Delimustafića да је раздобље од 4. травња 1992. године до 23. просинца 1996. године ратно раздобље, те да вјештак није у могућности доијети одлуку о кориштењу средстава по тржишним увјетима, и то препушта да оцијени сам суд. Суд је навео да, пошто апелант није у тјеку поступка доказао је ли уопће могао и колико сати или дана у тјеку мјесеца радно ангажирати своја мобилизирана средства у раздобљу рата, произлази да је налаз вјештака у дијелу који се односи на обрачунату накнаду за раздобље рата и изравне ратне опасности рађен без икаквих реалних показатеља јесу ли и колико апелантова мобилизирана средства могла бити ангажирана у наведеном раздобљу, па да, сукладно тому, није могао ни прихватити налаз вјештака у овом дијелу.
28. Кантонални суд је у образложеном пресуди навео да су апелантови призиви наводи који се односе на струћност вјештака Мирослава Радоша, те процјену несталих и унишених материјално-техничких средстава и процјену изгубљене добити након престанка рата и изравне ратне опасности неутемелјени. При тому је истакнуто да је вјештак Мирослав Радош именован за сталног судског вјештака стројарско-металске струке и као такав био је квалифићан обавити вјештачење у конкретном предмету и дати свој налаз и мишљење. У прилог тврђњи да се ради о струћном и квалифићаном вјештаку говори околност да је ранији вјештак стројарске струке Ivo Gudelj, који је, такођер, ангажиран у предметном поступку, пригодом усуглашавања својих налаза у цијелости прихватио налаз и мишљење вјештака Мирослава Радоша, те је првоступанјски суд правилно поступио када је предметни налаз узео као тачан и објективан. Далје, другоступанјски суд је истакнуо да је, у погледу процјене изузетих материјално-техничких средстава, вјештак у објашњењу свога налаза навео да је пригодом обрачуна амортизације користио тabelle Ljube Todorovića, а не Franka Rotima, које се, такођер, користе у пракси, те да избор кориштења тabelle амортизације припада вјештаку, а апелантница ни на који начин није доказала да су се пригодом обрачуна морале користити тabelle амортизације Franka Rotima. Такођер, имајући у виду старост наведених средстава, то је, и према оцијени другоступанјског суда, процјена наведених материјално-техничких средстава извршена реално, па је и другоступанјски суд прихватио налаз и мишљење вјештака Мирослава Радоша, осим у дијелу који се односи на накнаду према чланку 77. ставак 1. тачка 1. Уредбе, за раздобље рата и изравне ратне опасности због раније наведених разлога. У погледу изгубљене добити за материјално-техничка средства - утоваривач ULT 220 и камион "damper", налаз је рађен на бази података из трију твртки, те на бази података које је апелант доставио о могућности ангажиранија наведених мобилизираних, а невраћених материјално-техничких средстава након рата (приложено оглас о јавном надметању за одржавање јавних путева и позиви за пословну сарађњу), а о чему се апелант очитовао и на записнику суда од 11. рјуна 2003. године, те је првоступанјски суд правилно одлучио када је у цијелости прихватио и овај дио налаза вјештака Мирослава Радоша.
29. Најзад, Кантонални суд је навео да је за обрачунату накнаду штете која се огледа у измаклој добити за грађевинске стројеве - утоваривач ULT 220 и камион "damper" првоступанјски суд правилно, сукладно одредбама чл. 186. и 277. ZOO, те стајалишту судске праксе изражене у Одлуци Уставног суда број AP 1433/06 од 13. рјуна 2007. године (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму, доступна на веб-страници Уставног суда: www.ustavisud.ba), досудио законску затежну камату од дана настанка штете, као и да је одлучујући у границама постављеног туђбеног захтева (чланак 2. ставак 1. ZPP), првоступанјски суд, такођер, правилно за унишћена, односно нестала мобилизирана материјално-техничка средства досудио камату од дана доношења првоступанјске пресуде, а како је то апелант и захтијевао у своме прецизираном туђбеном захтеву од 11. рјуна 2003. године.
30. Против Пресуде Кантоналног суда од 20. коловоза 2009. године ревизију су уложили апелантница и апелант, те је Врховни суд доио Пресуду број 070-0-Rev-07-000778-41/09 од 18. велјаће 2010. године којом је ревизије одбио као неутемелјене. У образложеном пресуди Врховни суд је навео да апелантница у ревизији неутемелјено тврди да уз апелантницу као туђену није означен орган или тјело апелантнице против којег је туђба усмјерена обзиром на чинјену да је престало постојати Федерално министарство обране, па да само означена апелантница нема страначку способност. Наиме, Врховни суд је констатирао да апелантница као правна особа има страначку способност (чланак 291. ставак 1. ZPP), а околност да је туђено министарство, као ближа ознака апелантнице, у међувремену престало постојати, нема као послједицу неуредност туђбе

- koja se tiče nedostatka stranačke sposobnosti apelantice kao tužene.
31. Vrhovni sud je istaknuo da su nižestupanjski sudovi utvrdili da je apelant vlasnik materijalnih sredstava koja je u izvršavanju obveze davanja materijalnih sredstava dao za potrebe oružanih snaga (članak 52. st. 1. i 2. Uredbe), da je korisnik tih sredstava bila Armija RBiH, te da je apelantica obvezna isplatiti apelantu naknadu sukladno odredbama čl. 82. stavak 1. i 87. Uredbe. Također, sud je konstatirao da apelantica u reviziji ponavlja tvrdnje isticanе tijekom postupka da apelant nije dokazao da je vlasnik predmetnih materijalnih sredstava, da mu naznačena sredstva nisu mobilizirana, da apelantica nije odgovorna za nastalu štetu koju apelant traži, već da je odgovorna općina. Sukladno tomu, sud je naveo da su navedene apelantičine prigovore nižestupanjski sudovi pravilno ocijenili kada su ustanovili da su neutemeljeni, te da to mišljenje dijeli i Vrhovni sud, a prihvaća i razloge drugostupanjskog suda koje je dao za takvo stajalište. Dalje, sud je istaknuo da je, suprotno apelantičnim tvrdnjama u reviziji, u obrazloženju pobijane presude detaljno navedeno na osnovi kojih dokaza je utvrđeno apelantovo pravo vlasništva na izuzetim materijalnim sredstvima zbog čega je suvišno te razloge ponavljati.
32. Vrhovni sud je naveo da, iako apelant nije dobio potvrdu o izuzetim sredstvima iz članka 60. stavak 5. Uredbe, niti je u roku iz članka 93. Uredbe naknadno prijavio podatke o izuzetim sredstvima, drugostupanjski sud je u pobijanoj presudi pravilno, sukladno uputama iz Odluke o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda broj *AP 3013/06* od 29. travnja 2009. godine, utvrdio vrijeme i opseg mobiliziranja apelantovih materijalnih sredstava i visinu naknade štete. Potom, Vrhovni sud je naveo da apelant u reviziji neutemeljeno tvrdi da mu i za uništena i nestala sredstva pripada naknada za korištenje za razdoblje rata i od prestanka izravne ratne opasnosti, kako je opredijelio svoj tužbeni zahtjev od 11. rujna 2003. godine, jer naknada za korištenje sredstava, prema odredbama članka 77. Uredbe, pripada od dana predaje pa do dana vraćanja sredstava, kako je propisano člankom 80. Uredbe. U svezi s tim, sud je istaknuo da iz tih odredaba slijedi da se naknada za korištenje sredstava koja pripadaju apelantu, a izuzeta su za potrebe oružanih snaga, dosuđuje samo za ona korištena sredstva koja su vraćena vlasniku. U apelantovom slučaju to su utovarivač ULT 220 i kamion "damper" za koja sredstva je apelantu dosuđena naknada u vidu izgubljene dobiti za razdoblje od prestanka izravne ratne opasnosti, od 23. prosinca 1996. godine do 7. listopada 2002. godine. Vrhovni sud je konstatirao da apelant u reviziji, suprotno utvrđenjima iz pobijane odluke, tvrdi da su mu 9. listopada 1997. godine vraćeni i utovarivač ULT 160, autodizalica ČKD 28t i kamion MAN 15-216 i da mu za ta sredstva pripada naknada izgubljene dobiti u traženim iznosima za razdoblje od 23. prosinca 1996. godine do 7. listopada 2002. godine. Naime, za ta apelantova sredstva je utvrđeno da ih je koristila Armija RBiH u tijeku rata, a potom uništena ostavila pored izgorjele apelantove kuće.
33. Vrhovni sud je naveo da je apelantu pravilno dosuđena naknada izgubljene dobiti za mobilizirana sredstva - utovarivač ULT 220 i kamion "damper", koja su pronađena u vojarni i za koja apelant traži naknadu izgubljene dobiti u navedenom razdoblju, na osnovi relevantnih zakonskih odredaba na koje je upućeno u Odluci o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda broj *AP 3013/06* od 29. travnja 2009. godine, kao i da je visina dosuđene naknade utvrđena na osnovi prihvaćenih nalaza vještaka. Dalje, pošto apelant nije dokazao da bi navedenim sredstvima vršio svoju djelatnost i ostvarivao primanja za vrijeme korištenja sredstava u tijeku rata, to mu, i prema mišljenju Vrhovnog suda, ne pripada naknada za korištenje navedenih sredstava za vrijeme ratnog stanja i izravne ratne opasnosti prema odredbi članka 77. stavak 1. točka 1. Uredbe. Vrhovni sud je potvrdio stajalište Kantonalnog suda u pogledu dosuđene zakonske zatezne kamate.
34. Imajući u vidu navedeno, proizlazi da su okončanjem konkretnog postupka, tj. presudama Kantonalnog i Vrhovnog suda, apelantu konačno dosuđene, uzimajući u obzir i troškove postupka, 3.344.751,12 KM u odnosu na iznos od 4.238.686,55 KM, koliko je apelantu dosuđeno prvostupanjskom presudom Općinskog suda, a prema postavljenom tužbenom zahtjevu na iznos od 6.835.800,60 KM.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije broj AP 1494/10

35. Apelantica smatra da joj je pobijanim presudama sudova povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Dalje, apelantica ističe da bitan segment prava na pravično suđenje čini brižljiva i savjesna ocjena dokaza i činjenica utvrđenih u postupku pred redovitim sudovima, te primjena važećeg prava, što je, po apelantičinom mišljenju, u konkretnoj presudi Vrhovnog suda izostalo. U suštini, apelantičini navodi se odnose na to da nije označen zakonski sljednik prijašnjeg Federalnog ministarstva obrane u uvodu presude Vrhovnog suda, a što je suprotno relevantnim zakonskim odredbama, te da u konkretnoj stvari ne postoji pravična ravnoteža između općeg interesa i interesa pojedinca, jer apelant nije proveo nijedan dokaz na okolnosti načina stjecanja predmetnog posjeda na navedenim materijalnim sredstvima, da posjed stvari ne znači da je posjednik i njihov vlasnik, da se nijedno motorno sredstvo, a koje je imalo svojstvo radnog stroja, nije moglo pojaviti na putogradilištu bez valjane prometne dozvole, niti je apelant mogao sudjelovati u javnim tenderima bez valjane dokumentacije strojevima kojima je raspolagao, odnosno koje je držao u posjedu, da Vrhovni sud u potpunosti zanemaruje relevantnu zakonsku regulativu i činjenicu o vlasništvu na strojevima a utvrđuje izjavama svjedoka (subjektivno dokazno sredstvo) i njima poklanja vjeru, što je potpuno neprihvatljivo i sa stajališta odredbe članka 82. stavak 1. Uredbe, da sredstva iz presude Kantonalnog suda, koju je potvrdio Vrhovni sud, nisu izuzeta za potrebe obrane, a što je potvrdio i vještak Ibrahim Bazdulj, te da je Vrhovni sud pogrešno primijenio materijalno pravo u dijelu izračunavanja štete za uništena i nestala materijalno-tehnička sredstva i za izgubljenu dobit, jer apelant nije ponudio nijedan materijalni dokaz, a na okolnosti starenja vozila, broja pređenih kilometara ili broja sati rada, izgleda i očuvanosti sredstava, broja prethodnih vlasnika, ponude i potražnje na tržištu. Također, apelantica konstatira da Kantonalni sud i Vrhovni sud poklanjaju vjeru nalazima vještaka Miroslava Radoša, koje je apelantica dovela u sumnju egzaktnim pokazateljima kroz izračunate tabele amortizacije za radne strojeve, koje su zvanično objavljene u knjizi Franka Rotima, kao i da je Vrhovni sud u cijelosti prihvatio

obrazloženje drugostupanjskog suda koji se pri dosuđivanju izmakle dobiti oslanjao na nalaz vještaka Miroslava Radoša i za utovarivač ULT 220 i kamion "damper", koji je prigodom izračuna koristio pokazatelje iz triju tvrtki, a koje se legalno i legitimno bave registriranim djelatnostima u tržišnim uvjetima i koje su istodobno obveznici svih poreza i doprinosa. Sukladno tomu, apelantica konstatira da, u konkretnom slučaju, apelant, prema redovitom tijeku stvari, utemeljeno nije mogao očekivati dobit od građevinske tvrtke, koja svoju djelatnost obavlja prema važećim zakonskim i podzakonskim aktima, odnosno koja dobit ostvaruje u tržišnim uvjetima uz sve troškove koje takvo poslovanje zahtijeva, jer u času izuzimanja radnih strojeva i nakon toga nije imao registriranu građevinsku tvrtku, a ni bilo kakvu drugu, niti je imao registriranu građevinsku djelatnost u Bosni i Hercegovini. Obzirom na izneseno, apelantica smatra da se na konkretnu stvar, a kao primjenjivo pravo, moraju primijeniti odredbe članka 77. stavak 1. točka 2. Uredbe, prema kojim, imajući u vidu da apelant nije imao registriranu građevinsku tvrtku u momentu izuzimanja, niti je takvu djelatnost registrirao nakon rata u Bosni i Hercegovini, apelantu pripada nadoknada za navedeno razdoblje u visini prosječnog osobnog dohotka iz prethodnog mjeseca za svaku godinu posebno. Najzad, apelantica smatra da odluka o kamatama na dosuđene iznose nema utemeljenje u odredbama čl. 186. i 277. ZOO zbog toga što se na potraživanja iz razdoblja rata i izravne ratne opasnosti ne obračunava kamata, jer se radi o potraživanju koje ima karakter javnog duga, u smislu odredaba članka 6. Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju potraživanja nastalih u razdoblju rata i izravne ratne opasnosti ("Službene novine Federacije BiH" broj 43/01). Konačno, apelantica predlaže da se usvoji njezina apelacija na način da se ukine predmetna presuda Vrhovnog suda i predmet vrati istom sudu na odlučivanje uz obvezu da po žurnom postupku donese novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Navodi iz apelacije broj AP 2326/10

36. Apelant navodi da Kantonalni sud nije izvršio-proveo obvezujuću Odluku Ustavnog suda broj AP 3013/06 od 29. travnja 2009. godine u cijelosti, nego je proizvoljno odlučio predmet rješavati po prizivima iz studenog 2003. godine na prvostupanjsku presudu, što je Vrhovni sud u potpunosti prihvatio i potvrdio, tako da je apelantov uspjeh u postupku 45,60 % u odnosu na navedenu odluku Ustavnog suda, čime je došlo do ponovnog kršenja njegovog prava na pravično suđenje, kao i prava na imovinu iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelant, dalje, kronološki navodi i obrazlaže relevantne činjenice, te detaljno dokazuje kronološkim redom da je predmetna presuda u odbijajućem dijelu od 54,40 % proizvoljna, ističući da je, zbog toga, prisiljen presudu pobijati citirajući pasus po pasus, rečenicu po rečenicu i pobijati ih pozitivnim zakonskim propisima i čvrstim argumentima koji se nalaze u predmetnom spisu. Suštinski, apelantovi navodi se odnose na to da je predmetna presuda Vrhovnog suda konfuzna, a samim tim i presuda Kantonalnog suda, kao i

da je primjena pravnih propisa proizvoljna, što u konkretnom slučaju znači da je očigledno došlo do proizvoljnog postupanja suda-sudova kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i pri primjeni relevantnih pravnih propisa, da se u predmetnim presudama koriste određena proizvoljna i lažna utvrđenja na okolnosti "izuzimanja i nestanka", uništenja, korištenja i tome slično materijalno-tehničkih sredstava, utemeljena isključivo na ukinutim presudama Vrhovnog i Kantonalnog suda, da pojam imovine obuhvaća i stečena prava, uključujući i novčane zahtjeve po osnovi odgovornosti za naknadu štete, te da se o tomu radi u konkretnom slučaju, kao i da je mirnodopskim Zakonom o utvrđivanju i ostvarivanju potraživanja nastalih u razdoblju rata i izravne ratne opasnosti retroaktivno poništeno stečeno pravo na zateznu kamatu na novčana potraživanja, koja je, inače, višestoljetna pravna tekovina, te da je, imajući to u vidu, a posebno ustavnu obvezu suda da, prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, izravno primjenjuje Europsku konvenciju i njezine protokole koji su nadređeni svakom drugom zakonu, pa tako i navedenom zakonu, drugostupanjski sud bio dužan, kao i Vrhovni sud, primijeniti odredbe ZOO i Zakona o visini stope zatezne kamate, koje su u suglasnosti sa Europskom konvencijom. Potom, apelant naglašava da je revizijsku odluku na koju izjavljuje apelaciju donijelo vijeće od pet sudaca "Muslimana-Bošnjaka". Osim toga, apelant navodi da je, također, diskriminiran prema osnovi nacionalne pripadnosti i zbog toga što nadležna tijela konstantno odbijaju da mu vrate njegovu imovinu, a posjeduje potvrde iz kojih je vidljivo da je imovina slična njegovoj (vozila, strojevi) vraćena osobama "muslimanske nacionalnosti" po završetku rata i izravne ratne opasnosti. Apelant ističe da od Ustavnog suda očekuje da u meritumu riješi nastali spor na način da usvoji dio odbijajućeg tužbenog zahtjeva, postavljenog i preciziranog podneskom od 11. rujna 2003. godine, odnosno prvostupanjsku presudu Općinskog suda od 14. listopada 2003. godine, i to u potpunosti: točku III. tužbenog zahtjeva u cijelosti, te u dijelu točke IV. pod rednim brojevima 3, 2, 5, i 6, kao i da obveže apelanticu da apelantu naknadi troškove parničnog postupka koji nisu priznati tom presudom, odnosno odluči sukladno Pravilima Ustavnog suda. Osim navedenog, apelant se pozvao i na povredu prava na zabranu torture iz članka 3. Europske konvencije, prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka 5. Europske konvencije, prava na osiguravanje učinkovitog pravnog lijeka iz članka 13. Europske konvencije i prava na zabranu zloupotrebe prava iz članka 17. Europske konvencije.

c) Odgovori na apelaciju broj AP 1494/10

37. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud se pozivaju na razloge iz svojih presuda koje se osporavaju apelacijom, navodeći da apelantičina prava nisu povrijeđena, te predlažu da se apelacija odbije kao neutemeljena.

38. Apelant, također, smatra da presudama koje se osporavaju predmetnom apelacijom nisu povrijeđena apelantičina ustavna prava, te detaljno obrazlaže da su neutemeljeni apelantičini navodi koji se odnose na neoznačavanje zakonskog sljednika prijašnjeg Federalnog ministarstva obrane u uvodu presude Vrhovnog suda, potom, na način na koji je apelantica "stekla" predmetni posjed na navedenim materijalno-tehničkim sredstvima, na okolnosti apelantovog raspolaganja vlasništvom, na to da

apelant nije ovlaštenik prava na naknadu izgubljene zarade, na okolnosti vještačenja, na okolnosti registrirane djelatnosti, te na obračun zakonskih zateznih kamata. Na koncu, apelant predlaže da Ustavni sud odbije apelantičinu apelaciju kao neutemeljenu.

d) Odgovori na apelaciju broj AP 2326/10

39. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud se pozivaju na razloge iz svojih presuda koji se osporavaju apelacijom, navodeći da apelantova prava nisu povrijeđena, te predlažu da se apelacija odbije kao neutemeljena.
40. Apelantica ističe da je apelantova apelacija nedopustiva zbog toga što pitanja koja pokreće apelacija nisu u nadležnosti Ustavnog suda, te zbog toga što apelacija navodi da su redoviti sudovi pogrešno utvrdili određene činjenice i na njih pogrešno primijenili materijalno pravo, a Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru činjenica i načina na koji su nižestupajnski sudovi protumačili pozitivnopravne propise osim ukoliko odluke nižestupajnskih sudova ne krše Ustavom zagarantirana prava, što u konkretnom predmetu nije slučaj. Također, apelantica smatra da presudama koje se osporavaju predmetnom apelacijom nisu povrijeđena apelantova ustavna prava na koja se "paušalno" poziva apelant, jer je apelant u tijeku raspravljanja o spornoj stvari maksimalno, u punom kapacitetu garantiranih prava u Ustavu Bosne i Hercegovine i Europskoj konvenciji, iskoristio svoje pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred redovitim sudovima. Dalje, apelantica navodi da je apelant "u postupku pred redovitim sudovima koristio puna prava i slobodu kako u pristupu sudu, predlaganju dokaza, raspravljanju i nije bilo njegove diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su nacionalno podrijetlo, društveno podrijetlo,....imetak ili neka druga okolnost", te da, uostalom, na istaknute okolnosti i povrede iz apelacije apelant nije ponudio nijedan relevantan dokaz, da su "svi njegovi navodi u sferi 'paušalnih tvrdnji', insinucija i politikantstva, te uvreda na račun nositelja pravosudnih funkcija koji su sudjelovali u donošenju nižestupajnskih presuda". Na koncu, apelantica predlaže da Ustavni sud odbije apelantovu apelaciju kao neutemeljenu.

V. Relevantni propisi

41. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 57/89 i "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:
- Član 185. st. 1, 2, 3. i 4.*
- (1) *Odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.*
 - (2) *Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice dužno je za ostatak štete dati naknadu u novcu.*
 - (3) *Kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće, ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorno lice, sud će odrediti da ono isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete.*
 - (4) *Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahtijeva, izuzev ako okolnosti datog slučaja opravdavaju uspostavljanje ranijeg stanja.*
- Član 186.*
Obaveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete.
- Član 189. st. 1. i 3.*
Oštećenik ima pravo, kako na naknadu obične štete, tako i na naknadu izmakle koristi.

Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

Član 277.

Dužnik koji zakasni sa ispunjenjem novčane obaveze duuguje, osim glavnice, i zateznu kamatu prema stopi utvrđenoj saveznom zakonom.

Ako je stopa ugovorene kamate viša od stope zatezne kamate prethodnog stava ovog člana, ona teče i poslije dužnikova zakašnjenja.

42. **Uredba o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane** ("Službeni list RBiH" broj 19/92) u relevantnom dijelu glasi:

Član 52. st. 1. i 2.

Građani, preduzeća i druga pravna lica i vlasnici privatnih preduzeća i radnji (u daljem tekstu: vlasnici sredstava) izvršavaju obavezu davanja materijalnih sredstava (u daljem tekstu: sredstva) u skladu sa odredbama ove uredbe.

Sredstva se daju za potrebe oružanih snaga, Državne bezbjednosti, jedinica i organa civilne zaštite, službe osmatranja i obavještavanja, jedinica veze i kriptozastite, državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica koja su od posebnog značaja za odbranu (u daljem tekstu: korisnici sredstava) za vrijeme ratnog stanja na privremeno korišćenje.

Član 60. stav 5.

O preuzetom sredstvu, korisnik sredstva dužan je izdati potvrdu vlasniku sredstva koja sadrži: naziv korisnika sredstva, broj i datum, podatke o vlasniku sredstva, vrstu, tip, marku, nosivost i druge individualne oznake sredstva, podatke iz stava 3. ovog člana i vrijeme i mjesto preuzimanja sredstva. Potvrdu potpisuju lica koja su sredstva preuzela, predstavnik opštinskog sekretarijata i vlasnik sredstava. Potvrda se ovjerava pečatom korisnika sredstva.

Član 77. stav 1. tač. 1. i 2.

Naknada za korišćenje sredstava iz čl. 53, 66, 70. i 75. ove uredbe, koja pripadaju građanima, a izuzeta su za potrebe oružanih snaga i drugih korisnika, određuje se prema sljedećem:

- 1) *za građane koji datim sredstvima ostvaruju dohodak za život svoje porodice, pripada naknada u visini primanja koja bi ostvarili da su datim sredstvima vršili svoju djelatnost u vrijeme korišćenja sredstava od strane oružanih snaga i drugih korisnika sredstava u mjestu prebivališta, odnosno boravišta.*
- 2) *za građane koji datim sredstvima ne ostvaruju dohodak za život svoje porodice, pripada naknada u visini prosječnog ličnog dohotka u privredi Republike iz prethodnog mjeseca.*

Član 80. stav 1.

Naknada iz člana 77. ove uredbe pripada od dana predaje do dana vraćanja sredstava.

Član 82. stav 1.

Naknade iz člana 77. i 78. i 79. ove uredbe vlasnicima sredstava isplaćuje korisnik sredstava koji je sredstvo koristio. Naknade se obračunavaju i isplaćuju po službenoj dužnosti ili na zahtjev vlasnika sredstava.

Član 87.

Ako sredstva iz čl. 53, 66, 70. i 75. ove uredbe, osim potrošnih stvari, za vrijeme korišćenja kod korisnika sredstava budu uništena ili oštećena ili nestanu, vlasniku tih sredstava pripada naknada za nastalu štetu, prema opštim pravilima o naknadi štete.

Član 89. stav 4.

Vlasnik sredstava koji nije zadovoljan sa odlukom utvrđenom u rješenju iz stava 2. ovog člana može u roku od 30 dana od dana prijema rješenja pokrenuti postupak kod nadležnog redovnog suda za ostvarivanje naknade štete.

Član 90. stav 1. tačka 1.

Prilikom procjene i odmjeravanja visine naknade štete koja će se priznati vlasniku sredstva, komisija će se rukovoditi sljedećim mjerilima:

1) *za uništeno ili nestalo sredstvo visina naknade štete određuje se prema mjesnoj tržišnoj vrijednosti koju je to sredstvo imalo u času izuzimanja od vlasnika;*

Član 93. stav 2.

Vlasnici sredstava čija su sredstva izuzeta u periodu od 6. aprila 1992. godine do dana stupanja na snagu ove uredbe, a za izuzeta sredstva nisu dobili potvrdu iz člana 60. stav 5. ove uredbe, mogu u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ove uredbe, prijaviti nadležnom opštinskom sekretarijatu podatke o uzetim sredstvima. Podnesak o prijavi uzetih sredstava sadrži podatke iz stava 1. ovog člana.

43. **Zakon o samostalnom privređivanju** ("Službeni list SRBiH" broj 26/89) u relevantnom dijelu glasi:

Član 3. st. 1. i 2.

Za obavljanje djelatnosti samostalni privrednik osniva samostalnu radnju, odnosno dobiva odobrenje u skladu sa odredbama ovog zakona.

Samostalni privrednik može osnovati jednu ili više samostalnih radnji i može u njima obavljati jednu ili više djelatnosti.

44. **Zakon o preduzećima** ("Službeni list SFRJ" broj 77/88) u relevantnom dijelu glasi:

Član 149. st. 1. i 2.

Preduzeće može da zaključuje ugovore i obavlja druge poslove prometa roba i usluga samo u okviru djelatnosti za koju je upisano u sudski registar.

Preduzeće može bez upisa u sudski registar da vrši i druge djelatnosti, u manjem obimu, koje služe djelatnosti koja je upisana u sudski registar koja se uobičajeno vrši uz te djelatnosti, u manjem obimu ili povremeno, ili koje doprinose potpunijem iskorištavanju kapaciteta i materijala koji se upotrebljavaju za obavljanje upisane djelatnosti.

45. **Zakon o parničnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 2. stavak 1.

(1) *U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.*

Članak 291.

(1) *Stranka u postupku može biti svaka fizička i pravna osoba.*

VI. Dopustivost

46. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

47. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

48. U pogledu dopustivosti apelacije koju je podnijela apelantica, predmet pobijanja apelacijom je Presuda

Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-000778-41/09 od 18. veljače 2010. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelantica je primila 15. travnja 2010. godine, a apelacija je podnesena 27. travnja 2010. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

49. U pogledu dopustivosti apelacije koju je podnio apelant, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-000778-41/09 od 18. veljače 2010. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 15. travnja 2010. godine, a apelacija je podnesena 11. lipnja 2010. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

50. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

51. Apelantica pobija presude Kantonalnog suda i Vrhovnog suda, tvrdeći da je tim presudama povrijeđeno njezino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

52. Apelant pobija presude Kantonalnog suda i Vrhovnog suda, tvrdeći da je tim presudama povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, pravo da ne bude podvrgnut mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni iz članka II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 3. Europske konvencije, pravo na osobnu slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije, pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, pravo na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, te pravo na zabranu zloupotrebe prava iz članka 17. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima

pravo na pravičnu i javnu raspravu u разумном року пред неовисним и непристраним, законом установљеним судом. (...).

53. Уставни суд констатира да је у поступку који је окончан побijаном пресудом Врховног суда одлучивано о апелантовом тузбеном захтјеву против апелантice, усмјереном на накнаду штете. Уставни суд закључује да се ради о предмету грађанскоправне природе из чега произлази да је чланак 6. Европске конвенције примјенив. Обзиром на наведено, Уставни суд ће испитати је ли поступак пред судом био прavičan онako како то захтјева чланак II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланак 6. ставак 1. Европске конвенције.
54. Обзиром на то да је апелантica носитељ јавне власти, Уставни суд подсјећа да апелантica не ужива заштиту права загарантираних одредбама Европске конвенције и њезиних протокола, који регулирају однос јавне власти и појединца и пружају појединцима заштиту људских права и темелјних слобода у односу са јавном влашћу. Међутим, Уставни суд се позива на своје стajалиште установљено у Одлуци број AP 39/03 од 27. вељаче 2004. године (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 19/04) у којој је закључено да Европска конвенција пружа минимум заштите у погледу људских права и темелјних слобода, а Устав Босне и Херцеговине даје ширу заштиту, те да, према чланку VI/3.(b) Устава Босне и Херцеговине, сватко тко је био странка у одређеном поступку и тко има пресуду било којег суда за коју сматра да су му њоме повриједена права може поднјети апелацију Уставном суду. У цитраној одлуци је, поред наведеног, закључено да државна тјела и јавна власт, као судионици судских поступака, уживају гаранције права на прavičan поступак и права на имовину из чланка II/3.(e) и (k) Устава Босне и Херцеговине. Имајући у виду наведено, Уставни суд ће испитати допустивост апелације у односу на апелантично уставно право на прavično суђење и право на имовину из чланка II/3.(e) и (k) Устава Босне и Херцеговине (види Одлуку Уставног суда број AP 1207/07 од 10. липња 2009. године, доступну на: www.ustavnisud.ba).
55. Уставни суд запажа да се наводи апелантice и апеланта о кршењу права на прavično суђење, у суштини, односе на произвољно поступање Кантоналног суда и Врховног суда како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних правних прописа. У свези с тим, Уставни суд указује да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задаћа ових судова није да преиспитују закључке редовитих судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, Одлука о допустивости од 30. липња 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан супституирати редовите судове у процјени чињеница и доказа, већ је опћенито задаћа редовитих судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. свибња 2005. године, апликација број 19354/02). Задаћа Уставног суда је да испита је ли евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на прavično суђење, право на приступ суду, право на učinkovit правни лијек и др.), те је ли примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминацијска. Дакле, у оквиру апелацијске надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовитим судовима.
56. С тим у свези, Уставни суд запажа да је апелантica навела да у оспореним пресудама није озаначен законски слједник пријашњег Федералног министарства одбране, да апелант није провео ниједан доказ на околности начина стјецанја предметног посједа на наведеним материјалним средствима, да је Врховни суд у потпуности занемарио релевантну законску регулативу и чињеницу о власништву на створјима утврдио изјавима свједока, противно одредби чланка 82. ставак 1. Уредбе, да је погрешно примјенијено материјално право у дијелу израчуна штете за уништена и нестала материјално-теhничка средства, односно за изгубљену добит, те да апелант није имао регистрану грађевинску твртку, као и да се на потраживања из раздобља рата и изравне ратне опасности не обрачунава камата, јер се ради о потраживању које има карактер јавног дуга, да су Кантонални суд и Врховни суд у односу на све ове наводе дали одговарајућа образложења како у погледу утврђивања чињеничног стања, тако и примјене материјалног права. С друге стране, у односу на апелантове наводе у којим тврди да су пресуде Кантоналног суда и Врховног суда конфузне, да су судови били дужни примјенијти одредбе ЗОО и Закона о висини стопе затезне камате у погледу новчаних захтјева по основи одговорности за накнаду штете, као и у погледу обрачуна затезне камате на новчана потраживања, те да је примјена правних прописа произвољна, као и поступак утврђивања чињеница, Уставни суд, прије свега, указује да, према ustalјеној пракси Европског суда и Уставног суда, чланак 6. ставак 1. Европске конвенције обвезује судове, између осталог, да образложе своје пресуде. Међутим, ова обвеза не може бити шхваћена као обвеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види, Уставни суд, одлуке бр. *U 62/01* од 5. травња 2002. године и *AP 352/04* од 23. оужјка 2005. године). Мјера у којој ова обвеза постоји овиси о природи одлуке (види, Европски суд за људска права, *Ruiz Torija против Шпанјолске*, пресуда од 9. просинца 1994. године, серија А број 303-А, ставак 29). Уставни суд посебно наглашава и стajалиште да су, према пракси Европског суда за људска права, домаћи судови дужни образложити своје пресуде при чему не морају дати детаљне одговоре на сваки навод, али ако је правно питање суштински важно за исход предмета, суд у том случају мора посебно образложити разлоге на којима темелји своју одлуку. У супротном, постоји повреда чланка 6. ставак 1. Европске конвенције (види, Европски суд за људска права, *Van der Hurk против Низојемске*, пресуда од 19. травња 1994. године, ставак 61).
57. Доводећи наведено начело у свезу с конкретним случајем, Уставни суд запажа да су Кантонални суд и Врховни суд, супротно апелантовим наводима, јасно и аргументирано образложили своје одлуке и дали разлоге на темелју којих су релевантних чињеница, утврђених тјеклом предметног поступка, примјенили одговарајуће одредбе материјалног права и донјели закључак о дјеломичној утемелјености апелантовог тузбеног захтјева којим је тражио да му апелантica исплати накнаду за кориштење средстава која су изузета од апеланта као власника за потребе оружане снаге и других корисника, накнаду за изгубљену добит и накнаду штете за уништена и нестала материјално-теhничка средства суkladно релевантним одредбама Уредбе и ЗОО, односно због којих разлога је апелантов тузбени захтјев у преосталом дијелу неутемелјен.
58. У односу на наводе апелантice и апеланта о досуђеној законској затежној камати, Уставни суд сматра да

prvostupanjski sud u konkretnom slučaju nije arbitrarno dosudio zakonsku zateznu kamatu od dana nastanka štete, a što su potvrdili i Kantonalni sud i Vrhovni sud, sukladno odredbama čl. 186. i 277. ZOO, te stajalištu sudske prakse izražene u Odluci Ustavnog suda broj AP 1433/06 od 13. rujna 2007. godine, kao i da odlučujući u granicama postavljenog tužbenog zahtjeva (članak 2. stavak 1. ZPP), prvostupanjski sud, također, nije arbitrarno dosudio kamatu od dana donošenja prvostupanjske presude za uništena, odnosno nestala mobilizirana materijalno-tehnička sredstva, a kako je to apelant i zahtijevao u svome preciziranom tužbenom zahtjevu od 11. rujna 2003. godine.

59. Sukladno navedenom, Ustavni sud smatra da nije došlo do povrede kako apelantičinog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, tako ni apelantovog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

60. Obzirom na zaključak Ustavnog suda u pogledu povrede članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da nije nužno posebno razmatrati dijelove apelacija koje su podnijeli apelantica i apelant a koji se odnose na povredu prava na imovinu, jer su navodi iz apelacija o navodnoj povredi prava na imovinu, u suštini, identični navodima u pogledu navodne povrede prava na pravično suđenje, što je Ustavni sud već razmotrio u ovoj odluci.

Pravo na učinkovit pravni lijek

Članak 13. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima [...].

61. U svezi sa apelantovim navodima o kršenju prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da apelant nije eksplicitno naveo u svezi sa kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u svezu sa pravom na pravično suđenje. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant imao mogućnost i da je koristio pravne lijekove (priziv i reviziju) propisane zakonom. Činjenica da su Kantonalni sud i Vrhovni sud, rješavajući o prizivu i reviziji, donijeli odluke kojima apelant nije zadovoljan, ne može voditi zaključku o tomu da pravni lijekovi ne postoje ili da nisu učinkoviti.
62. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi sa pravom na pravično suđenje.

Pravo na nediskriminaciju

Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članku ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

Članak 14. Europske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo

mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

63. Ustavni sud podsjeća na to da, prema praksi Europskog suda, diskriminacija nastupa ako se osoba ili skupina osoba koje se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju na osnovi spola, rase, boje, jezika, vjere [...] u pogledu uživanja prava iz Europske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman, ili upotrebe sredstava naspram željenog cilja koja nisu u proporcionalnom odnosu (vidi, Europski sud, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 9. veljače 1967. godine, serija A broj 6, stavak 10). Pri tome je nevažno je li diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi, Europski sud, *Irski protiv Velike Britanije*, presuda od 18. siječnja 1978. godine, serija A broj 25, stavak 226).
64. Iako apelant nije eksplicitno naveo u svezi sa kojim pravom smatra da postoji kršenje prava iz članka 14. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da iz apelacije proizlazi da se navodi o kršenju ovog prava dovode u svezu sa pravom na pravično suđenje. U konkretnom slučaju Ustavni sud je ustanovio da apelantovo ukazivanje na različitu praksu nadležnih tijela ne može biti dokaz da je on diskriminiran u postupku obzirom na to da apelant nije ponudio nikakve druge argumente u prilog tvrdnji o svojoj navodnoj diskriminaciji. Naime, čak i da je nadležno tijelo u analognoj situaciji donijelo drugačiju odluku, to samo po sebi ne predstavlja diskriminaciju kada se ima u vidu da nije dostatna samo tvrdnja o različitom tretmanu osoba u analogno sličnoj situaciji nego i drugi elementi, kako je to navedeno u prethodnoj točki ove odluke. Obzirom na odsustvo ovih elemenata u konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije, također, neutemeljeni.

Ostali navodi

65. U odnosu na apelantove navode da mu je povrijeđeno pravo da ne bude podvrgnut mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni iz članka II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 3. Europske konvencije, kao i pravo na osobnu slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije, te pravo na zabranu zloupotrebe prava iz članka 17. Europske konvencije, Ustavni sud zapaža da nije moguće dovesti u svezu parnični postupak u kojem je odlučivano o apelantovom tužbenom zahtjevu protiv apelantice, usmjerenom na naknadu štete, sa povredom ovih prava. Sukladno navedenom, Ustavni sud smatra da je apelacija u ovom dijelu neutemeljena.

VIII. Zaključak

66. Ustavni sud zaključuje da osporenim odlukama Kantonalnog suda i Vrhovnog suda nije povrijeđeno apelantičino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, kao ni apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer način na koji su sudovi ocjenom izvedenih dokaza utvrdili činjenično stanje i protumačili i primijenili pozitivnopravne propise ne može se smatrati proizvoljnim. Naime, Kantonalni sud i Vrhovni sud su naveli argumentirane razloge za donošenje odluka, odnosno iz analize obrazloženja navedenih presuda je

- учествовала у саобраћајној несрећи, оштећења настала и на возилима којим су управљали Д.Д. и М.И. Међутим, спорно је да ли је до контакта апеланткињиног возила и возила Н.М. дошло на саобраћајној траци којом се кретала апеланткиња или на саобраћајној траци на којој се кретао Н.М. Општински суд је навео да из налаза и мишљења вјештака саобраћајне струке Б.Ц. слиједи да се возило којим је управљао Н.М. кретало десном саобраћајном траком, а да се возило којим је управљала апеланткиња кретало у ширини од 60 цм саобраћајном траком којом се кретало возило којим је управљао Н.М. Наведена тврдња поткријељена је исказом свједока Е.О. из чије изјаве слиједи да је до контакта возила дошло на траци на којој се налазило возило Н.М., исказом свједока Д.Д., који је изјавио да се Н.М. кретао својом саобраћајном траком, те исказом свједока М.И., који је изјавио да је прво чуо јак удар који му је дошао са његове лијеве стране, а након тога осјетио јак удар у предњи лијеви бочни дио свог возила. С тим у вези, произилази недвосмислен закључак да је искључена свака могућност да је возило којим је управљао Н.М. у моменту контакта са возилом које је возила апеланткиња прешло на лијеву саобраћајну траку. Такође, вјештак саобраћајне струке Б.Ц. као потврду свог налаза и мишљења извршио је и компјутерску симулацију саобраћајне несреће из које је видљиво да је до контакта возила дошло на десној саобраћајној траци којом се кретало возило којим је управљао Н.М.
10. Општински суд је навео да из налаза и мишљења вјештака саобраћајне струке Д.М. слиједи да је до контакта возила дошло на саобраћајној траци којом се кретала апеланткиња, али да наведено није поткријељено нити једним доказом у спису. С тим у вези, Општински суд је оцијенио наведени налаз као непотпун и апсурдан и заснован на обичном "карикирању" чињеница и доказа с циљем да се избјегне апеланткињина одговорност. Даље, навео је да није основано указивање одбране да је суд требало да изврши реконструкцију саобраћајне несреће, будући да одбрана то није предлагала, а суд има могућност да, ако сматра да је потребно, може да изведе поједине доказе, али то није његова обавеза. Међутим, за наведено није било потребе, зато што спроведени докази потврђују да је апеланткиња претицањем других возила на дијелу коловоза гдје је то изричито забрањено, у условима ноћне вожње, када је видљивост смањена, и у условима клизавог коловоза због кише и снијега, а свјесна да поступа супротно члану 57 став 1 Закона о основима безбједности саобраћаја на путовима, угрозила безбједност осталих учесника у саобраћају због чега је починила предметно кривично дјело.
11. Рјешењем Кантоналног суда број 43 0 К 004370 09 Кз од 3. септембра 2009. године уважена је апеланткињина жалба, укинута првостепена пресуда и одређено одржавање главног претреса, након што Институт Саобраћајног факултета у Сарајеву спроведе надвјештачење. У образложењу рјешења Кантонални суд је навео да је апеланткиња у жалби истицала да битну повреду одредаба Закона о кривичном поступку ФБиХ (у даљњем тексту: ЗКП) налази у повреди права на одбрану, јер је првостепени суд извео доказе оптужбе визуелном презентацијом CD са симулацијом саобраћајне несреће, са чим одбрана није била упозната, тако да није могла да користи законска права на унакрсно испитивање вјештака. Даље, истакла је да је првостепена пресуда неразумљива, нејасна и контрадикторна, те да није могла да се заснива на полиграфу - детектору лажи. Такође, првостепена пресуда није дала довољно разлога за своју одлуку, није указала које је доказе прихватила, а које није, те да је првостепени суд одбио доказ одбране за вјештачење вјештака саобраћајне струке Ј.Б. који очито иде у прилог одбрани са образложењем да одбрана не може да предложи безброј вјештачења на исту околност. Даље, наведено указује да у поступку није правилно утврђено чињенично стање и, с тим у вези, није правилно утврђен узрок саобраћајне несреће. Кантонални суд је истакао да је жалба основана имајући у виду чињенично стање утврђено у току јавне сједнице, да је првостепени суд починио битне повреде одредаба кривичног поступка које су наведене у жалби и да је повриједио закон, зато што није правилно и потпуно утврдио чињенично стање. С тим у вези, потребно је да се спроведе надвјештачење, те да се на главном претресу поново изведу сви докази, те донесе правилна одлука.
12. Пресудом Кантоналног суда број 43 0 К 004370 09 Кз од 25. јануара 2011. године пред Вијећем Апелационог одјељења апеланткиња је проглашена кривом, зато што је у вријеме и на начин прецизно наведене у изреци пресуде починила кривично дјело - тешка кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја из члана 336 став 4 у вези са чланом 332 став 3 у вези са ставом 1 КЗФБиХ. Кантонални суд у Зеници осудио је апеланткињу на казну затвора од једне године и шест мјесеци. Истом пресудом оштећени Е.О. са имовинскоправним захтјевом упућен је на парницу, а апеланткиња обавезана на плаћање паушала и трошкова поступка о чијој висини ће првостепени суд донијети посебно рјешење.
13. У образложењу пресуде Кантонални суд је навео, пошто Институт Саобраћајног факултета у Сарајеву није био у могућности да изврши саобраћајно вјештачење, да је вјештачење извршио Саобраћајни факултет у Добоју, након чега је заказан главни претрес. На претресу су прихваћени докази који су спроведени пред првостепеним судом, и то: искази свједока А.М., Е.О., Д.Д., М.И., М.Ц., Е.К. и С.Б., искази који су дати у истрази, те искази вјештака саобраћајне струке Б.Ц. и Д.М. Кантонални суд је истакао да је извршио увид у судскомедицинско вјештачење, фото-документацију лица мјеста, цртеж лица мјеста, скицу лица мјеста, записник о увиђају и налаз и мишљење Саобраћајног факултета у Добоју. Кантонални суд је истакао да је, анализирајући доказну грађу која је прихваћена на основу спровођења пред првостепеним судом и која је спроведена пред овим вијећем, закључио да је апеланткиња починила предметно кривично дјело. Даље, суд је истакао да је у овом предмету спроведено неколико саобраћајних вјештачења, која су предложили и оптужба и одбрана, али да се коначан закључак у погледу апеланткињине кривичноправне одговорности базирао на првостепеној пресуди, која је ван сваке разумне сумње ријешила све аспекте предметног догађаја. У првостепеној пресуди закључак се заснивао на саобраћајном вјештачењу вјештака Б.Ц., а тај доказ је преузело и ово вијеће, који је у логичној вези са спроведеним доказима пред

првостепеним судом. Исти закључак је извело и ово вијеће према чијој су оцјени кључни докази искази Е.О. и М.И., који су у директној вези са саобраћајно-техничким вјештачењем вјештака Б.Ц., а не у логичној вези са вјештачењем вјештака Д.М. и вјештачењем Саобраћајног факултета у Добоју. Наиме, свједок Е.О. је тај дан био у возилу Н.М. на мјесту сувозача, а свједок М.И. је возач возила које је апеланткиња претицала. Из исказа свједока Е.О. слиједи да је апеланткиња прешла на њихову коловозну траку и почела да претиче возило које је возио свједок М.И. Ово свједочење се у цијелости подудара са исказом свједока М.И., који је изјавио да је чуо туп ударац са своје лијеве стране, а затим и удар неког возила, након чега је дошло до међусобног судара више возила. Даље, да је тачно да је апеланткиња вршила претицање, слиједи и из оштећења на тим возилима, из трагова на коловозу, фото-документације цртежа лица мјеста, те саобраћајног вјештачења Б.Ц. На фото-документацији се јасно види да су на лијевој бочној страни возила које је возио Н.М. наступила оштећења а на возилу које је возила апеланткиња видљива су оштећења задње десне стране.

14. Кантонални суд је, даље, навео да одбрана негира да је апеланткиња извршила кривично дјело, наводећи да се она кретала својом коловозном траком, те да је возило које је возио Н.М. прешло на њену коловозну траку након чега је улиједио судар више возила. Наведено произилази из налаза и мишљења вјештака Д.М. и налаза Саобраћајног факултета из Добоја, али наведена вјештачења нису у логичној вези са спроведеним доказима посебно са исказима свједока Е.О. и М.И. Кантонални суд је навео да приликом доношења судске одлуке није важан број извршених вјештачења, зато што вјештачење представља само један од доказа и зато што не смије да се допусти да вјештаци пресуђују о предмету. То су стручна лица која имају знање у одређеним областима и само ако су налази у логичној вези са другим доказима, на тај начин се расвјетљава одређени правни проблем. Кантонални суд је истакао да није ни требало спроводити надвјештачење, будући да је првостепена пресуда правилно ријешила питање кривичноправне одговорности, односно јасно указала на основу којих доказа је утврђена апеланткињина кривична одговорност и дала разлоге због чега није прихваћено вјештачење које је извела одбрана.
15. У односу на приговор одбране у вези са видео-презентацијом вјештака Б.Ц. у чему види повреду одредаба кривичног поступка из члана 312 став 1 тачка и) ЗКП, Кантонални суд је навео да је ову презентацију урадио на ДВД овај вјештак, да она не представља незаконит доказ, јер се та презентација посматра кроз налаз и мишљење тог вјештака и представља саставни дио вјештачења. Све што било који вјештак уради приликом вјештачења ради се у сврху појашњења тог вјештачења и то не улази у категорију незаконитог самосталног вјештачења, тј. супротно би било да је оптужба предложила увођење неке садржине ДВД као засебне ситуације, онда би се у таквој ситуацији одлучивао о томе да ли нешто може да буде доказ.
16. Кантонални суд је истакао да је апеланткиња обавезана на плаћање трошкова кривичног поступка насталих пред првостепеним судом о чијој висини ће тај суд донијети посебно рјешење.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. Апеланткиња истиче да јој је побијаном пресудом повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Повреду наведеног права апеланткиња види у повреди пресумпције невиности, једнакости странака пред судом, права на образложење пресуде и потпуно произвољној примјени права. Апеланткиња наводи да, будући да је првостепена пресуда укинута, није допуштено позивати се на ту пресуду, да јој је, због наведеног, повријеђено право на жалбу, односно да Кантонални суд базира свој закључак на наводима пресуде која је укинута. Својим становиштем да је " првостепена пресуда извела правилне закључке" заборавља се да то вијеће није било позвано да преиспитује ваљаност првостепене пресуде, јер је то учињено и донесена правоснажна одлука да та пресуда "не ваља и да се укида". Дакле, Кантонални суд је тиме што је поново преиспитивао првостепену пресуду, а не судио у поновљеном поступку, потпуно "изиграо" институт поновног суђења, права на жалбу, а апеланткињу ставио у гори положај од оног у којем је била. Због наведеног, повријеђен је институт *reformatio in peius*. Своје коначно становиште Кантонални суд базира на наводима пресуде која је укинута, а не на резултатима спроведеног доказног поступка, не дајући разлоге о одлучним чињеницама због чега недостаје обавезно и законито образложење. Апеланткиња наводи и да није јасно зашто је обавезана на плаћање трошкова надвјештачења када га је одредио суд на шта она није могла да утиче.
18. Даље, произвољно и тенденциозно је избјегнуто спровођење поступка који ће уклонити раније уочену неједнакост страна пред судом. Првостепена пресуда укинута је и зато што се СД у оквиру налаза вјештака није доставио одбрани, те одбрана није могла да се припреми. Међутим, пресуда занемарује и нема разлоге, нити ваљано образложење за то шта је са овом повредом, него само констатује да је "спроведен (је) законит доказ".
19. Апеланткиња истиче и да јој је повријеђено право на пресумпцију невиности, јер није доказана њена кривица. Наиме, првостепена одлука укинута је, углавном, због недостатка образложења и начина на који је спроведен доказни поступак у односу на вјештачења због чега је наложено да се изведе надвјештачење. Дакле, у поновном поступку било је потребно спровести усаглашавање вјештачења, али наведено се потпуно занемарује због чега није откљоњена битна повреда поступка која је учињена тврдњом да се налаз вјештака Б.Ц. "уклапа" у изјаве свједока. Међутим, општепознато је да судска пракса даје предност вјештачењу у односу на изјаве свједока, а докази одбране су потпуно занемарени.
20. Образлажући захтјев за доношење привремене мјере, апеланткиња је истакала да је, након што је запримила побијану пресуду, добила позив за издржавање казне од Општинског суда у Травнику, те да је, у смислу Закона о извршењу кривичних санкција ФБиХ, поднијела молбу за одлагање извршења казне затвора која јој је уважена у смислу члана 27 став 1 тачка 7 Закона о извршењу кривичних санкција у ФБиХ, јер је 3. септембра 2011. године родила кћерку, те да има и

сина којег је родила 13. фебруара 2009. године. Будући да, у складу са одредбама Закона о извршењу кривичних санкција ФБиХ, због ових разлога не може више да тражи одлагање извршења казне затвора, апеланткиња моли да Уставни суд усвоји захтјев за доношење привремене мјере, који је основан, јер је мајка двоје дјеце од којих једно нема ни годину дана, а друго дијете има непуне три године, тако да би ступањем на издржавање казне затвора у овом моменту дошло до ненадокнадиве штете имајући у виду чињеницу да је сада најпотребнија дјеци, која би била лишена мајчинске бриге и старања у периоду издржавања казне затвора.

21. Апеланткиња је доставила Рјешење Општинског суда у Травнику број 51 0 К 046483 11 Икс од 4. априла 2011. године којим јој је одложен почетак издржавања казне затвора за шест мјесеци. Апеланткиња је доставила и Рјешење Општинског суда у Травнику број 51 0 К 046483 11 Икс од 22. септембра 2011. године којим јој је одложен почетак издржавања казне затвора за шест мјесеци, када је апеланткиња обавезана да се јави референту за извршење кривичних санкција у Општинском суду Травник. У образложењу рјешења је наведено, пошто апеланткиња има двоје млдб. дјеце, и то једно рођено 13. фебруара 2009. године, а друго 3. септембра 2011. године, да је, у смислу члана 27 став 1 тачка 7 Закона о извршењу кривичних санкција у ФБиХ, уважена њена молба да се одложи извршење казне затвора.

б) Одговор на апелацију

22. Кантонални суд је истакао да није повријеђено нити једно право на које се апеланткиња позива и да је пресуда донесена у складу са законом.
23. Кантонално тужилаштво Зеничко-добојског кантона је навело да није повријеђено нити једно право на које се апеланткиња позива, те да су сви докази од када је оптужница потврђена били на располагању апеланткињи, односно да су током поступка били у судском спису. Даље, апеланткиња неосновано указује да другостепено вијеће није "судило" када је отворило главни претрес и поново извело све доказе, као и "свој" доказ, а то је ново саобраћајно вјештачење, те да је у цијелости поступило у смислу члана 332 ЗКП.

V. Релевантни прописи

24. **Закон о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине ФБиХ" бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07 и 9/09) у релевантном дијелу гласи:

Члан 3.

Претпоставка невиности и in dubio pro reo

(1) Свако се сматра невиним за кривично дјело док се правоснажном пресудом суда не утврди његова кривица.

(2) Сумњу у погледу постојања чињеница које чине обилежеја кривичног дјела или о којима зависи примјена неке одредбе кривичног законодавства, суд рјешава пресудом на начин који је повољнији за оптуженика.

Члан 15.

Једнакост у поступању

Суд, тужилац и друга тијела која учествују у поступку дужни су с једнаком пажњом испитивати и утврђивати како чињенице које терете осумњиченика, односно оптуженика, тако и оне које им иду у корист.

Члан 16.

Слободна оцјена доказа

Право суда, тужилаца и других тијела који учествују у кривичном поступку да оцјену постојање или непостојање чињеница није везано нити ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 296.

Докази на којима се заснива пресуда

[...].

(2) Суд је дужан савјесно оцијенити сваки доказ појединачно и у вези с осталим доказима, те на основу такве оцјене извести закључак да ли је нека чињеница доказана.

Члан 305.

Садржина пресуде

(1) Писано израђена пресуда мора потпуно одговорати пресуди која је објављена. Пресуда мора имати увод, изреку и образложење.

[...].

(6) У образложењу пресуде суд ће изнијети разлоге за сваку тачку пресуде.

(7) Суд ће одређено и потпуно изнијети које чињенице и из којих разлога сматра доказаним или недоказаним, дајући нарочито оцјену вјеродостојности противрјечних доказа, из којих разлога није уважио поједине приједлоге странака, из којих је разлога одлучио не испитати директно свједока или вјештака чији је исказ прочитан, којим се разлозима управљао при рјешавању правних питања, а нарочито при утврђивању постоји ли кривично дјело и кривична одговорност оптуженика и при примјени одређених одредаба Кривичног закона на оптуженика и његово дјело.

[...].

Члан 322.

Забрана reformatio in peius

Ако је поднесена жалба само у корист оптуженика, пресуда се не смије измијенити на његову штету.

Члан 330.

Укидање првостепене пресуде

(1) Вијеће жалбеног одјељења ће уважавајући жалбу рјешењем укинути првостепену пресуду и одредити одржавање расправе ако утврди да:

постоји битна повреда одредаба кривичног поступка, осим случајева из члана 329. став 1. овога Закона, је потребно извести нове доказе или поновити већ у првостепеном поступку изведене доказе услед којих је чињенично стање погрешно или непотпуно утврђено.

Члан 332.

Расправа пред вијећем жалбеног одјељења

(1) Одредбе које се односе на главну расправу у првостепеном поступку смислено се примјењују и на расправу пред вијећем жалбеног одјељења.

(2) Ако вијеће жалбеног одјељења установи да је потребно поновно извести већ изведене доказе у првостепеном поступку, искази испитаних свједока и вјештака и писмени налаз и мишљење биће прихваћени као доказни материјал уколико су ти свједоци и вјештаци приликом свједочења били унакрсно испитани од супротне странке и браниоца, или нису били унакрсно испитани од супротне странке или браниоца иако им је то било омогућено, те уколико се ради о доказима из члана 276. став 2. тачка е) овога Закона. У том случају њихови искази на расправи се могу читати.

[...].

VI. Допустивост

25. У складу са чланом VI(36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону

- надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.
26. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.
27. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 43 0 К 004370 09 Кзк од 25. јануара 2011. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 14. фебруара 2011. године, а апелација је поднесена 25. марта 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очито (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.
28. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.
- ## VII. Меритум
29. Апеланткиња истиче да јој је у поступку повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.
30. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:
Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:
[...]
е) *Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.*
31. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:
1. *Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве казнене оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]*
2. *Свако ко је оптужен за кривично дјело сматра се невиним док се његова кривица по закону не докаже.*
3. *Свако ко је оптужен за кривично дјело има сљедећа минимална права:*
[...]
д) *да сам испитује или захтијева испитивање свједока оптужбе и да се присуство и саслушање свједока одбране одобри под условима који важе и за свједока оптужбе.*
32. У погледу питања примјене члана 6 Европске конвенције, Уставни суд истиче да се у конкретном случају ради о кривичном поступку у којем је апеланткиња проглашена кривом за кривично дјело - тешка кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја које је прописано законом и осуђена на казну затвора. Дакле, ради се о поступку у којем се утврђивала основаност кривичне оптужбе, па је члан 6 Европске конвенције примјенив.
33. Уставни суд запажа да се наводи апелације, у суштини, односе на квалитет образложења побијане пресуде, повреду равноправности страна у поступку, право на жалбу, те повреду претпоставке невиности, односно принципа *in dubio pro reo*.
34. Уставни суд ће прво анализирати основни апелациони навод којим се указује на квалитет образложења побијане пресуде која није дала разлоге о одлучним чињеницама, односно да се побијана пресуда позива на првостепену пресуду која је укинута, што је недопустиво, те да је, због наведеног, "изигран" институт поновног суђења и повријеђено апеланткињино право на жалбу.
35. У вези са наведеним, указује се на праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда. Наиме, члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове, између осталог, да образложе своје пресуде. Међутим, ова обавеза не може бити схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види, Уставни суд, одлуке број У 62/01 од 5. априла 2002. године и број АП 352/04 од 23. марта 2005. године). Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке (види, Европски суд, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А број 303-А, став 29). У бројним одлукама Европски и Уставни суд указали су да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али, истовремено, имају обавезу да образложе своју одлуку тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види, Европски суд, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. године, апликација број 37801/97, став 36, и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. године). Такође, образложена одлука даје страни у поступку могућност да се жали против првостепене одлуке, те да другостепени суд размотри и испита првостепену одлуку, а омогућава се и јавни надзор над "администрирањем правде" и радом судства.
36. Уставни суд указује да је право на жалбу неодвојиво од права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције, а изричито је гарантовано чланом 2 став 1 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, који у релевантном дијелу гласи: *Свако ко је одлуком суда осуђен за кривично дјело има право да његову осуду или казну преиспита виши суд. Остваривање овог права, укључујући и основе за његово коришћење, уређује се законом.*
37. Уставни суд, прије свега, сматра да одредбе члана 330 ЗКП прописују: *Вијеће жалбеног одјељења ће, уважавајући жалбу, рјешењем укинати првостепену пресуду и одредити одржавање расправе ако утврди да: постоји битна повреда одредаба кривичног поступка, осим случајева из члана 329 став 1 овога Закона, или је потребно извести нове доказе или поновити већ у првостепеном поступку изведене доказе усљед којих је чињенично стање погрешно или непотпуно утврђено. Такође, одредбе члана 332 став 2 истог закона прописују: Ако вијеће жалбеног одјељења установи да је потребно поново извести већ изведене доказе у првостепеном поступку, искази испитаних свједока и вјештака и писмени налаз и мишљење биће прихваћени као доказни материјал*

уколико су ти свједоци и вјештаци приликом свједочења били унакрсно испитани од супротне странке и бранилаца, или нису били унакрсно испитани од супротне странке или бранилаца иако им је то било омогућено, те уколико се ради о доказима из члана 276 став 2 тачка е) овога Закона. У том случају њихови искази на расправи могу се читати. Дакле, наведене одредбе строго прописују обавезу суда да одржи главни претрес након укидања првостепене пресуде ако постоје битне повреде кривичног поступка и ако је чињенично стање погрешно утврђено, те строго дефинишу правила поступања, односно услове за прихватање доказа који су изведени у првостепеном поступку.

38. Уставни суд, даље, сматра да из образложења побијане пресуде произилази да је извршено саобраћајно вјештачење након чега је заказан главни претрес. На претресу су прихваћени искази свједока који су спроведени пред првостепеним судом, искази који су дати у истрази, те искази вјештака саобраћајне струке Б.Ц. и Д.М. Даље, Уставни суд наводи да је извршен увид у судскомедицинско вјештачење, фото-документацију лица мјеста, цртеж лица мјеста, скицу лица мјеста, записник о увиђају, да је прочитан исказ вјештака М.Б., који је дао на главном претресу, те да је извршен увид у налаз и мишљење Саобраћајног факултета у Добоју. Даље, из образложења слиједи да се закључак у првостепеној пресуди заснивао на саобраћајном вјештачењу вјештака Б.Ц., који је у логичној вези са спроведеним доказима. Исти закључак извело је и ово вијеће према чијој су оцјени кључни докази искази свједока Е.О. и М.И., који су у директној вези са саобраћајнотехничким вјештачењем вјештака Б.Ц. Наиме, свједок Е.О. је тај дан био у возилу Н.М., на мјесту сувозача, а свједок М.И. је возач возила које је апеланткиња претицала. Из исказа свједока Е.О. слиједи да је апеланткиња прешла на њихову коловозну траку и почела да претиче возило које је возио свједок М.И. Ово свједочење се у цијелости подудара са исказом свједока М.И., који је изјавио да је чуо туп ударац са своје лијеве стране, а затим и удар неког возила, након чега је дошло до међусобног судара више возила. Даље, да је тачно да је апеланткиња вршила претицање, слиједи и из оштећења на тим возилима, из трагова на коловозу, фото-документације цртежа лица мјеста, те саобраћајног вјештачења Б.Ц. На фото-документацији се јасно види да су на лијевој бочној страни возила које је возио Н.М. наступила оштећења а на возилу које је возила апеланткиња видљива су оштећења задње десне стране. У односу на налаз и мишљење вјештака Д.М. и налаз Саобраћајног факултета из Добоја, оцијењено је да наведена вјештачења нису у логичној вези са спроведеним доказима посебно исказима свједока Е.О. и М.И.
39. Дакле, образложење побијане пресуде указује да је Кантонални суд, поступајући по рјешењу којим је првостепена пресуда укинута, одржао главни претрес, те да је по налогу из наведеног рјешења спровео надвјештачење. Анализирајући даље наведено образложење, Уставни суд је установио да апеланткиња указује да побијана пресуда садржи становишта као што су: " првостепена пресуда извела правилне закључке...коначан закључак у погледу кривичноправне одговорности апеланткиње базирао на првостепеној пресуди, која је ван сваке разумне

сумње ријешила све аспекте предметног догађаја... није нити требало спроводити надвјештачење будући да је првостепена пресуда правилно ријешила питање". Међутим, из образложења исте пресуде, такође, слиједи становиште суда: "Првостепена пресуда је свој закључак темељила на саобраћајном вјештачењу вјештака Б.Ц., а који доказ је преузет и од овог вијећа, који је у логичној вези са спроведеним доказима пред првостепеним судом. Исти закључак је извело и ово вијеће према чијој оцјени", тако да, суштински гледано, не може да се констатује да Кантонални суд није и сам вршио увид у доказе, анализирао доказе, те донио закључак у вези са апеланткињиним кривичном. Дакле, потпуно супротно апелационим наводима, побијана пресуда указује да је спроведен темељит доказни поступак, односно да је спроведена адекватна оцјена доказа како засебно, тако и доводећи их у међусобну везу, да садржи разумљиве и јасне разлоге због којих је Кантонални суд оцијенио да је апеланткиња кривично одговорна за насталу саобраћајну несрећу, односно да је починила предметно кривично дјело. Такође, побијана пресуда садржи и образложење зашто поједини докази нису прихваћени. У односу на апелациони навод да није јасно због чега је апеланткиња обавезана да плати трошкове надвјештачења, Уставни суд га оцјењује неоснованим, будући да образложење Кантоналног суда указује да је апеланткиња обавезана на плаћање трошкова кривичног поступка насталих пред првостепеним судом о чијој висини ће тај суд донијети посебно рјешење. Стога, Уставни суд сматра да побијана пресуда садржи јасно образложење зашто је апеланткиња проглашена кривично одговорном, тј. да задовољава критеријуме "образложене пресуде" који су инхерентни принципу правичног суђења, тако да ове апеланткињине наводе оцјењује као неосноване. У складу са наведеном анализом, Уставни суд и апеланткињине наводе да је "изигран" институт поновног суђења оцјењује, такође, као неосноване.

40. Даље, Уставни суд сматра да апеланткиња проблематизује и то да јој је повријеђено право на жалбу зато што се побијана пресуда позива на пресуду која је укинута. Међутим, апеланткиња је против неправоснажне првостепене пресуде изјавила жалбу која јој је уважена и наложено поновно суђење у којем је у меритуму ријешено питање њене кривичне одговорности. Дакле, из наведеног произилази да је апеланткиња имала и користила редовни правни лијек због чега није дошло до повреде права на жалбу. Уставни суд и ове апеланткињине наводе оцјењује као неосноване.
41. У погледу апеланткињиних навода да је побијаном пресудом прекршен принцип забране *reformatio in peius*, Уставни суд примјећује да је побијаном пресудом изречена иста казна као и пресудом првостепеног суда која је укинута. Стога, Уставни суд сматра да су и ови апеланткињини наводи неосновани.
42. Уставни суд закључује да није повријеђено апеланткињино право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.
43. Уставни суд, даље, уочава да апеланткиња наводи да је њена жалба уважена рјешењем, између осталог, и зато што СД у оквиру налаза вјештака Б.Ц. није достављен одбрани, па није могла да се припреми одбрана због чега је повријеђена једнакост страна у поступку. У вези са овим наводима, Уставни суд

- указује да суд који води поступак мора да има одређену дискрецију о овим питањима, а из члана 6 став 3д) Европске конвенције сlijеди да странка у поступку не може да има предност у односу на другу страну у погледу могућности да изнесе доказе (види, Уставни суд, Одлука број У 6/02, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/02). Даље, одбијање суда да спроводи предложене доказе у околностима када су чињенице због којих се тражи спровођење тих доказа утврђене на други начин је дискреционо право суда и не представља повреду члана 6 Европске конвенције (види, Дом за људска права, Одлука о прихватљивости и меритуму број СН/98/1335 и др., *Зухија Ризић и др. против Федерације Босне и Херцеговине* од 5. марта 2002. године, тачка 253).
44. Уставни суд сматра да из образложења побијане пресуде произилази да је апеланткиња у жалби приговарала на видео-презентацију вјештака Б.Ц., али како је ову презентацију урадио овај вјештак на ДВД, она не представља незаконит доказ, јер се та презентација посматра кроз налаз и мишљење тог вјештака и представља саставни дио вјештачења. Уставни суд сматра да је недвосмислено да је један од кључних доказа на којим је заснована побијана пресуда налаз и мишљење вјештака Б.Ц., који је изведен пред првостепеним судом. С тим у вези, поново се указује на одредбе члана 332 став 2 ЗКП из којих произилази да ће искази вјештака бити прихваћени као доказ ако су ти вјештаци испитани од супротне стране, или ако им је то било омогућено. Уставни суд, даље, сматра да је управо по апеланткињиној жалби наложено ново вјештачење које је извршено, да је одржан главни претрес на којем су учествовали и апеланткиња и њезин бранилац, да апеланткиња не спори да није имала налаз и мишљење тог вјештака, да не спори ни то да јој је ускраћена могућност да испита тог вјештака у првостепеном поступку, те да из достављене документације не произилази да је одбрана оспоравала овај доказ на било који начин на новом главном претресу. Из наведеног не сlijеди да је повријеђен наведени принцип да странка у поступку не може да има предност у односу на другу страну у погледу могућности да изнесе доказе. Даље, Уставни суд не сматра да је оваквим поступањем дошло до повреде принципа равноправности странака који је важан елемент правичног суђења посебно у кривичном поступку. Наведени принцип подразумијева да обе странке морају да имају исте могућности да изложе свој предмет под условима који их не стављају у подређен положај у односу на противника. Принцип једнакости пред судом подразумијева да стране морају да имају исти приступ списима и другим документима предмета барем у оној мјери у којој они играју улогу у формирању мишљења суда (види, Европски суд за људска права, *Ms Michael против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 24. фебруара 1995. године, серија А број 307-Б, стр. 53-54). Уставни суд сматра да апеланткиња не нуди доказе да није имала могућност да изложи свој предмет у истој мјери као и оптужба, односно да није имала могућност да се супротстави аргументима оптужбе, те да је суд на основу свог дискреционог права одлучивао које доказе ће извести и којим доказима ће вјеровати, а којима не. При свему наведеном, апеланткињини наводи не могу указивати на повреду права на одбрану и, с тим у вези, на једнакост страна у поступку, као основних сегмената права на правично суђење посебно у кривичним поступцима, зато што се вјештак у објашњењу свог налаза и мишљења пред првостепеним судом користио видео-презентовањем CD који није претходно достављен одбрани. Стога, Уставни суд сматра да нису основани апеланткињини наводи да јој је оспореном пресудом повријеђено право из члана 6 ст. 1 и 3 тачка д) Европске конвенције.
45. Даље, апеланткиња сматра да је у поновном поступку било потребно спровести усаглашавање вјештачења, те да је дата предност вјештачењу у односу на изјаве свједока при чему су докази одбране потпуно занемарени. Због наведеног, дошло је до повреде принципа *in dubio pro reo*. Уставни суд уочава да апеланткињини наводи проблематизују повреду права из члана 6 став 2 Европске конвенције у вези са чланом 6 став 1 Европске конвенције.
46. У том смислу, Уставни суд указује на то да је један од основних принципа ЗКП да су суд и други органи гоњења дужни истинито и потпуно да утврде како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које иду у његову корист. Такође, у ЗКП је прописана пресумпција невиности због чега је оптужени ослобођен терета доказивања. Пресумпција невиности се не односи само на кривцу већ и на све друге елементе који су у међусобној вези у појму кривичног дјела (радња извршења, противправност или кажњивост). Према пракси Европског суда, пресумпција невиности значи да оптужени није дужан да се брани, мада има право на одбрану, није дужан да докаже своју невиност, а терет доказивања је на тужиоцу. У складу с тим, суд мора да донесе ослобађајућу пресуду не само кад је увјерен у невиност оптуженог него и онда када није увјерен ни у његову кривицу, ни у његову невиност. Дакле, када сумња, суд мора да примјени принцип *in dubio pro reo, imo* је и битан елемент права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције (види, Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque u Jabardo против Шпаније, пресуда* од 6. децембра 1988. године, серија А број 146, став 77).
47. Даље, суд је дужан савјесно да оцијени све доказе појединачно и у вези са осталим доказима, па, онда, на основу такве брижљиве оцјене да изведе закључак да ли је нека чињеница доказана (члан 296 став 2 ЗКП). При томе, према члану 16 ЗКП, суд и други органи нису везани ни ограничени посебним формалним доказним правилима, већ, по принципу слободне оцјене доказа, оцјењују да ли постоји или не постоји нека чињеница. Међутим, ова слободна оцјена доказа захтијева образложење како сваког доказа појединачно, тако и свих доказа заједно, те довођење свих спроведених доказа у узајамну логичну везу. Принцип слободне оцјене доказа не представља апсолутну слободу. Та слобода је ограничена општим правилима и законитостима људског мишљења и искуства. Због тога је обавеза редовног суда да у образложењу пресуде опише процес појединачне оцјене доказа, довођења сваког оцијењеног доказа у везу са другим доказима и извођења закључка о доказаности одређене чињенице.
48. Уставни суд сматра да из рјешења којим је укинута првостепена пресуда и наложено одржавање главног

претреса, након што се спроведе надвјештачење, слиједи да је жалбом, између осталог, указивано на то да првостепена пресуда није дала довољан број разлога за своју одлуку, није указала које је доказе прихватила, а које није, те да је првостепени суд одбио доказ одбране о вјештачењу вјештака саобраћајне струке Ј.Б., који очито иде у прилог одбрани, са образложењем да одбрана не може да предложи безброј вјештачења на исту околност. Наведено указује да у поступку није правилно утврђено чињенично стање и, с тим у вези, није правилно утврђен узрок саобраћајне несреће. Кантонални суд је истакао да је жалба основана имајући у виду чињенично стање утврђено у току јавне сједнице, да је првостепени суд починио битне повреде одредаба кривичног поступка које су наведене у жалби и да је повриједио закон зато што није правилно и потпуно утврдио чињенично стање. С тим у вези, потребно је да се спроведе надвјештачење, те да се на главном претресу поново изведу сви докази, те донесе правилна одлука.

49. Уставни суд понавља да из образложења побијане пресуде произилази да је извршено ново саобраћајно вјештачење након чега је заказан главни претрес. На претресу су прихваћени искази свједока који су спроведени пред првостепеним судом, искази који су дати у истрази, те искази вјештака саобраћајне струке Б.Ц. и Д.М. Даље, извршен је увид у судскомедицинско вјештачење, фото-документацију лица мјеста, цртеж лица мјеста, скицу лица мјеста, записник о увиђају, прочитан је исказ вјештака М.Б., који је дао на овом главном претресу, и извршен увид у налаз и мишљење Саобраћајног факултета у Добоју. Даље, из образложења слиједи да је апеланткињина кривица утврђена на основу исказа свједока Е.О. и М.И., који су у директној вези са саобраћајнотехничким вјештачењем вјештака Б.Ц., на основу оштећења на возилима, трагова на коловозу, те фото-документације цртежа лица мјеста. Из образложења, даље, произилази да одбрана негира да је апеланткиња извршила кривично дјело, наводећи да се она кретала својом коловозном траком, те да је возило које је возио Н.М. прешло на њену коловозну траку након чега је уследио судар више возила. Наведено произилази из налаза и мишљења вјештака Д.М. и налаза Саобраћајног факултета из Добоја, али та вјештачења нису у логичној вези са спроведеним доказима посебно са исказима свједока Е.О. и М.И. Даље, образложењем се указује да приликом доношења судске одлуке није важан број извршених вјештачења, јер вјештачење представља само један од доказа, и не смије да се допусти да вјештаци пресуђују о предмету. Наиме, вјештаци су стручна лица која имају знање у одређеним областима и само ако се вјештачење налази у логичној вези са другим доказима, расвјетљава се одређени правни проблем.
50. Дакле, један од разлога за укидање првостепене пресуде био је и тај што у поступку није потпуно и правилно утврђено чињенично стање, односно што првостепена пресуда није дала довољне разлоге за своју одлуку, није указала које је доказе прихватила, а које није, због чега је наложено да се изврши надвјештачење и одржи главни претрес. На главном претресу, у складу са ЗКП, прихваћени су докази, између осталих, и налази и мишљења и вјештака оптужбе и вјештака одбране, њихови искази и

саслушан вјештак Саобраћајног факултета из Добоја. Кантонални суд није прихватио налаз Саобраћајног факултета из Добоја и налаз вјештака одбране, истичући да наведена вјештачења нису у логичној вези са спроведеним доказима посебно исказима свједока Е.О. и М.И. Дакле, ова два налаза, односно доказа, потпуно су супротна осталим доказима у односу на одлучну чињеницу. Анализирајући одредбе ЗКП, Уставни суд није уочио обавезу суда да врши "усаглашавање" појединих доказа, како то наводи апеланткиња, него да одредбе члана 305 став 7 ЗКП прописују обавезу суда да да оцјену противрјечних доказа, што у конкретном случају није изостало. Осим тога, у смислу одредаба члана 296 став 2 ЗКП, суд је дужан да савјесно оцијени све доказе појединачно и у вези са осталим доказима, па, онда, на основу такве брижљиве оцјене да изведе закључак да ли је нека чињеница доказана, што у конкретном случају није изостало. Наиме, Кантонални суд, у смислу процјене слободне оцјене доказа, анализирајући све предложене и изведене доказе како оне које апеланткињу терете, тако и оне који јој иду у корист, доводећи их у међусобну везу, дао је логично и увјерљиво образложење због чега је одређене доказе прихватио, а друге не, након чега је закључио да је недвосмислено да је апеланткиња одговорна за насталу саобраћајну несрећу. Даље, институт *in dubio pro reo* подразумијева да суд одлучује пресудом на начин који је повољнији за оптуженог ако се и након савјесне оцјене доказа, појединачно и у вези са осталим доказима, не да отклонити дилема о постојању неких чињеница. Дакле, овај институт није повријеђен када суд, након оцјене доказа, не сумња у извјесност чињеница које је утврђивао. У конкретном случају, као што је претходно наведено, образложење побијане пресуде не оставља никакву сумњу у закључак суда да је апеланткиња, на начин описан у изречи пресуде, починила предметно кривично дјело. Имајући у виду наведено, апеланткињини наводи да је у поновном поступку било потребно спровести усаглашавање вјештачења, односно да је дата предност вјештачењу у односу на изјаве свједока, нису основани. Стога, Уставни суд закључује да у конкретном случају није повријеђен принцип *in dubio pro reo* из члана 6 став 2 Европске конвенције у вези са чланом 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

51. Апеланткињини наводи да јој је оспореном пресудом повријеђено право из члана II(3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1, 2 и 3 тачка д) Европске конвенције нису основани када побијана пресуда садржи јасно образложење зашто је апеланткиња проглашена кривично одговорном, односно када садржи логично и увјерљиво образложење због чега су одређени докази прихваћени, а други нису, и када не оставља никакву сумњу у закључак суда да је апеланткиња починила предметно кривично дјело, те када је апеланткиња имала могућност да изложи свој предмет у истој мјери као и оптужба, односно када је имала могућност да се супротстави аргументима оптужбе.
52. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

53. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати апеланткињин предлог за доношење привремене мјере.
54. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др **Миодраг Симовић**, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вјећу од пет судија, у предмету број **АП 1452/11**, рјешавајући апелацију **Tanje Cvitanović**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. таčka 2. и члана 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" br. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Palavrić, потпредсједница
Мато Тадић, судија
Мирсад Џеман, судија

на сједници одржаној 14. марта 2012. године доnio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Одбија се као неоснована апелација **Tanje Cvitanović** поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Zenici број 43 0 K 004370 09 Kzk од 25. јануара 2011. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Tanja Cvitanović (у даљњем тексту: апелантница) из Busovače, коју заступа Nikica Gržić, адвокат из Сарајева, подnijela је 25. марта 2011. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Кантоналног суда у Zenici (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 43 0 K 004370 09 Kzk од 25. јануара 2011. године. Апелантница је 12. децембра 2011. године подnijela захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд одгодио извршење изречене казне затвора до доношења одлуке о апелацији.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 22. ст. 1. и 2. Правила Уставног суда, од Кантоналног суда и Кантоналног туžилаштва Zeničko-dobojskog kantona Zenica затражено је 21. децембра 2011. године да доставе одговоре на апелацију.
3. Кантонални суд и Кантонално туžилаштво Zeničko-dobojskog kantona Zenica доставили су 23. и 27. децембра 2011. године одговоре на апелацију.
4. На основу члана 26. став 2. Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апелантци 30. јануара 2012. године.
5. Уставни суд је на сједници одржаној 26. јануара 2012. године доnio одлуку о hitnom рјешавању предметне апелације.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta које произлазе из апелантиних navoda и докумената predočenih Уставном суду могу се сумирати на sljedeći начин:
7. Пресудом Опćинског суда у Zenici (у даљњем тексту: Опćински суд) број 43 0 K 004370 08 K од 14. маја 2009. године апелантница је проглашена кривом зато што је у

вrijеме и на начин precizno наведене у изrecи пресуде počinila кривично djelo - teško кривично djelo protiv sigurnosti javnog саобраћаја из члана 336. став 4. у vezi са чланом 332. став 3. у vezi са ставом 1. Кривичног закона Federације БиХ (у даљњем тексту: KZ). Опćински суд у Zenici осудио је апелантницу на казну затвора од једне године и šest мјесеци. Istom пресудом оштећени Е.О. (у даљњем тексту: оштећени) са имовинскоправним захтјевом upућен је на парницу, а апелантница обавезана на плаћање паушала и трошкова поступка.

8. Опćински суд је istakao да су на главном pretresу, između осталих, као dokazi оптужбе provedени: sasлушање svjedoka А.М. (supруга N.M., који је preminuo), Е.О. (suvozač у vozилу којим је управљао N.M.), D.D. и M.I. (vozači vozila који су učestvovali у саобраћајној nesreći), M.C. (апелантинин отац, који је stigao на mjestо nesreće), E.K. и S.B. (slуžбена lica), sasлушање vještaka саобраћајне струке B.DŽ., увид у nalaz и mišljenje ovog vještaka, fotodokumentaciju lica mјesta, те crtež lica mјesta. Као dokazi одbrane provedени су: sasлушање vještaka саобраћајне струке D.M. и извршен увид у nalaz и mišljenje ovog vještaka. Опćински суд је навео да је prijedlog одbrane да се у статусу vještaka sasлуша J.B. odbio зато што је на исте околности sasлушан vještak D.M., а да је било потребно nadvještačenje, суд би одредио да то уради vještak саобраћајне струке којег би сам izabrao, а не onog vještaka којег predлаže одбрана.
9. У образложењу пресуде Опćински суд је навео да је nesporno да се 16. децембра 2007. године dogodila саобраћајна nesreća у којој је директно učestvovalo vozило којим је управљала апелантница и vozило којим је управљао N.M., који је zadobio teške тјелесне ozljede zbog којих је 7. децембра 2007. године preminuo, те да су, осим vozila која су директно učestvovala у саобраћајној nesreći, оштећења настала и на vozилима којим су управљали D.D. и M.I. Međutим, sporno је да ли је до контакта апелантиног vozila и vozila N.M. došlo на саобраћајној traci којом се kretalo апелантница или на саобраћајној traci на којој се kretao N.M. Опćински суд је навео да из nalaza и mišljenja vještaka саобраћајне струке B.DŽ. slijedi да се vozило којим је управљао N.M. kretalo desnom саобраћајном trakом, а да се vozило којим је управљала апелантница kretalo у širini од 60 cm саобраћајном trakом којом се kretalo vozило којим је управљао N.M. Navedena tvrdnja potkrijepljena је iskazом svjedoka Е.О. из чије изјаве slijedi да је до контакта vozila došlo на traci на којој се nalazilo vozило N.M., iskazом svjedoka D.D., који је изјавио да се N.M. kretao svoјом саобраћајном trakом, те iskazом svjedoka M.I., који је изјавио да је прво čuo jak удар који му је doшао са njegove lijeve strane, а nakon toga osjetio jak удар у prednji lijevi бочни dio svog vozila. S тим у vezi, proizlazi nedvosmislen zaključak да је isključena svaka mogućnost да је vozило којим је управљао N.M. у моменту контакта са vozилом које је vozila апелантница prešlo на lijevu саобраћајну traku. Također, vještak саобраћајне струке B.DŽ. као potvrду svog nalaza и mišljenja извршио је и компјутерску simulaciju саобраћајне nesreće из које је vidljivo да је до контакта vozila došlo на desnoj саобраћајној traci којом се kretalo vozило којим је управљао N.M.
10. Опćински суд је навео да из nalaza и mišljenja vještaka саобраћајне струке D.M. slijedi да је до контакта vozila došlo на саобраћајној traci којом се kretalo апелантница, али да наведено није potkrijepljeno niti једним dokazом у spisu. S тим у vezi, Опćински суд је ocijenio наведени nalaz као nepotpun и апсурдан и zasnovан на običном

- "karikiranju" činjenica i dokaza s ciljem da se izbjegne apelantica odgovornost. Dalje, naveo je da nije osnovano ukazivanje odbrane da je sud trebalo da izvrši rekonstrukciju saobraćajne nesreće, budući da odbrana to nije predlagala, a sud ima mogućnost da, ako smatra da je potrebno, može izvesti pojedine dokaze, ali to nije njegova obaveza. Međutim, za navedeno nije bilo potrebe, zato što provedeni dokazi potvrđuju da je apelantica preticanjem drugih vozila na dijelu kolovoza gdje je to izričito zabranjeno, u uvjetima noćne vožnje, kada je vidljivost smanjena, i u uvjetima klizavog kolovoza zbog kiše i snijega, a svjesna da postupa suprotno članu 57. stav 1. Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putovima, ugrozila sigurnost ostalih učesnika u saobraćaju zbog čega je počinila predmetno krivično djelo.
11. Rješenjem Kantonalnog suda broj 43 0 K 004370 09 Kz od 3. septembra 2009. godine uvažena je apelantica žalba, ukinuta prvostepena presuda i određeno održavanje glavnog pretresa, nakon što Institut Saobraćajnog fakulteta u Sarajevu provede nadvještačenje. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je naveo da je apelantica u žalbi isticala da bitnu povredu određaba Zakona o krivičnom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKP) nalazi u povredi prava na odbranu, jer je prvostepeni sud izveo dokaze optužbe vizuelnom prezentacijom CD sa simulacijom saobraćajne nesreće, sa čim odbrana nije bila upoznata, tako da nije mogla koristiti zakonska prava na unakrsno ispitivanje vještaka. Dalje, istakla je da je prvostepena presuda nerazumljiva, nejasna i kontradiktorna, te da se nije mogla zasnivati na poligrafu - detektoru laži. Također, prvostepena presuda nije dala dovoljno razloga za svoju odluku, nije ukazala koje je dokaze prihvatila, a koje nije, te da je prvostepeni sud odbio dokaz odbrane za vještačenje vještaka saobraćajne struke J.B. koji očito ide u prilog odbrani sa obrazloženjem da odbrana ne može predlagati bezbroj vještačenja na istu okolnost. Dalje, navedeno ukazuje da u postupku nije pravilno utvrđeno činjenično stanje i, s tim u vezi, nije pravilno utvrđen uzrok saobraćajne nesreće. Kantonalni sud je istakao da je žalba osnovana imajući u vidu činjenično stanje utvrđeno u toku javne sjednice, da je prvostepeni sud počinio bitne povrede određaba krivičnog postupka koje su navedene u žalbi i da je povrijedio zakon, zato što nije pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje. S tim u vezi, potrebno je da se provede nadvještačenje, te da se na glavnom pretresu ponovo izvedu svi dokazi, te donese pravilna odluka.
12. Presudom Kantonalnog suda broj 43 0 K 004370 09 Kzk od 25. januara 2011. godine pred Vijećem Apelacionog odjeljenja apelantica je proglašena krivom, zato što je u vrijeme i na način precizno navedene u izreci presude počinila krivično djelo - teška krivična djela protiv sigurnosti javnog saobraćaja iz člana 336. stav 4. u vezi sa članom 332. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH. Kantonalni sud u Zenici osudio je apelanticu na kaznu zatvora od jedne godine i šest mjeseci. Istom presudom oštećeni E.O. sa imovinskopравnim zahtjevom upućen je na parnicu, a apelantica obavezana na plaćanje paušala i troškova postupka o čijoj visini će prvostepeni sud donijeti posebno rješenje.
13. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo, pošto Institut Saobraćajnog fakulteta u Sarajevu nije bio u mogućnosti da izvrši saobraćajno vještačenje, da je vještačenje izvršio Saobraćajni fakultet u Doboju, nakon čega je zakazan glavni pretres. Na pretresu su prihvaćeni dokazi koji su provedeni pred prvostepenim sudom, i to:
- iskazi svjedoka A.M., E.O., D.D., M.I., M.C., E.K. i S.B., iskazi koji su dati u istrazi, te iskazi vještaka saobraćajne struke B.DŽ. i D.M. Kantonalni sud je istakao da je izvršio uvid u sudskomedicinsko vještačenje, fotodokumentaciju lica mjesta, crtež lica mjesta, skicu lica mjesta, zapisnik o uvidaju i nalaz i mišljenje Saobraćajnog fakulteta u Doboju. Kantonalni sud je istakao da je, analizirajući dokaznu građu koja je prihvaćena na osnovu provođenja pred prvostepenim sudom i koja je provedena pred ovim vijećem, zaključio da je apelantica počinila predmetno krivično djelo. Dalje, sud je istakao da je u ovom predmetu provedeno nekoliko saobraćajnih vještačenja, koja su predložile i optužba i odbrana, ali da se konačan zaključak u pogledu apelantice krivičnopravne odgovornosti bazirao na prvostepenoj presudi, koja je van svake razumne sumnje riješila sve aspekte predmetnog događaja. U prvostepenoj presudi zaključak se zasnivao na saobraćajnom vještačenju vještaka B.DŽ., a taj dokaz je preuzelo i ovo vijeće, koji je u logičnoj vezi sa provedenim dokazima pred prvostepenim sudom. Isti zaključak je izvelo i ovo vijeće prema čijoj su ocjeni ključni dokazi iskazi E.O. i M.I., koji su u direktnoj vezi sa saobraćajno-tehničkim vještačenjem vještaka B.DŽ., a ne u logičnoj vezi sa vještačenjem vještaka D.M. i vještačenjem Saobraćajnog fakulteta u Doboju. Naime, svjedok E.O. je taj dan bio u vozilu N.M. na mjestu suvozača, a svjedok M.I. je vozač vozila koje je apelantica preticala. Iz iskaza svjedoka E.O. slijedi da je apelantica prešla na njihovu kolovoznu traku i počela da pretiče vozilo koje je vozio svjedok M.I. Ovo svjedočenje se u cijelosti podudara sa iskazom svjedoka M.I., koji je izjavio da je čuo tup udarac sa svoje lijeve strane, a zatim i udar nekog vozila, nakon čega je došlo do međusobnog sudara više vozila. Dalje, da je tačno da je apelantica vršila preticanje, slijedi i iz oštećenja na tim vozilima, iz tragova na kolovozu, fotodokumentacije crteža lica mjesta, te saobraćajnog vještačenja B.DŽ. Na fotodokumentaciji se jasno vidi da su na lijevoj bočnoj strani vozila koje je vozio N.M. nastupila oštećenja a na vozilu koje je vozila apelantica vidljiva su oštećenja zadnje desne strane.
14. Kantonalni sud je, dalje, naveo da odbrana negira da je apelantica izvršila krivično djelo, navodeći da se ona kretala svojom kolovoznom trakom, te da je vozilo koje je vozio N.M. prešlo na njenu kolovoznu traku nakon čega je uslijedio sudar više vozila. Navedeno proizlazi iz nalaza i mišljenja vještaka D.M. i nalaza Saobraćajnog fakulteta iz Doboja, ali navedena vještačenja nisu u logičnoj vezi sa provedenim dokazima posebno sa iskazima svjedoka E.O. i M.I. Kantonalni sud je naveo da prilikom donošenja sudske odluke nije važan broj izvršenih vještačenja, zato što vještačenje predstavlja samo jedan od dokaza i zato što se ne smije dopustiti da vještaci presuđuju o predmetu. To su stručna lica koja imaju znanje u određenim oblastima i samo ako su nalazi u logičnoj vezi sa drugim dokazima, na taj način se rasvjetljava određeni pravni problem. Kantonalni sud je istakao da nije ni trebalo provoditi nadvještačenje, budući da je prvostepena presuda pravilno riješila pitanje krivičnopravne odgovornosti, odnosno jasno ukazala na osnovu kojih dokaza je utvrđena apelantica krivična odgovornost i dala razloge zbog čega nije prihvaćeno vještačenje koje je izvela odbrana.
15. U odnosu na prigovor odbrane u vezi sa videoprezentacijom vještaka B.DŽ. u čemu vidi povredu određaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP, Kantonalni sud je naveo da je ovu prezentaciju

uradio na DVD ovaj vještak, da ona ne predstavlja nezakonit dokaz, jer se ta prezentacija posmatra kroz nalaz i mišljenje tog vještaka i predstavlja sastavni dio vještačenja. Sve što bilo koji vještak uradi prilikom vještačenja radi se u svrhu pojašnjenja tog vještačenja i to ne ulazi u kategoriju nezakonitog samostalnog vještačenja, tj. suprotno bi bilo da je optužba predložila uvođenje nekog sadržaja DVD kao zasebne situacije, onda bi se u takvoj situaciji odlučivao o tome da li nešto može biti dokaz.

16. Kantonalni sud je istakao da je apelantica obavezana na plaćanje troškova krivičnog postupka nastalih pred prvostepenim sudom o čijoj visini će taj sud donijeti posebno rješenje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelantica ističe da joj je pobijanom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Povredu navedenog prava apelantica vidi u povredi presumpcije nevinosti, jednakosti stranaka pred sudom, prava na obrazloženje presude i potpuno proizvoljnoj primjeni prava. Apelantica navodi da, budući da je prvostepena presuda ukinuta, nije dopušteno pozivati se na tu presudu, da joj je, zbog navedenog, povrijeđeno pravo na žalbu, odnosno da Kantonalni sud bazira svoj zaključak na navodima presude koja je ukinuta. Svojim stavom da je "prvostepena presuda izvela pravilne zaključke" zaboravlja se da to vijeće nije bilo pozvano da preispituje valjanost prvostepene presude, jer je to učinjeno i donesena pravosnažna odluka da ta presuda "ne valja i da se ukida". Dakle, Kantonalni sud je time što je ponovo preispitivao prvostepenu presudu, a ne sudio u ponovljenom postupku, potpuno "izigrao" institut ponovnog suđenja, prava na žalbu, a apelanticu stavio u gori položaj od onog u kojem je bila. Zbog navedenog, povrijeđen je institut *reformatio in peius*. Svoj konačan stav Kantonalni sud bazira na navodima presude koja je ukinuta, a ne na rezultatima provedenog dokaznog postupka, ne dajući razloge o odlučnim činjenicama zbog čega nedostaje obavezno i zakonito obrazloženje. Apelantica navodi i da nije jasno zašto je obavezana na plaćanje troškova nadvještačenja kada ga je odredio sud na što ona nije mogla utjecati.
18. Dalje, proizvoljno i tendenciozno je izbjegnuto provođenje postupka koji će ukloniti ranije uočenu nejednakost strana pred sudom. Prvostepena presuda ukinuta je i zato što se CD u okviru nalaza vještaka nije dostavio odbrani, te se odbrana nije mogla pripremiti. Međutim, presuda zanemaruje i nema razloge, niti valjano obrazloženje za to šta je sa ovom povredom, nego samo konstatira da je "proveden (je) zakonit dokaz".
19. Apelantica ističe i da joj je povrijeđeno pravo na presumpciju nevinosti, jer nije dokazana njena krivica. Naime, prvostepena odluka ukinuta je, uglavnom, zbog nedostatka obrazloženja i načina na koji je proveden dokazni postupak u odnosu na vještačenja zbog čega je naloženo da se izvede nadvještačenje. Dakle, u ponovnom postupku bilo je potrebno provesti usaglašavanje vještačenja, ali navedeno se potpuno zanemaruje zbog čega nije otklonjena bitna povreda postupka koja je učinjena tvrdnjom da se nalaz vještaka B.DŽ. "uklapa" u izjave svjedoka. Međutim, općepoznato je da sudska

praksa daje prednost vještačenju u odnosu na izjave svjedoka, a dokazi odbrane su potpuno zanemareni.

20. Obrazlažući zahtjev za donošenje privremene mjere, apelantica je istakla da je, nakon što je zaprimila pobijanu presudu, dobila poziv za izdržavanje kazne od Općinskog suda u Travniku, te da je, u smislu Zakona o izvršenju krivičnih sankcija FBiH, podnijela molbu za odgodu izvršenja kazne zatvora koja joj je uvažena u smislu člana 27. stav 1. tačka 7. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH, jer je 3. septembra 2011. godine rodila kćerku, te da ima i sina kojeg je rodila 13. februara 2009. godine. Budući da, u skladu sa odredbama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija FBiH, zbog ovih razloga ne može više tražiti odgodu izvršenja kazne zatvora, apelantica moli da Ustavni sud usvoji zahtjev za donošenje privremene mjere, koji je utemeljen, jer je majka dvoje djece od kojih jedno nema ni godinu dana, a drugo dijete ima nepune tri godine, tako da bi stupanjem na izdržavanje kazne zatvora u ovom momentu došlo do nenadoknadive štete imajući u vidu činjenicu da je sada najpotrebnija djeci, koja bi bila lišena majčinske brige i staranja u periodu izdržavanja kazne zatvora.
21. Apelantica je dostavila Rješenje Općinskog suda u Travniku broj 51 0 K 046483 11 Iks od 4. aprila 2011. godine kojim joj je odgođen početak izdržavanja kazne zatvora za šest mjeseci. Apelantica je dostavila i Rješenje Općinskog suda u Travniku broj 51 0 K 046483 11 Iks od 22. septembra 2011. godine kojim joj je odgođen početak izdržavanja kazne zatvora za šest mjeseci, kada je apelantica obavezana da se javi referentu za izvršenje krivičnih sankcija u Općinskom sudu Travnik. U obrazloženju rješenja je navedeno, pošto apelantica ima dvoje mlđ. djece, i to jedno rođeno 13. februara 2009. godine, a drugo 3. septembra 2011. godine, da je, u smislu člana 27. stav 1. tačka 7. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH, uvažena njena molba da se odgodi izvršenje kazne zatvora.

b) Odgovor na apelaciju

22. Kantonalni sud je istakao da nije povrijeđeno niti jedno pravo na koje se apelantica poziva i da je presuda donesena u skladu sa zakonom.
23. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona je navelo da nije povrijeđeno niti jedno pravo na koje se apelantica poziva, te da su svi dokazi od kada je optužnica potvrđena bili na raspolaganju apelantici, odnosno da su tokom postupka bili u sudskom spisu. Dalje, apelantica neosnovano ukazuje da drugostepeno vijeće nije "sudilo" kada je otvorilo glavni pretres i ponovo izvelo sve dokaze, kao i "svoj" dokaz, a to je novo saobraćajno vještačenje, te da je u cijelosti postupilo u smislu člana 332. ZKP.

V. Relevantni propisi

24. **Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07 i 9/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

(1) *Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom suda ne utvrdi njegova krivica.*

(2) *Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženika.*

Član 15.

Jednakost u postupanju

Sud, tužilac i druga tijela koja učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje terete osumnjičenika, odnosno optuženika, tako i one koje im idu u korist.

Član 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužilaca i drugih tijela koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano niti ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 296.

Dokazi na kojima se temelji presuda

[...].

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima, te na osnovu takve ocjene izvesti zaključak da li je neka činjenica dokazana.

Član 305.

Sadržaj presude

(1) Pisano izrađena presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.

[...].

(6) U obrazloženju presude sud će iznijeti razloge za svaku tačku presude.

(7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga smatra dokazanima ili nedokazanima, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih je razloga odlučio ne ispitati direktno svjedoka ili vještaka čiji je iskaz pročitao, kojim se razlozima upravljao pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju postoji li krivično djelo i krivična odgovornost optuženika i pri primjeni određenih odredaba Krivičnog zakona na optuženika i njegovo djelo.

[...].

Član 322.

Zabrana reformatio in peius

Ako je podnesena žalba samo u korist optuženika, presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu.

Član 330.

Ukidanje prvostepene presude

(1) Vijeće žalbenog odjeljenja će uvažavajući žalbu rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i odrediti održavanje rasprave ako utvrdi da:

postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 329. stav 1. ovoga Zakona,

je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostepenom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.

Član 332.

Rasprava pred vijećem žalbenog odjeljenja

(1) Odredbe koje se odnose na glavnu raspravu u prvostepenom postupku smisljeno se primjenjuju i na raspravu pred vijećem žalbenog odjeljenja.

(2) Ako vijeće žalbenog odjeljenja ustanovi da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, iskazi ispitanih svjedoka i vještaka i pismeni nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branioca, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz člana 276. stav 2. tačka e) ovoga Zakona. U tom se slučaju njihovi iskazi na raspravi mogu čitati.

[...].

VI. Dopustivost

25. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.
26. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.
27. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 43 0 K 004370 09 Kzk od 25. januara 2011. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 14. februara 2011. godine, a apelacija je podnesena 25. marta 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.
28. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelantica ističe da joj je u postupku povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.
30. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:
Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:
[...]
e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.
31. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:
1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]
2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.
3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:
[...]
d) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe.
32. U pogledu pitanja primjene člana 6. Evropske konvencije, Ustavni sud ističe da se u konkretnom slučaju radi o krivičnom postupku u kojem je apelantica proglašena krivom za krivično djelo - teška krivična djela protiv sigurnosti javnog saobraćaja koje je propisano zakonom i osuđena na kaznu zatvora. Dakle, radi se o postupku u kojem se utvrđivala osnovanost krivične optužbe, pa je član 6. Evropske konvencije primjenjiv.
33. Ustavni sud zapaža da se navodi apelacije, u suštini, odnose na kvalitet obrazloženja pobijane presude, povredu ravnopravnosti strana u postupku, pravo na žalbu, te

- povredu pretpostavke nevinosti, odnosno načela *in dubio pro reo*.
34. Ustavni sud će prvo analizirati osnovni apelacioni navod kojim se ukazuje na kvalitet obrazloženja pobijane presude koja nije dala razloge o odlučnim činjenicama, odnosno da se pobijana presuda poziva na prvostepenu presudu koja je ukinuta, što je nedopustivo, te da je, zbog navedenog, "izigran" institut ponovnog suđenja i povrijeđeno apelantino pravo na žalbu.
35. U vezi sa navedenim, ukazuje se na praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda. Naime, član 6. stav 1. Evropske konvencije obavezuje sudove, između ostalog, da obrazlože svoje presude. Međutim, ova obaveza ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente (vidi, Ustavni sud, odluke broj *U 62/01* od 5. aprila 2002. godine i broj *AP 352/04* od 23. marta 2005. godine). Mjera u kojoj ova obaveza postoji zavisi od prirode odluke (vidi, Evropski sud, *Ruiz Torija protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, serija A broj 303-A, stav 29). U brojnim odlukama Evropski i Ustavni sud ukazali su da domaći sudovi imaju određenu diskrecionu ocjenu u vezi s tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali, istovremeno, imaju obavezu da obrazlože svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku zasnovali (vidi, Evropski sud, *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. jula 2003. godine, aplikacija broj 37801/97, stav 36, i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj *AP 5/05* od 14. marta 2006. godine). Također, obrazložena odluka daje strani u postupku mogućnost da se žali protiv prvostepene odluke, te da drugostepeni sud razmotri i ispita prvostepenu odluku, a omogućava se i javni nadzor nad "administriranjem pravde" i radom sudstva.
36. Ustavni sud ukazuje da je pravo na žalbu neodvojivo od prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije, a izričito je garantirano članom 2. stav 1. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, koji u relevantnom dijelu glasi: *Svako ko je odlukom suda osuđen za krivično djelo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud. Ostvarivanje ovog prava, uključujući i osnove za njegovo korištenje, uređuje se zakonom*.
37. Ustavni sud, prije svega, smatra da odredbe člana 330. ZKP propisuju: *Vijeće žalbenog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i odrediti održavanje rasprave ako utvrdi da: postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 329. stav 1. ovoga Zakona, ili je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostepenom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno. Također, odredbe člana 332. stav 2. istog zakona propisuju: Ako vijeće žalbenog odjeljenja ustanovi da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, iskazi ispitanih svjedoka i vještaka i pismeni nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branilaca, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branilaca iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz člana 276. stav 2. tačka e) ovoga Zakona. U tom slučaju njihovi iskazi na raspravi mogu se čitati. Dakle, navedene odredbe strogo propisuju obavezu suda da održi glavni*
- pretres nakon ukidanja prvostepene presude ako postoje bitne povrede krivičnog postupka i ako je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, te strogo definiraju pravila postupanja, odnosno uvjete za prihvatanje dokaza koji su izvedeni u prvostepenom postupku.
38. Ustavni sud, dalje, smatra da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da je izvršeno saobraćajno vještačenje nakon čega je zakazan glavni pretres. Na pretresu su prihvaćeni iskazi svjedoka koji su provedeni pred prvostepenim sudom, iskazi koji su dati u istrazi, te iskazi vještaka saobraćajne struke B.DŽ. i D.M. Dalje, Ustavni sud navodi da je izvršen uvid u sudskomedicinsko vještačenje, fotodokumentaciju lica mjesta, crtež lica mjesta, skicu lica mjesta, zapisnik o uvidaju, da je pročitana iskaz vještaka M.B., koji je dao na glavnom pretresu, te da je izvršen uvid u nalaz i mišljenje Saobraćajnog fakulteta u Doboju. Dalje, iz obrazloženja slijedi da se zaključak u prvostepenoj presudi zasnivao na saobraćajnom vještačenju vještaka B.DŽ., koji je u logičnoj vezi sa provedenim dokazima. Isti zaključak izvelo je i ovo vijeće prema čijoj su ocjeni ključni dokazi iskazi svjedoka E.O. i M.I., koji su u direktnoj vezi sa saobraćajnotehničkim vještačenjem vještaka B.DŽ. Naime, svjedok E.O. je taj dan bio u vozilu N.M., na mjestu suvozača, a svjedok M.I. je vozač vozila koje je apelantica preticala. Iz iskaza svjedoka E.O. slijedi da je apelantica prešla na njihovu kolovoznu traku i počela preticati vozilo koje je vozio svjedok M.I. Ovo svjedočenje se u cijelosti podudara sa iskazom svjedoka M.I., koji je izjavio da je čuo tup udarac sa svoje lijeve strane, a zatim i udar nekog vozila, nakon čega je došlo do međusobnog sudara više vozila. Dalje, da je tačno da je apelantica vršila preticanje, slijedi i iz oštećenja na tim vozilima, iz tragova na kolovozu, fotodokumentacije crteža lica mjesta, te saobraćajnog vještačenja B.DŽ. Na fotodokumentaciji se jasno vidi da su na lijevoj bočnoj strani vozila koje je vozio N.M. nastupila oštećenja a na vozilu koje je vozila apelantica vidljiva su oštećenja zadnje desne strane. U odnosu na nalaz i mišljenje vještaka D.M. i nalaz Saobraćajnog fakulteta iz Doboja, ocijenjeno je da navedena vještačenja nisu u logičnoj vezi sa provedenim dokazima posebno iskazima svjedoka E.O. i M.I.
39. Dakle, obrazloženje pobijane presude ukazuje da je Kantonalni sud, postupajući po rješenju kojim je prvostepena presuda ukinuta, održao glavni pretres, te da je po nalogu iz navedenog rješenja proveo nadvještačenje. Analizirajući dalje navedeno obrazloženje, Ustavni sud je ustanovio da apelantica ukazuje da pobijana presuda sadrži stavove kao što su: "prvostepena presuda izvela pravilne zaključke...konačan zaključak u pogledu krivičnopravne odgovornosti apelantice bazirao na prvostepenoj presudi, koja je izvan svake razumne sumnje riješila sve aspekte predmetnog događaja... nije niti trebalo provoditi nadvještačenje budući da je prvostepena presuda pravilno riješila pitanje". Međutim, iz obrazloženja iste presude, također, slijedi stav suda: "Prvostepena presuda je svoj zaključak temeljila na saobraćajnom vještačenju vještaka B.DŽ., a koji dokaz je preuzet i od ovog vijeća, koji je u logičnoj vezi sa provedenim dokazima pred prvostepenim sudom. Isti zaključak je izvelo i ovo vijeće prema čijoj ocjeni", tako da, suštinski gledano, ne može se konstatirati da Kantonalni sud nije i sam vršio uvid u dokaze, analizirao dokaze, te donio zaključak u vezi sa apelantinom krivicom. Dakle, potpuno suprotno apelacionim

- navodima, pobijana presuda ukazuje da je proveden temeljit dokazni postupak, odnosno da je provedena adekvatna ocjena dokaza kako zasebno, tako i dovodeći ih u međusobnu vezu, da sadrži razumljive i jasne razloge zbog kojih je Kantonalni sud ocijenio da je apelantica krivično odgovorna za nastalu saobraćajnu nesreću, odnosno da je počinila predmetno krivično djelo. Također, pobijana presuda sadrži i obrazloženje zašto pojedini dokazi nisu prihvaćeni. U odnosu na apelacioni navod da nije jasno zbog čega je apelantica obavezana da plati troškove nadvještačenja, Ustavni sud ga ocjenjuje neosnovanim, budući da obrazloženje Kantonalnog suda ukazuje da je apelantica obavezana na plaćanje troškova krivičnog postupka nastalih pred prvostepenim sudom o čijoj visini će taj sud donijeti posebno rješenje. Stoga, Ustavni sud smatra da pobijana presuda sadrži jasno obrazloženje zašto je apelantica proglašena krivično odgovornom, tj. da zadovoljava kriterije "obrazložene presude" koji su inherentni principu pravičnog suđenja, tako da ove apelanticine navode ocjenjuje kao neosnovane. U skladu sa navedenom analizom, Ustavni sud i apelanticine navode da je "izigran" institut ponovnog suđenja ocjenjuje, također, kao neosnovane.
40. Dalje, Ustavni sud smatra da apelantica problematizira i to da joj je povrijeđeno pravo na žalbu zato što se pobijana presuda poziva na presudu koja je ukinuta. Međutim, apelantica je protiv nepravosnažne prvostepene presude izjavila žalbu koja joj je uvažena i naloženo ponovno suđenje u kojem je u meritumu riješeno pitanje njene krivične odgovornosti. Dakle, iz navedenog proizlazi da je apelantica imala i koristila redovni pravni lijek zbog čega nije došlo do povrede prava na žalbu. Ustavni sud i ove apelanticine navode ocjenjuje kao neosnovane.
41. U pogledu apelanticinih navoda da je pobijanom presudom prekršen princip zabrane *reformatio in peius*, Ustavni sud primjećuje da je pobijanom presudom izrečena ista kazna kao i presudom prvostepenog suda koja je ukinuta. Stoga, Ustavni sud smatra da su i ovi apelanticini navodi neosnovani.
42. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelanticino pravo na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.
43. Ustavni sud, dalje, uočava da apelantica navodi da je njena žalba uvažena rješenjem, između ostalog, i zato što CD u okviru nalaza vještaka B.DŽ. nije dostavljen odbrani, pa se nije mogla pripremiti odbrana zbog čega je povrijeđena jednakost strana u postupku. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud ukazuje da sud koji vodi postupak mora imati određenu diskreciju o ovim pitanjima, a iz člana 6. stav 3.d) Evropske konvencije slijedi da stranka u postupku ne može imati prednost u odnosu na drugu stranu u pogledu mogućnosti da iznese dokaze (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *U 6/02*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/02). Dalje, odbijanje suda da provodi predložene dokaze u okolnostima kada su činjenice zbog kojih se traži provođenje tih dokaza utvrđene na drugi način je diskreciono pravo suda i ne predstavlja povredu člana 6. Evropske konvencije (vidi, Dom za ljudska prava, Odluka o prihvatljivosti i meritumu broj CH/98/1335 i dr., *Zuhdija Rizvić i dr. protiv Federacije Bosne i Hercegovine* od 5. marta 2002. godine, tačka 253).
44. Ustavni sud smatra da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da je apelantica u žalbi prigovarala na videoprezentaciju vještaka B.DŽ, ali kako je ovu prezentaciju uradio ovaj vještak na DVD, ona ne predstavlja nezakonit dokaz, jer se ta prezentacija posmatra kroz nalaz i mišljenje tog vještaka i predstavlja sastavni dio vještačenja. Ustavni sud smatra da je nedvosmisleno da je jedan od ključnih dokaza na kojim je zasnovana pobijana presuda nalaz i mišljenje vještaka B.DŽ., koji je izveden pred prvostepenim sudom. S tim u vezi, ponovo se ukazuje na odredbe člana 332. stav 2. ZKP iz kojih proizlazi da će iskazi vještaka biti prihvaćeni kao dokaz ako su ti vještaci ispitani od suprotne strane, ili ako im je to bilo omogućeno. Ustavni sud, dalje, smatra da je upravo po apelanticinoj žalbi naloženo novo vještačenje koje je izvršeno, da je održan glavni pretres na kojem su učestvovali i apelantica i njezin branilac, da apelantica ne spori da nije imala nalaz i mišljenje tog vještaka, da ne spori ni to da joj je uskraćena mogućnost da ispita tog vještaka u prvostepenom postupku, te da iz dostavljene dokumentacije ne proizlazi da je odbrana osporavala ovaj dokaz na bilo koji način na novom glavnom pretresu. Iz navedenog ne slijedi da je povrijeđen navedeni princip. Iz navedenog ne slijedi da je povrijeđen navedeni princip da stranka u postupku ne može imati prednost u odnosu na drugu stranu u pogledu mogućnosti da iznese dokaze. Dalje, Ustavni sud ne smatra da je ovakvim postupanjem došlo do povrede principa ravnopravnosti stranaka koji je važan element pravičnog suđenja posebno u krivičnom postupku. Navedeni princip podrazumijeva da obje stranke moraju imati iste mogućnosti da izlože svoj predmet pod uvjetima koji ih ne stavljaju u podređen položaj u odnosu na protivnika. Princip jednakosti pred sudom podrazumijeva da strane moraju imati isti pristup spisima i drugim dokumentima predmeta barem u onoj mjeri u kojoj oni igraju ulogu u formiranju mišljenja suda (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Mc Michael protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 24. februara 1995. godine, serija A broj 307-B, str. 53-54). Ustavni sud smatra da apelantica ne nudi dokaze da nije imala mogućnost da izloži svoj predmet u istoj mjeri kao i optužba, odnosno da nije imala mogućnost da se suprotstavi argumentima optužbe, te da je sud na osnovu svog diskrecijskog prava odlučivao koje dokaze će izvesti i kojim dokazima će vjerovati, a kojima ne. Pri svemu navedenom, apelanticini navodi ne mogu ukazivati na povredu prava na odbranu i, s tim u vezi, na jednakost strana u postupku, kao temeljnih segmenata prava na pravično suđenje posebno u krivičnim postupcima, zato što se vještak u objašnjenju svog nalaza i mišljenja pred prvostepenim sudom koristio videoprezentiranjem CD koji nije prethodno dostavljen odbrani. Stoga, Ustavni sud smatra da nisu osnovani apelanticini navodi da joj je osporenom presudom povrijeđeno pravo iz člana 6. st. 1. i 3. tačka d) Evropske konvencije.
45. Dalje, apelantica smatra da je u ponovnom postupku bilo potrebno provesti usaglašavanje vještačenja, te da je data prednost vještačenju u odnosu na izjave svjedoka pri čemu su dokazi odbrane potpuno zanemareni. Zbog navedenog, došlo je do povrede principa *in dubio pro reo*. Ustavni sud uočava da apelanticini navodi problematiziraju povredu prava iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije u vezi sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije.
46. U tom smislu, Ustavni sud ukazuje na to da je jedan od osnovnih principa ZKP da su sud i drugi organi gonjenja dužni istinito i potpuno utvrditi kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje idu u njegovu korist. Također, u ZKP je propisana presumpcija nevinosti zbog čega je optuženi oslobođen tereta

- dokazivanja. Presumpcija nevinosti se ne odnosi samo na krivicu već i na sve druge elemente koji su u međusobnoj vezi u pojmu krivičnog djela (radnja izvršenja, protivpravnost ili kažnjivost). Prema praksi Evropskog suda, presumpcija nevinosti znači da optuženi nije dužan da se brani, mada ima pravo na odbranu, nije dužan dokazivati svoju nevinost, a teret dokazivanja je na tužiocu. U skladu s tim, sud mora donijeti oslobađajuću presudu ne samo kad je uvjeren u nevinost optuženog nego i onda kada nije uvjeren ni u njegovu krivicu, ni u njegovu nevinost. Dakle, kada sumnja, sud mora primijeniti princip *in dubio pro reo*, što je i bitan element prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije, presuda* od 6. decembra 1988. godine, serija A broj 146, stav 77).
47. Dalje, sud je dužan savjesno ocijeniti sve dokaze pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, pa, onda, na osnovu takve brižljive ocjene izvesti zaključak da li je neka činjenica dokazana (član 296. stav 2. ZKP). Pri tome, prema članu 16. ZKP, sud i drugi organi nisu vezani ni ograničeni posebnim formalnim dokaznim pravilima, već, po principu slobodne ocjene dokaza, ocjenjuju da li postoji ili ne postoji neka činjenica. Međutim, ova slobodna ocjena dokaza zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno, tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu. Princip slobodne ocjene dokaza ne predstavlja apsolutnu slobodu. Ta sloboda je ograničena općim pravilima i zakonitostima ljudskog mišljenja i iskustva. Zbog toga je obaveza redovnog suda da u obrazloženju presude opiše proces pojedinačne ocjene dokaza, dovođenja svakog ocijenjenog dokaza u vezu sa drugim dokazima i izvođenja zaključka o dokazanosti određene činjenice.
48. Ustavni sud smatra da iz rješenja kojim je ukinuta prvostepena presuda i naloženo održavanje glavnog pretresa, nakon što se provede nadvještačenje, slijedi da je žalbom, između ostalog, ukazivano na to da prvostepena presuda nije dala dovoljan broj razloga za svoju odluku, nije ukazala koje je dokaze prihvatila, a koje nije, te da je prvostepeni sud odbio dokaz odbrane o vještačenju vještaka saobraćajne struke J.B., koji očito ide u prilog odbrani, sa obrazloženjem da odbrana ne može predlagati bezbroj vještačenja na istu okolnost. Navedeno ukazuje da u postupku nije pravilno utvrđeno činjenično stanje i, s tim u vezi, nije pravilno utvrđen uzrok saobraćajne nesreće. Kantonalni sud je istakao da je žalba osnovana imajući u vidu činjenično stanje utvrđeno u toku javne sjednice, da je prvostepeni sud počinio bitne povrede odredaba krivičnog postupka koje su navedene u žalbi i da je povrijedio zakon zato što nije pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje. S tim u vezi, potrebno je da se provede nadvještačenje, te da se na glavnom pretresu ponovo izvedu svi dokazi, te donese pravilna odluka.
49. Ustavni sud ponavlja da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da je izvršeno novo saobraćajno vještačenje nakon čega je zakazan glavni pretres. Na pretresu su prihvaćeni iskazi svjedoka koji su provedeni pred prvostepenim sudom, iskazi koji su dati u istrazi, te iskazi vještaka saobraćajne struke B.DŽ. i D.M. Dalje, izvršen je uvid u sudskomedicinsko vještačenje, fotodokumentaciju lica mjesta, crtež lica mjesta, skicu lica mjesta, zapisnik o uviđaju, pročitani su iskazi vještaka M.B., koji je dao na ovom glavnom pretresu, i izvršen uvid u nalaz i mišljenje Saobraćajnog fakulteta u Doboju. Dalje, iz obrazloženja slijedi da je apelantica krivica utvrđena na osnovu iskaza svjedoka E.O. i M.I., koji su u direktnoj vezi sa saobraćajnotehničkim vještačenjem vještaka B.DŽ., na osnovu oštećenja na vozilima, tragova na kolovozu, te fotodokumentacije crteža lica mjesta. Iz obrazloženja, dalje, proizlazi da odbrana negira da je apelantica izvršila krivično djelo, navodeći da se ona kretala svojom kolovoznom trakom, te da je vozilo koje je vozio N.M. prešlo na njenu kolovoznu traku nakon čega je uslijedio sudar više vozila. Navedeno proizlazi iz nalaza i mišljenja vještaka D.M. i nalaza Saobraćajnog fakulteta iz Doboja, ali ta vještačenja nisu u logičnoj vezi sa provedenim dokazima posebno sa iskazima svjedoka E.O. i M.I. Dalje, obrazloženjem se ukazuje da prilikom donošenja sudske odluke nije važan broj izvršenih vještačenja, jer vještačenje predstavlja samo jedan od dokaza, i ne smije se dopustiti da vještaci presuduju o predmetu. Naime, vještaci su stručna lica koja imaju znanje u određenim oblastima i samo ako se vještačenje nalazi u logičnoj vezi sa drugim dokazima, rasvjetljava se određeni pravni problem.
50. Dakle, jedan od razloga za ukidanje prvostepene presude bio je i taj što u postupku nije potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje, odnosno što prvostepena presuda nije dala dovoljne razloge za svoju odluku, nije ukazala koje je dokaze prihvatila, a koje nije, zbog čega je naloženo da se izvrši nadvještačenje i održi glavni pretres. Na glavnom pretresu, u skladu sa ZKP, prihvaćeni su dokazi, između ostalih, i nalazi i mišljenja i vještaka optužbe i vještaka odbrane, njihovi iskazi i saslušani vještak Saobraćajnog fakulteta iz Doboja. Kantonalni sud nije prihvatio nalaz Saobraćajnog fakulteta iz Doboja i nalaz vještaka odbrane, ističući da navedena vještačenja nisu u logičnoj vezi sa provedenim dokazima posebno iskazima svjedoka E.O. i M.I. Dakle, ova dva nalaza, odnosno dokaza, potpuno su suprotna ostalim dokazima u odnosu na odlučnu činjenicu. Analizirajući odredbe ZKP, Ustavni sud nije uočio obavezu suda da vrši "usaglašavanje" pojedinih dokaza, kako to navodi apelantica, nego da odredbe člana 305. stav 7. ZKP propisuju obavezu suda da dâ ocjenu protivrječnih dokaza, što u konkretnom slučaju nije izostalo. Osim toga, u smislu odredaba člana 296. stav 2. ZKP, sud je dužan savjesno ocijeniti sve dokaze pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, pa, onda, na osnovu takve brižljive ocjene izvesti zaključak da li je neka činjenica dokazana, što u konkretnom slučaju nije izostalo. Naime, Kantonalni sud, u smislu načela slobodne ocjene dokaza, analizirajući sve predložene i izvedene dokaze kako one koje apelanticu terete, tako i one koji joj idu u korist, dovodeći ih u međusobnu vezu, dao je logično i uvjerljivo obrazloženje zbog čega je određene dokaze prihvatio, a druge ne, nakon čega je zaključio da je nedvosmisleno da je apelantica odgovorna za nastalu saobraćajnu nesreću. Dalje, institut *in dubio pro reo* podrazumijeva da sud odlučuje presudom na način koji je povoljniji za optuženog ako se i nakon savjesne ocjene dokaza, pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, ne dâ otkloniti dilema o postojanju nekih činjenica. Dakle, ovaj institut nije povrijeđen kada sud, nakon ocjene dokaza, ne sumnja u izvjesnost činjenica koje je utvrđivao. U konkretnom slučaju, kao što je prethodno navedeno, obrazloženje pobijane presude ne ostavlja nikakvu sumnju u zaključak suda da je apelantica, na način opisan u izreci presude, počinila predmetno krivično djelo. Imajući u vidu navedeno, apelantici navodi da je u ponovnom postupku bilo potrebno provesti usaglašavanje

vještačenja, odnosno da je data prednost vještačenju u odnosu na izjave svjedoka, nisu osnovani. Stoga, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije povrijeđen princip *in dubio pro reo* iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije u vezi sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

51. Apelantici navodi da joj je osporenom presudom povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1, 2. i 3. tačka d) Evropske konvencije nisu osnovani kada pobijana presuda sadrži jasno obrazloženje zašto je apelantica proglašena krivično odgovornom, odnosno kada sadrži logično i uvjerljivo obrazloženje zbog čega su određeni dokazi prihvaćeni, a drugi nisu, i kada ne ostavlja nikakvu sumnju u zaključak suda da je apelantica počinila predmetno krivično djelo, te kada je apelantica imala mogućnost da izloži svoj predmet u istoj mjeri kao i optužba, odnosno kada je imala mogućnost da se suprotstavi argumentima optužbe.
52. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
53. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelanticin prijedlog za donošenje privremene mjere.
54. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. **Miodrag Simović**, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1452/11**, rješavajući apelaciju **Tanje Cvitanović**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. točka 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Mato Tadić, sudac
Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 14. ožujka 2012. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Tanje Cvitanović** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 43 0 K 004370 09 Kzk od 25. siječnja 2011. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Tanja Cvitanović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Busovače, koju zastupa Nikica Gržić, odvjetnik iz Sarajeva, podnijela je 25. ožujka 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 43 0 K 004370 09 Kzk od 25. siječnja 2011. godine. Apelantica je 12. prosinca 2011. godine podnijela zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud odgodio izvršenje izrečene kazne zatvora do donošenja odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Kantonalnog tužiteljstva Zeničko-dobojskog kantona Zenica zatraženo je 21. prosinca 2011. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Kantonalni sud i Kantonalno tužiteljstvo Zeničko-dobojskog kantona Zenica dostavili su 23. i 27. prosinca 2011. godine odgovore na apelaciju.
4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantici 30. siječnja 2012. godine.
5. Ustavni sud je na sjednici održanoj 26. siječnja 2012. godine donio odluku o žurnom rješavanju predmetne apelacije.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
7. Presudom Općinskog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 43 0 K 004370 08 K od 14. svibnja 2009. godine apelantica je proglašena krivom zato što je u vrijeme i na način precizno navedene u izreci presude počinila kazneno djelo - teška kaznena djela protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 336. stavak 4. u svezi sa člankom 332. stavak 3. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZ). Općinski sud u Zenici osudio je apelanticu na kaznu zatvora od jedne godine i šest mjeseci. Istom presudom oštećeni E.O. (u daljnjem tekstu: oštećeni) sa imovinskopravnim zahtjevom upućen je na parnicu, a apelantica obavezana na plaćanje paušala i troškova postupka.
8. Općinski sud je istaknuo da su na glavnom pretresu, između ostalih, kao dokazi optužbe provedeni: saslušanje svjedoka A.M. (supruga N.M., koji je preminuo), E.O. (suvozač u vozilu kojim je upravljao N.M.), D.D. i M.I. (vozači vozila koji su sudjelovali u prometnoj nezgodi), M.C. (apelantičin otac, koji je stigao na mjesto nezgode), E.K. i S.B. (službene osobe), saslušanje vještaka prometne struke B.DŽ., uvid u nalaz i mišljenje ovog vještaka, fotodokumentaciju lica mjesta, te crtež lica mjesta. Kao dokazi obrane provedeni su: saslušanje vještaka prometne struke D.M., te izvršen uvid u nalaz i mišljenje ovog vještaka. Općinski sud je naveo da je prijedlog obrane da se u svojstvu vještaka sasluša vještak J.B. odbio, zato što je na iste okolnosti saslušan vještak D.M., a da je bilo potrebno nadvještačenje, sud bi odredio da to uradi vještak prometne struke kojeg bi sam izabrao, a ne onog vještaka kojeg predlaže obrana.
9. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da je nesporno da se 16. studenog 2007. godine dogodila prometna nezgoda u kojoj je izravno sudjelovalo vozilo kojim je upravljala apelantica i vozilo kojim je upravljao N.M., koji je zadobio teške tjelesne ozljede zbog kojih je 7. prosinca 2007. godine preminuo, te da su, osim vozila koja su izravno sudjelovala u prometnoj nezgodi, oštećenja nastala i na vozilima kojim su upravljali D.D. i M.I. Međutim, sporno je to je li do kontakta apelantičinog vozila i vozila N.M. došlo na prometnoj traci kojom se kretala apelantica ili na prometnoj traci na kojoj se kretao N.M. Općinski sud je naveo da iz nalaza i mišljenja vještaka prometne struke B.DŽ. slijedi da se vozilo kojim je upravljao N.M. kretalo desnom prometnom trakom, a da se vozilo kojim je upravljala apelantica kretalo u širini od 60 cm prometnom trakom kojom se kretalo vozilo kojim je upravljao N.M. Navedena tvrdnja potkrijepljena

- je iskazom svjedoka E.O. iz čije izjave slijedi da je do kontakta vozila došlo na traci na kojoj se nalazilo vozilo N.M., iskazom svjedoka D.D., koji je izjavio da se N.M. kretao svojom prometnom trakom, te iskazom svjedoka M.I., koji je izjavio da je prvo čuo jak udar koji mu je došao sa njegove lijeve strane, a nakon toga je osjetio jak udar u prednji lijevi bočni dio svog vozila. S tim u svezi, proizlazi nedvojben zaključak da je isključena svaka mogućnost da je vozilo kojim je upravljao N.M. u momentu kontakta sa vozilom koje je vozila apelantica prešlo na lijevu prometnu traku. Također, vještak prometne struke B.DŽ., kao potvrdu svog nalaza i mišljenja, izvršio je i kompjutorsku simulaciju prometne nezgode iz koje je vidljivo da je do kontakta vozila došlo na desnoj prometnoj traci kojom se kretalo vozilo kojim je upravljao N.M.
10. Općinski sud je naveo da iz nalaza i mišljenja vještaka prometne struke D.M. slijedi da je do kontakta vozila došlo na prometnoj traci kojom se kretala apelantica, ali da navedeno nije potkrijepljeno niti jednim dokazom u spisu. S tim u svezi, Općinski sud je ocijenio navedeni nalaz kao nepotpun i apsurdan, te zasnovan na običnom "karikiranju" činjenica i dokaza s ciljem da se izbjegne apelantičina odgovornost. Dalje, naveo je da nije utemeljeno ukazivanje obrane da je sud trebao izvršiti rekonstrukciju prometne nezgode, budući da obrana nije to predlagala, a sud ima mogućnost da, ako smatra da je potrebno, može izvesti pojedine dokaze, ali to nije njegova obveza. Međutim, za navedeno nije bilo potrebe, zato što provedeni dokazi potvrđuju da je apelantica preticanjem drugih vozila na dijelu kolovoza gdje je to izričito zabranjeno, u uvjetima noćne vožnje, kada je vidljivost smanjena, i u uvjetima klizavog kolovoza zbog kiše i snijega, a svjesna da postupa suprotno članku 57. stavak 1. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na putovima, ugrozila sigurnost ostalih sudionika u prometu zbog čega je počinila predmetno kazneno djelo.
11. Rješenjem Kantonalnog suda broj 43 0 K 004370 09 Kz od 3. rujna 2009. godine uvažen je apelantičin priziv, ukinuta prvostupanjka presuda i određeno održavanje glavnog pretresa, nakon što Institut Saobraćajnog fakulteta u Sarajevu provede nadvještačenje. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je naveo da je apelantica u prizivu isticala da bitnu povredu odredaba Zakona o kaznenom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKP) nalazi u povredi prava na obranu, jer je prvostupanski sud izveo dokaze optužbe vizualnom prezentacijom CD sa simulacijom prometne nezgode, sa čime obrana nije bila upoznata, tako da nije mogla koristiti zakonska prava na unakrsno ispitivanje vještaka. Dalje, navedeno je da je prvostupanjka presuda nerazumljiva, nejasna i kontradiktorna, te da se nije mogla zasnivati na poligrafu - detektoru laži. Također, prvostupanjka presuda nije dala dovoljne razloge za svoju odluku, nije ukazala koje je dokaze prihvatila, a koje nije, te da je prvostupanski sud odbio dokaz obrane o vještačenju vještaka prometne struke J.B., koji očito ide u prilog obrani, sa obrazloženjem da obrana ne može predlagati bezbroj vještačenja na istu okolnost. Dalje, navedeno ukazuje da u postupku nije pravilno utvrđeno činjenično stanje i, s tim u svezi, nije pravilno utvrđen uzrok prometne nezgode. Kantonalni sud je istaknuo da je priziv utemeljen, imajući u vidu činjenično stanje utvrđeno u tijeku javne sjednice, da je prvostupanski sud počinio bitne povrede odredaba kaznenog postupka koje su navedene u prizivu i da je povrijedio zakon zato što nije pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje. S tim u svezi, potrebno je da se provede nadvještačenje, te da se na glavnom pretresu ponovno izvedu svi dokazi, te donese pravilna odluka.
12. Presudom Kantonalnog suda broj 43 0 K 004370 09 Kzk od 25. siječnja 2011. godine pred Vijećem Apelacionog odjela, apelantica je proglašena krivom, zato što je u vrijeme i na način precizno navedene u izreci presude, počinila kazneno djelo - teška kaznena djela protiv sigurnosti javnog prometa iz članka 336. stavak 4. u svezi sa člankom 332. stavak 3. u svezi sa stavkom 1. KZFBiH. Kantonalni sud u Zenici osudio je apelanticu na kaznu zatvora od jedne godine i šest mjeseci. Istom presudom oštećeni E.O. sa imovinskopравnim zahtjevom upućen je na parnicu, a apelantica obvezana na plaćanje paušala i troškova postupka o čijoj visini će prvostupanski sud donijeti posebno rješenje.
13. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo, pošto Institut Saobraćajnog fakulteta u Sarajevu nije bio u mogućnosti izvršiti prometno vještačenje, to vještačenje je izvršio Saobraćajni fakultet u Doboju, nakon čega je zakazan glavni pretres. Na pretresu su prihvaćeni dokazi koji su provedeni pred prvostupanskim sudom, i to: iskazi svjedoka A.M., E.O., D.D., M.I., M.C., E.K. i S.B., iskazi koji su dani u istrazi, te iskazi vještaka prometne struke B.DŽ. i D.M. Kantonalni sud je istaknuo da je izvršio uvid u sudskomedicinsko vještačenje, fotodokumentaciju lica mjesta, crtež lica mjesta, skicu lica mjesta, zapisnik o uvidaju i nalaz i mišljenje Saobraćajnog fakulteta u Doboju. Kantonalni sud je istaknuo da je, analizirajući dokaznu građu koja je prihvaćena na temelju provedbe pred prvostupanskim sudom i koja je provedena pred ovim vijećem, zaključio da je apelantica počinila predmetno kazneno djelo. Dalje, istaknuto je da je u ovom predmetu provedeno nekoliko prometnih vještačenja, koja su predložile i optužba i obrana, ali da se konačan zaključak u pogledu apelantičine kaznenopravne odgovornosti bazirao na prvostupanjkoj presudi, koja je izvan svake razumne sumnje riješila sve aspekte predmetnog događaja. U prvostupanjkoj presudi zaključak se temeljio na prometnom vještačenju vještaka B.DŽ., a taj dokaz je preuzelo i ovo vijeće, koji je u logičnoj vezi sa provedenim dokazima pred prvostupanskim sudom. Isti zaključak je izvelo i ovo vijeće prema čijoj su ocjeni ključni dokazi iskazi E.O. i M.I., koji su u izravnoj vezi sa prometnotehničkim vještačenjem vještaka B.DŽ., a ne u logičnoj vezi sa vještačenjem vještaka D.M. i vještačenjem Saobraćajnog fakulteta u Doboju. Naime, svjedok E.O. taj dan je bio u vozilu N.M. na mjestu suvozača, a svjedok M.I. je vozač vozila koje je apelantica preticala. Iz iskaza svjedoka E.O. slijedi da je apelantica prešla na njihovu kolovoznu traku i počela preticati vozilo koje je vozio svjedok M.I. Ovo svjedočenje se u cijelosti podudara sa iskazom svjedoka M.I., koji je izjavio da je čuo tup udarac sa svoje lijeve strane, a potom i udar nekog vozila, nakon čega je došlo do međusobnog sudara više vozila. Dalje, da je točno da je apelantica vršila preticanje, slijedi i iz oštećenja na tim vozilima, iz tragova na kolovozu, fotodokumentacije crteža lica mjesta, te prometnog vještačenja B.DŽ. Na fotodokumentaciji se jasno vidi da su na lijevoj bočnoj strani vozila koje je vozio N.M. nastupila oštećenja a na vozilu koje je vozila apelantica vidljiva su oštećenja zadnje desne strane.
14. Kantonalni sud je, dalje, naveo da obrana negira da je apelantica izvršila kazneno djelo, navodeći da se ona

kretala svojom kolovoznom trakom, te da je vozilo koje je vozio N.M. prešlo na njezinu kolovoznu traku nakon čega je uslijedio sudar više vozila. Navedeno proizlazi iz nalaza i mišljenja vještaka D.M. i nalaza Saobraćajnog fakulteta iz Doboja, ali navedena vještačenja nisu u logičnoj vezi sa provedenim dokazima posebice iskazima svjedoka E.O. i M.I. Kantonalni sud je naveo da prigodom donošenja sudske odluke nije važan broj izvršenih vještačenja, zato što vještačenje predstavlja samo jedan od dokaza i zato što se ne smije dopustiti da vještaci presuđuju o predmetu. To su stručne osobe koje imaju znanje u određenim oblastima i samo ako su nalazi u logičnoj vezi sa drugim dokazima, rasvjetljava se određeni pravni problem. Kantonalni sud je istaknuo da nije ni trebalo provoditi nadvještačenje, budući da je prvostupanijska presuda pravilno riješila pitanje kaznenopravne odgovornosti, odnosno jasno ukazala na bazi kojih dokaza je utvrđena apelantičina kaznena odgovornost i dala razloge zbog čega nije prihvaćeno vještačenje koje je izvršila obrana.

15. U odnosu na prigovor obrane u svezi sa videoprezentacijom vještaka B.DŽ. u čemu vidi povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 312. stavak 1. točka i. ZKP, Kantonalni sud je naveo da je ovu prezentaciju uradio ovaj vještak na DVD, da ne predstavlja nezakonit dokaz, jer se ta prezentacija promatra kroz nalaz i mišljenje tog vještaka i predstavlja sastavni dio vještačenja. Sve što bilo koji vještak uradi prigodom vještačenja radi se u svrhu pojašnjenja tog vještačenja i to ne ulazi u kategoriju nezakonitog samostalnog vještačenja, tj. suprotno bi bilo da je optužba predložila uvođenje nekog sadržaja DVD kao zasebne situacije, onda bi se u takvoj situaciji odlučivao može li nešto biti dokazom.
16. Kantonalni sud je istaknuo da je apelantica obvezana na plaćanje troškova kaznenog postupka nastalih pred prvostupanijskim sudom o čijoj visini će taj sud donijeti posebno rješenje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelantica ističe da joj je pobijanom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Povredu navedenog prava apelantica vidi u povredi presumpcije nevinosti, jednakosti stranaka pred sudom, prava na obrazloženo presude i potpuno proizvoljnoj primjeni prava. Apelantica navodi da, budući da je prvostupanijska presuda ukinuta, nije dopušteno pozivati se na tu presudu, da joj je, zbog navedenog, povrijeđeno pravo na priziv, odnosno da Kantonalni sud bazira svoj zaključak na navodima presude koja je ukinuta. Svojim stajalištem da je "prvostupanijska presuda izvela pravilne zaključke" zaboravlja se da to vijeće nije bilo pozvano preispitivati valjanost prvostupanijske presude, jer je to učinjeno i donesena pravomoćna odluka da ta presuda "ne valja i da se ukida". Dakle, Kantonalni sud je time što je ponovno preispitivao prvostupanijsku presudu, a ne sudio u ponovljenom postupku, potpuno "izigrao" institut ponovnog suđenja, prava na priziv, a apelanticu stavio u gori položaj od onog u kojem je bila. Zbog navedenog, povrijeđen je institut *reformatio in peius*. Svoje konačno stajalište Kantonalni sud bazira na navodima presude koja je ukinuta, a ne na rezultatima provedenog dokaznog postupka, ne dajući razloge o odlučnim činjenicama zbog

čega nedostaje obvezno i zakonito obrazloženje. Apelantica navodi i da nije jasno zašto je obvezana na plaćanje troškova nadvještačenja kada ga je odredio sud na što ona nije mogla utjecati.

18. Dalje, proizvoljno i tendenciozno je izbjegnuta provedba postupka koji će ukloniti ranije uočenu nejednakost strana pred sudom. Prvostupanijska presuda ukinuta je i zato što se CD u okviru nalaza vještaka nije dostavio obrani, te se ona nije mogla pripremiti. Međutim, presuda zanemaruje i nema razloge, niti valjano obrazloženje za to što je sa ovom povredom, nego samo konstatira da je "proveden (je) zakonit dokaz".
19. Apelantica ističe i da joj je povrijeđeno pravo na presumpciju nevinosti, jer nije dokazana njezina krivnja. Naime, prvostupanijska odluka ukinuta je, uglavnom, zbog nedostatka obrazloženja i načina na koji je proveden dokazni postupak u odnosu na vještačenja, zbog čega je naloženo nadvještačenje. Dakle, u ponovnom postupku bilo je potrebno provesti usuglašavanje vještačenja, ali se navedeno potpuno zanemaruje, zbog čega nije otklonjena bitna povreda postupka koja je učinjena tvrdnjom da se nalaz vještaka B.DŽ. "uklapa" u izjave svjedoka. Međutim, općepoznato je da sudska praksa daje prednost vještačenju u odnosu na izjave svjedoka, a dokazi obrane su potpuno zanemareni.
20. Obrazlažući zahtjev za donošenje privremene mjere, apelantica je istaknula da je, nakon što je zaprimila pobijanu presudu, dobila poziv za izdržavanje kazne od Općinskog suda u Travniku, te da je, u smislu Zakona o izvršenju kaznenih sankcija FBiH, podnijela molbu za odgodu izvršenja kazne zatvora koja joj je uvažena u smislu članka 27. stavak 1. točka 7. Zakona o izvršenju kaznenih sankcija u FBiH, jer je 3. rujna 2011. godine rodila kćerku, te da ima i sina kojeg je rodila 13. veljače 2009. godine. Budući da, sukladno odredbama Zakona o izvršenju kaznenih sankcija FBiH, iz ovih razloga ne može više tražiti odgodu izvršenja kazne zatvora, apelantica moli da Ustavni sud usvoji zahtjev za donošenje privremene mjere, koji je utemeljen, jer je majka dvoje djece od kojih jedno nema ni punu godinu, a drugo dijete ima nepune tri godine, tako da bi stupanjem na izdržavanje kazne zatvora u ovom momentu došlo do nenadoknadive štete, imajući u vidu činjenicu da je sada najpotrebnija djeci, koja bi bila lišena majčinske brige i staranja u periodu izdržavanja kazne zatvora.
21. Apelantica je dostavila Rješenje Općinskog suda u Travniku broj 51 0 K 046483 11 Iks od 4. travnja 2011. godine kojim joj je odgođen početak izdržavanja kazne zatvora za šest mjeseci. Apelantica je dostavila i Rješenje Općinskog suda u Travniku broj 51 0 K 046483 11 Iks od 22. rujna 2011. godine kojim joj je odgođen početak izdržavanja kazne zatvora za šest mjeseci, kada je apelantica obvezana da se javi referentu za izvršenje kaznenih sankcija u Općinskom sudu Travnik. U obrazloženju rješenja je navedeno, pošto apelantica ima dvoje mlđb. djece, i to jedno rođeno 13. veljače 2009. godine, a drugo 3. rujna 2011. godine, da je, u smislu članka 27. stavak 1. točka 7. Zakona o izvršenju kaznenih sankcija u FBiH, uvažena njezina molba da se odgodi izvršenje kazne zatvora.

b) Odgovor na apelaciju

22. Kantonalni sud je istaknuo da nije povrijeđeno niti jedno pravo na koje se apelantica poziva i da je presuda donesena sukladno zakonu.

23. Kantonalno tužiteljstvo Zeničko-dobojskog kantona je navelo da nije povrijeđeno niti jedno pravo na koje se apelantica poziva, te da su svi dokazi od kada je optužnica potvrđena bili na raspolaganju apelantici, odnosno da su tijekom postupka bili u sudskom spisu. Dalje, apelantica neutemeljeno ukazuje da drugostupanjsko vijeće nije "sudilo" kada je otvorilo glavni pretres i ponovno izvelo sve dokaze, kao i "svoj" dokaz, a to je novo prometno vještačenje, te da je u cijelosti postupilo u smislu članka 332. ZKP.

V. Relevantni propisi

24. **Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07 i 9/09) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

(1) Svatko se smatra nevinim za kazneno djelo dok se pravosnažnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja.

(2) Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženika.

Članak 15.

Jednakost u postupanju

Sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku dužni su s jednakom pozornošću ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje terete osumnjičenika, odnosno optuženika, tako i one koje im idu u korist.

Članak 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih tijela koji sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano niti ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Članak 296.

Dokazi na kojima se temelji presuda

[...].

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima, te na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Članak 305.

Sadržaj presude

(1) Pisano izražena presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.

[...].

(6) U obrazloženju presude sud će iznijeti razloge za svaku točku presude.

(7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga smatra dokazanima ili nedokazanima, dajući osobito ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih je razloga odlučio ne ispitati izravno svjedoka ili vještaka čiji je iskaz pročitan, kojim se razlozima upravljao pri rješavanju pravnih pitanja, a osobito pri utvrđivanju postoji li kazneno djelo i kaznena odgovornost optuženika i pri primjeni određenih odredaba Kaznenog zakona na optuženika i njegovo djelo.

[...].

Članak 322.

Zabrana reformatio in peius

Ako je podnesena žalba samo u korist optuženika, presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu.

Članak 330.

Ukinuće prvostupanjske presude

(1) Vijeće žalbenog odjela će uvažavajući žalbu rješenjem ukinuti prvostupanjsku presudu i odrediti održavanje rasprave ako utvrdi da:

postoji bitna povreda odredaba kaznenog postupka, osim slučajeva iz članka 329. stav 1. ovoga Zakona,

je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostupanjskom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.

Članak 332.

Rasprava pred vijećem žalbenog odjela

(1) Odredbe koje se odnose na glavnu raspravu u prvostupanjskom postupku smisljeno se primjenjuju i na raspravu pred vijećem žalbenog odjela.

(2) Ako vijeće žalbenog odjela ustanovi da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u prvostupanjskom postupku, iskazi ispitanih svjedoka i vještaka i pismeni nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branitelja, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branitelja iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz članka 276. stav 2. točka e) ovoga Zakona. U tom se slučaju njihovi iskazi na raspravi mogu čitati.

[...].

VI. Dopustivost

25. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

27. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 43 0 K 004370 09 Kzk od 25. siječnja 2011. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelantica je primila 14. veljače 2011. godine, a apelacija je podnesena 25. ožujka 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

28. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelantica ističe da joj je postupku povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

30. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi: Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

[...].

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

31. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:
 1. *Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]*
 2. *Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.*
 3. *Svako tko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:*
 [...]
 - d) *da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka obrane odobre pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe.*
32. U pogledu pitanja primjene članka 6. Europske konvencije, Ustavni sud ističe da se u konkretnom slučaju radi o kaznenom postupku u kojem je apelantica proglašena krivom za kazneno djelo - teška kaznena djela protiv sigurnosti javnog prometa koje je propisano zakonom i osuđena na kaznu zatvora. Dakle, radi se o postupku u kojem se utvrđivala utemeljenost kaznene optužbe, pa je članak 6. Europske konvencije primjenjiv.
33. Ustavni sud zapaža da se navodi apelacije, u suštini, odnose na kvalitetu obrazloženja pobijane presude, povredu jednakopravnosti strana u postupku, pravo na priziv, te povredu pretpostavke nevinosti, odnosno načela *in dubio pro reo*.
34. Ustavni sud će prvo analizirati temeljni apelacijski navod kojim se ukazuje na kvalitetu obrazloženja pobijane presude koja nije dala razloge o odlučnim činjenicama, odnosno da se pobijana presuda poziva na prvostupajnsku presudu koja je ukinuta, što je nedopustivo, te da je, zbog navedenog, "izigran" institut ponovnog suđenja i povrijeđeno apelantičino pravo na priziv.
35. U svezi sa navedenim, ukazuje se na praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda. Naime, članak 6. stavak 1. Europske konvencije obvezuje sudove, između ostalog, da obrazlože svoje presude. Međutim, ova obveza ne može biti shvaćena kao obveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente (vidi, Ustavni sud, Odluke broj *U 62/01* od 5. travnja 2002. godine i broj *AP 352/04* od 23. ožujka 2005. godine). Mjera u kojoj ova obveza postoji ovisi o prirodi odluke (vidi, Europski sud, *Ruiz Torija protiv Španjolske*, presuda od 9. prosinca 1994. godine, serija A broj 303-A, stavak 29). U brojnim odlukama Europski i Ustavni sud su ukazali da domaći sudovi imaju određenu diskrecijsku ocjenu u svezi s tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali, istodobno, imaju obvezu obrazložiti svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku utemeljili (vidi, Europski sud, *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. srpnja 2003. godine, aplikacija broj 37801/97, stav 36, i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj *AP 5/05* od 14. ožujka 2006. godine). Također, obrazložena odluka daje strani u postupku mogućnost da se žali protiv prvostupajnske odluke, te da drugostupajnski sud razmotri i ispita prvostupajnsku odluku, a omogućava se i javni nadzor nad "administriranjem pravde" i radom sudstva.
36. Ustavni sud ukazuje da je pravo na žalbu neodvojivo od prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije, a izričito je garantirano člankom 2. stavak 1. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, koji u relevantnom dijelu glasi: *Svako ko je odlukom suda osuđen za krivično djelo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud. Ostvarivanje ovog prava, uključujući i osnove za njegovo korištenje, uređuje se zakonom.*
37. Ustavni sud, prije svega, smatra da odredbe članka 330. ZKP propisuju: *Vijeće žalbenog odjela će uvažavajući priziv rješenjem ukinuti prvostupajnsku presudu i odrediti održavanje rasprave ako utvrdi da: postoji bitna povreda odredaba kaznenog postupka, osim slučajeva iz članka 329. stavak 1. ovoga Zakona, ili je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostupajnskom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno. Također, odredbe članka 332. stavak 2. istog zakona propisuju: Ako vijeće žalbenog odjela ustanovi da je potrebno ponovno izvesti izvedene dokaze u prvostupajnskom postupku, iskazi ispitanih svjedoka i vještaka i pismeni nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branitelja, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branitelja iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz članka 276. stavak 2. točka e) ovoga Zakona. U tom se slučaju njihovi iskazi na raspravi mogu čitati. Dakle, navedene odredbe strogo propisuju obvezu suda da održi glavni pretres nakon ukidanja prvostupajnske presude ako postoje bitne povrede kaznenog postupka i ako je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, te strogo definiraju pravila postupanja, odnosno uvjete za prihvaćanje dokaza koji su izvedeni u prvostupajnskom postupku.*
38. Ustavni sud, dalje, smatra da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da je izvršeno prometno vještačenje nakon čega je zakazan glavni pretres. Na pretresu su prihvaćeni iskazi svjedoka koji su provedeni pred prvostupajnskim sudom, iskazi koji su dani u istrazi, te iskazi vještaka prometne struke B.DŽ. i D.M. Dalje, Sud smatra da je izvršen uvid u sudskomedicinsko vještačenje, fotodokumentaciju lica mjesta, crtež lica mjesta, skicu lica mjesta, zapisnik o uvidaju, da je pročitan iskaz vještaka M.B., koji je dao na ovom glavnom pretresu, te da je izvršen uvid u nalaz i mišljenje Saobraćajnog fakulteta u Doboju. Dalje, iz obrazloženja slijedi da je prvostupajnska presuda svoj zaključak temeljila na prometnom vještačenju vještaka B.DŽ., koje je u logičnoj svezi sa provedenim dokazima. Isti zaključak izvelo je i ovo vijeće prema čijoj su ocjeni ključni dokazi iskazi svjedoka E.O. i M.I., koji su u izravnoj svezi sa prometnotehničkim vještačenjem vještaka B.DŽ. Naime, svjedok E.O. taj dan je bio u vozilu N.M. na mjestu suvozača, a svjedok M.I. je vozač vozila koje je apelantica preticala. Iz iskaza svjedoka E.O. slijedi da je apelantica prešla na njihovu kolovoznu traku i počela preticati vozilo koje je vozio svjedok M.I. Ovo svjedočenje se u cijelosti podudara sa iskazom svjedoka M.I., koji je izjavio da je čuo tup udarac sa svoje lijeve strane, a potom i udar nekog vozila, nakon čega je došlo do međusobnog sudara više vozila. Dalje, da je točno da je apelantica vršila preticanje, slijedi i iz oštećenja na tim vozilima, iz tragova na kolovozu, fotodokumentacije crteža lica mjesta, te prometnog vještačenja B.DŽ. Na fotodokumentaciji se jasno vidi da su na lijevoj bočnoj strani vozila koje je vozio N.M. nastupila oštećenja a na vozilu koje je vozila apelantica vidljiva su oštećenja zadnje desne strane. U odnosu na nalaz i mišljenje vještaka D.M. i nalaz Saobraćajnog fakulteta iz Doboja, ocijenjeno je da navedena vještačenja nisu u logičnoj svezi sa provedenim dokazima posebice iskazima svjedoka E.O. i M.I.

39. Dakle, obrazloženje pobijane presude ukazuje da je Kantonalni sud, postupajući po rješenju kojim je prvostupanjska presuda ukinuta, održao glavni pretres, te da je po nalogu iz navedenog rješenja proveo nadvještačenje. Analizirajući, dalje, navedeno obrazloženje, Ustavni sud je ustanovio da apelantica ukazuje da pobijana presuda sadrži stajališta kao što su: "prvostupanjska presuda izvela pravilne zaključke... konačan zaključak u pogledu apelantičine kaznenopravne odgovornosti bazirao na prvostupanjskoj presudi, koja je izvan svake razumne sumnje riješila sve aspekte predmetnog događaja... nije niti trebalo provoditi nadvještačenje budući da je prvostupanjska presuda pravilno riješila pitanje". Međutim, iz obrazloženja iste presude, također, slijedi stajalište suda: "Prvostupanjska presuda je svoj zaključak temeljila na prometnom vještačenju vještaka B.DŽ., a taj dokaz je preuzelo i ovo vijeće, koji je u logičnoj svezi sa provedenim dokazima pred prvostupanjskim sudom. Isti zaključak je izvelo i ovo vijeće prema čijoj ocjeni", tako da, suštinski gledano, ne može se konstatirati da Kantonalni sud nije i sam vršio uvid u dokaze, analizirao dokaze, te donio zaključak u svezi sa apelantičinom krivnjom. Dakle, potpuno suprotno apelacijskim navodima, pobijana presuda ukazuje da je proveden temeljit dokazni postupak, odnosno da je provedena adekvatna ocjena dokaza kako zasebno, tako i dovodeći ih u međusobnu vezu, da sadrži razumljive i jasne razloge zbog kojih je Kantonalni sud ocijenio da je apelantica kazneno odgovorna za nastalu prometnu nezgodu, odnosno da je počinila predmetno kazneno djelo. Također, pobijana presuda sadrži i obrazloženje zašto pojedini dokazi nisu prihvaćeni. U odnosu na apelacijski navod da nije jasno zbog čega je apelantica obvezana na plaćanje troškova nadvještačenja, Ustavni sud ga ocjenjuje neutemeljenim, budući da obrazloženje Kantonalnog suda ukazuje da je apelantica obvezana na plaćanje troškova kaznenog postupka nastalih pred prvostupanjskim sudom o čijoj visini će taj sud donijeti posebno rješenje. Stoga, Ustavni sud smatra da pobijana presuda sadrži jasno obrazloženje zašto je apelantica proglašena kazneno odgovornom, tj. da zadovoljava kriterije "obrazložene presude" koji su inherentni načelu pravičnog suđenja, tako da ove apelantičine navode ocjenjuje neutemeljenim. Sukladno navedenoj analizi, Ustavni sud i apelantičine navode da je "izigran" institut ponovnog suđenja ocjenjuje, također, neutemeljenim.
40. Dalje, Ustavni sud smatra da apelantica problematizira i to da joj je povrijeđeno pravo na priziv zato što se pobijana presuda poziva na presudu koja je ukinuta. Međutim, apelantica je izjavila priziv protiv nepravomoćne prvostupanjske presude koja joj je uvažena i naloženo ponovno suđenje u kojem je u meritumu riješeno pitanje njezine kaznene odgovornosti. Dakle, iz navedenog proizlazi da je apelantica imala i koristila redoviti pravni lijek zbog čega nije došlo do povrede prava na priziv. Ustavni sud i ove apelantičine navode ocjenjuje neutemeljenim.
41. U pogledu apelantičnih navoda da je pobijanom presudom prekršeno načelo zabrane *reformatio in peius*, Ustavni sud primjećuje da je pobijanom presudom izrečena ista kazna kao i presudom prvostupanjskog suda koja je ukinuta. Stoga, Ustavni sud smatra da su i ovi apelantičini navodi neutemeljeni.
42. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantično pravo na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.
43. Ustavni sud, dalje, uočava da apelantica navodi da je njezin priziv rješenjem uvažen, između ostalog, i zato što CD u okviru nalaza vještaka B.DŽ. nije dostavljena obrani pa se nije mogla pripremiti obrana, zbog čega je povrijeđena jednakost strana u postupku. U svezi sa ovim navodima, Ustavni sud ukazuje da sud koji vodi postupak mora imati određenu diskreciju o ovim pitanjima, a iz članka 6. stavak 3.d) Europske konvencije slijedi da stranka u postupku ne može imati prednost u odnosu na drugu stranu u pogledu mogućnosti da iznese dokaze (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *U 6/02*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/02). Dalje, odbijanje suda da provodi predložene dokaze u okolnostima kada su činjenice zbog kojih se traži provedba tih dokaza utvrđene na drugi način jeste diskrecijsko pravo suda i ne predstavlja povredu članka 6. Europske konvencije (vidi, Dom za ljudska prava, Odluka o prihvatljivosti i meritumu broj CH/98/1335 i dr., *Zuhdija Rizvić i dr. protiv Federacije Bosne i Hercegovine* od 5. ožujka 2002. godine, točka 253).
44. Ustavni sud smatra da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da je apelantica u prizivu prigovarala na videoprezentaciju vještaka B.DŽ., ali pošto je ovu prezentaciju uradio vještak na DVD, ona ne predstavlja nezakonit dokaz, jer se ta prezentacija promatra kroz nalaz i mišljenje tog vještaka i predstavlja sastavni dio vještačenja. Ustavni sud smatra da je nedvojbeno da je jedan od ključnih dokaza na kojim je temeljena pobijana presuda nalaz i mišljenje vještaka B.DŽ., koji je izveden pred prvostupanjskim sudom. S tim u svezi, ponovno se ukazuje na odredbe članka 332. stavak 2. ZKP iz kojih proizlazi da će iskazi vještaka biti prihvaćeni kao dokaz ako je te vještake ispitala suprotna strana, ili ako im je to bilo omogućeno. Ustavni sud, dalje, smatra da je upravo po apelantičinom prizivu naloženo novo vještačenje koje je izvršeno, da je održan glavni pretres na kojem su sudjelovali i apelantica i njezin branitelj, da apelantica ne spori da nije imala nalaz i mišljenje tog vještaka, da ne spori ni to da joj je uskraćena mogućnost da ispita tog vještaka pred prvostupanjskim sudom, te da iz dostavljene dokumentacije ne proizlazi da je obrana na bilo koji način osporavala ovaj dokaz na novom glavnom pretresu. Iz navedenog ne slijedi da je povrijeđeno navedeno načelo da stranka u postupku ne može imati prednost u odnosu na drugu stranu u pogledu mogućnosti da iznese dokaze. Dalje, Ustavni sud ne smatra da je ovakvim postupanjem došlo do povrede načela jednakopravnosti stranaka koji je važan element pravičnog suđenja posebice u kaznenom postupku. Navedeno načelo podrazumijeva da obje stranke moraju imati iste mogućnosti da izlože svoj predmet pod uvjetima koji ih ne stavljaju u podređen položaj u odnosu na protivnika. Načelo jednakosti pred sudom podrazumijeva da strane moraju imati isti pristup spisima i drugim dokumentima predmeta barem u onoj mjeri u kojoj oni imaju ulogu u formiranju mišljenja suda (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Mc Michael protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 24. veljače 1995. godine, serija A broj 307-B, str. 53-54). Ustavni sud smatra da apelantica ne nudi dokaze da nije imala mogućnost izložiti svoj predmet u istoj mjeri kao i optužba, odnosno da nije imala mogućnost suprotstaviti se argumentima optužbe, te da je sud, na temelju svog diskrecijskog prava, odlučivao koje dokaze će izvesti i kojim dokazima će vjerovati, a kojima ne. Pri svemu navedenom, apelantičini navodi ne mogu ukazivati na povredu prava na obranu i, s tim u svezi, na jednakost

- strana u postupku, kao temeljnih segmenata prava na pravično suđenje posebice u kaznenim postupcima, zato što se vještak u objašnjenju svog nalaza i mišljenja pred prvostupajnskim sudom koristio videoprezentiranjem CD koji nije prethodno dostavljen obrani. Stoga, Ustavni sud smatra da nisu utemeljeni apelantičini navodi da joj je osporenom presudom povrijeđeno pravo iz članka 6. st. 1. i 3. točka d) Europske konvencije.
45. Dalje, apelantica smatra da je u ponovnom postupku bilo potrebno provesti usuglašavanje vještačenja, te da je dana prednost vještačenju u odnosu na izjave svjedoka pri čemu su dokazi obrane potpuno zanemareni. Zbog navedenog, došlo je do povrede načela *in dubio pro reo*. Ustavni sud uočava da apelantičini navodi problematiziraju povredu prava iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije u svezi sa člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.
46. U tom smislu, Ustavni sud ukazuje na to da je jedno od temeljnih načela ZKP da su sud i druga tijela gonjenja dužni istinito i potpuno utvrditi kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje idu u njegovu korist. Također, u ZKP je propisana presumpcija nevinosti zbog čega je optuženi oslobođen tereta dokazivanja. Presumpcija nevinosti se ne odnosi samo na krivnju već i na sve druge elemente koji su u međusobnoj vezi u pojmu kaznenog djela (radnja izvršenja, protupravnost ili kažnjivost). Prema praksi Europskog suda, presumpcija nevinosti znači da optuženi nije dužan braniti se, mada ima pravo na obranu, nije dužan dokazivati svoju nevinost, a teret dokazivanja je na tužitelju. Sukladno tomu, sud mora donijeti oslobađajuću presudu ne samo kad je uvjeren u nevinost optuženog nego i onda kada nije uvjeren ni u njegovu krivnju, ni u njegovu nevinost. Dakle, kada sumnja, sud mora primijeniti načelo *in dubio pro reo*, što je i bitan element prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, serija A broj 146, stav 77).
47. Dalje, sud je dužan savjesno ocijeniti sve dokaze pojedinačno i u svezi sa ostalim dokazima, pa, onda, na temelju takve brižljive ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana (članak 296. stavak 2. ZKP). Pri tomu, prema članku 16. ZKP, sud i druga tijela nisu vezani, ni ograničeni posebnim formalnim dokaznim pravilima, već, po načelu slobodne ocjene dokaza, ocjenjuju postoji li ili ne postoji neka činjenica. Međutim, ova slobodna ocjena dokaza zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno, tako i svih dokaza zajedno, te dovodenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu. Načelo slobodne ocjene dokaza ne predstavlja apsolutnu slobodu. Ta sloboda je ograničena općim pravilima i zakonitostima ljudskog mišljenja i iskustva. Zbog toga je obveza redovitog suda da u obrazloženju presude opiše proces pojedinačne ocjene dokaza, dovodenja svakog ocijenjenog dokaza u svezu sa drugim dokazima i izvođenja zaključka o dokazanosti određene činjenice.
48. Ustavni sud smatra da iz rješenja kojim je ukinuta prvostupajnska presuda i naloženo održavanje glavnog pretresa, nakon što se provede nadvještačenje, slijedi da je prizivom, između ostalog, ukazivano na to da prvostupajnska presuda nije dala dovoljne razloge za svoju odluku, nije ukazala koje je dokaze prihvatila, a koje nije, te da je prvostupajnski sud odbio dokaz obrane o vještačenju vještaku prometne struke J.B., koji očito ide u prilog obrani, sa obrazloženjem da obrana ne može predlagati bezbroj vještačenja na istu okolnost. Navedeno ukazuje da u postupku nije pravilno utvrđeno činjenično stanje i, s tim u svezi, nije pravilno utvrđeno uzrok prometne nezgode. Kantonalni sud je istaknuo da je priziv utemeljen imajući u vidu činjenično stanje utvrđeno u tijeku javne sjednice, da je prvostupajnski sud počinio bitne povrede odredaba kaznenog postupka koje su navedene u prizivu i da je povrijedio zakon zato što nije pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje. S tim u svezi, potrebno je da se provede nadvještačenje, te da se na glavnom pretresu ponovno izvedu svi dokazi, te donese pravilna odluka.
49. Ustavni sud ponavlja da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da je izvršeno novo prometno vještačenje nakon čega je zakazan glavni pretres. Na pretresu su prihvaćeni iskazi svjedoka koji su provedeni pred prvostupajnskim sudom, iskazi koji su dani u istrazi, te iskazi vještaka prometne struke B.DŽ. i D.M. Dalje, izvršen je uvid u sudskomedicinsko vještačenje, fotodokumentaciju lica mjesta, crtež lica mjesta, skicu lica mjesta, zapisnik o uviđaju, pročitan je iskaz vještaka M.B., koji je dao na ovom glavnom pretresu, i izvršen uvid u nalaz i mišljenje Saobraćajnog fakulteta u Doboju. Dalje, iz obrazloženja slijedi da je apelantičina krivnja utvrđena na temelju iskaza svjedoka E.O. i M.I., koji su u izravnoj vezi sa prometnotehničkim vještačenjem vještaka B.DŽ., na temelju oštećenja na vozilima, tragova na kolovozu, te fotodokumentacije crteža lica mjesta. Iz obrazloženja, dalje, proizlazi da obrana negira da je apelantica izvršila kazneno djelo, navodeći da se ona kretala svojom kolovoznom trakom, te da je vozilo koje je vozio N.M. prešlo na njezinu kolovoznu traku nakon čega je uslijedio sudar više vozila. Navedeno proizlazi iz nalaza i mišljenja vještaka D.M. i nalaza Saobraćajnog fakulteta iz Doboja, ali navedena vještačenja nisu u logičnoj vezi sa provedenim dokazima posebice sa iskazima svjedoka E.O. i M.I. Dalje, u obrazloženju se ukazuje da prigodom donošenja sudske odluke nije važan broj izvršenih vještačenja, da vještačenje predstavlja samo jedan od dokaza i da se ne smije dopustiti da vještaci presuđuju o predmetu. Naime, vještaci su stručne osobe koje imaju znanje u određenim oblastima i samo ako se vještačenje nalazi u logičnoj vezi sa drugim dokazima, rasvjetljava se određeni pravni problem.
50. Dakle, jedan od razloga za ukidanje prvostupajnske presude bio je i taj što u postupku nije potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje, odnosno što prvostupajnska presuda nije dala dovoljne razloge za svoju odluku, nije ukazala koje je dokaze prihvatila, a koje nije, zbog čega je naloženo nadvještačenje i održavanje glavnog pretresa. Na glavnom pretresu, sukladno ZKP, prihvaćeni su dokazi, između ostalih, i nalazi i mišljenja i vještaka optužbe i vještaka obrane, njihovi iskazi, te saslušan vještak Saobraćajnog fakulteta iz Doboja. Kantonalni sud nije prihvatio nalaz Saobraćajnog fakulteta iz Doboja i nalaz vještaka obrane, ističući da navedena vještačenja nisu u logičnoj vezi sa provedenim dokazima posebice iskazima svjedoka E.O. i M.I. Dakle, ova dva nalaza, odnosno dokaza, potpuno su suprotna ostalim dokazima u odnosu na odlučnu činjenicu. Analizirajući odredbe ZKP, Ustavni sud nije uočio obvezu suda da vrši "usuglašavanje" pojedinih dokaza, kako to navodi apelantica, nego da odredbe članka 305. stavak 7. ZKP propisuju obvezu suda da dâ ocjenu proturječnih dokaza, što u konkretnom slučaju nije izostalo. Osim toga, u smislu odredaba članka 296. stavak 2. ZKP, sud je dužan savjesno ocijeniti sve

dokaze pojedinačno i u svezi sa ostalim dokazima, pa, onda, na temelju takve brižljive ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana, što, također, u konkretnom slučaju nije izostalo. Naime, Kantonalni sud je, u smislu načela slobodne ocjene dokaza, analizirajući sve predložene i izvedene dokaze kako one koje apelanticu terete, tako i one koji joj idu u korist, dovodeći ih u međusobnu vezu, dao logično i uvjerljivo obrazloženje zbog čega je određene dokaze prihvatio, a druge ne, nakon čega je zaključio da je nedvojbeno da je apelantica odgovorna za nastalu prometnu nezgodu. Dalje, institut *in dubio pro reo* podrazumijeva da sud odlučuje presudom na način koji je povoljniji za optuženog ako se i nakon savjesne ocjene dokaza, pojedinačno i u svezi sa ostalim dokazima, ne dâ otkloniti dilema o postojanju nekih činjenica. Dakle, ovaj institut nije povrijeđen kada sud, nakon ocjena dokaza, ne sumnja u izvjesnost činjenica koje je utvrđivao. U konkretnom slučaju, kao što je prethodno navedeno, obrazloženje pobijane presude ne ostavlja nikakvu sumnju u zaključak suda da je apelantica, na način opisan u izreci presude, počinila predmetno kazneno djelo. Imajući u vidu navedeno, apelantičini navodi da je u ponovnom postupku bilo potrebno provesti usuglašavanje vještačenja, odnosno da je dana prednost vještačenju u odnosu na izjave svjedoka, nisu utemeljeni. Stoga, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno načelo *in dubio pro reo* iz članka 6.

stavak 2. Europske konvencije u svezi sa člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

51. Apelantičini navodi da joj je osporenom presudom povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1, 2. i 3. točka d) Europske konvencije nisu utemeljeni kada pobijana presuda sadrži jasno obrazloženje zašto je apelantica proglašena kazneno odgovornom, odnosno kada sadrži logično i uvjerljivo obrazloženje zbog čega su određeni dokazi prihvaćeni, a drugi nisu, i kada ne ostavlja nikakvu sumnju u zaključak suda da je apelantica počinila predmetno kazneno djelo, te kada je apelantica imala mogućnost izložiti svoj predmet u istoj mjeri kao i optužba, odnosno kada je imala mogućnost suprotstaviti se argumentima optužbe.
52. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
53. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebice razmatrati apelantičin prijedlog za donošenje privremene mjere.
54. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. **Miodrag Simović**, v. r.

С А Д Р Ж А Ј

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

329	Закон о измјенама Закона о интерној ревизији институција Босне и Херцеговине (српски језик)	1	335	Одлука о формирању Интерресорне радне групе за израду Приједлога номенклатура статистичких територијалних јединица у Босни и Херцеговини (српски језик)	9
	Zakon o izmjenama Zakona o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	1		Odluka o formiranju Interresorne radne grupe za izradu Prijedloga nomenklatura statističkih teritorijalnih jedinica u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik)	10
	Zakon o izmjenama Zakona o unutarnjoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	2		Odluka o formiranju Interresorne radne skupine za izradu Prijedloga nomenklatura statističkih teritorijalnih jedinica u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik)	11
330	Закон о допунама Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине (српски језик)	2		Odluka o izmjeni Odluke o imenovanju članova Koordinacijskog komiteta za "Projekt upravljanja Neretvom i Trebišnjicom", grant sredstva Svjetske banke (bosanski jezik)	12
	Zakon o dopunama Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	2		Odluka o izmjeni Odluke o imenovanju članova Koordinacijskog komiteta za "Projekt upravljanja Neretvom i Trebišnjicom", grant sredstva Svjetske banke (hrvatski jezik)	12
	Zakon o dopunama Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	3	336	Одлука о измјени Одлуке о именовану чланова Координационог комитета за "Пројекат управљања Неретвом и Требишњиком", грант средства Свјетске банке (српски језик)	12
331	Рјешење о разрјешењу (српски језик)	3		Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama (bosanski jezik)	18
	Rješenje o razrješenju (bosanski jezik)	4		Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama (hrvatski jezik)	23
	Rješenje o razrješenju (hrvatski jezik)	4		Pravilnik o sprovođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemčivih na bolest plavog jezika (bosanski jezik)	36
		4		Pravilnik o sprovođenju mjera kontrole, praćenja, nadzora i ograničenja kretanja životinja prijemljivih na bolest plavog jezika (hrvatski jezik)	43

ДОМ НАРОДА**ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

332	Пословник о допунама Пословника Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (српски језик)	4			
	Poslovnik o dopunama Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	4	337	Правилник о измјенама и допунама Правилника о природним минералним и природним изворским водама (српски језик)	12
	Poslovnik o dopunama Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	5			

**САВЈЕТ МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

333	Одлука о измјенама Одлуке о именовану чланова Савјета за заштиту потрошача Босне и Херцеговине (српски језик)	5	338	Правилник о спровођењу мјера контроле, праћења, надзора и ограничења кретања животиња пријемчивих на болест плавог језика (српски језик)	28
	Odluka o izmjenama Odluke o imenovanju članova Vijeća za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	5			
	Odluka o izmjenama Odluke o imenovanju članova Vijeća za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	6			
334	Одлука о провођењу рестриктивних мјера против Ирака утврђених резолуцијама Савјета безбједности Уједињених нација 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003) и 1546 (2004) (српски језик)	6			
	Odluka o provedbi restriktivnih mjera protiv Iraka utvrđenih rezolucijama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 661 (1990), 687 (1991), 707 (1991), 1483 (2003), 1518 (2003) i 1546 (2004) (bosanski jezik)	6			
		7			

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА**УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ**

- 339 Одлука о утврђивању привремених коефицијената за расподјелу средстава са Јединственог рачуна за период јануар - март 2012. године (српски језик) 51
- Одлука о утврђивању привремених коефицијената за расподјелу средстава са Јединственог рачуна за период јануар - март 2012. године (bosanski jezik) 51
- Одлука о утврђивању привремених коефицијената за расподјелу средстава са Јединственог рачуна за раздобље сijeчајан - ожујак 2012. године (hrvatski jezik) 52

ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ - ДЕРК

- 340 Одлука о издавању привремене лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом (српски језик) 52
- Одлука о издавању привремене лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом (bosanski jezik) 53
- Одлука о издавању привремене лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом (hrvatski jezik) 53

АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- 341 Саопштење о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Босни и Херцеговини за 2011. годину (српски језик) 54
- Саопштење о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Босни и Херцеговини за 2011. годину (bosanski jezik) 54
- Приорчење о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Босни и Херцеговини за 2011. годину (hrvatski jezik) 55
- 342 Саопштење о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Босни и Херцеговини за 2011. годину (српски језик) 55
- Саопштење о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Босни и Херцеговини за 2011. годину (bosanski jezik) 55

Приорчење о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Босни и Херцеговини за 2011. годину (hrvatski jezik) 55

343 Саопштење о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Босни и Херцеговини за фебруар 2012. године (српски језик) 55

Саопштење о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Босни и Херцеговини за фебруар 2012. године (bosanski jezik) 55

Приорчење о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Босни и Херцеговини за вељају 2012. године (hrvatski jezik) 56

344 Саопштење о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Босни и Херцеговини за фебруар 2012. године (српски језик) 56

Саопштење о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Босни и Херцеговини за фебруар 2012. године (bosanski jezik) 56

52 Приорчење о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Босни и Херцеговини за вељају 2012. године (hrvatski jezik) 56

53 **АГЕНЦИЈА ЗА ЛИЈЕКОВЕ И МЕДИЦИНСКА СРЕДСТВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

345 Списак медицинских средстава која се бришу из Регистра медицинских средстава (српски језик) 56

Списак медицинских средстава која се бришу из Регистра медицинских средстава (bosanski jezik) 56

Попис медицинских средстава која се бришу из Регистра медицинских средстава (hrvatski jezik) 57

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

346 Одлука број АП 1805/09 (српски језик) 58

Одлука број АП 1805/09 (bosanski jezik) 63

Одлука број АП 1805/09 (hrvatski jezik) 68

55 347 Одлука број АП 1494/10 (српски језик) 73

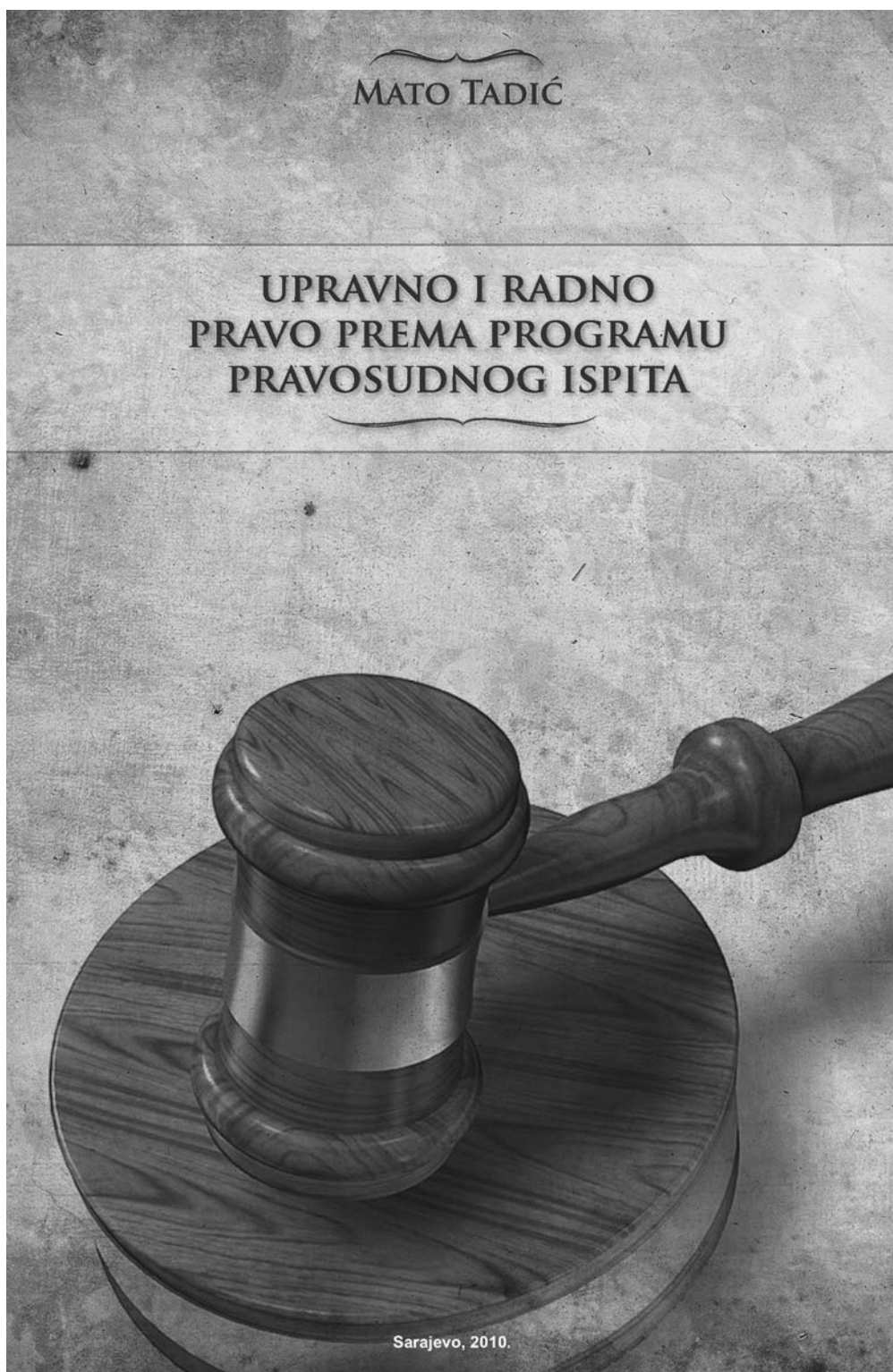
Одлука број АП 1494/10 (bosanski jezik) 86

Одлука број АП 1494/10 (hrvatski jezik) 97

55 348 Одлука број АП 1452/11 (српски језик) 109

Одлука број АП 1452/11 (bosanski jezik) 117

Одлука број АП 1452/11 (hrvatski jezik) 124

Službeni list BiH

Logiranje za korisnike.

 *
Niste registrovani? [Kreirajte account»](#)

Pretraga sadržaja

[Napredna pretraga»](#)

tkoni
no *

Službeni glasnik BiH

Službene novine Federacije BiH

Službene novine Kantona Sarajevo

 Službeni glasnik BiH
MEĐUNARODNI UGOVORI

Aktuelno

Pretplata

Cjenovnik

Izdavaštvo

Info - historijat

Kontakt

Međunarodna saradnja

Korisni linkovi

Posljednji objavljeni propisi

"Službeni glasnik BiH", broj 98/10

SADRŽAJ

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

Odluka o davanju saglasnosti za potpisivanje Aneksa broj 8 Protokola o sufinansiranju MAC struktura u Bosni i Hercegovini od 18.06.2002. godine

Odluka o visini naknade za rad članovima Stručnog vijeća za praćenje, proučavanje i unapređenje sistema izvršenja sankcija

Odluka o visini novčanog dijela državne nagrade za sport Bosne i Hercegovine i dodjeli zahvalnica za 2010. godinu

...

[Slijedeći broj »](#)

Javne nabavke

Službeni glasnik BiH, broj 98/10

[OGLASNIK JAVNE NABAVKE](#)

Službeni glasnik BiH, broj 96/10

[OGLASNIK JAVNE NABAVE](#)

Службени гласник БиХ, број 94/10

[ОГЛАСНИК ЈАВНЕ НАБАВКЕ](#)

Službeni glasnik BiH, broj 92/10

[OGLASNIK JAVNE NABAVKE](#)

Službeni glasnik BiH, broj 90/10

[OGLASNIK JAVNE NABAVE](#)

Službeni glasnik BiH, broj 87/10

[OGLASNIK JAVNE NABAVE](#)

Kontakt:

JP NIO Službeni list BiH

Magribija 3

71000 Sarajevo, BiH

tel/fax: +387 33 55 41 60

e-pošta: [Službeni list BiH](#)

Pretplata

- Isporuka na kućna vrata
- Pristup preko web sajta
- Online pretraga

[Provjerite uslove ➔](#)

Naša izdanja u digitalnom obliku

[Naruđba ➔](#)

Stara verzija
Službeni list BiH web stranice ➔

© 2008. JP NIO Službeni list BiH. Sva prava pridržana.
Web stranica optimizirana za rezoluciju 1024x768.

Svako m zloupotrebom kupa s obavezuje da

SLUŽBENA GLASILA

2011

JP NIO Službeni list BiH

Dž. Bijedića 39, Sarajevo
Bosna i Hercegovina

tel/fax: ++387 33 722 054
722 042
722 043

e-mail: slist@slist.ba
www.sluzbenilist.ba

no. 15

COMPACT DISC DIGITAL DATA

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретар Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Марин Вукоја - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Цемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прусуна - Телефони: Централна: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, NYRO-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000-00071700-57 - Штампа: ГИК "ОКО" д. д. Сарајево - За штампарију: Мевлудин Хамзић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила.

"Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајево, број УФ/І - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за I полугодиште 2012. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.

Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 200,00 КМ